Heinrich von Kleist ‡ Samlede fortællinger

Heinrich von Kleist

Samlede fortællinger

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Heinrich von Kleist: *Samlede fortællinger* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Heinrich von Kleist: *Samlede fortællinger* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Michael Kohlhas

Ved Havelflodens bredder i det nuværende Brandenburg levede der i midten af det sekstende århundrede en hestehandler ved navn Michael Kohlhas, søn af en skolelærer og på en gang et af sin tids mest retskafne og mest forfærdelige mennesker. Denne usædvanlige mand ville til sit tredivte år have kunnet gælde for et mønster på en statsborger. I en landsby, som endnu bærer navn efter ham, havde han en avlsgård, hvor han roligt ernærede sig ved sin bedrift; de børn, hans hustru skænkede ham, opdrog han i gudsfrygt til arbejdsomhed og trofasthed; der var ikke en af hans naboer, som ikke havde nydt godt af hans godgørenhed eller af hans retsindighed, kort sagt, hele verden måtte have velsignet hans minde, hvis han ikke havde skejet ud i én dyd; men hans retsfølelse gjorde ham til røver og morder.

En gang kom han ridende med et kobbel unge heste, alle velnærede og skinnende, som han ville til udlandet med [Note 1)]. Han var netop i færd med at gøre sine beregninger over, hvorledes han skulle anvende den fortjeneste, han håbede de ville indbringe ham på markederne, dels, som gode husholdere har for skik, for at få ny fortjeneste, dels til nytte og fornøjelse straks; da han nåede Elben og ved en statelig ridderborg på sachsisk grund traf på en bom, som han ikke før havde set på denne vej. Han holdt stille med sine heste, på et tidspunkt, hvor det netop regnede og stormede stærkt, og råbte på bommanden, der også snart så ud af vinduet med et

fortrædeligt ansigt. Hestehandleren sagde, at han skulle lukke op for ham.

"Hvad er dette for en ny indretning?" spurgte han, da bommanden en god stund efter kom ud af huset.

"Privilegium fra landsherren," svarede denne, idet han lukkede op, "tilstået junker Wenzel von Tronka."

"Så!" sagde Kohlhas. "Hedder junkeren Wenzel?" og betragtede slottet, som med sit blinkende spir så ud over markerne. "Er den gamle herre død?"

"Død af slagflod," svarede manden, idet han lod bommen gå i vejret.

"Hm! Det er skade!" vedblev Kohlhas; "Han var en værdig gammel herre, der havde sin glæde af, at folk var på færde; han hjalp handel og vandel, hvor han blot kunne, og lod en gang lægge en stendæmning, fordi en hoppe brækkede et ben for mig, der, hvor vejen går ind i landsbyen. Nå, hvad har jeg at betale?" spurgte han og tog med besvær de penge, bommanden forlangte, frem under sin kappe, der flagrede i vinden. "Ja, gamle!" lagde han til, da denne mumlede: "Hurtigt, hurtigt" og bandede over vejret. "Var det træ blevet stående i skoven, havde det været bedre for mig og jer." Dermed gav han ham pengene og ville ride videre; men han var næppe kommet ind under bommen, før han hørte en anden stemme råbe fra tårnet: "Holdt der, du hestepranger!" og så borgfogeden slå et vindue i og ile ned til ham. "Nå, hvad mon der nu er i vejen?" spurgte Kohlhas ved sig selv og standsede med hestene. Borgfogeden kom, idet han knappede sig nok en vest over sin tykke mave, og spurgte med ryggen mod vejret om passet.

"Passet?" spurgte Kohlhas noget overrasket; han havde ikke noget pas, det han vidste af, men hvis de blot ville forklare ham, hvad i alverden det var for noget, så kunne han jo måske tilfældigvis være forsynet med sådant et. Slotsfogeden så på ham fra siden af og sagde, at uden en tilladelse fra landsherren havde ingen hestepranger lov til at gå over grænsen med heste. Hesteprangeren forsikrede, at han sytten gange i sit liv var gået over grænsen, og at han nøje kendte alle bestemmelser, der angik hans forretning, det måtte vist være en fejltagelse, og han bad ham derfor betænke sig og ikke opholde ham længere til ingen nytte, da han havde en lang dagsrejse. Fogeden svarede, at han ikke skulle slippe over den attende gang, forordningen desangående var først kommet for nylig, og enten måtte han løse passet her eller vende tilbage, hvor han kom fra. Hestehandleren, som begyndte at blive vred over disse ulovlige udpresninger, stod af hesten efter at have betænkt sig lidt, gav den til sin karl og sagde, at han selv ville tale med junker von Tronka om sagen. Han gik op på borgen, fulgt af fogeden, som mumlede noget om smudsige pengepugere, og hvor nyttigt det var at årelade dem, og begge trådte ind i salen, idet de målte hinanden med øjnene.

Det traf sig just således, at junkeren sad ved bægeret med nogle muntre venner, og at der rungede en ustandselig latter over en spas, da Kohlhas nærmede sig ham for at forebringe ham sin klage. Junkeren spurgte ham, hvad han ville, og ridderne blev stille, da de så den fremmede mand, men næppe var han kommet frem med sin begæring angående hestene, førend hele skaren med råbet "Heste? Hvor er de?" ilede til vinduerne for at tage dem i øjesyn, og da de så det skinnende

kobbel, fløj de på junkerens forslag ned i gården. Regnen var hørt op, slotsfoged, forvalter og karle samlede sig om dem, og alle mønstrede dyrene. En roste svedfuksen med blissen, en anden den kastanjebrune, en tredje klappede skimmelen med de sortegule pletter, og alle mente, at hestene var som hjorte, og at der ikke var opdrættet bedre dyr i landet. Kohlhas svarede muntert, at hestene ikke var bedre end ridderne, som skulle ride dem, og opfordrede dem til at købe. Junkeren, som fandt meget behag i den mægtige svedfuks, spurgte om prisen, og forvalteren opfordrede ham til at købe et spand sorte, da de netop trængte til et par arbejdsheste. Da hestehandleren havde sagt sin pris, fandt ridderne ham imidlertid for dyr, og junkeren sagde, at han måtte ride til ridderne om det Runde Bord og lede kong Arthur op, hvis han anslog sine hestes pris så højt. Kohlhas, som så slotsfogeden og forvalteren hviske sammen, idet de kastede talende blikke på hestene, gjorde, drevet af en dunkel anelse, hvad han kunne, for at blive af med hestene til dem. Han sagde til junkeren: "Herre, jeg har købt hestene for seks måneder siden for femogtyve gylden; giv mig tredive, så må I have dem." To riddere, som stod ved siden af junkeren, lod sig dæmpet forlyde med, at hestene nok var så meget værd, men junkeren mente, at svedfuksen ville han nok give nogle penge ud for, men ikke for arbejdshestene og ville til at gå sin vej, hvorpå Kohlhas sagde, at de måske kunne gøre en handel, når han næste gang kom der igennem med sine heste, anbefalede sig og greb sin hests tøjler for at ride videre. I det samme trådte slotsfogeden frem af flokken og sagde, at han kunne jo høre, han ikke måtte rejse uden pas. Kohlhas vendte sig til junkeren og spurgte, om det virkelig havde sin rigtighed

med denne omstændighed, som ville ødelægge hele hans bedrift. Junkeren svarede med et forlegent ansigt, idet han gik: "Ja, Kohlhas, passet må du løse. Tal med slotsfogeden og rid din vej." Kohlhas forsikrede ham, at det slet ikke var hans hensigt at omgå de forordninger, der bestod angående udførsel af heste, lovede, at han nok skulle løse passet, når han kom igennem Dresden, og bad ham blot lade ham gå for denne gang, da han ikke havde vidst noget om denne fordring.

"Nå," sagde junkeren, da uvejret just igen begyndte at bryde løs, og stormen gennemsusede hans tørre lemmer, "så lad da den prakker løbe. Kom," sagde han til ridderne, vendte sig om og ville gå op på slottet. Men slotsfogeden sagde, idet han vendte sig om mod junkeren, at han i det mindste burde lade et pant blive tilbage til sikkerhed for, at han ville løse passet. Junkeren blev igen stående i slotsporten. Kohlhas spurgte, hvilken værdi han da skulle stille som sikkerhed for hestene, i penge eller løsøre; forvalteren mumlede i skægget, at han kunne jo lade hestene selv blive tilbage. "Ja," sagde slotsfogeden, "Det er det mest hensigtsmæssige; når passet er løst, kan han så hente dem til enhver tid" . Overrasket over et så uforskammet forlangende, sagde Kohlhas til junkeren, der stod og frøs og holdt sine kjoleskøder for maven, at han jo ville sælge hestene, men da i det samme et vindstød jagede en mængde hagl og regn igennem porten, råbte junkeren for at gøre en ende på sagen: "Vil han ikke give slip på hestene, så smid ham tilbage igen over bommen," og dermed gik han. Hestehandleren, som vel indså at her måtte han vige for magten, besluttede sig til at opfylde fordringen, da det dog ikke kunne være anderledes, løste hestene og trak dem ind i en stald, som slotsfogeden

anviste ham. Han lod en karl blive tilbage hos dem, gav ham penge til kost og foder, formanede ham til at passe hestene godt, til han kom tilbage, og fortsatte med resten af koblet sin rejse til Leipzig, hvor han ville til det store marked, halvt uvis om der dog måske kunne være udstedt en sådan befaling i det sachsiske som følge af den tiltagende hesteavl.

I Dresden, hvor han ejede et hus med nogle stalde i en af forstæderne, fordi han plejede at drive sin handel på de mindre markeder i landet derfra, begav han sig straks efter sin ankomst op til kancelliet, hvor han fik at vide af rådsherrerne, som han kendte nogle af, hvad han også havde regnet med, nemlig at historien om passet var opspind. Kohlhas, som de misfornøjede rådsherrer efter hans anmodning gav en skriftlig erklæring om det ugrundede i forlangendet, smilede over den tørre junkers sindrighed, skønt han endnu ikke rigtig kunne se, hvad han kunne have til hensigt dermed, og da det kobbel heste, han havde med, nogle uger efter var solgt til hans tilfredshed, vendte han tilbage til Tronkenburg uden andre bitre følelser end dem over verdens almindelige elendighed. Slotsfogeden, som han viste erklæringen, sagde ingenting til det, og på hestehandlerens spørgsmål, om han så kunne få sine heste igen, svarede han, at han kunne gå ned og hente dem. Men allerede, da han gik over gården, havde Kohlhas den ubehagelighed at erfare, at hans karl var blevet gennembanket og jaget bort, få dage efter at han var blevet ladt tilbage på Tronkenburg, som man sagde: "På grund af usømmelig opførsel." Han spurgte drengen, som gav ham denne oplysning, hvad karlen da havde gjort, og hvem der havde passet hestene imens, hvortil denne svarede, at det vidste han ikke; derpå

åbnede han døren til stalden, hvor de stod, for hestehandleren, hvis hjerte allerede svulmede af bange anelser. Men stor var hans forbavselse, da han i stedet for sine to glatte og velnærede heste så et par tørre, udmagrede krikker, med knogler, som man havde kunnet hænge tøj på ligesom knager, manker og hår sammenfiltrede uden røgt og pleje: Sande billeder på elendighed i dyrelivet. Kohlhas, som hestene vrinskede i møde med en svag bevægelse, spurgte yderst opbragt, hvad der var sket med hans heste. Drengen, der stod ved siden af, svarede, at der ingen videre ulykke var tilstødt dem, de havde også fået tilbørligt foder, men da det lige havde været i høstens tid, og det havde skortet på trækdyr, var de blevet brugt en smule på markerne. Kohlhas bandede over denne skændige og udspekulerede voldshandling, men i følelsen af sin afmagt bed han sin harme i sig og belavede sig allerede til at forlade denne røverrede med hestene, da der dog ikke var andet at gøre; men i det samme kom slotsfogeden til, hidkaldt af ordskiftet, og spurgte, hvad der var på færde. "Hvad der er på færde!" svarede Kohlhas; "hvem har givet junker von Tronka og hans folk lov til at bruge mine heste, som jeg har ladet blive her tilbage, til markarbejde?" Han føjede til, om det var menneskeligt? Prøvede at få liv i de udmattede dyr med et rap af ridepisken og viste ham, at de ikke rørte sig. Slotsfogeden så en stund trodsigt på ham og sagde derpå: "Se den grobrian! Som om ikke den slubbert burde takke Gud, fordi der dog endnu er liv i hans øg!" Han spurgte, hvem der skulle have passet dem, da karlen var løbet sin vej? Om det ikke var rimeligt, at hestene på markerne skulle fortjene det foder, som man gav dem, og endte med, at han blot ikke skulle gøre vrøvl, ellers skulle han kalde på

hundene og nok ved deres hjælp skaffe sig ro i gården. Hestehandlerens hjerte bankede stærkt bag trøjen; han følte stor lyst til at kaste den tykmavede slyngel i støvet og sætte sin fod på hans kobberrøde ansigt: men hans retsfølelse, der lignede en guldvægt, vaklede endnu; han var endnu ikke vis på, om hans modstander havde nogen skyld, og idet han bed de onde ord i sig og gik hen til hestene, hvis manker han lagde til rette. Imens han stille overvejede omstændighederne, spurgte han med sænket stemme, for hvilken forseelse karlen var blevet jaget fra borgen? Slotsfogeden svarede: "Fordi den slyngel har været trodsig her på gården! Fordi han har vægret sig ved at skifte stald, skønt det var nødvendigt, og har forlangt, at to junkere, der kom til Tronkenburg, skulle lade deres heste stå natten over på landevejen for hans øgs skyld."

Kohlhas havde gerne givet hestenes fulde værdi for at have karlen ved hånden og kunnet sammenligne hans udsagn med borgfogedens. Han stod endnu og glattede hestenes sammenfiltrede hårtotter ud og tænkte på, hvad der var at gøre, sådan som sagerne stod, da scenen pludselig forandrede sig, idet junker Wenzel von Tronka kom hjem fra en harejagt og sprængte ind i slotsgården med en sværm af riddere, karle og hunde. Da han spurgte, hvad der var sket; tog slotsfogeden straks ordet, og mens hundene på den ene side istemte en morderisk hylen ved synet af den fremmede, og ridderne på den anden side bød dem være stille, fortalte han junkeren – idet han fordrejede sagen på den mest hadefulde måde – hvilke optøjer denne hestepranger gjorde, fordi hans heste var blevet brugt en smule. Han sagde med hånlatter, at han ikke ville genkende dem som sine heste: Kohlhas råbte: "Det er ikke mine

heste, strenge herre; det er ikke de heste, der var tredive gylden værd: Jeg vil have mine velnærede, raske heste igen." Junkeren steg af hesten, idet en flygtig bleghed fo'r over hans ansigt, og sagde: "Vil den halunk ikke tage hestene igen, så kan han lade være. Kom Gunther," råbte han, idet han med hånden bankede støvet af benklæderne, "Kom Hans! Vin!" råbte han atter, da han var ved døren med ridderne, og gik ind i huset. Kohlhas sagde, at hellere ville han hente rakkeren og lade hestene smide i rakkerkulen end trække dem i sin stald i Kohlhasenbrück, sådan som de var. Uden at bryde sig om dem, lod han dem stå, hvor de stod, svang sig op på sin brune med forsikring om, at han nok skulle vide at skaffe sig sin ret, og red bort.

Han var allerede i fuld fart på vej ad Dresden til, da han ved at tænke på karlen og den klage, de førte imod ham på borgen, begyndte at ride fod for fod, og før han endnu havde redet tusind skridt, vendte han om og bøjede af til Kohlhasenbrück, for først at høre karlens forklaring, hvilket forekom ham både klogt og fornuftigt. For en rigtig følelse og hvad han allerede kendte til verdens skrøbelige indretning gjorde ham, til trods for de lidte krænkelser, tilbøjelig til, såfremt der blot, som slotsfogeden påstod, kunne tillægges karlen en slags skyld, at bære tabet af hestene som en retfærdig følge deraf. Derimod sagde en lige så ædel følelse ham – og denne følelse slog dybere og dybere rødder efterhånden, som han red videre og overalt, hvor han tog ind, hørte om de uretfærdigheder, der daglig øvedes på Tronkenburg imod de rejsende – at hvis det hele, som det så stærkt ud til, var et påfund; var han med sine kræfter verden skyldig at skaffe sig selv oprejsning for den krænkelse,

hen selv havde lidt, og sine medborgeres sikkerhed for fremtiden.

Så snart han var kommet hjem til Kohlhasenbrück og havde omfavnet Lisbeth, sin trofaste hustru, og kysset sine børn, der jublede omkring ham, spurgte han straks efter Herse, den første staldknægt, og om de ikke havde hørt noget til ham. Lisbeth sagde: "Ja, kære Michael, denne Herse! Tænk dig, for en fjorten dages tid siden kommer det usalige menneske ynkeligt forslået hertil, ja, så forslået, at han ikke rigtig kan trække vejret. Vi bringer ham i seng, hvor han ligger og spytter blod, og efter mange spørgsmål får vi en historie at høre, som ingen kan blive klog på, om at du har ladet ham blive tilbage på Tronkenburg med nogle heste, som man ikke ville lade passere, at man ved de skændigste mishandlinger havde tvunget ham til at forlade borgen, og at det var ham umuligt at få hestene med."

"Så," sagde Kohlhas, idet han tog kappen af; "er han da allerede rask igen?" – "Halvt om halvt," svarede hun, "på blodspytningen nær. Jeg ville straks sende en karl til Tronkenburg for at passe hestene til du kom; for da Herse altid har vist sig sanddru og så tro mod os som ingen anden, faldt det mig ikke ind at tvivle på rigtigheden af hans udsagn, der støttedes af så mange omstændigheder, og tro, at han havde mistet hestene på en anden måde; men han besværger mig om ikke at få nogen til at gå ind i den røverrede, og hellere opgive dyrene, hvis jeg ikke vil ofre et menneske for deres skyld." – "Ligger han i sengen endnu?" spurgte Kohlhas, idet han tog halstørklædet af. – "Han er for nogle dage siden igen begyndt at gå omkring i gården. Kort sagt, du vil se," fortsatte hun, "at det alt sammen har sin rigtighed, og at denne begivenhed blot er én

af de skændigheder, som man i den sidste tid har øvet mod fremmede på Tronkenburg." – "Det må jeg dog først undersøge," svarede Kohlhas, "kald ham ind til mig, Lisbeth, hvis han er oppe." Med disse ord satte han sig i lænestolen, og hans hustru, der glædede sig meget over hans ro, gik ud og hentede karlen.

"Hvordan har du opført dig på Tronkenburg?" spurgte Kohlhas Herse, da Lisbeth kom ind i stuen med ham, "jeg er ikke just meget tilfreds med dig." Karlen, på hvis blege ansigt der viste sig et par røde pletter, tav en stund og sagde så: "Det har I ret i, herre! For en svovltråd, som jeg ved Guds styrelse havde hos mig til at stikke den røverrede, jeg var blevet jaget fra, i brand med, kastede jeg i Elben, da jeg hørte et barn skrige derinde, og tænkte, lad Guds lyn lægge den i aske, jeg vil ikke." Overrasket sagde Kohlhas: "Men hvordan har du pådraget dig at blive jaget fra Tronkenburg?" – "Ved en slet streg, herre," svarede Herse, idet han tørrede sveden af panden, "men gjort gerning står ikke til at ændre. Jeg ville ikke lade hestene ødelægge med markarbejde, og sagde, at de endnu var for unge og aldrig havde været for vogn før." Kohlhas svarede, idet han søgte at skjule sin forvirring, at dermed havde han ikke ganske sagt sandheden, for allerede i det forløbne forår havde hestene enkelte gange været spændt for. "Du kunne vel godt," vedblev han, "på borgen, hvor du dog var en slags gæst, have vist dig lidt føjelig en enkelt gang, hvis det kneb med at få kørt hurtigt nok ind." – "Det har jeg også gjort, herre," sagde Herse, "jeg tænkte, da de satte vrede ansigter op, det vil jo dog ikke ødelægge hestene; den tredje formiddag spændte jeg dem for og kørte tre læs korn ind for dem." Kohlhas, hvis hjerte svulmede, slog

øjnene mod jorden og sagde: "Det har de ikke sagt noget om til mig, Herse." Herse forsikrede ham om, at således var det. "Min genstridighed bestod i," sagde han, "at jeg ikke ville spænde hestene for igen ved middagstid, da de næppe havde ædt færdig, og at jeg svarede slotsfogeden og forvalteren, da de foreslog mig at give mig frit foder derfor, så at jeg kunne putte de penge, I havde givet mig til foder, i min egen lomme, at jeg ville tjene dem i alt andet, vendte dem ryggen og gik min vej." – "Men for den strids skyld er du da ikke blevet jaget fra Tronkenburg?" – "Gud bevares! Nej, for en gudsforgående forbrydelse; for om aftenen blev to ridderes heste, der kom til Tronkenburg, trukket ind i stalden, og mine blev bundet til stalddøren, og da jeg tog hestene fra slotsfogeden, som stillede dem op der, og spurgte, hvor dyrene så skulle være, så anviste ham mig en svinesti af lægter og brædder ved slotsmuren." – "Du mener vel," sagde Kohlhas, "at det var så slet et rum for heste, at det mere lignede en svinesti end en stald?" – "Det var en svinesti, herre" , svarede Herse, "virkelig og sandfærdig en svinesti, som svinene løb ind og ud af, og som jeg ikke kunne stå oprejst i." – "Måske var der intet andet rum at finde til hestene," sagde Kohlhas; "riddernes havde jo på en måde fortrinsret." - "Pladsen var trang nok," sagde karlen, idet han sænkede stemmen, "der var nu i alt syv riddere på borgen. Havde det været jer, havde I ladet hestene rykke en smule sammen. Jeg sagde, jeg ville søge at få staldrum til leje i landsbyen, men slotsfogeden svarede, at han måtte beholde hestene under opsyn, og at jeg ikke skulle understå mig til at trække dem bort fra gården." – "Hm!" sagde Kohlhas, "hvad gjorde du så?" – "Da forvalteren sagde, at de to gæster blot ville

overnatte og ride videre næste morgen, trak jeg hestene ind i svinestien. Men den næste dag gik, uden at det skete, og da den tredje dag kom, hed det sig, at herrerne ville blive nogle uger endnu på borgen." – "Nå, men der var vel så ikke så slemt i svinestien," sagde Kohlhas, "som du syntes, da du først stak næsen derind?" – "Det er sandt," svarede Herse, "da jeg havde fejet stedet en smule, gik det an. Jeg gav pigen et par skilling, for at hun skulle flytte svinene et andet sted hen, og fik det også lavet således, at hestene kunne stå oprejst om dagen; for om morgenen tog jeg brædderne af lægterne og lagde dem på igen om aftenen; de kiggede så ud af taget ligesom gæs og så sig om efter Kohlhasenbrück eller andre steder, hvor der var bedre." – "Nå," sagde Kohlhas, "Men hvorfor i alverden jagede de dig så bort?" – "Jeg siger jer det jo, herre," sagde karlen, "fordi de ville af med mig, fordi de ikke kunne ødelægge hestene, så længe jeg var der. Overalt, i gården og i borgstuen, satte de onde ansigter op imod mig, og da jeg tænkte: Vrid I blot munden, til den går af led, så tog de lejligheden, hvor de kunne finde den, og kastede mig på porten."

"Men anledningen!" råbte Kohlhas; "de må dog have haft en anledning." – "Ja vist så, herre," svarede Herse, "og det den allerretfærdigste. Om aftenen den anden dag, jeg havde tilbragt i svinestien, tog jeg hestene, som dog havde sølet sig til derinde, og ville ride dem til vands; men lige som jeg er ved slotsporten og vil dreje af, hører jeg fogeden og forvalteren styrte ud af borgstuen efter mig med karle, hunde og knipler og råbe: 'Stop den kæltring!' som om de var besatte. Portvægteren stiller sig i vejen for mig, og da jeg spørger ham og den rasende hob, der løber imod mig, hvad der er i vejen, svarer slotsfogeden: 'Hvad

der er i vejen?' og griber begge mine heste ved tøjlerne. 'Hvor skal du hen med hestene?' spørger han og griber mig i brystet. Jeg siger: 'Hvor jeg skal hen? Gudsdød, jeg vil svømme hestene; tror han, at jeg – – –.' – 'Svømme!' råber slotsfogeden, "jeg skal lære din kæltring at svømme på landevejen til Kohlhasenbrück," og dermed smider han og forvalteren, som har grebet mig i benet, mig af hesten, så at jeg falder i snavset, så lang jeg er. 'Død og Helvede!' råber jeg, 'dækkener og seletøj og en bylt linned af mit eget har jeg endnu liggende i stalden,' men mens forvalteren trækker af med hestene, falder slotsfogeden og karlene over mig med spark og piskeslag og knipler, så at jeg segner halvdød om bag slotsporten. Og da jeg siger: 'De røverhunde! Hvor fører de hestene hen?' og rejser mig op, skriger fogeden: 'Ud af slotsgården med dig!' og 'Puds ham, Kejser, puds ham, Jæger!' lyder det og 'Puds ham, Spids!' og et kobbel på mere end tolv hunde falder over mig. Derpå bryder jeg en lægte, eller jeg ved ikke hvad, ud af gærdet, og tre hunde strækker jeg døde til jorden ved siden af mig; dog, da jeg ynkeligt sønderflænget må vige, lyder en fløjte: Hundene ind i gården, porten i og slåen for, og afmægtig segner jeg om ude på vejen." Bleg, men med fremtvunget lystighed sagde Kohlhas: "Har du dog ikke også villet løbe din vej, Herse?" Og da karlen så ned for sig med en mørk rødme, vedblev han: "Tilstå det: du syntes ikke om svinestien og tænkte, at der er dog bedre i stalden i Kohlhasenbrück." – "Gudsdød!" råbte Herse, "seletøj og dækkener lod jeg jo blive tilbage i svinestien og en bylt linned med. Ville jeg ikke have stukket tre rigsgylden til mig, som jeg havde gemt bag krybben i det røde silkehalstørklæde? Himmel og Helvede! Når I taler sådan, får jeg igen lyst til straks at tænde

den svovltråd, jeg smed væk." – "Nå, nå!" sagde hestehandleren, "det var ikke så slemt ment. Se, hvad du har sagt, tror jeg ord til andet, og skulle der blive tale om det, ville jeg nu selv tage sakramentet på det. Det gør mig ondt, at det ikke er gået dig bedre i min tjeneste. Gå i seng, Herse, lad dig give en flaske vin og trøst dig; der skal vederfares dig retfærdighed." Dermed rejste han sig og skrev en fortegnelse over de ting, karlen havde ladet blive tilbage i svinestien, angav deres værdi hver for sig, spurgte ham også, hvor højt han anslog omkostningerne for kur og pleje, og lod ham gå, efter endnu en gang at have rakt ham hånden.

Derpå fortalte han sin hustru Lisbeth hele historiens gang og indre sammenhæng, erklærede, at han var bestemt på at påkalde den offentlige retfærdighed, og havde den glæde, at hun af hele sin sjæl støttede ham i dette forsæt. Hun sagde, at mange andre rejsende, som kom igennem denne borg, måske ville være mindre tålmodige end han, at det var en Guds gerning at få den slags uorden standset, og at hun nok ville kunne skaffe omkostningerne til sagens førelse til veje. Kohlhas sagde, at hun var en fortræffelig kone, glædede sig denne og den næste dag sammen med hende og børnene, og brød, så snart hans forretninger tillod det, op til Dresden for at bringe sin klage for retten.

Her forfattede han med en retslærds hjælp, som han kendte, en klage, hvori han efter en udførlig skildring af den overlast, som junker Wenzel von Tronka havde tilføjet ham såvel som hans karl Herse, begærede, at denne måtte lide sin lovlige straf, bringe hestene tilbage i deres tidligere stand og erstatte den skade, han såvel som hans karl havde lidt derved. Retssagen var

i virkeligheden klar. Den omstændighed, at hestene imod loven var blevet holdt tilbage, kastede et afgørende lys over alt det øvrige, og selv om man ville antage, at hestene var blevet syge ved et rent tilfælde, var hestehandlerens fordring på at få dem raske tilbage lige fuldt berettiget. Det skortede heller ikke Kohlhas på venner, mens han så sig om i residensstaden, som lovede ivrigt at understøtte hans sag; den udbredte handel, han drev med heste, havde skaffet ham de betydeligste mænds bekendtskab i landet, og den redelighed, hvormed han gik til værks dermed, deres velvilje. Han spiste flere gange glad til middag hos sin advokat, der selv var en anset mand, overgav ham en sum penge til at bestride processens omkostninger med og vendte efter nogle ugers forløb tilbage til sin hustru Lisbeth i Kohlhasenbrück, fuldkommen beroliget med hensyn til udfaldet af sin retssag.

Der hengik alligevel måneder, og året lakkede mod enden, før han fik så meget som en erklæring fra Sachsen over den klage, han havde forebragt der, endsige da selve afgørelsen. Efter flere gange på ny at have henvendt sig til domstolen, spurgte han i et fortroligt brev sin sagfører, hvad der kunne være grund til, at sagen trak så stærkt i langdrag, og erfarede da, at klagen efter højere ordre var blevet fuldstændig neddysset ved retten i Dresden. Da hestehandleren overrasket skrev tilbage, hvad der kunne være grunden dertil, svarede advokaten ham, at junker Wenzel von Tronka var beslægtet med to junkere, Hinz og Kunz von Tronka, af hvilke den ene var mundskænk hos fyrsten, den anden kammerjunker. Han rådede ham desuden til ikke at gøre flere forsøg ved retten, men se at få sine heste igen, der stod på Tronkenburg, lod ham

forstå, at junkeren, der nu opholdt sig i hovedstaden, syntes at have givet sine folk befaling til at udlevere ham dem, og sluttede med anmodning om, at han, hvis han ikke ville slå sig til tåls hermed, i det mindste ville forskåne ham for at have mere med denne sag at gøre.

Kohlhas var netop på denne tid i byen Brandenburg, hvor stadshøvedsmand Heinrich von Geusau, til hvis regeringskreds Kohlhasenbrück hørte, netop var i færd med for en betydelig sum penge, der var tilfaldet byen, at indrette flere velgørenhedsanstalter for syge og fattige. Navnlig var han ivrigt beskæftiget med at indrette en mineralvandskilde, som sprang i en landsby der på egnen, og af hvis helbredende kraft man lovede sig mere, end fremtiden holdt, til brug for værkbrudne; og da han kendte Kohlhas fra den tid, han opholdt sig ved hoffet, hvor han havde haft meget at gøre med ham, tillod han Herse, førstekarlen, der siden hin slemme dag på Tronkenburg havde beholdt en stikkende smerte i brystet, når han trak vejret, at prøve virkningen af den lille kilde, der var forsynet med tag og indhegning. Det traf sig så, at stadshøvedsmanden netop var til stede ved badet, som Kohlhas havde lagt Herse i, for at træffe nogle anordninger, da denne ved et bud, som hans kone havde sendt efter ham, modtog det nedslående brev fra sin sagfører i Dresden. Stadshøvedsmanden, der, mens han talte med lægen, bemærkede, at Kohlhas lod en tåre falde på det brev, han havde fået og åbnet, nærmede sig venligt til ham og spurgte, hvad der var gået ham imod; hestehandleren rakte ham uden at svare brevet, men den brave mand, der kendte den afskyelige uretfærdighed, man havde øvet imod ham på Tronkenburg, og af hvis følger Herse nu lå syg, måske for livstid, slog ham på

skulderen og sagde, at han ikke skulle tabe modet, han skulle nok hjælpe ham til oprejsning. Om aftenen, da hestehandleren efter hans befaling var kommet op på slottet til ham, sagde han, at han blot skulle skrive en ansøgning til kurfyrsten af Brandenburg med en kort fremstilling af sagen, vedlægge advokatens brev og påkalde landsherrens beskyttelse i anledning af den voldshandling, man havde tilladt sig imod ham på sachsisk område. Han lovede ham at skaffe brevet i kurfyrstens hænder sammen med en pakke andre breve, der allerede lå færdig, og han ville da uvægerlig, når forholdene tillod det, henvende sig til kurfyrsten af Sachsen angående hans sag, og mere end et sådant skridt behøvedes der ikke for at skaffe ham retfærdighed ved domstolen i Dresden, til trods for junkerens og hans slængs kunster. Med levende glæde takkede Kohlhas stadshøvedsmanden på det hjerteligste for dette nye bevis på hans bevågenhed; det gjorde ham kun ondt, sagde han, at han ikke straks, uden at foretage sig noget i Dresden, havde bragt sin sag frem i Berlin. Efter at han i stadsrettens skriverstue havde forfattet sin klage, ganske i overensstemmelse med sine fordringer, og havde overgivet den til stadshøvedsmanden, vendte han tilbage til Kohlhasenbrück, mere rolig med hensyn til sagens udfald end nogen sinde. Han havde imidlertid allerede få uger efter den sorg at erfare af en rådsherre, der var på vej til Potsdam i forretninger for stadshøvedsmanden, at kurfyrsten havde overgivet sin kansler, grev Kallheim, andragendet, og at denne ikke, som man skulle synes var det hensigtsmæssigste, havde henvendt sig til hoffet i Dresden angående undersøgelse og straf for voldshandlingen, men havde begæret foreløbige nærmere oplysninger af junker

von Tronka. Rådsherren, der holdt med sin vogn uden for Kohlhas' bolig og syntes at have det hverv at give hestehandleren denne meddelelse, kunne ikke give ham noget tilfredsstillende svar på hans forundrede spørgsmål, hvorfor man var gået således til værks. Han tilføjede blot, at stadshøvedsmanden lod ham sige, at han måtte finde sig deri med tålmodighed; han syntes opsat på at komme videre, og først ved slutningen af den korte samtale gættede Kohlhas sig af nogle henkastede ord til, at grev Kallheim var besvogret med slægten Tronka.

Kohlhas, der ikke længere havde nogen glæde hverken af sit hesteopdræt eller af hus og gård, næppe nok af kone og børn, ventede i mørke anelser om fremtiden hele den næste måned. Ganske som han havde ventet, kom Herse, som badet havde skaffet nogen lindring, efter denne tids forløb tilbage fra Brandenburg med et stort reskript, hvormed der fulgte en skrivelse fra stadshøvedsmanden, hvori der stod, at det gjorde ham ondt, at han ikke kunne gøre noget i hans sag: han sendte ham en resolution, der var udgået til ham fra statskancelliet, og rådede ham til at hente hestene, han havde ladet blive tilbage på Tronkenburg, og for øvrigt lade sagen hvile. Resolutionen gik ud på, "at ifølge den beretning, der var afgivet af domstolen i Dresden, yppede han unødig trætte; junkeren, hos hvem han havde ladet hestene blive stående, forholdt ham dem på ingen måde; han behøvede blot at sende bud til borgen og lade dem hente eller i det mindste lade junkeren vide, hvorhen han skulle sende dem; men i alt fald skulle han forskåne statskancelliet for sådanne drillerier og kævlerier."

– Kohlhas, hvem det ikke var hestene om at gøre – han ville have følt lige så stor smerte, hvis det havde været et par hunde, det gjaldt –, Kohlhas skummede af raseri, da han modtog dette brev. Hver gang der hørtes en larm i gården, så han med den modbydeligste spænding, der nogen sinde havde bevæget hans bryst, ud til porten, om det måske var junkerens folk, der kom for med en undskyldning at bringe ham hestene udsultede og udpinte tilbage, det eneste tilfælde, hvori hans af verden vel opdragne sjæl ikke var fattet på noget, der ganske stemte med dens følelser. Kort tid efter hørte han imidlertid af en bekendt, der var kommet den vej, at hestene nu som før brugtes på marken ligesom landjunkerens andre heste, og midt i smerten over at se verden i en så uhyre uorden trængte sig en indre tilfredshed frem over, at han nu havde fået orden i sin egen sjæl. Han indbød sin nabo til sig, en godsforvalter, der længe havde omgåedes med den plan at udvide sin ejendom ved køb af de grundstykker, der stødte op til den, og spurgte ham, da han havde sat sig ned hos ham, hvad han under et ville give for hans ejendomme i det brandenburgske og det sachsiske, hus og gård, løst og fast. Lisbeth, hans hustru blegnede, da hun hørte disse ord; hun vendte sig om og tog sit mindste barn, der legede på gulvet bag ved hende, op på armen, og blikke, hvori døden stod malet, gled forbi drengens røde kinder – han sad og legede med hendes halsbånd – hen på Kohlhas og et papir, han holdt i hånden. godsforvalteren så forundret på ham og spurgte, hvad der havde bragt ham på så besynderlige tanker, hvortil hestehandleren svarede med så megen munterhed, han kunne fremtvinge, at den tanke at sælge sin avlsgård ved Havel var ikke ganske ny, de havde allerede tit talt sammen om den ting;

hans hus i Dresden var i sammenligning med den kun et rent vedhæng, der ikke kom i betragtning, og, kort sagt, hvis han ville gøre, som han ville have det, og overtage begge ejendommene, så var han rede til at slutte kontrakt med ham derom. Han tilføjede med en noget tvungen spøg, at Kohlhasenbrück var jo ikke hele verden, der kunne være formål, mod hvilke det at forestå sit husvæsen som en ordentlig husfader blev underordnet og betydningsløst; kort sagt, hans sjæl, måtte han sige ham, var rettet mod store ting, som han måske snart ville få noget at høre om. Beroliget ved disse ord sagde forvalteren til konen, som kyssede sit barn den ene gang efter den anden, at han ville dog vel ikke forlange betalingen lige straks, lagde hat og stok, som han havde holdt mellem sine knæ, fra sig på bordet og tog det blad papir, hestehandleren havde i hånden, for at læse det igennem. Kohlhas forklarede ham, idet han rykkede nærmere hen til ham, at det var en købekontrakt; han havde opsat, som, hvis de blev enige, var forfalden om fire uger, viste ham, at der ikke manglede andet deri end underskrifterne og summernes størrelse, såvel købesummen som den godtgørelse, han ville forpligte sig til, hvis han trådte tilbage fra handelen inden tre ugers forløb, og opfordrede ham endnu en gang muntert til at give et bud, idet han forsikrede ham, at han ville være rimelig og ikke have mange betingelser. Konen gik op og ned i stuen; hendes bryst bølgede, så at tørklædet, som drengen havde trukket i, var nær ved at falde helt af hendes skuldre. Forvalteren sagde, at han jo slet ikke kunne bedømme, hvad ejendommen i Dresden var værd, hvorpå Kohlhas lagde nogle breve; der var blevet udvekslet, da den blev købt, hen til ham og svarede, at han ville

anslå den til hundrede gylden, skønt det fremgik af dem, at den næsten havde kostet ham en halv gang så meget. Forvalteren, der endnu en gang gennemlæste købekontrakten og også fandt retten til at træde tilbage særlig fastsat for sig, sagde, allerede halvvejs bestemt på at købe, at de heste, der var i stalden, havde han jo ingen brug for; men da Kohlhas svarede, at dem ville han heller ikke give slip på, og at han også ville beholde nogle våben, der hang i rustkammeret, tøvede forvalteren og gentog omsider et bud, han allerede en gang for kort tid siden havde gjort ham på en spadseretur halvt for spøg og halvt for alvor, og som var intetsigende i sammenligning med, hvad ejendommen var værd. Kohlhas skød blæk og pen hen til ham, og efter at forvalteren, der ikke ville tro sine egne sanser, endnu en gang havde spurgt ham, om det var hans alvor, og hestehandleren lidt stødt havde svaret, om han troede, at han drev gæk med ham, tog han, rigtignok med et betænkeligt ansigt, pennen og skrev; derimod slettede han det punkt ud, hvori der var tale om godtgørelse, hvis sælgeren skulle fortryde handelen; han forpligtede sig til et lån af hundrede gylden mod pant i ejendommen i Dresden, som han på ingen måde ville overtage ved køb, og gav ham fuld frihed til at træde tilbage fra handelen i løbet af to måneder. Hestehandleren blev rørt over denne hans fremgangsmåde og rystede med megen hjertelighed hans hånd, og efter at de endvidere var kommet overens om, hvad der var en hovedbetingelse, at en fjerdedel af købesummen straks skulle betales helt ud og resten om tre måneder i Hamburgs bank, forlangte Kohlhas vin for at fornøje sig over en så heldigt afsluttet forretning. Han sagde til en pige, der kom med flaskerne, at karlen Sternbald skulle sadle fuksen til ham;

han måtte ride til hovedstaden, hvor han havde forretninger, sagde han, og lod sig forstå med, at han snart, når han kom tilbage, skulle udtale sig åbenhjertigt om det, han i øjeblikket måtte beholde for sig selv. Derpå gav han sig, idet han skænkede i glassene, til at spørge om polakkerne og tyrkerne, der netop på den tid lå i strid med hinanden, og indviklede forvalteren i mange slags politiske gisninger om dette emne, drak endelig endnu en gang med ham på lykke med forretningen og tog afsked med ham.

Da forvalteren var gået, kastede Lisbeth sig ned for sin husbonds fødder. "Hvis jeg og de børn, jeg har født dig, har nogen plads i dit hjerte," råbte hun, "og du ikke allerede, jeg ved ikke hvorfor, har forstødt os, så sig mig, hvad disse forfærdelige anstalter skal betyde." – "Kære kone," svarede Kohlhas, "jeg ville ikke gøre dig urolig, som sagerne står. Jeg har modtaget en resolution, hvori man fortæller mig, at min klage over junker Wenzel von Tronka er unødig trætte, og da der ingen misforståelse må herske på dette punkt, har jeg besluttet mig til endnu en gang personligt at overrække landsherren den." – "Hvorfor vil du sælge dit hus?" råbte hun, idet hun rejste sig med forstyrrede gebærder. Hestehandleren svarede, idet han trykkede hende ømt til sit bryst: "Fordi jeg ikke har lyst til at blive i et land, kære Lisbeth, hvor man ikke vil værne om min ret. Hellere være en hund end et menneske, når jeg skal trædes under fode! Jeg er vis på, at min hustru heri tænker som jeg." – "Hvoraf ved du," spurgte hun vildt, "at man ikke vil værne om din ret? Når du nærmer dig fyrsten, beskeden, som det tilkommer dig, med dit bønskrift, hvoraf ved du så, at det bliver kastet til side, eller at ingen vil høre på dig?" – "Godt," svarede

Kohlhas, "hvis min frygt i den henseende er ugrundet, så er mit hus heller ikke solgt. Fyrsten selv, ved jeg, er retfærdig, og hvis det blot lykkes mig at komme frem til ham gennem dem, som omringer ham, så tvivler jeg ikke på, at jeg vil skaffe mig min ret og vende glad tilbage til dig og mine gamle forretninger, endnu før ugen er omme. Og måtte jeg så," tilføjede han, idet han kyssede hende, "blive hos dig til mit livs ende. – Dog er det bedst," fortsatte han, "at jeg belaver mig på alt, og jeg så derfor gerne, at du tog bort i nogen tid, hvis det kan lade sig gøre, og rejste med børnene til din moster i Schwerin, som du jo desuden længe har haft i sinde at besøge." – "Hvad!" råbte hans hustru. "Jeg skal rejse til Schwerin, over grænsen med børnene til min moster i Schwerin," og forfærdelse kvalte hendes stemme. – "Ja," svarede Kohlhas, "og om muligt straks, for at jeg ikke skal forstyrres af noget hensyn i de skridt, jeg vil gøre i min sag." – "Åh, jeg forstår dig," råbte hun, "du har ikke brug for andet end våben og heste nu, alt andet kan de tage, hvem der vil," og dermed vendte hun sig bort, kastede sig ned på en stol og græd. Kohlhas sagde bevæget: "Kære Lisbeth, hvad er det, du gør? Gud har velsignet mig med hustru og børn og gods; skal jeg i dag ønske, at det ikke var sådan?" Han satte sig venligt ned hos hende, der ved disse ord var faldet ham om halsen. – "Sig mig," sagde han, idet han strøg hendes lokker fra panden, "hvad skal jeg gøre? Skal jeg opgive min sag? Skal jeg gå til Tronkenburg og bede ridderen om at give mig hestene igen, sætte mig op på dem og ride dem hjem til dig?" – Lisbeth vovede ikke at sige "Ja! ja!" Hun rystede grædende på hovedet, trykkede ham heftigt til sig og dækkede hans kinder med hede kys. "Nu vel," råbte Kohlhas, "hvis du føler, at jeg må have min

ret, hvis jeg skal kunne fortsætte med at arbejde i mit kald, så tilstå mig også den frihed, jeg behøver for at skaffe mig den."

Dermed stod han op og sagde til karlen, som meldte ham, at fuksen stod sadlet, at i morgen skulle de brune spændes for, for at køre hans kone til Schwerin. Lisbeth sagde, at der faldt hende noget ind; hun rejste sig, tørrede tårerne af sine øjne og spurgte ham, der havde sat sig ved en pult, om han ville give hende bønskriftet og lade hende tage til Berlin og overrække landsherren det, i stedet for at gøre det selv. Kohlhas, der af mere end en grund blev rørt over denne ytring, trak hende ned på sit skød og sagde: "Kære kone, det er ikke muligt; landsherren er omringet af utallige mennesker, og den, som nærmer sig ham, er udsat for mange fortrædeligheder." Lisbeth svarede, at det i mange tilfælde var lettere for en kvinde end en mand at nærme sig ham. "Giv mig bønskriftet," gentog hun, "og hvis du ikke vil andet end vide det i hans hænder, så indestår jeg dig for, at han skal få det." Kohlhas, der havde set mange prøver på hendes mod såvel som på hendes klogskab, spurgte, hvordan hun da havde tænkt sig at bære sig ad. Hun svarede, idet hun undseligt så ned for sig, at forvalteren på det kurfyrstelige slot i fordums dage, da han stod i tjeneste i Schwerin, havde bejlet til hende; nu var han ganske vist gift og havde flere børn, men hun var endnu ikke helt glemt; – kort sagt, han skulle blot overlade til hende at drage nytte af denne og mange andre omstændigheder, som det blev for vidtløftigt at gøre rede for. Kohlhas kyssede hende med inderlig glæde, sagde, at han gik ind på hendes forslag, og at hun ikke behøvede mere end at komme til at bo hos slotsforvalterens kone for at få adgang til landsherren på slottet, gav hende bønskriftet, lod de brune

spænde for og sendte hende godt indpakket af sted med Sternbald, sin tro karl.

Men denne rejse var af alle de frugtesløse skridt, han havde gjort i sin sag, det allerulykkeligste; allerede få dage efter kom Sternbald kørende langsomt ind i gården, og i vognen lå konen udstrakt med farligt forslået bryst. Kohlhas, der bleg kom hen til vognen, kunne ikke få noget sammenhængende at vide om, hvad der havde forvoldt denne ulykke. Slotsforvalteren havde, som karlen sagde, ikke været hjemme; de havde altså været nødt til at stå af ved et værtshus, der lå i nærheden af slottet. Dette værtshus havde Lisbeth forladt den næste morgen efter at have befalet karlen at blive ved hestene, og først om aftenen var hun kommet tilbage i denne tilstand. Det så ud til, at hun alt for dristigt havde trængt sig frem til landsherrens person og uden skyld fra dennes side, blot ved rå iver af den vagt, der omgav ham, havde fået et stød af et lanseskaft. Således fortalte i det mindste de folk, der henad aften bragte hende til gæstgivergården i bevidstløs tilstand; selv kunne hun kun tale lidt, for blodet strømmede hende ud af munden. Bønskriftet havde en ridder derefter taget fra hende. Sternbald sagde, at han straks havde villet sætte sig på en hest og bringe ham bud om denne ulykkelige hændelse, men hun havde, til trods for alle den tilkaldte sårlæges protester, stået fast på, at hun, uden at der blev sendt bud efter hendes mand, ville føres til Kohlhasenbrück. Kohlhas bragte hende, frygtelig medtaget af rejsen, som hun var, i seng, og der levede hun endnu nogle dage med store smerter af at trække vejret. Man søgte forgæves at bringe hende til bevidsthed for at få oplysning om, hvad der var foregået; hun lå hen med stive, allerede brustne øjne og svarede

ikke. Først kort før hendes død vendte bevidstheden endnu en gang tilbage. For da en gejstlig af den lutherske bekendelse (hun havde fulgt sin mands eksempel og sluttet sig til denne tro, der netop på den tid var ved at blive udbredt) stod ved hendes seng og med lydelig og højtidelig stemme læste et kapitel af Bibelen for hende, så hun pludselig på ham med et mørkt udtryk, tog Bibelen ud af hånden på ham, som om hun ikke ville have noget af den læst for sig, bladede og bladede og syntes at søge noget i den; omsider viste hun med fingeren Kohlhas, der sad ved hendes seng, verset: "Elsker Eders fjender, – gør vel mod dem, som Eder hade." Så trykkede hun hans hånd med et overordentlig sjælfuldt blik og døde.

Kohlhas tænkte: "Gid Gud aldrig vil tilgive mig på samme vis, som jeg tilgiver junkeren," kyssede hende, mens tårerne randt ned ad hans kinder, trykkede hendes øjne til og gik ud af stuen. Han tog de hundrede gylden, som forvalteren allerede havde sendt ham for staldene i Dresden, og bestilte en ligbegængelse, som mindre syntes at være for hende end for en fyrstinde: en egetræs kiste, stærkt beslået med metal, puder af silke med guld- og sølvkvaster, og en grav på otte alens dybde, foret med kampesten og kalk. Han stod selv med den mindste på armen ved graven og så til ved arbejdet. Da begravelsesdagen kom, blev liget, hvidt som sne, stillet til skue i en sal, som han havde ladet betrække med sort klæde. Den gejstlige havde lige endt en rørende tale ved båren, da Kohlhas modtog en resolution fra landsherren på det bønskrift, som den afdøde havde overbragt. Deri stod, at han skulle hente hestene på Tronkenburg og under fængselsstraf ikke røre mere ved denne sag. Kohlhas stak brevet til sig og lod kisten sætte i vognen. Så snart højen var kastet og

korset plantet på den, og gæsterne, som havde fulgt liget til jorden, havde taget afsked, kastede han sig endnu en gang på knæ foran hendes seng, der nu stod tom, og begyndte så på hævnens værk. Han satte sig ned og forfattede en kendelse, hvori han, i kraft af den ham medfødte magt, dømte junker Wenzel von Tronka til inden tre dage efter at have set kendelsen at bringe de heste, han havde frataget ham og ødelagt på markerne, til Kohlhasenbrück og i egen person fodre dem fede i hans stalde. Denne dom afsendte han med et ridende bud, som han befalede straks at komme tilbage til ham i Kohlhasenbrück, så snart han havde afleveret papiret. Da de tre dage var gået, uden at hestene var bragt tilbage, kaldte han på Herse; han fortalte ham, hvad han havde pålagt junkeren med hensyn til opfodringen, og spurgte ham om to ting: Om han ville ride med ham til Tronkenburg og hente junkeren, og om han så siden ville bruge pisken imod ham, hvis han var doven. Så snart Herse havde forstået hans mening, begyndte han at juble: "Endnu i dag, herre!" kastede huen i vejret og forsikrede, at han ville lade sig flette en rem med ti knuder for at lære junkeren at strigle. Kohlhas solgte nu huset, sendte børnene i en vogn over grænsen, sammenkaldte ved nattens frembrud også de øvrige karle, syv i tallet, alle tro som guld, gav dem våben og heste og brød op ad Tronkenburg til.

Med denne lille hob trængte han allerede ved den tredje nats frembrud ind i borgen; bommanden og portvægteren, der stod og talte sammen i porten, red de over ende; og mens alle skure i gården, som de stak ild på, bragede i lys lue, fo'r Herse op ad vindeltrappen i tårnet og overfaldt slotsfogeden og forvalteren, der sad halvt afklædt og spillede, med hug og stik, og Kohlhas

styrtede ind på slottet til junker Wenzel. Således farer dommens engel ned fra himlen. Junkeren, der lige under megen latter havde oplæst den dom, hesteprangeren havde sendt ham, for et slæng af unge venner, som var hos ham, havde ikke så snart hørt hans stemme i slotsgården, før han pludselig råbte til herrerne: "Brødre, frels jer!" og forsvandt. Idet Kohlhas trådte ind i salen, greb han en junker Hans von Tronka, der trådte ham i møde, i brystet og slyngede ham hen i en krog af salen, så at hans hjerne sprøjtede ud på stenene, og mens karlene overmandede de andre riddere, der havde grebet til våben, og jog dem fra hinanden, spurgte han, hvor junker Wenzel von Tronka var. Da de bedøvede mænd ikke vidste det, sprængte han med et spark dørene til to værelser, der førte ind til slottets sidefløje, og gennemkrydsede den vidtløftige bygning i alle retninger; da han ingen fandt, gik han bandende ned i slotsgården for at lade udgangene besætte. Imidlertid havde ilden fra skurene allerede grebet fat i slottet og alle sidebygningerne, hvorfra en stærk røg væltede sig op mod himlen, og mens Sternbald med tre andre ivrige karle slæbte alt, hvad der ikke var nagelfast, sammen, og kastede det mellem hestene som godt bytte, fløj ligene af slotsfogeden, forvalteren og hans kone og børn under Herses jubelråb ud af de åbne vinduer i fogedhuset. Da Kohlhas steg ned ad slotstrappen, kastede den gamle gigtsvage husholderske sig for hans fødder; han standsede på trinnet og spurgte hende, hvor junker Wenzel von Tronka var, og da hun med svag og skælvende stemme svarede, hun troede, han var flygtet ind i kapellet, kaldte han på to karle med fakler, lod dem i mangel af nøgler bryde dørene op

med brækjern og økser, vendte op og ned på altre og bænke, men fandt til sin harme alligevel ikke junkeren.

Det traf sig så, at en ung karl, der hørte til husstanden på Tronkenburg, ilede til, i det øjeblik Kohlhas kom tilbage fra kapellet, for at trække junkerens stridshingste ud af en stor stensat stald, der truedes af flammerne. I samme øjeblik fik Kohlhas øje på sine to heste, der stod i et lille stråtækt skur; han spurgte karlen, hvorfor han ikke reddede dem, og da denne, idet han stak nøglen i stalddøren, svarede, at skuret jo allerede stod i luer, rev Kohlhas voldsomt nøglen ud af døren, kastede den over muren, og med slag af den flade klinge, der faldt så tætte som hagl, drev han karlen ind i det brændende skur og tvang ham under de omkringståendes forfærdelige latter til at redde hestene. Da karlen, bleg af skræk, få øjeblikke før skuret styrtede sammen bag ved ham, kom ud derfra med hestene ved hånden, fandt han ikke Kohlhas der længere, og da han gik hen til karlene i slotsgården og spurgte hestehandleren, der flere gange vendte ham ryggen, hvad han nu skulle gøre ved dyrene, løftede denne pludselig med en frygtelig mine foden, – havde han sparket til, var det blevet karlens død, besteg uden at svare ham sin brune, red hen i borgporten og ventede der i tavshed dagens frembrud, imens karlene fortsatte deres værk.

Da morgenen kom, var hele slottet brændt ned på murene nær, og der var ikke andre i det end Kohlhas og hans syv karle. Han stod af hesten og undersøgte endnu en gang ved solens klare skin hele pladsen, der nu belystes i alle kroge, og da han, hvor tungt det end faldt ham, måtte føle sig overbevist om; at foretagendet mod borgen var slået fejl, sendte han med hjertet fuldt af sorg og jammer Herse af sted med nogle karle for at

indhente underretning om, i hvilken retning junkeren var flygtet. Navnlig var han urolig i anledning af et rigt frøkenkloster, ved navn Erlabrunn, som lå ved bredderne af Muldefloden, og hvis abbedisse, Antonia von Tronka, var bekendt på egnen som en from, godgørende og hellig kvinde; for det forekom den ulykkelige Kohlhas kun alt for sandsynligt, at junkeren, blottet for alt nødvendigt, som han var, var flygtet til dette kloster, da abbedissen var hans kødelige tante og havde opdraget ham i hans første barndom. Efter at Kohlhas havde fået underretning om denne omstændighed, steg han op i fogedtårnet, hvor der endnu var et værelse i beboelig stand, og forfattede et såkaldt "Kohlhas'sk mandat," hvori han opfordrede landet til ikke at yde junker Wenzel von Tronka, med hvem han lå i retfærdig krig, nogen hjælp og desuden forpligtede alle indbyggerne, hans slægt og venner ikke undtaget, til at udlevere ham til ham, i modsat fald skulle de lide straf på liv og lemmer og få alt, hvad de ejede, lagt i aske. Denne erklæring lod han udbrede på egnen ved hjælp af fremmede og rejsende, ja han gav sin karl Waldmann en afskrift af det med det bestemte hverv at overbringe den til frøken Antonia i Erlabrunn. Derefter talte han med nogle af karlene på Tronkenburg, som var utilfredse med junkeren og, lokket af udsigten til bytte, ønskede at træde i hans tjeneste, væbnede dem som fodfolk med armbrøster og dolke og lærte dem at sidde op bag de ridende karle, og efter at have gjort alt, hvad banden havde slæbt sammen, op i penge og fordelt disse mellem den, hvilede han sig i nogle timer i borgporten efter sit sørgelige arbejde.

Henad middag kom Herse og bekræftede, hvad hans hjerte, der anede det værste, allerede havde sagt ham, at junkeren

opholdt sig i klosteret i Erlabrunn hos sin tante, den gamle frøken Antonia von Tronka. Det så ud til, at han havde reddet sig gennem en dør på slottets bagside, ned ad en trappe med et lille tag over, der førte ned til nogle både i Elben. I hvert tilfælde fortalte Herse, at ved midnatstid var han ankommet til en landsby ved floden i en båd uden ror og årer, til stor forbavselse for folkene, der havde samlet sig i anledning af branden på Tronkenburg, og at han var rejst videre til Erlabrunn med et køretøj der fra byen. – Kohlhas sukkede dybt ved denne efterretning; han spurgte, om hestene havde ædt, og da man svarede ja, lod han sin flok sidde op og var allerede tre timer efter foran Erlabrunn. Et fjernt tordenvejr rumlede i horisonten, da han red ind i klostergården med sin skare med tændte fakler. Karlen Waldmann trådte ham i møde og meldte ham, at mandatet var korrekt afleveret, da han i det samme så abbedissen og klosterfogeden træde frem under portalen i ivrigt ordskifte. Mens klosterfogeden, en lille, gammel, snehvid mand, kastede rasende blikke på Kohlhas, lod sig iføre sit harnisk og med dristig mine tilråbte karlene, der omringede ham, at de skulle ringe med stormklokken, trådte abbedissen med den korsfæstedes billede af sølv i hånden, hvid som et lin ned fra trappen og kastede sig med alle sine jomfruer ned for Kohlhas' hest. Herse og Sternbald overmandede klosterfogeden, der intet sværd havde i hånden, og førte ham som fange imellem deres heste, og imens spurgte Kohlhas hende, hvor junker Wenzel von Tronka var; da hun, idet hun løste en stor ring med nøgler fra sit bælte, svarede: "I Wittenberg, Kohlhas, værdige mand," og med skælvende stemme tilføjede: "Frygt Gud og øv ingen uret," så vendte

Kohlhas, som disse ord slyngede tilbage i den utilfredsstillede hævntørsts helvede, sin hest og var netop ved at råbe: "Stik ild på," da et vældigt lyn slog ned i jorden tæt ved siden af ham. Idet han igen vendte sin hest om imod hende, spurgte han, om hun havde fået hans mandat; og da damen med svag, næppe hørlig stemme svarede: "Lige nu." – "Hvornår?" – "Så sandt hjælpe mig Gud, to timer efter, at min fætter junkeren var taget herfra," og Waldmann, karlen, som Kohlhas vendte sig om mod med mørke blikke, stammende havde bekræftet denne omstændighed, idet han sagde, at Muldefloden, der var svulmet op på grund af regnen, havde hindret ham i at komme før lige nu, så samlede Kohlhas sig sammen. Et pludseligt, frygteligt regnskyl, der slukkede faklerne, idet det plaskede ned over gårdens stenbro, løste smerten i hans ulykkelige bryst; han vendte sin hest, idet han hastigt rev sin hat af for damen, og med ordene: "Følg mig, mine brødre! Junkeren er i Wittenberg!" trykkede han sporerne i dens side og forlod klosteret.

Da natten faldt på, tog han ind på et værtshus ved landevejen, hvor han måtte hvile ud en dag på grund af hestenes store udmattelse; og da han godt kunne indse, at han ikke kunne byde et sted som Wittenberg trods med en flok på ti mand, for så stærk var han nu, så forfattede han et nyt mandat, hvori han, efter en kort beretning om, hvad der havde sket ham der i landet, opfordrede "enhver god kristen," som han udtrykte sig, "til imod løfte om håndpenge og andre krigens fordele at antage sig hans sag mod junker Wenzel von Tronka som alle kristnes fælles fjende." I et andet mandat kaldte han sig "en rigs- og verdensfri, Gud alene undergiven herre," – et sygeligt og vanskabt sværmeri, som ikke desto mindre, i forbindelse

med klangen af hans penge og udsigterne til bytte, skaffede ham tilløb i mængde af det pak, som freden med Polen havde gjort brødløst, så han faktisk havde nogle og tredive mand, da han drog tilbage på den højre side af Elben for at lægge Wittenberg i aske. Han lejrede sig med heste og karle i et gammelt forfaldent teglstensskur i en mørk skov, der den gang omgav denne stad, og aldrig så snart havde han erfaret gennem Sternbald, som han forklædt sendte ind i byen med mandatet, således at det var blevet bekendt derinde, før han brød op med sin bande helligaftenen før pinse og straks stak ild på byen flere steder, mens beboerne lå i den dybeste søvn. Desuden opslog han, mens karlene plyndrede i forstaden, en kundgørelse på dørstolpen ved en kirke, hvori der stod, at han, Kohlhas, havde stukket byen i brand, og hvis junkeren ikke blev udleveret, skulle han lægge den således i aske, at han, som han udtrykte sig, "ikke havde nødig at se efter bag nogen væg for at finde ham." Indbyggernes forfærdelse over denne uhørte misgerning var ubeskrivelig, og flammerne, der i den til alt held stille sommernat ikke have fortæret mere end nitten bygninger, hvoriblandt dog en kirke, var aldrig så snart henimod daggry nogenlunde dæmpet, før den gamle landfoged Otto von Gorgas allerede sendte en fænnike på halvtreds mand ud for at fange det forfærdelige, rasende menneske. Høvedsmanden, der anførte den, ved navn Gerstenberg, bar sig imidlertid så slet ad, at hele ekspeditionen, i stedet for at knuse Kohlhas, tværtimod skaffede ham et højst farligt ry; for da krigsmanden opløste sin skare i flere afdelinger for, som han havde tænkt sig, at omringe og tilintetgøre ham, blev han angrebet enkeltvis af Kohlhas og så grundigt slået, at der allerede, den næste dags aften ikke stod

en eneste mand i marken imod ham af hele den flok, som landet havde sat sit håb til. Kohlhas, der i denne kamp havde mistet nogle folk, stak næste dags morgen igen ild på byen, og hans morderiske foranstaltninger var så gode, at igen en mængde huse og næsten alle laderne i forstaden blev lagt i aske. Desuden slog han på ny det omtalte mandat op, og denne gang på selve rådhuset, med tilføjelse af en beretning om høvedsmanden Gerstenbergs skæbne, som landfogeden havde sendt imod ham, og som han havde tilintetgjort. Landfogeden, der til det yderste blev opbragt over denne trods, satte sig sammen med flere riddere i spidsen for en skare på halvandet hundrede mand. Han gav junker Wenzel von Tronka, på hans skriftlige begæring, en vagt, som beskyttede ham imod voldsomheder fra folket, der ville have ham bort fra byen; og efter at han havde sat vagt i alle landsbyerne der på egnen og også havde besat byens ringmur for at dække den imod et overfald, drog han selv ud på den hellige Gervasius' dag for at fange den drage, der hærgede landet. Denne skare var hestehandleren klog nok til at undgå, og efter at han ved snilde marcher havde lokket landfogeden fem mil bort fra byen og ved forskellige foranstaltninger, han traf, havde bragt ham til at tro, at han, trængt af overmagten, ville kaste sig ind i det brandenburgske, vendte han pludselig om ved den tredje nats frembrud, red i flyvende fart tilbage til Wittenberg og stak for tredje gang byen i brand. Det var Herse, der forklædt sneg sig ind og udførte det forfærdelige vovestykke. Der blæste en skarp nordenvind, og ildebranden anrettede derfor så megen ødelæggelse og greb så stærkt om sig, at på mindre end tre

timer lå to og fyrre huse, to kirker; flere klostre og skoler og selve landfogedens embedsbolig i grus og aske.

Landfogeden, der ved dagens frembrud troede, at hans modstander var i det brandenburgske, men efter at være blevet underrettet om det skete bestyrtet vendte tilbage i ilmarch, fandt byen i almindeligt oprør. Folk havde i tusindvis samlet sig foran junkerens hus, der var afspærret med bjælker og pæle, og fordrede med rasende skrig at junkeren skulle føres ud af byen. To borgmestre ved navn Jenkens og Otto, der i embedsdragt var til stede i spidsen for hele magistraten, påstod forgæves, at man nødvendigvis måtte afvente et ilbuds tilbagekomst, som man havde sendt til præsidenten for statskancelliet for at få tilladelse til at bringe junkeren til Dresden, hvortil han af mange forskellige grunde ønskede at komme. Den ufornuftige, med spyd og stænger bevæbnede hob ænsede ikke disse ord, og man var netop i færd med at mishandle nogle rådsherrer, der opfordrede til kraftige forholdsregler, og med at storme huset, hvor junkeren befandt sig, og jævne det med jorden, da landfogeden, Otto von Gorgas, viste sig i byen i spidsen for sin rytterskare. Denne værdige herre; der allerede ved sin blotte nærværelse var vant til at indgyde folket ærefrygt og lydighed, var det, ligesom til erstatning for det fejlslagne foretagende, hvorfra han kom tilbage, lykkedes at fange tre karle, der var afskåret fra mordbrænderens bande, tæt uden for byens porte; og da han, imens karlene i folkets påsyn blev belagt med lænker, forsikrede magistraten i en klog tale, at Kohlhas selv tænkte han snart ligeledes at bringe lænket tilbage, han var allerede på sporet af ham, så lykkedes det ham ved alle disse beroligende omstændigheder at afvæbne det forsamlede folks angst og

berolige det nogenlunde med hensyn til junkerens nærværelse, indtil ilbudet kom tilbage fra Dresden. Han steg af hesten og begav sig, ledsaget af nogle riddere, efter at pælene og palisaderne var blevet ryddet af vejen, ind i huset, hvor han fandt junkeren, som faldt i den ene afmagt efter den anden, i hænderne på to læger, der søgte at bringe ham til live igen med essenser og pirrende midler. Da hr. Otto von Gorgas vel følte, at det ikke var det rette tidspunkt til at tale med ham om den adfærd, han havde gjort sig skyldig i, sagde han blot med et blik fuldt af stille foragt til ham, at han skulle klæde sig på og for sin egen sikkerheds skyld følge ham til Ridderfængslets værelser.
Da man havde givet junkeren en vams på og sat en hjelm på hans hoved, og han med brystet endnu halvt opknappet for at få vejret, viste sig på gaden ved landfogedens og sin svogers, grev von Gerschaus arm, hævede der sig gudsbespottende og forfærdelige forbandelser over ham imod himlen. Folket, som kun med møje kunne holdes tilbage af landsknægtene, kaldte ham en blodigle, en elendig lande- og menneskeplager, byen Wittenbergs forbandelse og Sachsens ødelæggelse; og efter et ynkeligt tog gennem den i ruiner liggende by, under hvilket han flere gange uden at bemærke det tabte hjelmen, som en ridder igen satte på ham bagfra, nåede de endelig fængslet, hvor han forsvandt i et tårn under beskyttelse af en stærk vagt.
Imidlertid satte ilbudets tilbagekomst med den kurfyrstelige resolution byen i ny bekymring. For landets regering, til hvilken borgerskabet i Dresden umiddelbart havde henvendt sig med en indtrængende anmodning, ville ikke vide noget af junkerens ophold i residensstaden, før mordbrænderen var overvundet, ja den pålagde tværtimod landfogeden at beskytte ham, hvor han

nu en gang var, med den magt, der stod til hans rådighed, hvorimod den til beroligelse for den gode stad Wittenberg lod den vide, at en hær på fem hundrede mand allerede var på vej under anførsel af prins Frederik af Meissen for at sikre den imod videre forulempelse af Kohlhas. Landfogeden indså nok, at en sådan resolution på ingen måde kunne berolige folket; for flere små fordele, som hestehandleren havde tilkæmpet sig på forskellige steder uden for byen, havde udbredt yderst ubehagelige rygter om den styrke, hans bande var vokset til, og den krig, han førte i nattens mørke ved forklædt pak, med beg, halm og svovl, havde, uhørt og eksempelløs, som den var, kunnet gøre selv en større magt end den, prinsen af Meissen rykkede frem med, virkningsløs. Efter en kort betænkningstid besluttede landfogeden sig derfor til helt at undertrykke den resolution, han havde modtaget. Han opslog blot på gadehjørnerne et brev, hvori prinsen af Meissen meldte ham sin ankomst. En lukket vogn, der ved daggry kom ud af Ridderfængslets gård, kørte, ledsaget af fire svært bevæbnede ryttere, ud ad vejen til Leipzig. Rytterne lod sig ubestemt forlyde med , at de skulle til Pleissenburg. Da folket således var beroliget med hensyn til den uheldbringende junker, med hvem ild og sværd var i følge, brød landfogeden selv op med en skare på tre hundrede mand for at forene sig med prins Frederik af Meissen.

Imidlertid var Kohlhas' styrke på grund af den besynderlige stilling, han indtog her i verden, vokset til et hundrede og ni mand, og da han også i Jessen havde fundet et forråd af våben, hvormed han havde udrustet sin skare på det fuldstændigste, så fattede han ved efterretningen om det dobbelte uvejr den

beslutning at møde det med stormens hurtighed, førend det slog sammen over ham. Allerede dagen efter foretog han ved Mühlberg et natligt overfald på prinsen af Meissen, i hvilken kamp han til sin store sorg mistede Herse, der faldt ved hans side, ramt af et af de første skud. Forbitret over dette tab tilredte han i en tre timers kamp prinsen, der var ude af stand til at samle sine folk, således, at han ved daggry på grund af flere sår, han selv havde fået, og sin skares fuldstændige uorden var nødt til at tiltræde tilbagetoget til Dresden. Kohlhas, hvem dette held gjorde dumdristig, vendte sig igen mod landfogeden, inden denne endnu havde fået underretning om det skete, angreb ham ved højlys dag i åben mark ved landsbyen Damerow og sloges med ham lige til natten faldt på, vel med frygtelige tab, men med lige fordel. Ja, han ville sandsynligvis have angrebet landfogeden, der havde kastet sig ind på kirkegården i Damerow, igen den næste morgen med resten af sin flok, hvis denne ikke gennem spejdere havde fået efterretning om prinsens nederlag ved Mühlberg og så havde fundet det klogest ligeledes at trække sig tilbage til Wittenberg til et mere belejligt tidspunkt. Fem dage efter, at disse to hære var sprængt fra hinanden, stod han foran Leipzig, som han stak i brand på tre steder. – I det mandat, han ved denne lejlighed lod udbrede, kaldte han sig "ærkeenglen Michaels statholder, der var kommet for med ild og sværd at straffe den argelist, hvori den hele verden var hensunken, på alle, som i denne strid tog junkerens parti." Dertil lod han fra slottet i Lützen, som han havde overrumplet, udgå et opråb til folket om at slutte sig til ham for at oprette en bedre tingenes orden, og dette mandat var i en slags forrykthed underskrevet: "givet på vort foreløbige

verdensregeringssæde, ærkeslottet i Lützen." Til alt held for indbyggerne i Leipzig hindrede vedholdende regn ilden i at gribe om sig, så at kun nogle kramboder omkring Pleissenburg gik op i luer, på grund af' den hurtighed, hvormed slukningsredskaberne kom til stede. Alligevel var forfærdelsen i byen over den rasende mordbrænders nærværelse og den indbildning, han havde om at junkeren var i Leipzig, usigelig stor; og da en skare på 180 ryttere, som man sendte ud mod ham, kom ødelagt tilbage, var der ikke andet at gøre for magistraten, der ikke ville prisgive byens rigdomme, end helt at afspærre portene og lade borgerskabet holde vagt dag og nat uden for murene. Forgæves lod magistraten i omegnens landsbyer opslå bekendtgørelser med den bestemte forsikring, at junkeren ikke var i Pleissenburg. Hestehandleren påstod i lignende opslag, at han var der, og erklærede, at selv om han ikke var der, ville han gå frem som om han var der, indtil man med navns nævnelse havde angivet ham det sted, hvor han opholdt sig. Kurfyrsten, der ved ilbud blev underrettet om den nød, hvori byen Leipzig befandt sig, erklærede, at han allerede var i færd med at trække en hær på to tusind mand sammen, som han selv ville sætte sig i spidsen for for at fange Kohlhas. Han gav hr. Otto von Gorgas en skarp irettesættelse for den tvetydige og ubetænksomme list, han havde anvendt for at skaffe egnen om Wittenberg af med mordbrænderen; og den forvirring er ikke til at beskrive, som greb hele Sachsen og især residensstaden, da man der erfarede, at der i landsbyerne ved Leipzig var blevet opslået en kundgørelse til Kohlhas, man vidste ikke fra hvem, hvori der stod, at junker Wenzel opholdt sig hos sine fætre Hinz og Kunz i Dresden.

Under disse omstændigheder påtog doktor Martin Luther sig det hverv ved beroligende ords vægt, understøttet af den anseelse, som hans stilling i verden gav ham, at bringe Kohlhas tilbage til menneskelig orden, og idet han byggede på et dygtigt element i mordbrænderens bryst, udstedte han en plakat til ham af følgende indhold, og lod den slå op i alle byer og flækker i kurfyrstendømmet Sachsen:

"Kohlhas, du, som udgiver dig for at være sendt for at føre retfærdighedens sværd, hvad formaster du dig til, forvovne! I din stokblinde lidenskabs vanvid, du, der selv er fuld af uretfærdighed fra isse til fod? Fordi landsherren, hvis undersåt du er, har nægtet dig din ret, din ret i striden om forfængeligt gods, rejser du dig, usalige! med ild og sværd og bryder som ørkenens ulv ind i det fredelige samfund, han beskærmer. Du, som forfører menneskene under dette påskud, fuldt af usandfærdighed og træskhed, mener du, synder, at du vil slippe derfra med det for Gud på den dag, der skal lyse ind i alle hjerters folder? Hvor kan du sige, at din ret er blevet dig nægtet, du, hvis grumme hjerte er blevet hidset af lav selvhævns kildren, og som, efter at de første letfærdige forsøg var strandet, ganske har opgivet al bestræbelse efter at skaffe sig den? Er en bænkfuld retsbetjente og bysvende, som henlægger et brev, der bliver bragt, eller holder en kendelse, de skulle afgive, tilbage, din øvrighed? Og skal jeg sige dig, du gudsforagter, at din øvrighed intet ved om din sag – hvad siger jeg? at landsherren, som du sætter dig op imod, ikke engang kender dit navn, så at når du en gang træder frem for Guds trone i den hensigt at anklage ham, vil han med frejdigt åsyn

kunne sige: 'Herre, denne mand gjorde jeg ingen uret, for hans tilværelse er min sjæl fremmed.' Vid, at det sværd, du fører, er rovets og mordlystens sværd: En oprører er du, og ikke den retfærdige Guds stridsmand: Dit mål på jorden er galge og hjul, og i det andet liv fordømmelse, som er misgernings og ugudeligheds sidste lod.

Wittenberg osv.

Martin Luther."

Kohlhas var netop i færd med på slottet i Lützen at udruge en ny plan i sit sønderrevne bryst til at lægge Leipzig i aske, – for den efterretning, der var opslået i landsbyerne, om at junker Wenzel var i Dresden, ænsede han ikke, da den ingen underskrift havde, endsige da magistratens, som han havde forlangt –, da Sternbald og Waldmann til deres store bestyrtelse fik øje på plakaten, der ved nattetid var blevet opslået i slottets port. I flere dage håbede de forgæves, at Kohlhas selv skulle se den, for de ville ikke så gerne tale med ham om den sag. Om aftenen viste han sig rigtignok, mørk og indadvendt, men kun for at give sine korte befalinger; han så intet. Endelig besluttede de derfor en morgen, da han ville lade et par karle hænge, som havde plyndret i omegnen mod hans vilje, at gøre ham opmærksom på det. Han kom netop tilbage fra retterstedet i det optog, som han havde for skik siden det sidste mandat, mens folk sky veg til side for ham: Et stort kerubsværd blev båret foran ham på en rød læderpude med guldkvaster, og tolv karle fulgte ham med brændende fakler. Da trådte de to mænd med deres sværd under armen rundt om

pillen, hvorpå plakaten var opslået, på en sådan måde, at han måtte blive opmærksom på den. Da Kohlhas i dybe tanker med hænderne på ryggen kom ind i porten, slog han øjnene op og studsede, og da karlene ved synet af ham veg ærbødigt til side, trådte han med et adspredt blik på dem rask hen til pillen. Men hvem kan beskrive, hvad der foregik i hans sjæl, da han så det blad, hvis indhold sigtede ham for uretfærdighed, undertegnet med det dyrebareste og ærværdigste navn, han kendte, med Martin Luthers navn! En mørk rødme steg op i hans ansigt; han gennemlæste det, idet han tog hjelmen af, to gange fra begyndelsen til enden, vendte sig derpå med usikkert blik om mod karlene, som om han ville sige noget, men sagde intet; han tog bladet ned fra muren, gennemlæste det endnu en gang og råbte: "Waldmann, lad min hest sadle!" Derefter, "Sternbald, følg mig op på slottet!" og forsvandt. – Mere end disse få ord behøvedes der ikke for pludselig at afvæbne ham i hele hans frygtelighed. Han forklædte sig som thüringsk forpagter, sagde til Sternbald, at en forretning af stor vigtighed nødte ham til at rejse til Wittenberg, overgav ham i nogle af de mest betroede karles nærværelse anførelsen af den skare, der blev tilbage i Lützen, og begav sig på vej til Wittenberg med den forsikring, at han ville være tilbage i løbet af tre dage, i hvilket tidsrum der ikke var noget angreb at frygte.

Under et fremmed navn tog Kohlhas ind i et værtshus, og så snart natten var brudt frem, gik han indhyllet i sin kappe og forsynet med et par pistoler, han havde gjort til bytte på Tronkenburg, til Luther på hans værelse. Luther, der sad ved sin pult mellem bøger og papirer og så den besynderlige fremmede mand åbne døren og skyde slåen for efter sig, spurgte ham,

hvem han var, og hvad han ville. Aldrig så snart havde manden, der ærbødigt holdt sin hat i hånden, med en sky forudfølelse af den skræk, han ville forårsage, svaret, at han var Michael Kohlhas, hestehandleren, før Luther råbte: "Vig bort fra mig!" og idet han stod op fra pulten og ilede hen til en klokkestreng, tilføjede han: "Din ånde er pest og din nærhed fordærvelse." Uden at røre sig af stedet trak Kohlhas sin pistol frem og sagde: "Højærværdige herre! Rører I klokkestrengen, strækker denne pistol mig livløs for Eders fødder. Sæt Eder og hør mig; I er ikke sikrere blandt englene, hvis salmer I skriver, end hos mig." – "Hvad vil du?" spurgte Luther, idet han satte sig ned. Kohlhas svarede: "Gendrive Eders mening om mig, at jeg er en uretfærdig mand. I har på Eders plakat sagt mig, at min øvrighed ikke ved noget om min sag. Velan, skaf mig frit lejde, så tager jeg til Dresden og forelægger den sagen." – "Usalige og forfærdelige mand!" råbte Luther, på en gang forvirret og beroliget ved hans ord; "hvem gav dig ret til at overfalde junker von Tronka for at fuldbyrde egenmægtige domme og til, da du ikke fandt ham på hans borg, at hjemsøge hele det samfund, som skærmer ham, med ild og sværd?" – "Fra nu af ingen, højærværdige herre," svarede Kohlhas; "en efterretning, jeg fik fra Dresden, har narret og forført mig. Den krig, jeg fører med det menneskelige samfund, er en misgerning, så snart jeg ikke, som I har givet mig forsikring om, var forstødt af det." – "Forstødt!" råbte Luther, og så stift på ham; "hvilket raseri har grebet dine tanker? Hvem skulle ville forstøde dig fra det statssamfund, hvori du levede, ja, hvor har der, så længe stater har bestået, været et tilfælde, hvor nogen, hvem det så er, er blevet forstødt fra det?" – "Forstødt," svarede Kohlhas, idet han

knyttede hånden, "kalder jeg den, hvem lovenes beskyttelse nægtes; for denne beskyttelse behøver jeg for at kunne udøve min fredelige gerning, ja det er for dens skyld jeg, med hvad jeg har- erhvervet mig, tyr til dette samfund, og den, som nægter mig den, støder mig ud i ørkenens vildsomhed; han giver mig selv – kan I nægte det? – køllen i hånden til at beskytte mig med." – "Hvem har nægtet dig lovenes beskyttelse?" råbte Luther. "Har jeg ikke skrevet til dig, at den klage, du har forebragt, er landsherren, som du har forebragt den, fremmed? Når statens tjenere bag hans ryg neddysser processer eller på anden måde uden hans vidende spotter hans hellige navn, hvem andre end Gud tør da kræve ham til regnskab for valget af sådanne tjenere, og er du, fordømte og forfærdelige menneske, beføjet til at dømme ham derfor?" – "Velan," svarede Kohlhas, "hvis landsherren ikke forstøder mig, vender jeg også tilbage til det samfund, han beskytter. Skaf mig, jeg gentager det, frit lejde til Dresden, så lader jeg den bande, jeg har samlet på slottet Lützen, gå fra hinanden og bringer endnu en gang den klage, jeg har fået afvist, frem for landets domstol." Luther kastede med et fortrædeligt ansigt papirerne på sit bord mellem hinanden og tav. Den trodsige stilling, dette sælsomme menneske indtog i staten, ærgrede ham, og idet han overvejede den dom, han fra Kohlhasenbrück havde ladet udstede over junkeren, spurgte han, hvad han da ville forlange af domstolen i Dresden. Kohlhas svarede: "Junkerens afstraffelse i overensstemmelse med lovene, at hestene sættes i deres oprindelige stand, og at erstatning gives for den skade, jeg såvel som min ved Mühlberg faldne karl Herse har lidt ved den voldsgerning, der er øvet mod os." – "Skadeserstatning!" råbte

Luther. "Summer i tusindvis har du optaget hos jøder og kristne på veksler og pant til at bestride din vilde selvjustits med; vil du også sætte det på regningen, hvis der bliver spørgsmål om det?" – "Gud fri os," svarede Kohlhas; "hus og gård og den velstand, jeg har besiddet, forlanger jeg ikke tilbage, så lidt som omkostningerne ved min kones begravelse. Herses gamle moder vil fremlægge en regning på omkostningerne for kur og pleje og en fortegnelse over, hvad hendes søn har mistet på Tronkenburg, og den skade, jeg har lidt ved ikke at få hestene solgt, kan regeringen lade en sagkyndig anslå." Luther sagde: "Rasende, ubegribelige og forfærdelige menneske!" og så ham i øjnene: "efter at dit sværd har taget den grusomste hævn over junkeren, der lader sig tænke, hvad driver dig så til hårdnakket at stå fast på en kendelse over ham, der, når den endelig falder, rammer ham med så ringe en vægt?" Kohlhas svarede, idet en tåre rullede ned over hans kind: "Højærværdige herre! Det har kostet mig min kone; Kohlhas vil vise verden at hun ikke er omkommet i nogen uretfærdig sag. Føj Eder i disse dele efter min vilje og lad domstolen tale; i alt andet, der ellers kan være uenighed om, føjer jeg mig efter Eder." Luther sagde: "Hør nu, hvad du kræver, er retfærdigt, hvis sagen ellers forholder sig, som den offentlige stemme siger; og havde du, før du egenmægtigt skred til selvjustits, vidst at bringe din sag til landsherrens afgørelse, så tvivler jeg ikke på, at din fordring punkt for punkt ville være blevet dig bevilget. Men havde du dog ikke, alt vel overvejet, gjort bedre i, om du for din Frelsers skyld havde tilgivet junkeren, taget hestene ved hånden, og, udmagrede som de var, sat dig op på dem og redet dem hjem til din stald i Kohlhasenbrück for at fede dem der?" – "Måske,"

svarede Kohlhas, idet han trådte hen til vinduet, "og måske ikke. Havde jeg vidst, at jeg skulle bringe dem på fode med min kære kones hjerteblod, måske havde jeg så gjort, som I siger, højærværdige herre, og ikke set på en skæppe havre; men da de nu en gang er kommet mig så dyrt at stå, må sagen have sin gang, mener jeg: Lad kendelsen lyde, som det tilkommer mig, og junkeren fodre mine heste." Luther sagde, idet han igen tog til sine papirer i mange slags tanker, at han ville træde i forhandlinger med kurfyrsten på hans vegne; i mellemtiden skulle han forholde sig roligt på slottet i Lützen; når fyrsten tilstod ham frit lejde, ville man underrette ham derom ved offentligt opslag. "Vel ved jeg ikke," vedblev han, da Kohlhas bukkede sig for at kysse hans hånd, "om kurfyrsten vil lade nåde gå for ret; for, efter hvad jeg hører, har han samlet en hær sammen og står i begreb med at fange dig på slottet i Lützen; på min umage skal det imidlertid, som jeg har sagt dig, ikke mangle." Dermed rejste han sig og ville lade ham gå. Kohlhas mente, at hans forbøn fuldkommen beroligede ham angående dette punkt; Luther hilste til afsked med hånden, men da bøjede Kohlhas pludselig knæ for ham og sagde, at han havde endnu en bøn på hjerte. Ved pinsetid, da han plejede at gå til Herrens bord, havde han forsømt kirken for sine krigsforetagenders skyld, og nu bad han ham bevise ham den gunst uden videre forberedelse at modtage hans skriftemål og derefter meddele ham det hellige sakramente. Luther betænkte sig lidt, idet han så skarpt på ham, og sagde så: "Ja, Kohlhas, det vil jeg gøre. Men Herren, hvis legeme du begærer, tilgav sin fjende. Vil du," tilføjede han, da Kohlhas så overrasket på ham, "ligeledes tilgive junkeren, som har krænket dig, – gå til

Tronkenburg efter dine heste og ride dem hjem til Kohlhasenbrück for at fede dem der?" – "Højærværdige herre," sagde Kohlhas rødmende, idet han greb hans hånd, "heller ikke Herren tilgav alle sine fjender. Lad mig tilgive kurfyrsterne, mine landsherrer, slotsfogeden og forvalteren, herrerne Hinz og Kunz, og hvem der ellers har krænket mig i denne sag, men lad mig, om det kan blive så, tvinge junkeren til at fede mine heste igen." Ved disse ord vendte Luther ham med et misfornøjet blik ryggen og trak i klokkestrengen; en famulus meldte sig med lys i forstuen. Kohlhas stod skuffet op, idet han tørrede sine øjne, og da famulus'en forgæves tog i døren, eftersom slåen var skudt for, og Luther igen havde sat sig til sine papirer, lukkede Kohlhas døren op for manden. Med et kort sideblik på den fremmede sagde Luther til sin famulus: "Lys ham ned," hvorpå denne, lidt forundret over dette besøg, tog portnøglen ned af væggen, og idet han ventede på, at han skulle gå, gik tilbage til værelsets halvt åbne dør. Kohlhas tog bevæget sin hat imellem sine hænder og sagde: "Så kan jeg da ikke, højærværdige herre, blive delagtig i den velgerning, jeg bad Eder om, at blive forligt?" – "Med din Frelser? – nej," svarede Luther kort, "med landsherren, det vil jeg lade komme an på et forsøg, som jeg lovede dig," og dermed vinkede han til famulus'en, at han uden videre opsættelse skulle gøre, hvad han havde pålagt ham. Kohlhas lagde med et udtryk af smerte begge hænder på brystet, fulgte med manden, der lyste ham ned ad trappen, og forsvandt.

Næste morgen sendte Luther en skrivelse til kurfyrsten af Sachsen, hvori han – efter et bittert sideblik til herrerne Kunz og Hinz von Tronka, der som kammerjunker og mundskænk

hørte til hans nærmeste omgivelser, og som, hvad der var almindelig bekendt, havde undertrykt klagen – lod ham vide med den frimodighed, der var ham egen, at under så forargelige omstændigheder var der ikke andet at gøre end at antage hestehandlerens forslag og med hensyn til det skete tilstå ham amnesti, for at han kunne forny sin proces. Den offentlige mening, bemærkede han, var på en højst farlig måde på denne mands side, så at der selv i Wittenberg, som han tre gange havde lagt i aske, hævede sig en stemme til hans forsvar, og da han uden tvivl ville bringe sit tilbud, hvis det blev afvist; til folkets kundskab med hadefulde bemærkninger, så kunne dette blive i den grad vildledt, at der slet ikke var mere at gøre mod ham med statsmagten. Han sluttede med, at man i dette tilfælde måtte sætte sig ud over betænkelighederne ved at forhandle med en statsborger, der havde grebet til våben; denne var i virkeligheden på grund af den måde, man var gået frem på mod ham, så at sige sat uden for staten, og kort og godt, for at få ende på sagen, måtte man mere betragte ham som en fremmed magt, der var faldet ind i landet, hvilket også i visse henseender passede, da han var udlænding, end som en rebel, der havde gjort opstand mod tronen.

Kurfyrsten modtog dette brev, just som prins Christian af Meissen, rigets øverste feltherre og farbroder til den ved Mühlberg slagne prins Frederik af Meissen, der endnu lå til sengs af sine sår, var til stede på slottet tillige med rettens storkansler grev Wrede, præsidenten i statskancelliet grev Kallheim og mundskænken og kammerjunkeren, Hinz og Kunz von Tronka, der var fyrstens ungdomsvenner og fortrolige. Kammerjunkeren, hr. Kunz, der i egenskab af gehejmesekretær

besørgede sin herres hemmelige brevveksling med ret til at betjene sig af hans navn og segl, tog først ordet, og lagde først endnu en gang vidtløftigt ud med, at han aldrig egenmægtigt ville have undertrykt den klage, hestehandleren havde indgivet til domstolen over hans fætter junkeren, hvis han ikke ved falske efterretninger var blevet forledt til at holde den for fuldstændig ugrundet og for unødig trætte; derefter kom han til sagernes nuværende stilling. Han bemærkede, at hverken efter guddommelige eller menneskelige love var hestehandleren for dette misgrebs skyld berettiget til at øve en så uhyre selvjustits, som han havde tilladt sig; han skildrede den glans, der ville falde på hans fordømte hoved, hvis man forhandlede med ham som med en retmæssig krigsmagt; den skændsel, der derved ville blive kastet tilbage på kurfyrstens hellige person, syntes ham så utålelig, at han i sin veltalenheds iver hellere ville opleve det yderste, hellere se den rasende oprørers retskendelse sat i værk og sin fætter junkeren straks sendt til Kohlhasenbrück for at fede hestene, end vide doktor Luthers forslag antaget. Rettens storkansler grev Wrede ytrede, halvt vendt imod ham, sin beklagelse over, at en så fintfølende omhu for fyrstens ære ikke allerede havde opfyldt ham ved sagens første anledning; han forestillede kurfyrsten sine betænkeligheder ved at bruge statsmagten til at sætte en åbenbart uretfærdig forholdsregel igennem, bemærkede med hentydning til den tilslutning, hestehandleren stadig fandt i landet, at misgerningernes tråd på denne måde truede med at spinde sig ud i det uendelige, og erklærede, at kun simpel retfærdighed, idet man øjeblikkeligt og hensynsløst gjorde det fejltrin godt igen, man havde gjort sig skyldig i, kunne rive tråden over og med held trække regeringen

ud af den stygge sag. På fyrstens spørgsmål, hvad han mente om sagen, ytrede prins Christian af Meissen, idet han ærbødigt vendte sig imod storkansleren, at den tænkemåde, han lagde for dagen, vel fyldte ham med den største agtelse; men idet han ville hjælpe Kohlhas til sin ret, gjorde han indgreb i Wittenbergs, Leipzigs og hele det mishandlede lands retmæssige fordring på skadeserstatning eller i det mindste på straf. Statens orden var med hensyn til denne mand blevet således forvredet, at man næppe ville kunne få den bragt i led igen ved en grundsætning fra retsvidenskaben. Derfor stemte han ligesom kammerjunkeren for at drage det middel med ind i spillet, der var indstiftet for slige tilfælde, nemlig at samle en krigshær af tilstrækkelig størrelse og fange eller undertrykke hestehandleren, der holdt sig i Lützen. Kammerjunkeren sagde, idet han tog stole fra væggen til prinsen og kurfyrsten og forbindtligt satte dem frem i værelset, at det glædede ham, at en mand med prinsens retskaffenhed og indsigt stemte overens med ham angående midlet til at ordne denne tvetydige sag. Men idet prinsen tog stolen uden at sætte sig og så ham lige i øjnene, forsikrede han ham, at han slet ikke havde nogen grund til at glæde sig derover, da det første skridt nødvendigvis måtte være at udstede befaling til at fængsle ham og sætte ham under tiltale for misbrug af landsherrens navn; for om end nødvendigheden krævede at lade sløret falde for retfærdighedens trone over en række misgerninger, som var for uoverskuelige til at kunne drages frem for rettens skranker, så gjaldt dette ikke om den første, der havde givet anledning til dem, og kun en anklage på liv og død imod ham kunne hjemle staten ret til at knuse hestehandleren, hvis sag, som bekendt,

var meget retfærdig, og som man selv havde givet det sværd, han førte, i hånden. Kurfyrsten, hvem junkeren, slået af disse ord fæstede sit blik på, vendte sig bort, idet han blev rød over hele ansigtet, og trådte hen til vinduet. Efter en forlegen pause sagde grev Kallheim, at på den måde kom man ikke ud af den tryllekreds, hvori man var fanget: Med samme ret kunne der anlægges sag imod prinsens egen brodersøn, prins Frederik: På sit besynderlige strejftog mod Kohlhas havde også han på mange måder overskredet sine instrukser og måtte regnes med blandt dem, som havde forvoldt de forlegenheder, hvori man befandt sig. Mens kurfyrsten med usikkert blik trådte hen til sit bord, tog mundskænken, hr. Hinz von Tronka, ordet og sagde, at han forstod ikke, hvorledes den regeringsbeslutning, der burde tages, kunne undgå mænd af sådan visdom som dem, der her var samlede; hestehandleren havde, så vidt han vidste, lovet at lade den bande, han var faldet ind i landet med, opløse, blot imod frit lejde til Dresden og fornyet undersøgelse af hans sag; men deraf fulgte ikke, at man skulle tilstå ham amnesti for hans forbryderiske selvjustits; to retsbegreber, som doktor Luther såvel som statsrådet syntes at forveksle. "Når dommen angående hestene," vedblev han med fingeren på næsen, "er faldet ved retten i Dresden, hvordan den så end bliver, så hindrer intet os i at fængsle Kohlhas for hans brandstiftelser og røverier, – en statsklog vending, som forener fordelene ved begge statsmænds anskuelser og er sikker på verdens og efterverdenens bifald." Da prinsen såvel som storkansleren blot svarede på denne tale med et blik, og forhandlingen således syntes endt, sagde kurfyrsten, at han ville overveje de

forskellige meninger, de havde fremsat for ham, til næste statsrådsmøde.

Det lod, som om det skridt mod hans yndling, som prinsen havde betegnet som det første, der skulle gøres, havde betaget kurfyrsten al lyst til at udføre hærtoget imod Kohlhas, hvortil alt allerede var forberedt. I det mindste beholdt han storkansleren grev Wrede, hvis mening syntes ham den hensigtsmæssigste, tilbage hos sig, og da denne viste ham breve, af hvilke det fremgik, at hestehandlerens styrke virkelig var vokset til fire hundrede mand, ja at han, på grund af den almindelige utilfredshed, der herskede i landet over kammerjunkerens utilbørligheder, om kort tid kunne regne med den dobbelte og tredobbelte styrke, så besluttede kurfyrsten sig til uden videre opsættelse at følge det råd, doktor Luther havde givet ham. Han overgav derfor grev Wrede hele ledelsen af den kohlhasiske sag, og allerede få dage efter udkom der en plakat, hvis hovedindhold var følgende:

"Vi osv. osv., kurfyrste af Sachsen, tilstår, med besynderlig nådigt hensyn til doktor Martin Luthers forbøn, Michael Kohlhas, hestehandler fra det brandenburgske, frit lejde til Dresden for på ny at få sin sag undersøgt, på det vilkår, at han inden tre dage efter at have set dette nedlægger våbnene; dog således, at hvis han imod formodning skulle blive afvist ved domstolen i Dresden med sin klage angående hestene, skal der fares frem imod ham med hele lovens strenghed for hans egenmægtige forsøg på at skaffe sig selv ret. I modsat fald tilstås der ham og hele hans skare nåde for ret og fuldkommen amnesti for hans i Sachsen udøvede voldsgerninger."

Aldrig så snart havde Kohlhas gennem doktor Luther modtaget et eksemplar af denne plakat, der blev slået op på alle torve i landet, før han, hvor betinget dens sprog end var, straks lod hele sin skare opløse, med gaver, taksigelser og hensigtsmæssige formaninger. Alt, hvad han havde gjort til bytte af penge, våben og deslige overgav han til retten i Lützen som kurfyrstelig ejendom, og efter at han havde sendt Waldmann af sted med breve til godsforvalteren i Kohlhasenbrück for om muligt at få sin avlsgård tilbage igen, og sendt Sternbald til Schwerin for at hente hans børn, som han ønskede at have hos sig, forlod han slottet i Lützen og gik uden at blive genkendt, med resten af sin lille formue, som han bar hos sig i papirer, til Dresden.

Dagen brød netop frem, og hele byen sov endnu, da han bankede på døren på den lille ejendom i forstaden Pirna, som han ved godsforvalterens retskaffenhed havde beholdt, og sagde til Thomas, den gamle portner, der havde opsyn med huset, og som forbavset og bestyrtet lukkede op for ham, at han skulle melde prinsen af Meissen i kancelliet, at hestehandler Kohlhas var kommet. Prinsen af Meissen, som efter denne melding mente, at var hensigtsmæssigt øjeblikkelig selv at skaffe sig underretning om, hvad forhold man stod i til denne mand, fandt allerede, da han kort efter viste sig med et følge af riddere og trosknægte, en umådelig mængde mennesker samlet i de gader, der førte til Kohlhas' bolig. Efterretningen om, at morderenglen var kommet, han, der forfulgte folkeplagerne med ild og sværd, havde bragt hele Dresden, by og forstad på benene; man måtte stænge døren for den nysgerrige hob, der trængte sig på, og drengene klatrede op til vinduerne for at tage

mordbrænderen, der spiste frokost derinde, i øjesyn. Så snart prinsen ved vagtens hjælp, der skaffede plads for ham, var kommet ind i huset og trådt ind i Kohlhas' værelse, spurgte han denne; som stod halvt afklædt ved et bord, om han var hestehandler Kohlhas. Denne tog en brevtaske frem af sit bælte med flere papirer, der omhandlede hans forhold, rakte ham den ærbødigt og svarede Ja; han tilføjede, at han, efter at have opløst sin krigsskare, i følge det ham af landsherren tilståede lejdebrev nu befandt sig i Dresden for at bringe sin klage mod junker Wenzel von Tronka angående hestene for retten. Efter et hurtigt blik, som dog mønstrede ham fra hoved til fod, gennemløb prinsen de papirer, der var i brevtasken, lod ham forklare, hvad meningen var med et bevis, som han fandt i den, fra retten i Lützen angående de ting, han havde overgivet til den til fordel for det kurfyrstelige skatkammer, og efter at han fremdeles havde prøvet mandens karakter med mange forskellige spørgsmål om hans børn, hans formue, og hvordan han havde tænkt sig at leve i fremtiden, og overalt havde fundet den sådan, at han mente, man nok kunne være rolig for ham, gav han ham brevene tilbage og sagde, at der ikke var noget i vejen for hans proces, og at han kun behøvede at henvende sig umiddelbart til domstolens storkansler, grev Wrede. Imidlertid sagde prinsen efter en pause, idet han trådte hen til vinduet og med store øjne betragtede den folkemængde, der var samlet foran huset: "Du må helst i de første dage tage imod en vagt, som kan beskytte dig i dit hus, så vel som når du går ud." Kohlhas så overrasket ned for sig og tav. "Ja, ja," sagde prinsen, idet han igen gik bort fra vinduet; "følgerne må du så tilskrive dig selv," og dermed vendte han sig igen mod døren i den

hensigt at forlade huset. "Nådige herre," sagde Kohlhas, der havde betænkt sig, "gør, hvad I vil. Giv mig Eders ord på, at I vil tage vagten bort, så snart jeg ønsker det, så har jeg ikke noget at indvende imod denne forholdsregel." Prinsen svarede, at det sagde sig selv, og efter at han havde betydet de tre landsknægte, der blev forestillet for ham, at manden, i hvis hus de skulle blive, var fri, og at de blot skulle følge ham til beskyttelse, når han gik ud, hilste han hestehandleren med en nedladende håndbevægelse og gik bort.

Det var henad middag, da Kohlhas ledsaget af sine tre landsknægte og fulgt af en uoverskuelig folkemængde, som imidlertid på ingen måde tilføjede ham noget ondt, da den var advaret af politiet, begav sig til rettens storkansler, grev Wrede. Storkansleren modtog ham med mildhed og venlighed i sit forværelse og underholdt sig i hele to timer med ham, og efter at have ladet ham fortælle hele sagens gang fra begyndelsen til enden viste han ham til en berømt advokat der i byen for straks at få klagen affattet og indgivet. Kohlhas begav sig uden videre opsættelse til dennes bolig; klagen blev opsat ganske i overensstemmelse med den første, der var blevet undertrykt, og gik ud på, at junkeren skulle straffes efter lovene, sætte hestene i deres tidligere stand og erstatte den skade, han så vel som hans ved Mühlberg faldne karl Herse havde lidt, det sidste til fordel for hans gamle moder; derpå begav han sig igen under ledsagelse af mængden, der stadig gloede på ham, tilbage til sit hus, bestemt på ikke at forlade det, undtagen hvis nødvendige forretninger kaldte ham derfra.

Imidlertid var også junkeren blevet løsladt af sit fængsel i Wittenberg, og efter at være blevet helbredt for en farlig

rosenbetændelse, der havde angrebet hans fod, var han af retten blevet indstævnet til uden ophold at møde for retten i Dresden for at svare til den af hestehandler Kohlhas imod ham indgivne klage, over at han ulovligt havde frataget ham et par heste og ødelagt dem. Brødrene Tronka, kammerjunkeren og mundskænken, junkerens fættere, i hvis hus han tog ind, modtog ham med den største forbitrelse og foragt; de kaldte ham en usselryg, der bragte skam og skændsel over hele familien, erklærede ham, at han nu uden tvivl ville tabe sin sag, og opfordrede ham til straks at gøre anstalter til at skaffe hestene til veje, som han til hån og spot for alverden ville blive dømt til at fodre fede. Junkeren sagde med svag, skælvende stemme, at han var det elendigste menneske i verden; han svor højt og dyrt på, at han kun havde vidst lidt om hele den fordømte trætte, der styrtede ham i ulykke, og at slotsfogeden og forvalteren var skyld i det hele, da de uden hans vidende og vilje havde brugt hestene i høsten og ved utilbørlig anstrengelse, til dels på deres egne marker, havde ødelagt dem . Idet han sagde dette, satte han sig og bad dem om ikke letsindigt ved krænkelser og fornærmelser at styrte ham tilbage i den sygdom, som han lige havde overstået. Dagen efter skrev de herrer Hinz og Kunz, der selv havde godser i nærheden af det nedbrændte Tronkenburg, på deres fætter junkerens anmodning, da der jo ikke var andet at gøre, til deres derværende forvaltere og forpagtere for at indhente efterretning om hestene, som var forsvundet hin ulykkelige dag, og som ingen siden havde hørt noget om. Men da hele stedet var lagt øde og næsten alle beboerne nedhuggede, var alt, hvad de kunne fa at vide, at en karl, som mordbrænderen drev

frem med slag af den flade klinge, havde reddet dem ud af det brændende skur, de stod i, men derefter, da han spurgte, hvad han skulle gøre med dem, og hvor han skulle bringe dem hen, havde fået et spark til svar af det rasende menneske. Junkerens gamle gigtsvage husholderske, der var flygtet til Meissen, forsikrede ham på en skriftlig forespørgsel, at karlen om morgenen efter den forfærdelige nat havde taget vejen til den brandenburgske grænse med hestene. Men alle forespørgsler, man lod anstille der, var forgæves, og det så ud til, at der måtte ligge en vildfarelse til grund for denne efterretning, da junkeren ikke havde nogen karl, der havde hjemme i det brandenburgske eller blot på vejen dertil. Folk fra Dresden, der få dage efter Tronkenburgs brand havde været i Wilsdruff, sagde, at ved den tid var der kommet en karl dertil med et par heste ved grimen, og da dyrene var meget usle og ikke kunne komme videre, havde han ladet dem stå i en kostald hos en fårehyrde, der havde villet bringe dem på benene igen. Det så af mange grunde meget sandsynligt ud, at det kunne være de omhandlede heste, men hyrden i Wilsdruff havde, som folk, der kom derfra, forsikrede, allerede solgt dem igen, de vidste ikke til hvem. Et tredje rygte, hvis ophavsmand ikke blev opdaget, sagde endog, at hestene siden var døde og begravet i rakkerkulen i Wilsdruff. Herrerne Hinz og Kunz, for hvem denne vending af sagerne var den behageligste, hvad man let forstår, da de derved blev fri for at fede hestene i deres stalde, hvilket de ellers havde været nødt til, eftersom deres fætter junkeren ingen stald havde, ønskede dog for fuldkommen sikkerheds skyld at få denne omstændighed bekræftet. Hr. Wenzel von Tronka sendte da som arvelig lens- og retsherre en

skrivelse til retten i Wilsdruff, hvori han efter en vidtløftig beskrivelse af hestene, der, som han sagde, var ham betroede og kommet bort ved et uheld, tjenstligt anmodede den om at efterforske deres opholdssted og opfordre og tilholde ejermanden, hvem han end var, til mod rigelig godtgørelse af alle omkostninger at aflevere dem i kammerjunker Kunz' stalde i Dresden. Som følge heraf kom virkelig også, få dage efter, den mand, som hyrden i Wilsdruff havde solgt dem til, og førte dem, skindmagre og vaklende, bundet til hans kærre op på byens torv. Men hr. Wenzels og endnu mere den ærlige Kohlhas' ulykke ville, at det skulle være rakkeren fra Döbbeln.

Så snart hr. Wenzel i sin fætter kammerjunkerens nærværelse havde hørt et ubestemt rygte om, at der var kommet en mand til byen med to sorte heste, der var undsluppet fra branden på Tronkenburg, begav de sig begge, med nogle karle, de i en fart samlede i huset, hen på slotspladsen, hvor han stod, for at tage imod dem, mod at betale omkostningerne og føre dem hjem, hvis det var dem, der havde tilhørt Kohlhas. Men hvor ubehageligt overraskede blev ridderne, da de allerede så en hob mennesker, der hvert øjeblik blev større, flokke sig om den tohjulede kærre, hestene var gjort fast ved, for at se på skuespillet, idet de under uendelig latter råbte til hinanden, at de heste, for hvis skyld staten vaklede, allerede var kommet til rakkeren. Junkeren, der var gået rundt om kærren og havde betragtet de elendige dyr, som hvert øjeblik syntes at skulle krepere, sagde forlegent, at det ikke var de heste, han havde frataget Kohlhas; men hr. Kunz, kammerjunkeren, kastede et knusende blik fuldt af indædt forbitrelse på sin fætter, og idet han slog sin kappe til side, så hans ordener og kæde kom til

syne, trådte han hen til rakkeren og spurgte, om de sorte heste var dem, hyrden i Wilsdruff havde taget til sig, og som junker Wenzel von Tronka, hvem de tilhørte, havde forlangt udleveret gennem retten der. "De sorte?" spurgte rakkeren, der med en spand vand i hånden var i færd med at give et tykt, velnæret øg, som trak hans karre, at drikke; efter at have sat spanden ned strøg han sit øg bidslet af munden og sagde, at de heste, der stod bundet til bagsmækken, havde han købt af svinehyrden i Hainichen; hvorfra han havde dem, og om de kom fra Wilsdrufer-hyrden, vidste han ikke; – retsbuddet i Wilsdruff, sagde han, idet han igen tog spanden op og stemte den ind mellem vognstangen og sit knæ, havde sagt ham, at han skulle bringe dem til Dresden til Tronkaernes hus, men den junker, han var blevet henvist til, hed Kunz. Med disse ord vendte han sig om og slog det vand, øget havde levnet i spanden, ud på stenbroen. Kammerjunkeren, der, omgivet af den hånleende mængdes blikke, ikke kunne få karlen, som med følelsesløs iver gjorde sit arbejde; til at se på sig, sagde, at han var kammerjunker Kunz von Tronka, og de to heste, han skulle bringe ham, skulle være hans fætters og fra en karl, der under branden var undsluppet fra Tronkenburg, være kommet til hyrden i Wilsdruff, men oprindelig tilhørte de hestehandler Kohlhas. Han spurgte karlen, der med skrævende ben stod og trak sine bukser i vejret, om han ikke vidste noget om dette, og om svinehyrden i Hainichen, som det hele kom an på, måske ikke havde købt dem af Wilsdrufer-hyrden eller af en tredje, der for sin del havde fået dem hos ham. Rakkeren, der havde stillet sig op ad vognen og ladet sit vand, sagde, "at han havde fået ordre til at tage til Dresden med hestene for i Tronkaernes hus

at få sine penge for dem; hvad han snakkede om, forstod han ikke, og om Per eller Povl eller hyrden i Wilsdruff havde haft dem før svinehyrden, var ham lige fedt, da de ikke var stjålet." Og dermed gik han med pisken over sin brede ryg til en kippe, der lå på torvet, for, sulten som han var, at få sig noget frokost. Kammerjunkeren, der ikke vidste, hvad i al verden han skulle gøre med de heste, svinehyrden i Hainichen havde solgt til rakkeren i Döbbeln, hvis det ikke var dem, den lede Satan nu red på gennem Sachsen, opfordrede junkeren til at sige noget; og, da denne med blege og skælvende læber svarede, at det vel var det mest tilrådelige, at man købte hestene, enten de så tilhørte Kohlhas eller ej, trådte kammerjunkeren, forbandende den fader og moder, der havde sat ham i verden, tilbage fra folkehoben, idet han slog kappen om sig, ganske uvis om, hvordan han skulle gøre og lade. Han kaldte friherre von Wenk, en af hans bekendte, der red over gaden, hen til sig; og trodsigt bestemt på ikke at forlade stedet, blot fordi pakket så hånligt på ham og med lommetørklæderne for munden kun syntes at vente på at han gik for at lade latteren bryde løs, bad han friherren ride hen til storkansleren grev Wrede og ved hans mellemkomst få Kohlhas hen for at se på hestene.

Det traf sig netop, at Kohlhas ved et retsbud var blevet kaldt hen til storkansleren for at give nogle oplysninger, der behøvedes, angående de ting, han havde overgivet til retten i Lützen, og stod i salen hos ham, da friherren i det nys omtalte ærinde trådte derind; mens storkansleren med et fortrædeligt ansigt rejste sig fra sin stol og lod hestehandleren, som den anden ikke kendte, stå ved siden af med de papirer, han holdt i hånden, forestillede friherren ham den forlegenhed, hvori

herrerne von Tronka var stedt: Rakkeren fra Döbbeln var på grund af en mangelfuld rekvisition fra retten i Wilsdruff mødt med et par heste, hvis tilstand var så ussel, at junker Wenzel betænkte sig ved at erkende dem for Kohlhas', så at, hvis man alligevel skulle købe dem af rakkeren, for at gøre et forsøg på at bringe dem på fode igen i riddernes stalde, var det nødvendigt, at Kohlhas først tog dem i øjesyn for at sætte den omtalte omstændighed uden for tvivl. "Hav derfor den godhed," sluttede han, "at lade hestehandleren afhente fra sit hus ved en vagt og bringe hen på torvet, hvor hestene står." Storkansleren svarede, idet han tog sine briller af næsen, at han befandt sig i en vildfarelse, hvis han troede at han, kansleren, havde ret til ved en vagt at lade Kohlhas bringe hvorhen det behagede junkeren. Derpå forestillede han ham hestehandleren, der stod bag ved ham, og bad ham, idet han satte sig ned og igen satte sine briller på, i denne sag at henvende sig til ham selv. Kohlhas, der ikke med en mine forrådte, hvad der foregik i hans sjæl, sagde, at han var rede til at følge med hen på torvet for at bese de heste, rakkeren havde bragt til byen. Mens friherren overrasket vendte sig om, trådte Kohlhas igen frem til storkanslerens bord, og efter at have givet ham nogle flere meddelelser af papirerne i sin brevtaske angående afleveringen i Lützen tog han afsked. Friherren, der var gået hen til vinduet, rød over hele ansigtet, anbefalede sig også, og begge gik, ledsagede af de tre landsknægte, prinsen af Meissen havde givet Kohlhas med, til slotspladsen, fulgt af en mængde mennesker. Kammerjunkeren hr. Kunz, der til trods for flere af hans venners opfordringer, som havde indfundet sig hos ham, hele tiden var blevet på sin plads blandt mængden foran rakkeren fra Döbbeln, trådte, så

snart friherren kom med hestehandleren, frem til denne og spurgte ham, idet han med stolthed og værdighed holdt sit sværd under armen, om de heste, der stod bag vognen, var hans. Efter at hestehandleren beskedent havde vendt sig om og taget til hatten for den herre, som spurgte ham, og som han ikke kendte, trådte han uden at svare, fulgt af alle ridderne, hen til rakkerens kærre; da han i en afstand af tolv skridt, i hvilken han blev stående, flygtigt havde betragtet dyrene, der stod på vaklende ben, med hovederne ludende mod jorden uden at æde af det hø, rakkeren havde lagt for dem, vendte han sig atter til kammerjunkeren og sagde: "Nådige herre, rakkeren har fuldkommen ret; de heste, der står bundet ved hans kærre, tilhører mig." Derpå så han sig om i hele kredsen af herrer, tog endnu en gang til hatten og gik, ledsaget af sin vagt, igen bort fra torvet. Ved disse ord trådte kammerjunkeren med raske skridt, så det rystede i hans hjelmbusk, hen til rakkeren, og kastede en pung med penge til ham, og mens denne med pungen i hånden betragtede pengene, og med en blykam kæmmede håret tilbage fra panden, befalede han en karl at løse hestene og trække dem hjem. Karlen, der, da hans herre kaldte, havde forladt en kreds af venner og frænder blandt mængden, trådte også lidt rød i ansigtet over en stor pøl, der havde dannet sig ved hestenes fødder, hen til dem. Næppe havde han taget fat i deres grimer for at løse dem, før hans fætter, mester Himboldt, greb ham i armen og slyngede ham bort fra kærren med de ord: "Du rører ikke ved de rakkerbæster!" Idet han med usikre skridt trådte tilbage over pølen, sagde han til kammerjunkeren, der stod målløs over dette optrin, at han måtte skaffe sig en rakkerknægt til sådan en tjeneste.

Kammerjunkeren, der, skummende af raseri, havde betragtet mester Himboldt et øjeblik, vendte sig om og råbte over hovedet på de riddere, der omringede ham, efter vagten; så snart en officer med nogle kurfyrstelige drabanter på friherre von Wenks anmodning var kommet fra slottet, opfordrede han denne efter en kort fremstilling af de skændige ophidselser, byens borgere tillod sig, til at tage ophavsmanden, mester Himboldt, i forvaring. Han greb mesteren i brystet og beskyldte ham for at have stødt hans karl bort fra kærren og mishandlet ham, da han på hans befaling ville løse hestene. Mester Himboldt befriede sig med en behændig vending fra kammerjunkerens tag og sagde: "Nådige herre, at sige en tyveårs knøs, hvad han har at gøre, er ikke at ophidse ham. Spørg ham, om han mod sæd og skik vil have noget med de heste at gøre, der står bundet ved kærren; vil han det, efter hvad jeg har sagt ham, så lad gå; for mig må han nu gerne både stikke og flå dem." Ved disse ord vendte kammerjunkeren sig til karlen og spurgte ham, om han i mindste måde betænkte sig på at opfylde hans befaling og løse Kohlhas' heste og trække dem hjem, og da denne, idet han blandede sig mellem borgerne, frygtsomt svarede, at hestene først måtte gøres ærlige, førend man forlangte det af ham, så gik kammerjunkeren efter ham, rev hatten med hans hus' mærke af hovedet på ham, trådte den under fode, trak fra læderet og jog med rasende slag af klingen karlen bort fra torvet og af sin tjeneste. "Kast den morderhund til jorden," råbte mester Himboldt, og mens borgerne, oprørt over dette optrin, flokkede sig sammen og trængte vagten til side, kastede han kammerjunkeren omkuld bag fra, rev kappe, krave og hjelm af ham, vristede sværdet ud af hånden på ham

og slyngede det med et rasende kast langt bort over torvet. Forgæves råbte junker Wenzel, idet han reddede sig ud af tumulten, til ridderne, at de skulle komme hans fætter til hjælp; før de endnu havde gjort et skridt til dette, var de allerede blevet spredt af det fremtrængende folk, så at kammerjunkeren, der havde såret sit hoved i faldet, var prisgivet hele mængdens raseri. Kun en trop beredne landsknægte, der tilfældigvis trak over torvet, og som de kurfyrstelige drabanters officer kaldte til hjælp, kunne redde ham. Efter at have jaget hoben bort greb officeren den fnysende mester Himboldt, og mens denne af nogle ryttere førtes i fængsel, løftede to af vennerne den ulykkelige og blodige kammerjunker op fra jorden og bar ham hjem. Så ulykkeligt et udfald fik det velmente og redelige forsøg på at skaffe hestehandleren oprejsning for den uret, man havde tilføjet ham. Da folk begyndte at sprede sig, bandt rakkeren fra Döbbeln, hvis forretning var endt, og som ikke ville vente længere, hestene til en lygtepæl, hvor de blev stående hele dagen, uden at nogen bekymrede sig om dem, til spot for gadedrenge og dagdrivere, så at politiet, da de manglede al røgt og pleje, måtte tage sig af dem og ved nattens frembrud kalde rakkeren i Dresden til for at passe dem på rakkeriet uden for byen, indtil nærmere bestemmelse var truffet.

Hvor lidet end hestehandleren i virkeligheden var skyld i denne tildragelse, vakte den ikke desto mindre, selv hos de bedre og mere mådeholdne i landet, en stemning, der var højst farlig for udfaldet af hans retsstrid. Man fandt hans forhold til staten aldeles utåleligt, og i private huse såvel som på offentlige steder kom den mening til orde, at det var bedre at øve en åbenbar uret imod ham og på ny undertrykke hele sagen end at

tilstå ham retfærdighed, som han i en så ubetydelig sag havde tiltrodset sig blot for at tilfredsstille sit rasende stivsind. Til den stakkels Kohlhas' fuldstændige ødelæggelse måtte storkansleren selv i sin overvættes retfærdighed og sit deraf flydende had til familien Tronka bidrage til at befæste og udbrede denne stemning. Det var højst usandsynligt, at hestene, som rakkeren i Dresden nu tog sig af, nogen sinde igen kunne bringes i den stand, hvori de var kommet ud af stalden i Kohlhasenbrück, og sæt også, at det blev muligt ved kunst og vedholdende pleje, – den skændsel, der som følge af de forhåndenværende omstændigheder faldt på junkerens familie derved, var så stor, at intet syntes rigtigere og mere hensigtsmæssigt på grund af den statsborgerlige vægt, den havde som en af de første og ædleste i landet, end at indlede underhandlinger om en pengeerstatning for hestene. Nogle dage efter fremsendte præsidenten grev Kallheim, i kammerjunkerens navn, der var hindret deri af sin sygdom, storkansleren dette forslag skriftligt, og denne sendte vel også Kohlhas en skrivelse, hvori han formanede ham til ikke at afvise et sådant tilbud, hvis det blev stillet ham, men præsidenten selv bad han i et kort og lidet forbindtligt svar om at skåne ham for private hverv i denne sag og opfordrede kammerjunkeren til at henvende sig til hestehandleren selv, som han skildrede som en meget rimelig og beskeden mand. Hestehandleren, hvis viljekraft virkelig var blevet knækket af det, der var foregået på torvet, ventede også blot, i overensstemmelse med storkanslerens råd, på et tilbud fra junkerens eller hans pårørendes side, for at komme dem i møde med fuld beredvillighed og tilgivelse af alt det skete; men netop et sådant

første skridt krympede de stolte riddere sig ved at gøre, og såre opbragt over det svar, de havde modtaget fra storkansleren, viste de kurfyrsten det, da han næste morgen besøgte kammerjunkeren på hans værelse, hvor han lå syg af sine sår. Kammerjunkeren spurgte ham med en på grund af hans tilstand svag og rørende stemme, om han, efter at han havde sat sit liv ind på at få denne sag bilagt efter fyrstens ønske, nu også skulle udsætte sin ære for verdens dadel og træde frem for en mand, der havde bragt al tænkelig skam og skændsel over ham og hans familie, med bøn om forlig og eftergivenhed. Efter at kurfyrsten havde læst brevet, spurgte han forlegent grev Kallheim, om domstolen ikke var beføjet til uden videre forhandling med Kohlhas at gå ud fra den omstændighed, at hestene ikke kunne bringes i deres tidligere stand, og som følge deraf blot lade dommen lyde på en pengeerstatning, som om de var døde. Greven svarede: "Nådige herre, de er døde, døde i statsretslig henseende, da de ingen værdi har, og de vil være det fysisk, inden man får dem bragt fra rakkeriet til riddernes stalde." Kurfyrsten stak da brevet til sig og sagde, at han selv ville tale med storkansleren om det, beroligede kammerjunkeren, der rejste sig halvt op i sengen og taknemmeligt greb hans hånd, og efter at han endnu en gang havde anbefalet ham at drage omsorg for sin sundhed, rejste han sig nådigt fra sin stol og forlod værelset.

Således stod sagerne i Dresden, da et andet endnu værre uvejr trak op fra Lützen over den stakkels Kohlhas, og lynet fra det var de træske riddere snu nok til at lede hen på hans ulykkelige hoved. Johan Nagelschmidt, en af de karle, hestehandleren havde samlet og efter udstedelsen af den

kurfyrstelige amnesti igen afskediget, havde nemlig fundet for godt få uger efter på ny at samle en del af dette pak, der var oplagt til alle skændselsgerninger; og ved den bøhmiske grænse og på egen hånd fortsætte det håndværk, hvis spor Kohlhas havde ledet ham ind på. Dels for at indgyde det forfølgende politi frygt, dels for på den vante vis at forlede landbefolkningen til at tage del i hans kæltringestreger; kaldte denne slyngel sig *Kohlhas' statholder*. Med en klogskab, han havde lært fra sin herre, udspredte han, at amnestien ikke var blevet overholdt mod flere karle, der roligt var vendt tilbage til deres hjem; Kohlhas selv var med himmelråbende troløshed ved sin ankomst til Dresden blevet kastet i fængsel og sat under bevogtning. I plakater, der ganske lignede dem, Kohlhas havde udstedt, optrådte hans mordbrænderbande derfor som en krigshær, der blot havde rejst sig til Guds ære, med det formål at våge over overholdelsen af den amnesti, kurfyrsten havde lovet dem; men som allerede sagt, skete det ingenlunde, hverken til Guds ære eller af kærlighed til Kohlhas, men for under sådanne påskud mere ustraffet og bekvemt at kunne brænde og plyndre.

Så snart ridderne i Dresden fik det første nys herom, kunne de ikke undertrykke deres glæde over denne tildragelse, der gav hele sagen en ny vending. De mindede med kloge og misfornøjede sideblikke om den fejl, man havde begået, idet man til trods for deres indtrængende og gentagne advarsler havde tilstået Kohlhas amnesti, som om man havde haft til hensigt derved at give misgerningsmænd af enhver slags tegn til at efterfølge ham; og da de ikke var nøjede med at skænke Nagelschmidts foregivende tiltro, at han blot havde grebet til

våben for at opretholde sin undertrykte herres sikkerhed, ytrede de endog den bestemte mening, at hans optræden ikke var andet end et foretagende, Kohlhas havde anstiftet for at sætte regeringen en skræk i livet og fremskynde en retskendelse, der punkt for punkt stemte overens med hans rasende egensinds fordringer. Ja, mundskænken, hr. Hinz, gik så vidt, at han for nogle jagtjunkere og hofmænd, der havde samlet sig om ham i kurfyrstens forværelse efter taflet, fremstillede opløsningen af røverbanden i Lützen som et fordømt spilfægteri, og idet han gjorde sig lystig over storkanslerens retfærdighedsfølelse, påviste han ved flere sindrigt sammenstillede omstændigheder, at banden nu som før opholdt sig i kurfyrstendømmets skove og kun ventede på hestehandlerens vink for igen at bryde frem med ild og sværd.

Prins Christian af Meissen, som var meget misfornøjet med denne vending af tingene, der truede med at sætte en skamplet på hans herres navn, begav sig straks til kurfyrsten på slottet, og idet han godt gennemskuede riddernes interesse i om muligt at få Kohlhas styrtet på grund af nye forbrydelser, bad han om tilladelse til ufortøvet at holde et forhør over hestehandleren. Ikke uden forundring over at blive hentet til kancelliet af en bysvend, mødte Kohlhas med sine to smådrenge, Heinrich og Leopold, på armen; for karlen Sternbald var dagen i forvejen ankommet med hans fem børn fra det mecklenburgske, hvor de havde opholdt sig, og mange forskellige tanker, som det bliver for vidtløftigt at beskrive nærmere, fik ham til at tage børnene med til forhøret, da de grædende bad ham om det ved at se ham føres bort. Efter at prinsen med velbehag havde betragtet børnene, som Kohlhas

havde sat ned ved siden af sig, og venligt spurgt om deres alder og navne, fortalte han ham, hvilke friheder Nagelschmidt, hans fordums karl, tog sig i Erzbjergenes dale, og idet han overrakte ham dennes såkaldte mandater, opfordrede han ham til at komme frem med, hvad han havde at sige til sin retfærdiggørelse. Hvor meget hestehandleren nu end virkelig blev forskrækket over disse skændige og forræderiske papirer, havde han alligevel over for en så retskaffen mand som prinsen intet besvær med tilfredsstillende at godtgøre det ugrundede i de beskyldninger, der rejstes mod ham. Ikke blot behøvedes der, som han bemærkede, således som sagerne stod, overhovedet ingen tredjemands hjælp for at få hans retssag, der var i bedste fremgang, afgjort; men af nogle breve, som han havde hos sig og viste prinsen, fremgik det endog, at det på en ganske særlig måde var usandsynligt, at Nagelschmidts hjerte skulle være stemt for at yde ham en sådan hjælp, idet han kort før bandens opløsning i Lützen havde villet lade karlen hænge på grund af voldtægt og andre skurkestreger, han havde begået, så at kun udstedelsen af den kurfyrstelige amnesti havde reddet ham; dagen efter var de skiltes som dødsfjender. Med prinsens samtykke satte Kohlhas sig straks ned og udstedte et sendebrev til Nagelschmidt, hvori han erklærede dennes foregivende om at have rejst sig for at opretholde den imod ham og hans skare brudte amnesti for en skændig og fræk opdigtelse; lod ham vide, at han efter sin ankomst til Dresden hverken var blevet kastet i fængsel eller sat under bevogtning, og at også hans retssag blev fremmet, ganske som han ønskede det; sluttelig prisgav han ham til lovenes strenge hævn for de efter amnestiens offentliggørelse i Erzbjergene udøvede

forbrydelser, til advarsel for det pak, der havde samlet sig om ham. Desuden blev der tilføjet nogle brudstykker af det kriminalforhør, hestehandleren havde ladet afholde over ham på slottet i Lützen angående de føromtalte skændselsgerninger, til underretning for folket om denne skurk, der allerede én gang var bestemt for galgen, og kun var blevet reddet ved det lejdebrev, kurfyrsten udstedte. Efter alt dette beroligede prinsen Kohlhas med hensyn til den mistanke, man tvunget af omstændighederne havde måttet vise mod ham i dette forhør, og forsikrede ham, at så længe han var i Dresden, skulle den ham tilståede amnesti ikke på nogen måde blive brudt; han rakte endnu en gang drengene hånden, idet han gav dem nogle frugter, der stod på bordet, hilste ham og lod ham gå.

Storkansleren, der ikke desto mindre erkendte den fare, som svævede over hestehandlerens hoved, gjorde sit yderste for at bringe hans sag til ende, før den blev indviklet og forvirret ved nye begivenheder. Men dette var netop de statskloge ridderes ønske og formål, og i stedet for som før med stiltiende indrømmelse af deres skyld at indskrænke deres modstand for blot at få en mildere dom, begyndte de nu med snedige og spidsfindige vendinger ganske at nægte deres skyld. Snart foregav de, at Kohlhas' heste blot som følge af slotsfogedens og forvalterens egenmægtige fremfærd, som junkeren ikke eller kun delvist havde vidst noget om, var blevet holdt tilbage på Tronkenburg; snart forsikrede de, at dyrene allerede ved deres ankomst dertil havde været syge af en heftig og farlig hoste, og påberåbte sig desangående vidner, som de forpligtede sig til at skaffe til veje; da de efter vidtløftige undersøgelser og forklaringer var slået af marken med deres modbeviser, kom de

desuden frem med et kurfyrsteligt edikt, hvori indførsel af heste fra det brandenburgske til det sachsiske virkelig tolv år tidligere var blevet forbudt på grund af kvægsyge, til soleklart bevis ikke blot for junkerens berettigelse, men endog for hans forpligtelse til at anholde de heste, Kohlhas havde bragt over grænsen.

Kohlhas, der imidlertid mod en ringe skadesløsholdelse havde fået sin avlsgård til købs igen af den brave godsforvalter i Kohlhasenbrück, ønskede, som det synes for at få denne forretning lovformeligt afgjort, at forlade Dresden og rejse til sit hjem for nogle dage, en beslutning, hvori alligevel, som vi ikke tvivler på, den omtalte forretning, hvor påtrængende den også kunne være for vintersædens skyld, havde mindre del end den hensigt, at afprøve sin stilling under så særlige og betænkelige omstændigheder. Han begav sig derfor til storkansleren, idet han lod den vagt, der var ham tildelt, blive tilbage, og sagde ham, med godsforvalterens breve i hånden, at han havde i sinde, hvis man, som det så ud til, ikke behøvede ham i retten, til at forlade byen og rejse til det brandenburgske i måske otte eller tolv dage, inden hvilken tid han lovede at være tilbage igen. Storkansleren svarede, idet han med et betænkeligt og misfornøjet ansigt slog øjnene ned, at han måtte tilstå, at hans nærværelse netop nu var mere nødvendig end nogen sinde før, da retten på grund af modpartens snedige indvendinger og lovtrækkerier havde brug for hans udsagn og forklaringer i tusinde uforudselige tilfælde. Da Kohlhas henviste ham til sin advokat, der var godt hjemme i hele sagen, og beskedent, men indtrængende vedblev med sin bøn; idet han lovede at nøjes med otte dage, sagde storkansleren efter en

pause ganske kort, idet han skiltes fra ham, "at han håbede, at han i den anledning ville udbede sig pas af prins Christian af Meissen." Kohlhas, der ganske godt forstod sig på storkanslerens ansigt, følte sig kun yderligere styrket i sin beslutning, satte sig på stedet ned og bad uden at angive nogen grund prinsen af Meissen som kancelliets chef om pas til Kohlhasenbrück og tilbage igen på otte dage. Til svar på denne skrivelse fik han en af slotsbefalingsmanden, friherre Siegfried von Wenk undertegnet kancelliskrivelse, hvori der meddeltes ham, "at hans begæring om pas til Kohlhasenbrück ville blive forelagt Hans Durchlauchtighed kurfyrsten, og så snart hans allerhøjeste bevilling var indtruffet, skulle passet blive ham tilsendt." Da Kohlhas forhørte sig hos sin advokat, hvordan det gik til, at kancelliskrivelsen var undertegnet af en friherre Siegfried von Wenk og ikke af prinsen af Meissen, til hvem han havde henvendt sig, fik han til svar, at prinsen for tre dage siden var rejst til sine godser, og at kancelliforretningerne under hans fraværelse var blevet overgivet til slotsbefalingsmanden, friherre Siegfried von Wenk, en fætter til den før nævnte herre af samme navn.

Kohlhas, hvis hjerte på grund af alle disse omstændigheder begyndte at banke uroligt, ventede i flere dage på afgørelsen af hans begæring, der med påfaldende vidtløftighed skulle forelægges selve landsherren. Der gik imidlertid en uge, og der gik mere, uden at denne afgørelse indløb, lige så lidt som retskendelsen, hvor bestemt man end havde bebudet den, blev udfærdiget af domstolen. Den tolvte dag var han da fast besluttet på at bringe regeringen til at åbenbare sit sindelag mod ham, hvordan det så end var, og satte sig til på ny at gøre

kancelliet indtrængende forestillinger og bede om det forlangte pas, men hvor overrasket blev han, da han den næste dag, der ligeledes var gået hen, uden at det ventede svar var kommet, om aftenen i dybe tanker over sin stilling og især over den amnesti, doktor Luther havde udvirket for ham, trådte hen til vinduet i bagstuen og ikke så vagten, som prinsen af Meissen havde givet ham ved hans ankomst, og som han havde anvist opholdssted i den lille sidebygning af gården. Thomas, den gamle opsynsmand, som han kaldte til sig og spurgte, hvad dette havde at betyde, svarede ham sukkende: "Herre, alt er ikke, som det skulle være; landsknægtene, som der i dag er flere af end sædvanligt, har ved nattens frembrud fordelt sig omkring hele huset; to står med skjold og spyd på gaden ved den forreste dør, to i haven ved bagdøren, og to andre ligger i forstuen på et knippe halm og siger, at de vil sove der." Kohlhas blegnede, men vendte sig om og sagde, "at det var lige meget, hvis de blot var der, og så snart han kom ned i forstuen, skulle han sætte lys til landsknægtene, så de kunne se." Efter endvidere at have åbnet vinduesskodden til gaden som for at slå et fad ud, og overbevist sig om sandheden af, hvad den gamle havde fortalt ham, – thi vagten blev netop nu i al stilhed afløst, en forholdsregel, ingen tidligere havde tænkt på, gik han i seng, skønt han ikke var oplagt til at sove.

Hans beslutning for næste dag var straks taget; der var intet, han undte denne regering mindre end skinnet af retfærdighed, mens den i virkeligheden brød den amnesti, den havde lovet ham; og hvis han var en fange, som der ikke mere var tvivl om, ville han også aftvinge den en bestemt og utilsløret erklæring, om at det var sådan. Så snart næste dags morgen brød frem, lod

han derfor sin karl Sternbald spænde for og køre frem, idet han foregav at ville tage ud til godsforvalteren i Lockewitz, der var en gammel bekendt af ham og for nogle dage siden havde indbudt ham til at besøge ham med sine børn. Landsknægtene, som stak hovederne sammen og holdt øje med den bevægelse, dette voldte i huset, sendte hemmeligt en af deres trop ud i byen, hvorpå en politiadjudant inden få minutters forløb kom med flere bysvende og begav sig ind i genbohuset, som om han havde forretninger der. Kohlhas, der var i færd med at klæde sine drenge på, bemærkede ligeledes disse bevægelser; han lod med vilje vognen holde længere end nødvendigt foran huset, og så snart han så, at politiet var færdigt med sine forberedelser, trådte han, uden at agte på dem, ud af huset med sine børn. I forbigående sagde han til landsknægtene, der stod i døren, at de ikke havde nødig at følge ham; løftede derpå drengene op i vognen og kyssede og trøstede de små piger, som efter hans bestemmelse skulle blive tilbage hos den gamle opsynsmands datter. Næppe var han selv oppe i vognen, førend politiadjudanten med sit følge af bysvende trådte frem mod ham fra genbohuset og spurgte, hvor han ville hen. Da Kohlhas svarede, at han ville køre hen til sin ven, forvalteren i Lockewitz, der for nogle dage siden havde budt ham ud til sig på landet med hans to drenge, sagde politiembedsmanden, at i så fald måtte han vente nogle øjeblikke, da han efter prinsen af Meissens befaling skulle ledsages af nogle landsknægte. Kohlhas spurgte smilende fra vognen, om han troede, at hans person ikke var sikker i en vens hus, der havde tilbudt at beværte ham en dag ved sit bord. Adjudanten svarede på en munter og behagelig måde, at faren jo rigtignok ikke var stor,

og han tilføjede, at landsknægtene heller ikke på nogen måde ville falde til besvær. Kohlhas svarede alvorligt, at prinsen af Meissen ved hans ankomst til Dresden havde stillet ham det frit, om han ville betjene sig af vagten eller ej, og da adjudanten undrede sig over denne omstændighed og med forsigtige vendinger gjorde Kohlhas opmærksom på, at han jo havde gjort brug af den hele tiden, mens han havde været der, så fortalte hestehandleren ham, hvordan det hele var gået til med, at der var kommet vagt i hans hus. Adjudanten forsikrede ham, at ordrer fra slotsbefalingsmanden, friherre von Wenk, der for øjeblikket var politiets chef, gjorde ham det til en pligt at sørge for uafbrudt beskyttelse af hans person, og bad ham, hvis han ikke ville finde sig i dette, om selv at gå op i kancelliet for at berigtige den vildfarelse, der måtte ligge til grund herfor. Fast besluttet på, at nu skulle det briste eller bære, sagde Kohlhas med et talende blik på adjudanten, at det ville han. Med bankende hjerte steg han af vognen, lod opsynsmanden bære børnene ind i forstuen, og, mens karlen blev holdende med vognen foran huset, begav han sig med adjudanten og sin vagt op i kancelliet.

Det traf sig således, at slotsbefalingsmanden, friherre von Wenk, netop som hestehandleren trådte ind i salen med sit følge, var i færd med i mange ridderes nærværelse, at holde forhør over en bande af de Nagelschmidtske karle, der aftenen forud var blevet taget til fange i omegnen af Leipzig. Så snart friherren så ham, gik ham hen imod ham og spurgte, hvad han ville. Da hestehandleren ærbødigt havde forebragt sin hensigt, at spise til middag hos forvalteren i Lockewitz, og sit ønske om at måtte lade landsknægtene, som han ikke behøvede dertil,

blive tilbage, svarede friherren, idet han skiftede farve og syntes at beholde en anden tale i halsen, at han ville gøre bedst i at holde sig roligt i sit hus og for tiden opsætte smausen hos forvalteren i Lockewitz. Dermed afskar han samtalen, idet han vendte sig til adjudanten og sagde, at det havde sit forblivende med den ordre, han havde givet ham med hensyn til denne mand, og at han ikke måtte forlade byen uden at være ledsaget af seks beredne landsknægte. Kohlhas spurgte nu, om han var en fange, og om han skulle tro, at den amnesti, der højtideligt var lovet ham for hele verdens øjne, var brudt, hvorpå friherren pludselig vendte sig om mod ham, blodrød i ansigtet, trådte hen foran ham, så ham ind i øjnene og svarede: "Ja, ja, ja!" vendte ham derpå ryggen og gik igen hen til de Nagelschmidtske karle. Derpå forlod Kohlhas salen. Skønt han indså, at det eneste redningsmiddel, han havde tilbage, flugt, var blevet ham langt vanskeligere ved de skridt, han havde gjort, så var han alligevel godt tilfreds med sin fremgangsmåde, da han nu på sin side så sig befriet fra forpligtelsen til at overholde amnestiens artikler. Da han kom hjem, lod han hestene spænde fra og gik meget sørgmodigt og nedslået op på sit værelse. Bysvendene låste alle udgangene, der førte ud til gården, mens politiadjudanten med vammel snak om, at det hele måtte være en misforståelse, gav Kohlhas den forsikring, at den forreste hovedindgang nu som før stod åben for ham til fri afbenyttelse.

Imidlertid var Nagelschmidt i Erzbjergenes skove blevet så stærkt trængt fra alle sider af bysvende og landsknægte, at han, af mangel på hjælpemidler til at gennemføre en rolle som den, han havde påtaget sig, faldt på den tanke at trække Kohlhas

med ind i spillet. Da han af en rejsende havde fået temmelig nøjagtig underretning om retssagens gang, troede han til trods for det åbenbare fjendskab, der bestod imellem dem, at kunne bevæge Kohlhas til at træde i en ny forbindelse med ham. Han sendte derfor en karl til ham med en skrivelse, der var affattet i et næppe læseligt sprog, af følgende indhold: Hvis han ville komme til det altenburgske og igen overtage anførslen af den bande, der havde samlet sig der af den opløste skares rester, så tilbød han at være ham behjælpelig med flugt fra hans fængsel i Dresden med heste, folk og penge, hvortil han lovede for fremtiden at være lydigere og i det hele taget ordentligere og bedre end før, og til bevis på sin troskab og hengivenhed forpligtede han sig til selv at komme til omegnen af Dresden for at iværksætte Kohlhas' befrielse fra fængslet. Nu havde den karl, som dette brev var betroet, det uheld i en landsby tæt uden for Dresden at få et fælt krampetilfælde, som han havde lidt af fra sin ungdom; ved den lejlighed blev brevet, som han bar i sin brystdug, fundet af de folk, der kom ham til hjælp; han selv blev arresteret, så snart han var kommet sig, og af en vagt ført op i kancelliet, fulgt af en stimmel af mennesker. Så snart slotsbefalingsmand von Wenk havde læst dette brev, begav han sig ufortøvet til kurfyrsten på slottet, hvor han foruden præsidenten i statskancelliet, grev Kallheim, traf junkerne Hinz og Kunz von Tronka, hvilken sidste nu var kommet sig af sine sår. Junkerne var af den mening, at Kohlhas uden videre skulle arresteres og sagsøges for at være i hemmelig forståelse med Nagelschmidt, idet de mente, at et sådant brev ikke kunne være skrevet, uden at andre breve fra hestehandlerens side var gået forud, og uden at der i det hele taget fandt en forbryderisk og

farlig forbindelse sted mellem dem. Kurfyrsten vægrede sig standhaftigt ved blot på grund af dette brev at bryde det frie lejde, han havde tilsagt Kohlhas; han var tvært imod af den mening, at der af Nagelschmidts brev fremgik en slags sandsynlighed for, at der ikke tidligere havde fundet nogen forbindelse sted imellem dem; alt, hvortil han, skønt efter megen tøven, på præsidentens forslag besluttede sig, for at komme på det rene hermed, var at lade brevet bringe til Kohlhas ved den karl, Nagelschmidt havde afsendt, som om han var lige så fri som før, og prøve, om Kohlhas ville besvare det. Karlen, som man havde kastet i fængsel, blev derfor den næste morgen ført til kancelliet, hvor slotsbefalingsmanden gav ham brevet tilbage og med løfte om, at han skulle være fri og hans straf eftergives ham, opfordrede ham til at bringe hestehandleren brevet, som om intet var sket. Til denne stygge list lod karlen sig også uden videre bruge; og på en hemmelighedsfuld måde trådte han ind i værelset til Kohlhas under påskud af, at han havde krebs at sælge; dem havde politibetjenten forsynet ham med på torvet. Kohlhas, der læste brevet, mens børnene legede med krebsene, ville sikkert under andre omstændigheder have grebet slynglen i kraven og overgivet ham til landsknægtene uden for døren; men da selv dette skridt under den nuværende stemning kunne udlægges som noget ligegyldigt, og han mente sig fuldkommen overbevist om, at intet i verden kunne redde ham ud af den sag, han var indviklet i, så så han karlen med et sørgmodigt blik ind i det velkendte ansigt, spurgte, hvor han boede, og bad ham komme igen om nogle timer, så skulle han meddele ham sin beslutning med hensyn til hans herre. Han bød Sternbald, der

tilfældigvis trådte ind ad døren, at købe nogle krebs af manden, og efter at denne forretning var gjort, og begge var gået bort uden at genkende hinanden, satte han sig til at skrive et brev til Nagelschmidt af følgende indhold: Først modtog han hans forslag angående overanførslen af hans bande i det altenburgske; derfor skulle han sende ham en vogn til Neustadt ved Dresden for at befri ham fra det foreløbige fængsel, hvori han blev holdt med sine børn; for at han kunne komme raskere af sted, behøvede han endnu et forspand af to heste på vejen til Wittenberg. Landsknægtene, som bevogtede ham, troede han nok at kunne vinde ved bestikkelse, men for det tilfælde, at det blev nødvendigt at bruge magt, ville han, at der skulle være et par behjertede, snu og velbevæbnede karle i Neustadt ved Dresden; til at bestride alle de med disse anstalter forbundne omkostninger med, sendte han ham med karlen en rulle på tyve guldkroner, over hvis anvendelse han ville holde regnskab med ham, når sagen var afgjort. For øvrigt frabad han sig, at Nagelschmidt kom til Dresden til hans befrielse, da det ikke behøvedes, ja gav ham tværtimod den bestemte befaling at blive tilbage i det altenburgske for indtil videre at anføre banden, der ikke kunne være uden overhoved. Da karlen hen ad aften kom igen, gav han ham brevet, indskærpede ham at passe godt på det og gav ham selv en rundhåndet gave.

Det var Kohlhas' hensigt at tage til Hamburg med sine fem børn og derfra indskibe sig til Tyrkiet eller Ostindien eller et andet sted, hvor himlen blånede over andre mennesker end dem, han kendte; hestenes fedning havde hans af græmmelse nedbøjede sjæl ganske opgivet, selv bortset fra hans afsky for at gøre fælles sag med Nagelschmidt for den sags skyld.

Næppe havde karlen overbragt slotsbefalingsmanden dette svar, før storkansleren blev afsat, præsidenten grev Kallheim i hans sted udnævnt til domstolens formand og Kohlhas efter en kabinetsbefaling fra kurfyrsten arresteret og ført til byens fangetårn, belagt med tunge lænker. Man anlagde sag mod ham på grund af hans brev, som blev slået op på alle byens hjørner, og da han for rettens skranker svarede ja til spørgsmålet, om han erkendte den håndskrift for sin, som de holdt frem for ham, og med nedslået blik svarede nej, da han blev spurgt, om han havde noget at fremføre til sit forsvar, så blev han dømt til at knibes med gloende tænger af rakkerens knægte, samt til at parteres og brændes imellem galgen og stejlen.

Således stod sagerne i Dresden for den ulykkelige Kohlhas, da kurfyrsten af Brandenburg optrådte for at redde ham ud af overmagtens og vilkårlighedens hænder og i en note, der blev afgivet i det kurfyrstelige sachsiske statskancelli, forlangte ham udleveret som brandenburgsk undersåt. Den brave stadshøvedsmand, hr. Heinrich von Geusau havde nemlig på en spadseretur ved Spreeflodens bredder fortalt ham denne særegne, men i grunden brave mands historie; nødet af den forbavsede fyrstes spørgsmål, kunne han ved denne lejlighed ikke undgå at omtale den skyld, der gennem hans ærkekansler grev Siegfred von Kallheims utilbørlige adfærd tyngede på ham selv. Heftigt opbragt herover krævede kurfyrsten ærkekansleren til regnskab, og da han fandt, at hans slægtskab med familien Tronka var skyld i det hele, afsatte han ham uden videre med flere tegn på unåde og udnævnte hr. Heinrich von Geusau til ærkekansler.

Nu traf det sig således, at Polen, som lå i strid med huset Sachsen, netop på samme tid kom med gentagne og indtrængende opfordringer til kurfyrsten af Brandenburg for at få ham til at gøre fælles sag mod Sachsen. Ærkekansleren hr. Geusau, der ikke var udygtig til den slags ting, turde derfor nok håbe at kunne opfylde sin herres ønske om at skaffe Kohlhas retfærdighed, koste, hvad det ville, uden at sætte det hele på spil på en mere mislig måde, end hensynet til en enkelt tillader. Derfor fordrede ærkekansleren ikke blot, at Kohlhas ubetinget og uopholdeligt skulle udleveres på grund af den fuldstændig vilkårlige og for Gud og mennesker vederstyggelige fremfærd mod ham, for at han, hvis han havde nogen skyld, kunne blive dømt efter brandenburgske love i henhold til klagepunkter, som hoffet i Dresden kunne gøre gældende ved en fuldmægtig i Berlin; men han forlangte desuden også pas for en fuldmægtig, som kurfyrsten agtede at sende til Dresden for at skaffe Kohlhas hans ret imod junker Wenzel von Tronka angående de heste, der var blevet ham frataget på sachsisk grund, og andre himmelråbende voldsgerninger. Kammerjunkeren hr. Kunz von Tronka, der ved ændringen i statsembederne i Sachsen var blevet udnævnt til præsident for statskancelliet, og som i den vånde, hvori han befandt sig, af mange grunde ikke ville støde hoffet i Berlin, svarede i sin herres navn, der var meget nedslået over den indløbne note, "at man undrede sig over den uvenlighed og urimelighed, hvormed man frakendte hoffet i Dresden ret til efter lovene at dømme Kohlhas for forbrydelser, han havde begået der i landet, da det dog var vel bekendt, at han besad en betydelig grundejendom i hovedstaden og slet ikke vægrede sig ved at erkende sig for sachsisk borger." Da Polen

imidlertid for at sætte sine fordringer igennem allerede trak en hær på fem tusind mand sammen ved Sachsens grænse, og ærkekansleren hr. Heinrich von Geusau erklærede, "at Kohlhasenbrück, det sted, hvoraf hestehandleren bar navn, lå i det brandenburgske, og at man ville betragte fuldbyrdelsen af den over ham fældede dødsdom som en krænkelse af folkeretten," så kaldte kurfyrsten efter kammerjunkeren hr. Kunz' eget råd, der ønskede at trække sig ud af denne sag, prins Christian af Meissen tilbage fra hans godser og besluttede sig efter få ord fra denne forstandige fyrste til at udlevere Kohlhas til hoffet i Berlin, som der blev forlangt. Skønt prinsen var temmelig misfornøjet med de utilbørligheder, der var sket, måtte han dog efter sin nedtrykte herres ønske overtage ledelsen af sagen imod Kohlhas, og han spurgte ham derfor, hvad han nu ville have hestehandleren sat under anklage for ved kammerretten i Berlin. Da man ikke kunne påberåbe sig det ulykkelige brev fra ham til Nagelschmidt på grund af de tvetydige og uklare omstændigheder, hvorunder det var skrevet, og heller ikke turde omtale de tidligere plyndringer og brandstiftelser på grund af den plakat, hvori de var blevet ham tilgivet, så besluttede kurfyrsten at forelægge Hans Majestæt kejseren i Wien en beretning om det indfald, Kohlhas havde foretaget sig i Sachsen med væbnet hånd, og at besvære sig over dette brud på den af kejseren indstiftede offentlige landefred, med anmodning om, at han, som ikke var bundet ved nogen amnesti, ved en rigsanklager ville drage Kohlhas til ansvar herfor ved hofretten i Berlin.

Otte dage efter blev hestehandleren i lænker ført til Berlin på en vogn tillige med sine fem børn, som man på hans bøn atter

havde fundet i hittebørnsstiftelser og vajsenhuse, under eskorte af ridder Friedrich von Malzahn, som kurfyrsten af Brandenburg havde sendt til Dresden med seks ryttere.

Det traf sig nu således, at kurfyrsten af Sachsen var blevet indbudt af landdrosten grev Aloysius af Kallheim, som den gang havde betydelige godser ved grænsen af landet, til en stor hjortejagt og var kommet til Dahme, ledsaget af kammerjunker Kunz von Tronka og hans frue, Heloise, der var landdrostens datter, for ikke at tale om mange andre glimrende herrer og damer, jagtjunkere og hofmænd. Hele selskabet, endnu støvede til fra jagten, sad til taffels i vimpelsmykkede telte, som var rejst på en bakke tværs over vejen, og blev opvartet af adelige pager til klangen af en munter musik, som lød hen til dem fra skyggefulde egetræer, da hestehandleren langsomt kom kørende ad vejen fra Dresden med sin ryttereskorte. Et af hans små børn var nemlig blevet sygt; og dette havde nødet ridder Malzahn til at blive tre dage i Herzberg, en omstændighed, som han ikke havde fundet det nødvendigt at give regeringen i Dresden nogen meddelelse om, da han kun var ansvarlig over for sin egen fyrste. Kurfyrsten, der med halvåbent bryst og fjerhatten på jægervis smykket med grankviste sad ved siden af fru Heloise, som i hans tidlige ungdom havde været hans første kærlighed, sagde, muntert stemt af festens glæder, der sang og klang omkring ham: "Lad os gå hen og række den ulykkelige, hvem det så end er, dette bæger vin." Fru Heloise rejste sig straks med et strålende blik på ham og fyldte et sølvfad, som en page rakte hende, med frugter, kager og brød, og hele selskabet var allerede myldret ud af teltet med forfriskninger af alle slags, da landdrosten med et forlegent ansigt trådte dem i møde og

bad dem holde sig tilbage. På kurfyrstens overraskede spørgsmål, hvad der var sket, siden han var så forfærdet, svarede landdrosten stammende, vendt mod kammerjunkeren, at det var Kohlhas, der var i vognen. Ved denne efterretning, som var ufattelig for alle, da det var enhver bekendt, at Kohlhas var rejst allerede for seks dage siden, tog hr. Kunz sit bæger med vin og tømte det i sandet, idet han trådte tilbage imod teltet. Kurfyrsten satte blussende rød sit på en tallerken, som en page på et vink af kammerjunkeren rakte ham i denne hensigt, og mens ridder Malzahn med en ærbødig hilsen til selskabet, som han ikke kendte, drog langsomt videre ad Dahme til hen over teltsnorene, der løb over vejen, begav herskaberne sig, uden at tage sig mere af det, på landdrostens opfordring tilbage til teltet. Så snart kurfyrsten havde sat sig, sendte landdrosten under hånden bud til Dahme, om magistraten der ville sørge for, at hestehandleren uopholdeligt drog videre. Da ridder Malzahn imidlertid bestemt erklærede, at han ville overnatte der på stedet, eftersom det allerede var langt ud på dagen, måtte man lade sig nøje med i al stilhed at give ham plads i en avlsgård, der lå afsides skjult i et krat og tilhørte magistraten. Nu traf det sig, at landdrosten henad aften, da herskaberne under nydelsen af vin og et yppigt måltid havde glemt, hvad der var sket, bragte den tanke på tale, endnu en gang at tage opstilling, da der havde vist sig en rudel hjorte. Dette forslag greb hele selskabet med glæde, og efter at have forsynet sig med bøsser ilede de parvis over grøfter og hække ind i den nære skov. Det skete da, at kurfyrsten og fru Heloise, der havde taget hans arm for at overvære skuespillet, uforvarende af et bud, de havde fået med, blev ført lige over gårdspladsen til det sted,

hvor Kohlhas var bragt ind med de brandenburgske ryttere. Da damen hørte dette, sagde hun: "Kom, nådige herre, kom!" og skjulte spøgende kæden, han bar om halsen, på hans bryst: "Lad os liste os ind i huset, før følget kommer, og se den underlige mand, som overnatter der." Kurfyrsten greb rødmende hendes hånd og sagde: "Heloise, hvad er det for et indfald?" Dog, da hun så forundret på ham og sagde, at i den jægerdragt, han bar, kunne jo ikke et menneske kende ham, og trak ham med sig, og da i det samme et par jagtjunkere, der allerede havde tilfredsstillet deres nysgerrighed, trådte ud af huset og forsikrede, at landdrosten havde sørget for, at hverken hestehandleren eller ridderen vidste, hvad det var for et selskab, der var samlet i egnen om Dahme, så trykkede kurfyrsten smilende hatten ned over øjnene og sagde: "Dårskab, du regerer verden, og din trone er en skøn kvindes mund!"

Kohlhas sad netop med ryggen til væggen på et knippe halm og gav sit syge barn noget brød og mælk, da herskaberne trådte ind i stuen for at besøge ham. Da damen for at indlede en samtale; spurgte ham, hvem han var? hvad der fejlede barnet? hvad han havde forbrudt? og hvorhen man førte ham under en sådan eskorte? tog han sin læderhue af for hende og gav hende, ganske vist knappe, men tilfredsstillende svar på alle disse spørgsmål, idet han fortsatte med sin beskæftigelse. Kurfyrsten, der stod bagved jagtjunkeren, lagde mærke til en lille blykapsel, Kohlhas bar om halsen i en silkesnor, og da der ikke frembød sig noget bedre at tale om, spurgte han, hvad den havde at betyde; og hvad der var i den. Kohlhas svarede: "Ja, strenge herre, denne kapsel! –" og dermed tog han den af halsen, åbnede den og tog en lille seddel, der var forseglet med

mundlim, ud af den – "med denne kapsel hænger det underligt sammen. Det kan omtrent være syv måneder siden, lige dagen efter min kones begravelse, og jeg var, som I måske ved, brudt op fra Kohlhasenbrück for at fange junker von Tronka, der havde tilføjet mig megen uret. Kurfyrsten af Sachsen og kurfyrsten af Brandenburg havde en sammenkomst i Jüterbock, en flække, mit strejftog førte mig igennem. Da de henimod aften var kommet overens efter ønske, gik de i venskabelig samtale gennem byens gader for at tage det muntre marked, der netop blev holdt, i øjesyn. Så traf de på en sigøjnerkvinde, der sad på en skammel og spåede folk, som stod omkring hende, af kalenderen, og hende spurgte de spøgende, om hun ikke også havde noget behageligt at åbenbare dem. Jeg var med min trop lige stået af i et værtshus og var til stede på torvet, hvor dette gik for sig. Jeg stod bag mængden henne ved indgangen til en kirke, så jeg kunne ikke høre, hvad den sælsomme kvinde sagde til herrerne; men da folk leende hviskede til hinanden, at hun ikke meddelte alle og enhver sin visdom, og de trængte sig sammen for at se på dette skuespil, steg jeg, ikke så meget af nysgerrighed som for at gøre plads for de nysgerrige, op på en bænk, der var udhugget bag ved mig i indgangen til kirken. Næppe havde jeg fra denne plads, hvor jeg havde fuldkommen fri udsigt, fået øje på herskaberne og kvinden, der sad på skamlen foran dem og syntes at kradse noget op, så rejste hun sig pludselig, støttet på sine krykker, og idet hun ser sig om blandt folk, fæster hun sine øjne på mig, der aldrig havde vekslet et ord med hende og i hele min levetid aldrig begæret noget af hendes videnskab, trænger sig frem til mig gennem den tætte sværm og siger: 'Der! Vil herren vide det,

så kan han spørge dig derom.' Og dermed, strenge herre! rakte hun mig med sine tørre knokkelhænder denne seddel. Da jeg, mens alle mennesker vendte sig om mod mig, overrasket sagde: 'Hvad er det, du der giver mig, mo'r?' svarede hun efter meget uforståeligt tøjeri, hvoriblandt jeg dog til min store overraskelse hørte mit eget navn: 'Et tryllemiddel, Kohlhas Hestehandler! Gem det godt; det vil en gang redde dit liv,' og dermed forsvandt hun. – Velan," vedblev Kohlhas godmodigt, "sandt at sige har det ikke kostet mig livet i Dresden, hvor hårdt det end gik på; hvordan det nu vil gå i Berlin, og om jeg også der kommer igennem med livet i behold, vil fremtiden vise."

Ved disse ord satte kurfyrsten sig ned på en bænk, og skønt han på fru Heloises forskrækkede spørgsmål, hvad der fejlede ham, svarede "Intet, slet intet," så sank han dog allerede afmægtigt til jorden, før hun kunne få tid til at ile ham til hjælp. Ridder Malzahn, der i det samme trådte ind i værelset i et ærinde, sagde: "Store Gud, hvad fejler herren?" Damen råbte: "Skaf vand!" Jagtjunkerne løftede ham op og lagde ham ind på en seng i sideværelset, og forfærdelsen nåede sit højeste, da kammerjunkeren, som en page tilkaldte, efter flere forgæves bestræbelser for at kalde ham til live igen, erklærede, at der var alle tegn på, at han var ramt af et slagtilfælde. Mens mundskænken sendte et ridende bud efter en læge, lod landdrost Aloysius kurfyrsten, så snart han slog øjnene op, bære ud i en vogn og langsomt køre til sit jagtslot der på egnen; men denne rejse pådrog ham efter hans ankomst dertil to nye afmagter, så at han først sent næste morgen, da lægen kom, nogenlunde kom til sig selv, skønt med afgjorte tegn på en begyndende nervefeber. Så snart han igen var kommet til sans

og samling, rejste han sig halvt op i sengen, og hans første spørgsmål var, hvor Kohlhas var. Kammerjunkeren, som misforstod hans spørgsmål, sagde, idet han greb hans hånd, at han kunne være rolig for dette forfærdelige menneske, da han efter bestemmelsen var blevet tilbage på avlsgården i Dahme under brandenburgsk eskorte. Han forsikrede, at han havde gjort sin kone de bitreste bebrejdelser for hendes uforsvarlige letsindighed at bringe ham sammen med denne mand, og idet han bevidnede ham den mest levende deltagelse, spurgte han, hvad der havde grebet ham så forunderligt og voldsomt under samtalen med Kohlhas. Kurfyrsten sagde, han måtte tilstå ham, at synet af en betydningsløs seddel, som manden bar hos sig i en blykapsel, var skyld i hele det ubehagelige tilfælde, der var tilstødt ham. Han tilføjede endnu adskilligt, som kammerjunkeren ikke forstod, til forklaring af denne omstændighed, forsikrede ham pludselig, idet han trykkede hans hånd mellem sine, at det var ham af den yderste vigtighed at komme i besiddelse af denne seddel, og bad ham ufortøvet stige til hest og ride til Dahme for at afkøbe hestehandleren sedlen til ham, hvad den så end skulle koste. Kammerjunkeren forsikrede ham, at hvis denne seddel havde noget værd for ham, var intet i verden mere nødvendigt end at fortie det for Kohlhas; for så snart denne ved en uforsigtig ytring fik det at vide, ville alle kurfyrstens rigdomme ikke forslå til at få den ud af hænderne på den hadefulde, i sin hævntørst så umættelige karl. For at berolige ham tilføjede han, at man måtte tænke på et andet middel, og at det måske var muligt ved list at sætte sig i besiddelse af sedlen, som var ham så magtpåliggende, ved hjælp af en ganske udenfor stående tredjemand, idet skurken i

og for sig vel ikke brød sig meget om den. Kurfyrsten spurgte, idet han tørrede sveden af sit ansigt, om man så ikke straks skulle sende bud til Dahme og foreløbig få hestehandlerens videre transport opsat, til man på den ene eller anden måde havde fået sedlen fra ham. Kammerjunkeren, der ikke kunne tro sine egne sanser, svarede, at efter al sandsynlighed havde hestehandleren desværre allerede forladt Dahme og måtte befinde sig hinsides grænsen på brandenburgsk grund, hvor det ville være forbundet med de vidtløftigste og ubehageligste, måske helt uovervindelige vanskeligheder at få ham standset eller ført tilbage. Han spurgte kurfyrsten, der tavs og ligesom håbløs lagde sig tilbage på puden, hvad sedlen da indeholdt, og ved hvilket sælsomt og uforklarligt tilfælde han vidste, at indholdet angik ham. Herpå svarede kurfyrsten ham ikke; stiv, med uroligt bankende hjerte lå han og så ned på fligen af sit lommetørklæde, som han tankefuldt holdt mellem hænderne, og pludselig bad han ham kalde på jagtjunker von Stein, en ung, rask og kløgtig mand, som han allerede ofte havde betjent sig af i hemmelige ærinder; han havde, foregav han, en anden forretning at afgøre med ham. Efter at han under fire øjne havde fremsat sagen for jagtjunkeren og underrettet ham om vigtigheden af den seddel, Kohlhas var i besiddelse af, spurgte han ham, om han ville erhverve sig et evigt krav på hans venskab og, endnu før hestehandleren havde nået Berlin, skaffe ham sedlen. Da junkeren, så snart han blot nogenlunde kunne overse sagen, underlig, som den var, forsikrede, at han med alle sine kræfter stod til tjeneste, pålagde kurfyrsten ham at ride efter Kohlhas, og da han rimeligvis ingen vej ville komme med ham ved penge, skulle han i en samtale tilbyde ham livet og

friheden for sedlen; ja, hvis han forlangte det; skulle han straks, om end med forsigtighed, hjælpe ham med heste, folk og penge til at flygte fra de brandenburgske ryttere, der bevogtede ham. Efter at jagtjunkeren havde udbedt sig en skriftlig fuldmagt fra kurfyrstens hånd, brød han straks op med nogle knægte, og da han ikke sparede på hestenes vejr, havde han det held at træffe Kohlhas i en grænseby, hvor han netop var ved at holde middagsmåltid i det fri uden for et hus sammen med ridder Malzahn og sine fem børn. Ridderen, for hvem jagtjunkeren fremstillede sig som en fremmed, der på sin gennemrejse ønskede at se den sælsomme mand, han førte med sig, nødte ham straks forekommende til at sætte sig til bords med, idet han præsenterede ham for Kohlhas. Da ridderen gik fra og til for at ordne afrejsen, og rytterne holdt måltid på den anden side af huset, føjede lejligheden sig snart sådan, at junkeren kunne meddele hestehandleren, hvem han var, og i hvilket særligt ærinde han kom til ham. Hestehandleren kendte allerede den mands rang og navn, der i avlsgården i Dahme var faldet i afmagt ved synet af den omhandlede kapsel; idet han mindedes den uædelmodige og ufyrstelige behandling, der var blevet ham til del i Dresden til trods for hans fuldkomne redebonhed til at bringe ethvert muligt offer, svarede han, at "han ville beholde sedlen". På jagtjunkerens spørgsmål, hvad der drev ham til denne besynderlige vægring, da man ikke bød ham mindre end liv og frihed, svarede Kohlhas: "Ædle herre, hvis Eders landsherre kom til mig og sagde: Jeg vil tilintetgøre mig selv og hele det slæng, der hjælper mig at føre scepteret, – tilintetgøre, forstår I? og det er dog det højeste ønske, min sjæl nærer, – så ville jeg alligevel vægre mig ved at give ham denne

seddel, der er ham mere værd end hans liv, og sige: Du kan bringe mig på skafottet, men jeg kan pine dig, og det vil jeg." Med døden malet i sit ansigt kaldte han på en af rytterne og skød fadet hen til ham; hele den tid, de endnu tilbragte der, sad han, som om han ikke var til stede for junkeren, der sad ved bordet, og han vendte sig først igen om mod ham, da han steg op i vognen, og sendte ham et blik til afsked.

Da kurfyrsten fik dette budskab, forværrede hans tilstand sig i den grad, at lægen gennem tre skæbnesvangre dage var i største bekymring for hans liv, der på en gang blev angrebet fra så mange sider. Efter nogle ugers pinefuldt sygeleje kom han sig dog igen ved hjælp af sit naturlige gode helbred, så vidt i det mindste, at man kunne bringe ham i en vogn og velforsynet med puder og tæpper føre ham tilbage til Dresden, til hans regeringsforretninger. Så snart han var ankommet til denne by, lod han prins Christian af Meissen kalde og udspurgte ham, hvordan det stod til med afsendelsen af en retslærd til Wien for at forelægge kejseren klagen over den brudte landefred. Da prinsen svarede, at den kurfyrstelige anklager ikke blot for længe siden var rejst til Wien, men også ifølge en rapport allerede havde indleveret klagen til statskancelliet der, blev kurfyrsten meget utålmodig over dette hastværk; han havde jo befalet, at foreløbig skulle klagen ikke fremmes. Men prinsen påviste, at anklageren havde handlet i overensstemmelse med den ham af regeringen givne instruks; en opsættelse ville være så meget mindre passende, som den brandenburgske sagfører på den mest hensynsløse måde drev på sagen imod junker Wenzel von Tronka, allerede havde andraget hos retten om, at hestene straks blev taget ud af rakkerens hænder for senere at

kunne blive sat i god stand igen, og trods modpartens indvendinger sat dette igennem. Med synlig bevægelse hævede kurfyrsten audiensen. Da den tanke var ham uudholdelig, at ødelægge den eneste mand, der kunne give ham oplysning om seddelens hemmeligheder, skrev han et egenhændigt brev til kejseren, hvori han hjerteligt og indtrængende af vigtige grunde, som han måske snart ville kunne fremsætte, bad om foreløbig at måtte tage klagen imod Kohlhas tilbage. Kejseren lod ham svare gennem statskancelliet, "at dette omslag undrede ham i højeste grad; at han i overensstemmelse med den fra Sachsen selv indgivne klage havde som rigets overhoved beordret en af de kejserlige assessorer til Berlin for der at drage Kohlhas til regnskab for brud på landefreden, og at sagen nu måtte gå sin lovlige gang." Dette brev nedslog kurfyrsten aldeles, og da der til hans største sorg kort tid efter indløb privatbreve fra Berlin, hvori der meddeltes, at sagen var i gang for kammerretten, med tilføjelse af, at Kohlhas sandsynligvis til trods for alle den ham tilforordnede advokats bestræbelser ville ende på skafottet, så besluttede den ulykkelige fyrste at gøre endnu et forsøg og bad kurfyrsten af Brandenburg i et egenhændigt brev om hestehandlerens liv. Han gjorde gældende, at amnestien, som man havde lovet denne mand, sømmeligvis ikke kunne tilstede fuldbyrdelsen af en dødsdom over ham; han forsikrede, at det, trods den tilsyneladende strenghed, hvormed man var gået frem mod ham, aldrig havde været hans hensigt at lade ham dø, og beskrev, hvor utrøstelig han ville være, hvis den beskyttelse, man havde foregivet at ville lade ham blive til del fra Berlin, til sidst uventet tog en sådan vending, at den faldt ud til større skade for ham, end hvis han

var blevet i Dresden, og hans sag var blevet pådømt efter sachsiske love. Kurfyrsten af Brandenburg, hvem meget i denne fremstilling forekom tvetydigt og uklart, svarede ham, at det eftertryk, hvormed kejserens fuldmægtig gik frem, på ingen måde tillod ham at opfylde hans ønske og afvige fra lovens strenge bud; han forestillede ham, hvor nødvendigt det var at statuere et afskrækkende eksempel, da Nagelschmidt fortsatte med sine voldsgerninger og allerede med uhørt dristighed endog udstrakte dem til det brandenburgske område, og bad ham, hvis han ikke agtede på alt dette, at henvende sig til Hans kejserlige Majestæt selv; for skulle der udtales et magtsprog til gunst for Kohlhas, kunne det kun ske efter en erklæring fra denne side.

Af sorg og græmmelse over alle disse mislykkede forsøg blev kurfyrsten på ny syg, og da kammerjunkeren en morgen besøgte ham, viste han ham de breve, han havde skrevet til hofferne i Wien og Berlin for at forlænge livet for Kohlhas og derved i det mindste vinde tid til at komme i besiddelse af den seddel, han gemte. Kammerjunkeren kastede sig på knæ for ham og bad ham ved alt, hvad der var ham helligt og kært, at sige ham, hvad denne seddel indeholdt. Kurfyrsten sagde, han skulle skyde skodden for og sætte sig hen på sengen, og efter at han havde grebet hans hånd, begyndte han således: "Din kone har, efter hvad jeg hører, allerede fortalt dig, at kurfyrsten af Brandenburg og jeg på den tredje dag af vor sammenkomst i Jüterbock traf på en sigøjnerkvinde. Da kurfyrsten, lystig som han er af naturen, besluttede ved en spøg for alles øjne at ødelægge denne eventyrlige kvindes ry, om hvis kunst der netop ved taflet var blevet talt i utilbørligt høje toner, trådte han med

armene over kors hen til hendes bord og fordrede til vitterlighed for, hvad hun ville spå ham, et tegn af hende, som lod sig prøve endnu samme dag, ellers kunne han ikke, sagde han, tro på hendes ord, om hun så var den romerske sibylle selv. Kvinden målte os hurtigt fra hoved til fod og sagde, at tegnet skulle være, at den store råbuk, som gartnerens søn opfødte i parken, skulle komme os i møde, før vi endnu havde forladt torvet, hvor vi stod. Nu må du vide, at denne råbuk, der var bestemt for Dresdener køkkenet, blev holdt i forvaring under lås og lukke i et skur mellem parkens ege og omgivet med et højt plankeværk af lægter. Da parken og haven med, der førte op til den, oven i købet var omhyggeligt aflukket for andet småvildts og fjerkræs skyld, var det ikke let at indse, hvorledes dyret, efter denne besynderlige forudsigelse, skulle komme os i møde på den plads, hvor vi stod. Ikke desto mindre lod kurfyrsten, som var bange for, at der stak et puds bagved, efter en kort aftale med mig og fast besluttet på for spasens skyld en gang for alle at gøre alt til skamme, hvad hun yderligere ville fremkomme med, sende bud op på slottet med befaling om, at råbukken øjeblikkelig skulle dræbes og tillaves til taflet en af de nærmeste dage. Derpå vendte han sig igen til kvinden, i hvis påhør denne sag var blevet afhandlet, og sagde: 'Velan, hvad har du så at åbenbare mig om fremtiden?' Kvinden så i hans hånd og sagde: 'Hil dig, min kurfyrste og herre! Længe skal du herske, og længe skal dit hus bestå; dine efterkommere skal blive store og herlige og komme til magt frem for alle fyrster og herrer i verden.' Efter et ophold, under hvilket han tankefuldt betragtede kvinden, sagde kurfyrsten halvhøjt med et skridt hen imod mig, at det nu næsten gjorde ham ondt, at han havde

afsendt et bud for at gøre spådommen til intet, og mens ridderne under megen jubel lod pengene regne ned i hendes skød, spurgte han, idet han selv greb i lommen og lagde et guldstykke til, om den hilsen, hun havde til mig, også havde en sådan sølvklang som den, han fik. Efter at konen havde lukket et skrin op, der stod ved siden af hende, langsomt og omstændeligt lagt pengene i orden efter deres sort og mængde og lukket det i igen, skærmede hun sig med hånden for solen, som om den skar hende i øjnene, og så på mig. Da jeg gentog spørgsmålet til hende og spøgende sagde til kurfyrsten, mens hun prøvende betragtede min hånd: 'Det ser ikke ud til, at hun ligefrem har noget behageligt at forkynde mig,' greb hun sine krykker, rejste sig ved hjælp af dem langsomt op fra skamlen, og idet hun med hænderne hemmelighedsfuldt frem for sig trængte sig tæt hen til mig, hviskede hun mig tydeligt i øret: 'Nej!' – 'Så?' sagde jeg forvirret og trådte et skridt tilbage for skikkelsen, der med et blik så koldt og livløst som fra marmorøjne satte sig tilbage på skamlen, der stod bag ved hende; 'Fra hvilken side trues mit hus af fare?' Idet kvinden tog et stykke kul og papir i hånden og lagde benene over kors, spurgte hun, om hun skulle skrive det op til mig. 'Ja, gør det,' svarede jeg forlegen, i grunden blot fordi der under de omstændigheder ikke var andet for mig at gøre. – 'Velan,' fortsatte hun, 'tre ting skal jeg skrive op: Navnet på den sidste regent af dit hus, årstallet, da han skal miste sit rige, og navnet på den, der skal tilrive sig det ved våbenmagt.' Efter at have gjort dette i alle folks påsyn, rejser hun sig, klæber sedlen til med lim, som hun væder med sin visne mund, og trykker deri seglet af en blyring, hun bærer på sin mellemste finger. Da jeg,

som du kan begribe, mere nysgerrig, end ord kan udtrykke det, griber efter sedlen, siger hun: 'Ikke sådan, Deres Højhed!' vender sig og løfter den ene af sine krykker i vejret. 'Hos den mand der,' siger hun, 'ham med fjerhatten på, der står på bænken bag alle folk ved indgangen til kirken, kan du indløse sedlen, når det behager dig.' Og dermed, inden, jeg endnu ret har forstået, hvad hun har sagt, lader hun mig stå på torvet, målløs af forbavselse, og mens hun slog skrinet i, der stod bag ved hende, og kastede det over ryggen, blander hun sig i mængden, som omringer os, uden at jeg kunne se videre til, hvad hun tager sig for. I dette øjeblik kom til min inderlige trøst den ridder tilbage, som kurfyrsten havde sendt op på slottet, og meddelte ham leende, at råbukken var blevet dræbt og i hans eget påsyn af to jægere slæbt ned i køkkenet. Kurfyrsten lagde muntert sin arm i min i den hensigt at føre mig bort fra torvet og sagde: 'Nå, så var da den spådom et almindeligt gøglerkneb og ikke den tid og de penge værd, den har kostet os.' Men hvor stor var vor forbavselse, da der, endnu før disse ord var udtalte; hævede sig et skrig rundt om på torvet, og alles øjne rettedes imod en stor slagterhund, der kom travende ud fra slotsgården med råbukken, som den havde gjort til bytte i køkkenet; forfulgt af karle og piger lod den dyret falde til jorden tre skridt fra os, så at hvad kvinden havde forudsagt som bevis for alt, hvad hun havde spået, virkelig var gået i opfyldelse, og råbukken var kommet os i møde på torvet, skønt rigtignok død. Lynet kan ikke ramme mere tilintetgørende, når det slår ned en vinterdag, end dette syn ramte mig, og min første bestræbelse, så snart jeg var blevet fri for det selskab, jeg befandt mig i, var straks at få fat på manden med fjerhatten, som kvinden havde vist mig.

Mine folk spejdede efter ham uafbrudt i tre dage, men ingen af dem var i stand til at give mig blot den fjerneste underretning om ham. Og nu, min ven, for få uger siden har jeg med egne øjne set ham i avlsgården i Dahme.'" –Dermed slap han kammerjunkerens hånd, og mens han tørrede sveden af sit ansigt, sank han igen tilbage på lejet. Kammerjunkeren, der mente det ville være spildt umage at krydse og berigtige den anskuelse, kurfyrsten havde om denne hændelse, med sin egen, bad ham dog at prøve et eller andet middel til at komme i besiddelse af sedlen og derefter overlade karlen til hans skæbne; men kurfyrsten svarede, at han slet intet middel så dertil, skønt den tanke, at måtte undvære den eller endog at se dens indhold gå til grunde med dette menneske, næsten bragte ham til fortvivlelse. På vennens spørgsmål, om han da havde gjort forsøg på at opspørge selve sigøjnerkvinden, svarede kurfyrsten, at kancelliet efter en befaling, han under et falsk påskud havde givet det, lige til nu forgæves havde eftersporet denne kvinde alle vegne i kurfyrstendømmet; han havde sine grunde til at tvivle på, at hun var til at finde i Sachsen.

Nu traf det sig så, at kammerjunkeren skulle rejse til Berlin i anledning af flere betydelige godser i Brandenburg, der var tilfaldet hans kone som arv, og da han virkelig holdt meget af kurfyrsten, spurgte han ham efter en kort betænkning, om han ville give ham frie hænder i denne sag. Kurfyrsten trykkede hjerteligt hans hånd til sit bryst og svarede: "Tænk, at du er i mit sted, og skaf mig sedlen," og kammerjunkeren fremskyndede da sin afrejse nogle dage, efter at have afgivet sine forretninger og tog til Berlin, kun ledsaget af nogle tjenere, mens hans hustru blev tilbage.

Kohlhas var imidlertid, som allerede nævnt, ankommet til Berlin og var i følge en særlig befaling fra kurfyrsten blevet bragt til et ridderligt fængsel, der modtog ham og hans fem børn så bekvemt, som det lod sig gøre. Straks efter at den kejserlige fuldmægtig var kommet fra Wien, var han for kammerrettens skranke blevet krævet til regnskab for brud på den offentlige, kejserlige landefred; og skønt han til sit forsvar indvendte, at han ikke kunne anklages for sit væbnede indfald i Sachsen og de derved forøvede voldsgerninger i kraft af det forlig, han i Lützen havde sluttet med kurfyrsten af Sachsen, så måtte han tage imod den belæring, at kejseren, hvis fuldmægtig førte klagen her, ikke kunne tage noget hensyn til dette; og da man forklarede ham, hvorledes han derimod ville få fuldkommen fyldestgørelse fra Dresden i sin sag imod junker Wenzel von Tronka, lod han sig også meget snart stille tilfreds. Det traf sig, at dommen blev afsagt over ham netop samme dag, som kammerjunkeren ankom; han blev dømt til at aflives med sværdet, en dom, som, uagtet dens mildhed, ingen på grund af sagernes indviklede tilstand dog troede ville blive fuldbyrdet, ja som hele byen håbede, ved et magtbud fra kurfyrsten, der nærede megen velvilje for ham, at se forandret til en måske langvarig og trykkende fængselsstraf. Kammerjunkeren, der ikke des mindre indså, at der ingen tid var at spilde, hvis han skulle kunne udføre det hverv, hans herre havde overdraget ham, begyndte sin gerning ved på en iøjnefaldende måde at vise sig i sin sædvanlige hofdragt for Kohlhas, en morgen denne stod ved vinduet i sit fængsel og uskyldigt betragtede de forbigående. Da han af en pludselig drejning, denne gjorde med hovedet, sluttede, at han havde lagt

mærke til ham; og især med stor fornøjelse iagttog et greb, han gjorde med hånden ind på brystet, hvor kapslen lå, så antog han, at det, der var foregået i hans sjæl i dette øjeblik, var en tilstrækkelig forberedelse, til at han kunne gå et skridt videre i forsøget på at få fat på sedlen. Han sendte bud efter en gammel kludekælling, der humpede om på krykker, og som han havde lagt mærke til i Berlins gader blandt en del andet pak, der handlede med pjalter; hun syntes ham i alder og dragt så temmelig at ligne den sigøjnerkvinde, som kurfyrsten havde beskrevet for ham, og med den forudsætning at Kohlhas ikke så nøje havde indprentet sig sigøjnerkvindens træk, da hun som et flygtigt syn overrakte ham sedlen, besluttede han at udgive den omtalte kvinde for hende, og, hvis det lod sig gøre, at lade hende spille sin rolle for Kohlhas, som om hun var sigøjnerkvinden. For at sætte hende i stand til dette, fortalte han hende derfor omstændeligt alt, hvad der var foregået mellem kurfyrsten og hende i Jüterbock; og glemte ikke at indskærpe hende de tre hemmelighedsfulde artikler, der var indeholdt i sedlen, da han ikke vidste, hvor vidt kvinden var gået i sine meddelelser til Kohlhas; efter at have forklaret hende, hvilke halvkvædede og forblommede ytringer hun måtte lade falde på grund af visse anstalter, man havde truffet for enten ved list eller ved magt at få fat i sedlen, som var det sachsiske hof af yderste vigtighed, pålagde han hende at affordre Kohlhas sedlen til opbevaring i nogle skæbnesvangre dage, under påskud af, at den ikke mere var sikker hos ham. Den gamle kone påtog sig også straks dette hverv mod løfte om en betydelig belønning, hvoraf kammerjunkeren på hendes forlangende måtte betale hende en del forud, og da Herses

moder med regeringens tilladelse undertiden besøgte Kohlhas, og konen havde kendt hende i nogle måneder, lykkedes det hende ved hjælp af en lille gave til fangevogteren en af de første dage at skaffe sig adgang til hestehandleren.

Da denne kvinde trådte ind, mente Kohlhas på en seglring, hun bar på fingeren, og en koralkæde om hendes hals at genkende den bekendte gamle sigøjnerske, der i Jüterbock havde overrakt ham sedlen. Og således som sandsynligheden ikke altid står på sandhedens side, var det gået så forunderligt til, at kammerjunkeren havde gjort et uhyre fejlgreb; i den gamle kludekælling, han hentede i Berlins gader, for at hun skulle efterligne sigøjnersken., havde han truffet på den hemmelighedsfulde sigøjnerkvinde selv, som han ville have efterlignet. I det mindste fortalte den gamle kone, mens hun støttet på sine krykker klappede børnenes kinder, som, forundrede over hendes sælsomme udseende, holdt sig tæt til deres fader: at hun allerede for en rum tid siden var vendt tilbage fra det sachsiske til det brandenburgske, og da kammerjunkeren i Berlins gader uforsigtigt havde vovet et spørgsmål om den sigøjnerkvinde, der i fjor forår havde været i Jüterbock, havde hun straks trængt sig frem til ham og under et falsk navn tilbudt at påtage sig det hverv, han ville have udført. Hestehandleren fandt en besynderlig lighed mellem hende og sin afdøde hustru Lisbeth, så han var nær ved at spørge, om hun var hendes bedstemoder; for ikke blot at hendes ansigtstræk, hendes knoglede, men endnu smukt formede hænder og især den brug, hun gjorde af dem, når hun talte, mindede ham på det mest levende om hende, men selv et mærke, hans kone havde haft på sin hals, så han også på hendes. Under tanker, der

sælsomt krydsedes i hans sjæl, nødte han hende til at sætte sig på en stol, og spurgte, hvad i alverden der førte hende til ham i kammerjunkerens ærinde. Mens Kohlhas' gamle hund snusede omkring hendes knæ og logrede med halen, da hun kløede den, svarede konen, at det hverv, kammerjunkeren havde givet hende, var at åbenbare ham, på hvilke tre for det sachsiske hof vigtige spørgsmål sedlen indeholdt hemmelighedsfulde svar, at advare ham mod en udsending, der opholdt sig i Berlin for at få fat i den, og at affordre ham den, under påskud af at den ikke længere var sikker på hans bryst, hvor han bar den. Men den hensigt, hvori hun kom, var at sige ham, at truslen om ved list eller vold at få sedlen fra ham var tåbelig og blot et skræmmebillede; at han under kurfyrsten af Brandenburgs beskyttelse, i hvis forvaring han befandt sig, ikke havde det mindste at frygte for den, ja, at den var langt sikrere hos ham end hos hende, og at han måtte tage sig godt i agt for at give den fra sig, til hvem og under hvilket påskud det end var. Dog, sluttede hun, holdt hun det for klogt at gøre den brug af sedlen, hvortil hun havde givet ham den på markedet i Jüterbock, gå ind på det forslag, der på grænsen var blevet gjort ham gennem junker von Stein, og udlevere sedlen, der ikke var til nogen nytte for ham selv, til kurfyrsten af Sachsen for liv og frihed. Kohlhas, der jublede over den magt, der var givet ham til at såre sin fjendes hæl dødeligt i det øjeblik, den trådte ham i støvet, svarede: "Ikke for alverden, Morlille! Ikke for alverden!" trykkede den gamles hånd og ville blot vide, hvilke svar sedlen indeholdt på de skæbnesvangre spørgsmål. Kvinden tog det yngste af børnene, der havde sat sig på hug ved hendes fødder, op på skødet og sagde: "Ikke for alverden, Kohlhas

Hestehandler! – men for denne smukke, blonde, lille drengs skyld," og dermed lo hun til ham, favnede og kyssede ham, mens han så på hende med store øjne, og rakte ham med sine magre hænder et æble, hun havde i lommen. Kohlhas sagde forvirret, at når børnene blev store, ville de selv rose ham for hans færd, og at han ikke kunne gøre noget bedre for dem og deres efterkommere end at beholde sedlen. Desuden, spurgte han, hvem der efter den erfaring, han havde gjort, sikrede ham imod et nyt bedrag, og om han ikke, når alt kom til alt, ville ofre sedlen til ingen nytte, ligesom sidst den krigsskare, han havde samlet i Lützen. "Den, som en gang har brudt sit ord til mig," sagde han, "med ham veksler jeg ikke flere, og kun dit forlangende, gode moder, bestemt og utvetydigt, skiller mig ved sedlen, der på så sælsom en vis har skaffet mig oprejsning for alt, hvad jeg har lidt." Kvinden satte barnet ned på gulvet og sagde, "at på mange måder havde han ret, og at han kunne gøre og lade, som han ville," og dermed tog hun atter sine krykker og ville gå. Kohlhas gentog sit spørgsmål angående den forunderlige seddels indhold, og da hun i hast svarede, "at han kunne jo åbne den, skønt det ville være ren nysgerrighed," sagde han, at der var tusind andre ting, han gerne ville have at vide, før hun forlod ham: Hvem hun egentlig var, hvorfra hun havde sin visdom, hvorfor hun havde nægtet kurfyrsten sedlen, som dog var skrevet til ham, og havde overrakt netop ham den blandt så mange tusinde mennesker, da han dog aldrig havde søgt hendes visdom. Nu traf det sig således, at der i samme øjeblik hørtes en larm, som nogle politibetjente lavede, der kom op ad trappen, og grebet af pludselig angst for at blive antruffet af dem her, svarede kvinden: "Lev vel, til vi ses, Kohlhas, – til vi

ses; når vi atter mødes, skal du ikke mangle kundskab om alt dette." Dermed vendte hun sig imod døren og råbte: "Farvel, kære børn, farvel!" kyssede dem alle og gik.

Imidlertid havde kurfyrsten af Sachsen, et bytte for sine pinefulde tanker, tilkaldt to stjernekyndige, Oldenholm og Olearius, som den gang stod i stor anseelse i Sachsen, og rådført sig med dem om indholdet af den hemmelighedsfulde seddel, der var så vigtig for ham og alle hans efterkommere. Men da mændene efter en dybsindig undersøgelse fra slotstårnet i Dresden, der varede flere dage, ikke kunne blive enige, om spådommen gjaldt kommende århundreder eller den nærværende tid og måske sigtede til Polen, til hvilket rige forholdet var meget krigersk, så blev den uro, for ikke at sige fortvivlelse, hvori den ulykkelige fyrste befandt sig, i stedet for at forjages, kun yderligere skærpet ved denne lærde strid og steg til sidst til en sådan grad, at den var fuldstændig uudholdelig. Dertil kom, at kammerjunkeren på denne tid pålagde sin frue, der stod i begreb med at følge efter ham til Berlin, før hun rejste, på en behændig måde at meddele kurfyrsten, hvor ringe det så ud med håbet om at komme i besiddelse af sedlen, efter at et forsøg, han havde gjort ved hjælp af en kone, som ikke siden havde ladet sig se, var mislykket, og det så meget mere, som Kohlhas' dødsdom efter nøje prøvelse af alle aktstykker nu var undertegnet af kurfyrsten af Brandenburg, og henrettelsen allerede var fastsat til mandagen efter palmesøndag. Da kurfyrsten fik dette budskab, lukkede han sig i to dage inde på sit værelse med hjertet sønderrevet af sorg og anger, som var han helt fortabt, mæt af livet og uden at tage føde til sig. Den tredje dag lod han

kort kancelliet vide, at han rejste til fyrsten af Dessau for at gå på jagt, og forsvandt fra Dresden. Næste dags aften ankom fru Heloise hos sin mand, kammerjunkeren hr. Kunz i Berlin, i følge med en grev von Königstein, som hun udgav for sin fætter.

Imidlertid var dødsdommen på kurfyrstens befaling blevet forelæst for Kohlhas. Lænkerne blev taget af ham, og de på hans ejendele lydende papirer, som man i Dresden havde taget fra ham, givet ham tilbage. Da de embedsmænd, som retten havde sendt til ham, spurgte ham, hvilken bestemmelse han ville træffe med hvad han ejede, efter sin død, opsatte han med en notars hjælp et testamente til fordel for sine børn og indsatte sin brave ven, godsforvalteren i Kohlhasenbrück, til deres formynder. Fra den stund af kan intet sammenlignes med den ro og tilfredshed, der var over ham i hans sidste dage; for efter en udtrykkelig befaling fra kurfyrsten var kort efter også fængslet, han sad i, blevet åbnet, og alle hans venner, som han havde mange af der i byen, var blevet tilstået fri adgang til ham både ved dag og nat; ja, han havde også den tilfredsstillelse at se teologen Jacob Freising træde ind i sit fængsel som sendebud fra doktor Luther med et egenhændigt, uden tvivl højst mærkeligt brev, men som er gået tabt, og af denne gejstlige herre i overværelse af to brandenburgske præster, der gik ham til hånde, at modtage den hellige nadver. Under almindelig bevægelse i byen – for folk kunne endnu ikke opgive håbet om, at et magtbud ville redde ham, – brød den skæbnesvangre mandag efter palmesøndag frem, da han skulle sone verden for sit alt for raske forsøg på at skaffe sig selv ret i den. Fulgt af en stærk vagt, med sine to drenge på armen – for denne gunst

havde han udtrykkeligt udbedt sig for rettens skranke –, trådte han, ført af teologen Jacob Freising, ud af porten til sit fængsel, da slotsforvalteren på det kurfyrstelige slot med forstyrret ansigt trængte sig hen til ham gennem vrimlen af hans bedrøvede bekendte, som trykkede hans hænder og tog afsked med ham; han gav ham et papir, som han sagde, en gammel kone havde givet ham. Kohlhas så forundret på manden, som han kun kendte lidt til, og åbnede papiret, der var lukket med mundlim, og hvis segl straks mindede ham om sigøjnerkvinden. Men hvad skildrer hans forbavselse, da han fandt følgende underretning deri:

> "Kohlhas, kurfyrsten af Sachsen er i Berlin; han er allerede gået forud til retterstedet, og hvis det er dig om at gøre, kan du kende ham på en hat med blå og hvide fjer. I hvad hensigt han kommer, behøver jeg ikke at sige dig; så snart du er jordet, vil han lade kapslen udgrave og åbne sedlen, der ligger i den. – Din Elisabeth."

I højeste grad bestyrtet vendte Kohlhas sig til slotsforvalteren og spurgte, om han kendte den forunderlige kvinde, der havde givet ham sedlen, men da slotsforvalteren svarede: "Kohlhas, den kvinde ..." og standsede midt i talen, så kunne han, da han blev revet med af toget, som i det samme på ny satte sig i bevægelse, ikke høre, hvad manden, der syntes at skælve over hele legemet, videre sagde.

Da han kom til retterstedet, forefandt han der kurfyrsten af Brandenburg, som holdt der til hest midt i en umådelig

menneskemasse med sit følge, hvoriblandt også var ærkekansleren Heinrich von Geusau. På hans højre side holdt den kejserlige sagfører Franz Müller med en afskrift af dødsdommen i hånden, på venstre side hans egen sagfører, den retslærde Anton Zäuner med Dresdener hofrettens dom; midt i den halvåbne kreds, som mængden sluttede, endelig en herold med en pakke og de to heste, der skinnede af velmagt og stampede i jorden med deres hove. For ærkekansleren hr. Heinrich havde punkt for punkt og uden mindste indskrænkning sat klagen mod junker Wenzel von Tronka igennem, efter at have forebragt den i Dresden i sin herres navn; som følge deraf var hestene, efter at man havde gjort dem ærlige ved at svinge en fane over deres hoveder og taget dem fra rakkeren, der passede dem, blevet opfodret af junkerens folk og i overværelse af en særlig dertil nedsat kommission på torvet i Dresden overgivet til sagføreren. Da Kohlhas, ledsaget af vagten, trådte frem på højen for kurfyrsten, sagde denne: "Nuvel, Kohlhas! I dag er den dag kommet, da der sker dig din ret. Se, her tilbagegiver jeg dig alt, hvad der med vold er blevet dig frataget på Tronkenburg, og som det var min skyldighed som din landsherre at skaffe dig igen: Heste, halstørklæde, penge, linned, lige til omkostningerne ved kur og pleje for din karl Herse, der faldt ved Mühlberg. Er du tilfreds med mig?" – Mens Kohlhas med store, funklende øjne gennemlæste dommen, som på et vink af ærkekansleren var blevet overrakt ham, satte han begge børnene, som han bar på armen, ned ved siden af sig; og da han også fandt en artikel deri, i følge hvilken junker Wenzel var dømt til to års fængselsstraf, kastede han sig ganske overvældet af sine følelser med hænderne korslagt over

brystet ned for kurfyrsten. Idet han rejste sig, forsikrede han glad ærkekansleren, at hans højeste ønske her på jorden var opfyldt, trådte derpå hen til hestene, mønstrede dem og klappede dem på de fede halse, og da han kom tilbage til ham, sagde han muntert, at han skænkede dem til sine sønner Heinrich og Leopold. Kansleren hr. Heinrich von Geusau bøjede sig mildt ned til ham fra hesten, lovede ham i kurfyrstens navn, at hans sidste vilje skulle blive holdt hellig, og opfordrede ham til også at gøre med de øvrige ting, som var i bylten, hvad han fandt for godt. Derpå kaldte Kohlhas på Herses gamle moder, som han havde bemærket blandt mængden på torvet, og idet han rakte hende sagerne, sagde han: "Der, mo'r! Det tilhører dig"; den sum, der var med i pakken som skadeserstatning til ham selv, lagde han til som en gave til hende til pleje og vederkvægelse på hendes gamle dage.

Da råbte kurfyrsten: "Nå, Kohlhas Hestehandler, du, som således har fået oprejsning, gør dig nu også rede til at give Hans kejserlige Majestæt, hvis fuldmægtig her står, oprejsning for dit brud på hans landefred?" Kohlhas tog sin hat af, kastede den på jorden og sagde, at han var rede. Efter endnu en gang at have løftet børnene op fra jorden og trykket dem til sit bryst, overgav han dem til godsforvalteren i Kohlhasenbrück, og mens denne under stille tårer førte dem bort, trådte han hen til blokken. Han var netop ved at tage sit halstørklæde af og blotte sit bryst, da han ved at kaste et hurtigt blik på den kreds, mængden dannede, ikke langt væk fik øje på den velbekendte mand med de blå og hvide fjer i hatten, mellem to riddere, der halvt skjulte ham med deres legemer. Til forundring for vagten, som omringede ham, trådte han pludselig tæt hen foran ham, idet

han løste kapslen fra sit bryst; han tog sedlen ud, åbnede og gennemlæste den, og med blikket ufravendt rettet på manden med de blå og hvide fjer, som allerede begyndte at nære glade forhåbninger, stak han den i munden og sank den. Manden med de blå og hvide fjer faldt ved dette syn afmægtig om i krampe, og mens de forfærdede ledsagere bøjede sig ned og løftede ham op fra jorden, gik Kohlhas til skafottet, hvor hans hoved faldt for skarpretterens økse.

Her ender historien om Michael Kohlhas.

Under folkets almindelige beklagelse lagde man liget i en kiste, og mens ligbærerne bar den bort for at begrave den anstændigt på forstadens kirkegård, kaldte kurfyrsten den afdødes sønner frem og slog dem til riddere, idet han tilkendegav ærkekansleren, at de skulle opdrages i hans skole for adelsbørn. Kurfyrsten af Sachsen kom snart efter tilbage til Dresden, sønderrevet på legeme og sjæl, og hvordan det senere gik, må man læse i historien. Men endnu i det forrige århundrede levede der i det mecklenburgske kraftige og glade efterkommere af Kohlhas.

Markise O…

I M…, en anselig by i Øvreitalien, lod enkemarkise O…, en dame af det bedste rygte og moder til flere vel opdragne børn, bekendtgøre i aviserne, at hun uden sit vidende var kommet i omstændigheder, at faderen til det barn, hun skulle føde, skulle melde sig, og at hun af familiehensyn havde besluttet sig til at ægte ham. Damen, som, drevet af forhold, hun ikke kunne ændre, med så stor sikkerhed gjorde et så besynderligt skridt, der ikke kunne andet end pådrage hende verdens spot, var datter af hr. G…, kommandant i citadellet ved M… Hun havde omkring tre år tidligere mistet sin mand, marki O…, som hun nærede den inderligste og ømmeste kærlighed til, da han i familieanliggender var på en rejse til Paris. Efter sin gode moders, fru G…'s ønske var hun efter hans død taget fra godset ved V…, hvor hun hidtil havde boet, og med sine to børn vendt tilbage til kommandantboligen og havde slået sig ned der. Her havde hun tilbragt de nærmest følgende år i den største tilbagetrukkenhed, optaget af kunst, læsning, sine børns opdragelse og sine forældres pleje, til krigen pludselig fyldte hele omegnen med tropper fra næsten alle lande, også med russiske. Oberst G…, som havde ordre til at forsvare fæstningen, opfordrede sin hustru og datter til at trække sig tilbage enten til datterens gods eller til sønnens, der også lå ved V…. Men inden damerne var blevet færdige med deres overvejelser og havde truffet deres valg imellem de trængsler, man udsatte sig for ved at blive i fæstningen, og de rædsler, man kunne risikere ude på landet, var citadellet allerede

belejret af de russiske tropper og blev opfordret til at overgive sig. Obersten erklærede nu over for sin familie, at han ville handle, som om den slet ikke eksisterede, og besvarede opfordringen med kugler og granater. Fjenden gjorde gengæld ved at bombardere citadellet, stak magasinerne i brand og erobrede et udenværk, og da kommandanten, efter atter at være blevet opfordret til at overgive sig, tøvede med at efterkomme opfordringen, forberedte han et natligt overfald og tog fæstningen med storm.

Lige som de russiske tropper under en heftig haubitsild trængte ind i fæstningen, gik der ild i kommandantboligens venstre fløj, så damerne blev nødt til at forlade den. Oberstinden løb efter sin datter, som flygtede ned ad trappen med sine børn, og råbte, at de skulle blive sammen og ty ned i kældrene, men en granat, som i det samme sprang i huset, gjorde forvirringen fuldstændig. Markisen kom med sine børn ned på pladsen foran slottet, hvor skuddene, der under den heftige kamp lynede igennem bælgmørket, gjorde hende ganske rådvild med hensyn til, hvor hun skulle vende sig hen, og til sidst drev hende ind i det brændende hus igen. Her mødte hun imidlertid ulykkeligvis, lige som hun ville smutte ud af bagdøren, en trop fjendtlige skarpskytter, som ved synet af hende pludselig blev stille, hang geværerne over skuldrene og under afskyelige lader førte hende bort. Forgæves råbte markisen, som blev revet snart hid, snart did af den forfærdelige bande, der sloges indbyrdes, om hjælp; hendes skælvende piger flygtede tilbage gennem bagdøren. Hun blev slæbt ind i slottets baggård, hvor hun under den skændigste mishandling var lige ved at segne, da en russisk officer kom til,

hidkaldt af hendes angstskrig. Med rasende hug jog han de lystne hunde fra hinanden og snappede deres bytte fra dem. I markisens øjne var han en engel, der var sendt hende fra Himlen. Han slog den sidste af de dyriske blodhunde i ansigtet med sit kårdehæfte, så blodet strømmede ud af munden på ham og han tumlede tilbage, bød derpå damen armen med nogle forbindtlige franske ord og førte hende, der som følge af alle disse optrin var fuldstændig målløs, til den anden fløj af slottet, som ilden endnu ikke havde nået, og så tabte hun helt bevidstheden. Her traf han, da de forskrækkede piger kort efter kom til, anstalter til at få hentet en læge, forsikrede, idet han satte hatten på, at hun snart ville komme til sig selv igen, og vendte derpå tilbage til kampen.

I løbet af kort tid blev fæstningen fuldstændig erobret, og kommandanten, som kun forsvarede sig endnu, fordi man ikke ville give ham pardon, trak sig med svigtende kræfter tilbage til husets port, da den russiske officer, meget ophidset at se til, kom ud af den og råbte til ham, at han skulle overgive sig. Kommandanten svarede, at han kun havde ventet på den opfordring, rakte ham sin hånd og bad om tilladelse til at gå op på slottet for at se til sin familie. Den russiske officer, som at dømme efter den rolle, han spillede, syntes at være en af stormkolonnens ledere, gav ham lov til at gå derop ledsaget af en vagt, stillede sig noget forhastet i spidsen for en afdeling, afgjorde kampen, hvor den endnu syntes at være tvivlsom, og besatte hurtigst muligt fortets faste punkter. Kort efter vendte han tilbage til våbenpladsen, gav befaling til at standse ilden, der begyndte at gribe voldsomt om sig, og gjorde selv vidundere i retning af kraftanstrengelser, da man ikke efterkom

hans ordre med tilbørlig iver. Snart klavrede han med slangen i hånden omkring midt imellem brændende gavle og styrede strålen, snart var han, til sine asiatiske undergivnes rædsel, i ammunitionskamrene og væltede krudtfade og fyldte bomber ud. Kommandanten, som imidlertid var gået op i huset, blev yderst bestyrtet, da han fik nys om det uheld, der havde ramt markisen. Hun var allerede, som den russiske officer havde spået, fuldstændig kommet sig af sin afmagt uden lægens bistand og henrykt over at se alle sine kære sunde og raske; at hun holdt sengen, var kun for at berolige deres overdrevne bekymring, og hun forsikrede sin fader, at hun ikke nærede noget andet ønske end at få lov til at stå op for at bevidne sin redningsmand sin taknemmelighed. Hun vidste allerede, at han var grev F..., oberstløjtnant i det tyske jægerkorps og ridder af en fortjenstorden og flere andre ordner. Hun bad sin fader om på det indstændigste at anmode ham om ikke at forlade citadellet uden at have været et øjeblik oppe på slottet. Kommandanten, som ærede sin datters følelse, vendte også ufortøvet tilbage til fortet og forebragte ham, da der ikke bød sig nogen bedre lejlighed, eftersom han stadig var optaget af sine tjenesteanliggender, sin rørte datters ønske på volden, hvor han netop var ved at mønstre de medtagne afdelinger. Greven forsikrede ham, at han kun ventede på, at hans forretninger skulle levne ham et ledigt øjeblik, for at bevidne hende sin ærbødighed. Han spurgte endnu blot foreløbig, hvorledes fru markisen befandt sig, da flere officerer igen lagde beslag på ham med deres rapporter. Da dagen gryede, kom overbefalingsmanden over de russiske tropper og besigtigede fortet. Han bevidnede kommandanten sin højagtelse,

beklagede, at lykken ikke bedre havde stået hans mod bi, og gav ham, imod at få hans æresord, lov til at begive sig hvorhen han ville. Kommandanten forsikrede ham om sin taknemmelighed og udtalte, at han ikke noksom kunne sige, hvor meget han i denne nat var kommet til at skylde russerne i det hele taget og særlig den unge grev F…, oberstløjtnant i det tyske jægerkorps. Generalen spurgte, hvad der da var foregået. Og da han fik nys om det forbryderiske anslag imod hans datter, blev han i højeste grad forfærdet. Han kaldte grev F… frem, og efter først at have holdt en kort lovtale over ham for hans ædle optræden, hvorved greven blev blussende rød, erklærede han, at han ville lade de skændige karle, der brændemærkede kejserens navn, skyde, og bød ham sige, hvem de var. Grev F… svarede forvirret, at han ikke var i stand til at angive deres navne, da skæret fra lygterne i slotsgården var så svagt, at det ikke havde været ham muligt at skelne deres ansigter. Generalen, der havde hørt, at slottet allerede den gang stod i flammer, undrede sig over dette, bemærkede, at man om natten plejede at genkende folk på deres stemmer, hvis man ellers kendte dem, og pålagde ham, da han med et forlegent ansigt trak på skuldrene, at efterforske sagen på det allerivrigste og strengeste. I det samme trængte en af de bageste sig frem og meddelte, at en af de ildgerningsmænd, som grev F… havde såret, var blevet slæbt i forvaring af kommandantens folk, da han var segnet om i korridoren, og at han var der endnu. Generalen lod ham hente af vagten, holdt et kort forhør over ham og lod hele banden, fem i tallet, skyde, efter at han havde angivet sine medskyldige. Da det var besørget, lod generalen en lille besætning blive tilbage og gav de øvrige tropper ordre til almindeligt opbrud.

Officererne spredtes skyndsomst til deres forskellige afdelinger. Greven gik under den forvirring, der opstod som følge heraf, hen til kommandanten og beklagede, at han under disse omstændigheder måtte bede ham bringe fru markisen hans ærbødige hilsen, og på mindre end en time havde russerne atter forladt fortet.

Familien tænkte kun på, hvorledes den en gang skulle finde lejlighed til på en eller anden måde at tilkendegive greven sin taknemmelighed, og stor var derfor dens forfærdelse, da den fik at vide, at han dagen efter opbruddet fra fortet havde fundet døden i en fægtning med de fjendtlige tropper. Kureren, der bragte denne tidende til M..., havde med egne øjne set ham med et dræbende skudsår i brystet blive båret til P..., hvor han efter sikkert forlydende var død, lige som de, der bar ham ville sætte båren ned. Kommandanten gik selv hen på posthuset for at forhøre sig om de nærmere omstændigheder ved denne tildragelse, og fik yderligere den oplysning, at han på valpladsen, i det øjeblik skuddet traf ham, havde råbt: "Julietta! Den kugle hævner dig!" og så var hans læber forstummet for stedse. Markisen var utrøstelig over, at hun havde ladet lejligheden til at kaste sig for hans fødder gå forbi. Hun gjorde sig de stærkeste bebrejdelser, fordi hun, da han, som hun antog, af beskedenhed ikke ville komme op på slottet, ikke selv havde opsøgt ham, beklagede den ulykkelige kvinde, hendes navnesøster, som han havde tænkt på i dødens stund, gjorde sig forgæves umage med at opspore hendes opholdssted for at kunne fortælle hende om denne ulykkelige og rørende begivenhed, og der gik flere måneder, førend hun selv kunne glemme den.

Familien måtte nu rømme kommandantboligen for at gøre plads for den russiske kommandant. Til at begynde med overvejede man, om man ikke skulle flytte ud på kommandantens godser, hvilket markisen havde stor lyst til, men da obersten ikke holdt af landlivet, slog familien sig ned i et hus i byen og indrettede sig på at blive der for bestandig. Alting kom nu igen i de gamle folder. Markisen tog igen fat på sine børns længe afbrudte undervisning og tyede i sine fritimer igen til sit staffeli og sine bøger, men så begyndte hun, der ellers altid var frisk og rask som selve sundhedens gudinde, atter og atter at føle sig upasselig, så hun hele uger igennem ikke kunne omgås nogen. Hun led af ildebefindende, svimmelhed og besvimelser og vidste ikke, hvad hun skulle stille op med den besynderlige tilstand. En morgen, da familien sad ved tebordet og faderen et øjeblik var gået ud af stuen, sagde markisen, idet hun vågnede op af en dyb grublen, til sin moder: "Hvis en kvinde fortalte mig, at hun havde sådan en fornemmelse som den, jeg havde lige nu, da jeg greb efter koppen, ville jeg tænke, at hun var i velsignede omstændigheder." Fru G... sagde, at hun forstod ikke, hvad hun mente. Markisen gentog, at hun lige nylig havde en fornemmelse som den gang hun gik svanger med sin yngste datter. Fru G... lo og sagde, at hun måske gik frugtsommelig med Fantasus, og markisen sagde, ligeledes spøgende, at Morfeus eller en af drømmene i hans følge i alt fald måtte være fader til ham. Så kom obersten ind. Samtalen blev afbrudt, og det, den havde drejet sig om, blev glemt, da markisen atter havde det godt i nogle dage.

Kort efter blev familien – forstmester G..., oberstens søn, var der netop på besøg – besynderligt opskræmt ved, at en kammertjener kom ind og meldte grev F... – "Grev F...!" sagde fader og datter på én gang, og alle var målløse af forbavselse. Kammertjeneren forsikrede, at han havde set og hørt rigtigt, og at greven allerede stod og ventede i forværelset. Obersten sprang straks op for at lukke op for ham, og ind trådte han, smuk som en ung gud, kun en smule bleg. Da den første ubeskrivelige forundring havde sat sig, og greven i anledning af forældrenes ytringer om, at han jo var død, havde erklæret at han virkelig var levende, vendte han sig med et udtryk af dyb rørelse i sit ansigt til datteren, og hans første spørgsmål gik ud på, hvorledes hun havde det. Markisen forsikrede, at hun havde det meget godt, og var kun opsat på at få at vide, hvorledes han var blevet levende igen. Men han blev ved sit emne og sagde, at hun ikke talte sandhed, der var en besynderlig mathed over hendes ansigt, slog ikke alle julemærker fejl for ham, var hun upasselig og syg. Markisen, som følte sig tiltalt af den hjertelighed, hvormed han sagde dette, svarede: Nå ja, den mathed, om han så ville, var spor af en sygelighed, hun havde lidt af for nogle uger siden, men hun nærede ingen frygt for, at den ville få yderligere følger; hvorpå han med opblussende glæde svarede, at det gjorde han heller ikke. Og så tilføjede han: Om hun ville gifte sig med ham. Markisen vidste ikke, hvad hun skulle tænke om denne hans adfærd. Hun så blussende rød på sin moder, og moderen så forlegen på faderen og sønnen, mens greven trådte helt hen til markisen og, idet han tog hendes hånd, som om han ville kysse på den, spurgte, om hun havde forstået ham. Obersten sagde, om han ikke ville tage plads, og

satte høfligt, men med en alvorlig mine, en stol hen til ham. Oberstinden sagde: "Vi kan virkelig ikke tro andet, end at De er en ånd, så længe De ikke har åbenbaret os, hvorledes De er opstået af den grav, man havde lagt Dem i i P..." Greven slap markisens hånd og satte sig og sagde, at omstændighederne nødte ham til at fatte sig i stor korthed; han var dødeligt såret i brystet blevet bragt til P..., hvor han i flere måneder havde tvivlet om, at han ville slippe derfra med livet; at fru markisen i al den tid havde været hans eneste tanke; at han ikke kunne beskrive den lyst og smerte, der havde forenet sig i den følelse; at han omsider, da han var kommet sig, atter var gået til arméen; at han der havde følt den stærkeste uro og flere gange havde grebet pennen for at give sit hjerte luft i et brev til hr. obersten og fru markisen; at han pludselig var blevet sendt til Neapel med depecher, han vidste ikke, om han ikke der ville få ordre til at rejse videre til Konstantinopel, ja måske endog til St. Petersborg; at det imidlertid var ham umuligt at leve længere uden at komme på det rene med et uvægerligt krav, hans sjæl stillede; han havde ikke kunnet modstå trangen til på sin gennemrejse gennem M... at gøre nogle skridt i den anledning; kort sagt, det var hans højeste ønske, om fru markisen ville lyksaliggøre ham med sin hånd, og han bad hende på det ærbødigste, indstændigste og mest indtrængende om at sige ham sin mening om dette. Efter en lang pause svarede obersten, at dette tilbud, i fald det, som han ikke tvivlede om, var alvorligt ment, ganske vist var meget smigrende, men hans datter havde ved sin mand, marki O...'s død, besluttet ikke at indgå noget andet ægteskab. Da han imidlertid for kort siden havde gjort sig hende i så høj grad forbunden, var det jo ikke

umuligt, at hun som følge deraf ændrede sin beslutning efter hans ønske, men han måtte bede om tilladelse for hende til at overveje sagen nogen tid i stilhed. Greven forsikrede, at denne venlige udtalelse ganske vist i og for sig opfyldte alle hans forhåbninger, og at den under andre omstændigheder også ville gøre ham fuldkommen lykkelig; han følte godt, hvor fuldstændig utilbørligt det var af ham ikke at slå sig til ro med den, men påtrængende forhold, som han dog ikke kunne udtale sig nærmere om, gjorde det yderst ønskeligt for ham at få et bestemtere svar; vognen, der skulle føre ham til Neapel, stod forspændt, og han bad derfor indstændigt om, at de, hvis noget her i huset talte hans sag – ved disse ord så han på markisen – ikke ville lade ham rejse uden en bestemt afgørelse. Obersten, som var lidt forundret over hans adfærd, svarede, at den taknemmelighed, markisen nærede over for ham, ganske vist berettigede ham til store forudsætninger, men dog ikke til så store; hun ville med hensyn til et skridt, hvorved det gjaldt om hendes livs lykke, ikke handle uden at tage de tilbørlige klogskabshensyn. Det var ganske nødvendigt, at hans datter, inden hun erklærede sig, havde den lykke at gøre hans nærmere bekendtskab. Han indbød ham derfor til, når han var færdig med sin forretningsrejse, at komme tilbage til M… og i nogen tid være gæst i hans hus. Kunne fru markisen så gøre sig håb om at kunne blive lykkelig med ham, ville også han – men heller ikke før – med glæde høre, at hun gav ham et bestemt svar. Greven blev rød i hovedet og sagde, at han på hele rejsen havde spået sit utålmodige ønske denne skæbne; det satte ham imidlertid i den dybeste bekymring; i betragtning af den uheldige rolle, han nu var nødt til at spille, ville et nærmere

bekendtskab kun kunne blive til fordel for ham; sit rygte troede han at turde indestå for – hvis for øvrigt denne den tvetydigste af alle egenskaber skulle tages med i betragtning; den eneste uværdige handling, han i hele sit liv havde begået, vidste verden ingenting om, og han var allerede i færd med at gøre den god igen; med ét ord, han var en ærlig mand og bad dem være forvissede om, at det var sandt. Obersten svarede, idet han trak lidt på smilebåndet, skønt uden ironi, at han underskrev alle disse ytringer. Han havde endnu aldrig gjort bekendtskab med en ung mand, der på så kort tid havde lagt så mange fortræffelige karakteregenskaber for dagen. Han troede næsten, at en kort betænkningstid ville hæve den usikkerhed, der endnu var til stede, men førend han havde forhandlet såvel med sin egen som med hr. grevens familie, kunne han ikke give nogen anden erklæring end den, han allerede havde givet. Hertil svarede greven, at han var forældreløs og sin egen herre; hans onkel var general K…, hvis samtykke han indestod for. Han tilføjede, at han rådede over en betydelig formue og ville kunne beslutte sig til al gøre Italien til sit fædreland. Obersten bukkede høfligt for ham, gentog, hvad han havde bestemt, og bad ham om ikke at tale mere om den ting, før hans rejse var overstået. Efter en kort pause, under hvilken greven på alle måder havde lagt den største uro for dagen, vendte han sig til moderen og sagde, at han havde gjort sit yderste for at undgå denne forretningsrejse, at de skridt, han i den anledning havde vovet at gøre over for overgeneralen og sin onkel, general K…, var så afgørende, som det på nogen måde havde været muligt, men at man havde troet, at den kunne hjælpe ham til at ryste en tungsindighed af sig, der var en rest fra hans sygdom, og at den

nu fuldstændig styrtede ham i elendighed. Familien vidste ikke, hvad den skulle sige til den udtalelse. Greven sagde, idet han gned sin pande, at hvis der var noget som helst han håb for ham om at komme sine ønskers mål nærmere derved, ville han opsætte sin rejse en dags tid eller lidt længere for at prøve det – ved disse ord så han først på obersten, fra ham på markisen og fra hende på moderen. Obersten så misfornøjet ned for sig og svarede ikke. Oberstinden sagde: "Nej, rejs De, hr. greve, rejs! Rejs til Neapel, og skænk os, når De kommer tilbage, den lykke at have Dem hos os i nogen tid, så giver resten sig nok." – Greven sad et øjeblik og syntes at overveje, hvad han skulle gøre. Derpå sagde han, idet han rejste sig og satte sin stol hen, at da han måtte erkende, at de forhåbninger, hvormed han havde indfundet sig her i huset, var overilede, og familien, hvad han ikke kunne misbillige, holdt på nødvendigheden af et nærmere bekendtskab, ville han sende sine depecher tilbage til hovedkvarteret i Z..., for at de kunne blive ekspederet på anden måde, og for nogle uger tage imod det venlige tilbud om at være husets gæst, og så blev han endnu et øjeblik stående ved væggen, med hånden på stolen og så hen på obersten. Denne sagde, at det ville gøre ham overordentlig ondt, om den lidenskab, han syntes at have fattet for hans datter, skulle pådrage ham ubehageligheder af den alvorligste art; han måtte jo imidlertid selv vide, hvad han havde at gøre og lade; de værelser, han skulle have, var til tjeneste. Ved disse ord så de, han blev bleg, han kyssede ærbødigt moderen på hånden, bukkede for de andre og gik.

Da han var ude af stuen, vidste familien ikke, hvad den skulle sige til alt dette. Moderen sagde, at det jo dog ikke kunne være

muligt, at han ville sende depecherne, han skulle til Neapel med, tilbage til Z…, blot fordi det ikke var lykkedes ham på sin gennemrejse gennem M…. at opnå en ham ganske ubekendt dames Ja ved en samtale, der stod på i fem minutter. Forstmesteren sagde, at en så letsindig gerning som den, han stod i begreb med at foretage sig, jo ikke ville blive straffet ringere end med fæstningsarrest – "og kassation oven i købet," tilføjede obersten. Men det havde ingen fare, vedblev han, det var blot et skud løst krudt til at skræmme med; han betænkte sig nok, inden han fik depecherne sendt af sted. Da moderen fik at vide, hvad han udsatte sig for, ytrede hun den mest levende bekymring for, at han ville sende dem af. Hans heftige, på et eneste punkt rettede vilje, syntes hende netop i stand til sådan en handling, sagde hun. Hun bad på det indstændigste forstmesteren om straks at gå efter ham og afholde ham fra en så ulykkesvanger handling. Forstmesteren svarede, at sådant et skridt ville gøre lige den modsatte virkning og kun bestyrke ham i håbet om at sejre ved sin krigslist. Markisen var af samme mening, skønt hun forsikrede, at depecherne ufejlbarligt ville blive afsendt også uden hans mellemkomst, idet han hellere ville blive ulykkelig end give sig en blottelse. Alle var enige om, at hans adfærd var højst besynderlig og at han syntes at være vant til at tage damehjerter med storm, som om de var fæstninger. I det samme fik obersten øje på grevens forspændte vogn, der holdt uden for døren. Han kaldte familien hen til vinduet og spurgte forbavset en tjener, der netop kom ind, om greven endnu var der i huset. Tjeneren svarede, at han sad nede i tjenerstuen sammen med en adjudant og skrev breve og forseglede pakker. Obersten undertrykte sin bestyrtelse,

skyndte sig nedenunder tillige med forstmesteren og spurgte, da han så greven sysselsat med sine forretninger ved et alt andet end hensigtsmæssigt bord, om han ikke ville gå op på sine værelser, og om der ellers var noget, han ønskede. Greven svarede, idet han hastigt skrev videre, at han takkede forbindtligst, men nu var han færdig med sine forretninger; spurgte så, idet han forseglede brevene, hvad klokken var, rakte adjudanten hele porteføljen og ønskede ham en lykkelig rejse. Obersten, som ikke kunne tro sine egne øjne, sagde, idet adjudanten gik ud af huset: "Hr. greve, hvis De ikke har meget vigtige grunde ..." – "Afgørende," afbrød greven ham, fulgte adjudanten ud til vognen og åbnede døren for ham. – "I så fald burde i det mindste depecherne ..." – "Det er umuligt," svarede greven, idet han hjalp adjudanten til sæde; "Depecherne betyder ingenting i Neapel uden mig. Det har jeg også betænkt. Kør til!" - "Og Deres hr. onkels breve?" råbte adjudanten, idet han bøjede sig ud af vognen. – "Træffer mig i M..." svarede greven. – "Kør til!" sagde adjudanten, og vognen rullede af sted med ham.

Derpå bad grev F..., idet han vendte sig til obersten, om han ville være så venlig at lade ham sit værelse anvise. Den forvirrede oberst svarede, at han skulle straks selv have den ære, råbte til sine og grevens folk, at de skulle tage hans bagage, og førte ham ind i husets gæsteværelser, hvor han tørt sagde *Farvel så længe* til ham. Greven klædte sig om, gik ud for at melde sig hos stedets guvernør, og hele resten af dagen viste han sig ikke i oberstens hus; først kort før aftensmåltidet kom han igen.

Imidlertid var familien opfyldt af den stærkeste uro. Forstmesteren fortalte, hvor bestemt greven havde svaret på de forestillinger, obersten gjorde ham; han mente, at hans adfærd

så ud til at være fuldstændig overlagt, og spurgte, hvad i alverden der kunne være grunden til et sådant frieri pr. kurérheste. Obersten sagde, at han ikke forstod et muk af det hele, og bad familien om ikke at tale mere derom i hans påhør. Moderen så hvert øjeblik ud af vinduet, om han ikke kom for angergiven at gøre sin letsindige gerning god igen. Omsider, da det blev mørkt, satte hun sig hen til markisen, som sad ved et bord og arbejdede meget ivrigt og syntes at undgå samtalen. Hun spurgte hende halvhøjt, mens faderen gik frem og tilbage på gulvet, om hun begreb, hvad dette skulle blive til. Markisen svarede med et sky blik til obersten, at hvis faderen havde fået ham til at rejse til Neapel, havde alt været godt. "Til Neapel!" råbte obersten, der havde hørt disse ord; "skulle jeg have ladet præsten hente? Eller skulle jeg have ladet ham arrestere og med magt sende til Neapel?" – "Nej," svarede markisen, "men ivrige og indtrængende forestillinger gør deres virkning," og hun så igen lidt uvilligt ned på sit arbejde. – Omsider ud på aftenen kom greven. Alle ventede blot, efter at de første høflige ord var vekslet, på, at sagen skulle komme på tale, for med forenede kræfter at bestorme ham og få ham til, hvis det endnu var muligt, at gøre det skridt, han havde vovet, om igen, men under hele aftensmåltidet ventede de forgæves. Han undgik med flid alt, hvad der kunne føre ind på det emne, og talte med obersten om krigen og med forstmesteren om jagt. Da han omtalte fægtningen ved P..., hvor han var blevet såret, fik moderen samtalen drejet ind på hans sygdom og spurgte ham, hvorledes det var gået ham i så lille en by? og om han havde haft det nogenlunde bekvemt? Så fortalte han flere træk, der fik interesse ved den lidenskab for markisen, hvorom de vidnede,

hvorledes hun bestandig under hans sygdom havde siddet ved hans seng, hvorledes han under sårfeberens vildelse stadig havde forvekslet forestillingen om hende med forestillingen om en svane, han som dreng havde set på sin onkels godser, at særlig én erindring altid havde rørt ham: Han havde en gang kastet snavs på denne svane, men så var den ganske rolig dykket under vandet og kommet ren op; at hun i hans feberfantasier stadig havde svømmet rundt på ildbølger, og at han havde råbt Thinka efter hende, som svanen hed, men at han ikke havde kunnet lokke hende til sig, idet hun stadig kun morede sig med at svømme omkring og slå sig for brystet, og så forsikrede han pludselig, blussende rød, at han holdt forfærdelig meget af hende, så ned i sin tallerken og tav. Omsider måtte man rejse sig fra bordet, og da greven efter en kort samtale med moderen straks bukkede for selskabet og trak sig tilbage til sit værelse, stod de alle sammen igen og vidste ikke, hvad de skulle tro. Obersten mente, at man måtte lade sagen gå sin gang; formodentlig stolede greven på sine slægtninge, ellers ville han blive kasseret med vanære for det skridt, han havde gjort. Fru G... spurgte sin datter, hvad hun syntes om ham, og om hun turde udtale sig over for ham på en sådan måde, at det kunne forebygge en ulykke. "Det er umuligt, kæreste moder," svarede markisen; "det gør mig ondt, at min taknemmelighed bliver sat på så hård en prøve, men det var min beslutning ikke at gifte mig igen, jeg har ikke lyst til at sætte min lykke på spil en gang til, og navnlig ikke på så letsindig en måde." Forstmesteren bemærkede, at når det var hendes faste beslutning, kunne også den erklæring blive ham til nytte, det lod jo næsten til, at det var nødvendigt at give ham en

bestemt erklæring. Oberstinden sagde, at da den unge mand, som jo var i besiddelse af så mange overordentlige egenskaber, havde erklæret, at han ville tage ophold i Italien, fortjente hans frieri efter hendes mening noget hensyn og markisens beslutning nogen overvejelse. Forstmesteren satte sig ved siden af sin søster og spurgte, hvorledes hans person stod hende an. Markisen svarede noget forlegen: "Jeg synes om ham, og jeg synes ikke om ham," og henholdt sig til, hvad de andre følte. Oberstinden sagde: "Når han kommer tilbage fra Neapel, og de oplysninger, vi imidlertid kan skaffe os om ham, ikke strider imod det totalindtryk, du har fået af ham, hvad ville du så svare, hvis han gentog sit frieri?" – "I så fald," svarede markisen, "ville jeg, da han jo synes at ønske det så ivrigt ...," hun standsede lidt, og der kom en fugtig glans i hendes øjne, "... opfylde hans ønske af hensyn til den taknemmelighed, jeg skylder ham." Moderen, som altid havde ønsket, at hendes datter skulle gifte sig igen, havde svært ved at skjule sin glæde over denne erklæring, og tænkte på, om der ikke kunne gøres noget ud af den. Forstmesteren sagde, idet han atter uroligt rejste sig fra sin stol, at når markisen overhovedet tænkte sig muligheden af en gang at skænke ham sin hånd, måtte der nødvendigvis straks gøres et skridt i så henseende for at forebygge følgerne af hans afsindige handling. Moderen var af samme mening og gjorde gældende, at når alt kom til alt, var vovestykket slet ikke så overdrevent stort, da der i betragtning af de mange fortræffelige egenskaber, han havde lagt for dagen den nat, da fortet blev stormet af russerne, næppe kunne være grund til at frygte for, at hans øvrige livsvandel ikke skulle svare til dem. Markisen så ned for sig med et udtryk af den stærkeste uro.

"Man kunne jo måske," vedblev moderen, idet hun greb hendes hånd, "give ham den erklæring, at du ikke vil knytte nogen anden forbindelse, før han kommer tilbage fra Neapel." – "*Den* erklæring kan jeg give ham, kæreste moder," sagde markisen; "jeg er blot bange for, at den ikke vil berolige ham, men gøre sagen endnu vanskeligere." – "Lad mig om det," svarede moderen overmåde glad og så sig om efter sin mand; "Hvad mener du, Lorenzo?" spurgte hun og ville rejse sig. Obersten, der havde hørt alt, stod ved vinduet, så ud på gaden og sagde ingenting. Forstmesteren forsikrede, at med den uskadelige erklæring påtog han sig at skaffe greven ud af huset. "Nå, så gør det! Så gør det!" råbte faderen; "jeg må for anden gang overgive mig til denne russer." Moderen sprang op, kyssede ham og datteren og spurgte, mens faderen smilede ad hendes ivrighed, hvorledes man straks skulle meddele greven denne erklæring. Man besluttede på forslag fra forstmesteren at lade ham anmode om, såfremt han endnu ikke var gået i seng, at komme et øjeblik ned til familien. Greven lod svare, at han straks skulle have den ære. Og kammertjeneren havde knapt overbragt den besked, før han selv med skridt, som glæden gav vinger, stormede ind i værelset og med den stærkeste rørelse kastede sig for markisens fødder. Obersten ville sige noget, men greven rejste sig og sagde, at han vidste tilstrækkeligt, kyssede ham og moderen på hånden, omfavnede broderen og bad dem blot om at være så venlige straks at skaffe ham en rejsevogn. Skønt markisen følte sig rørt ved dette optrin, sagde hun dog: "Jeg vil ikke håbe, hr. greve, at Deres raske håb fører Dem for..." – "Nej, nej," svarede greven, "der er ingenting sket, hvis De oplysninger, De måtte indhente om mig strider imod den følelse, der kaldte

mig tilbage til Dem." Derpå omfavnede obersten ham på det hjerteligste, forstmesteren tilbød ham straks sin egen rejsevogn, en jæger løb hen på posthuset for at bestille kurérheste, og der var en glæde ved denne afrejse, som ingen modtagelse nogen sinde har kunnet vise mage til. Greven sagde, at han håbede at indhente depecherne i B..., hvorfra han så ville tage til Neapel ad en nærmere vej end over M...; i Neapel ville han gøre alt, hvad der stod i hans magt, for at undgå den yderligere forretningsrejse til Konstantinopel, og da han i yderste nødsfald var bestemt på at melde sig syg, var han vis på, at, dersom der ikke kom uoverstigelige hindringer i vejen, ville han ufejlbarligt være tilbage i M... i løbet af en fire til seks uger. Derpå meldte hans jæger, at vognen var forspændt og alt klart til rejsen. Greven tog sin hat, gik hen til markisen og greb hendes hånd. "Nå, Julietta," sagde han, "så er jeg nogenlunde beroliget," – han lagde sin hånd i hendes – "skønt det var mit inderligste ønske at holde bryllup med Dem, før jeg rejser." – "Holde bryllup!" råbte alle familiens medlemmer. – "Ja, holde bryllup!" gentog greven, kyssede markisen på hånden og svarede, da denne spurgte, om han var ved sine fulde fem, at den dag ville komme, da hun ville forstå ham. Familien var lige ved at blive vred på ham, men han tog straks på det varmeste afsked med dem alle, bad dem ikke tænke videre over disse ord og rejste.

Der gik flere uger, i hvilke familien med meget forskellige følelser spændt ventede på udfaldet af denne besynderlige sag. Obersten modtog et høfligt brev fra grevens onkel, general K...; greven selv skrev fra Neapel; de oplysninger, man indhentede om ham, talte til hans fordel, kort sagt, man anså allerede

forlovelsen for så godt som en afgjort sag, da grevindens sygelighed indfandt sig igen, stærkere end nogen sinde. Hun mærkede en ubegribelig forandring med sin figur. Hun udtalte sig med fuldstændig frimodighed over for sin moder og sagde, at hun vidste ikke, hvad hun skulle tænke om sin tilstand. Moderen, som disse besynderlige tilfælde gjorde yderst bekymret for datterens helbred, forlangte, at hun skulle rådspørge en læge. Markisen, som håbede, at hendes natur selv ville få bugt med det, krympede sig derved: Hun tilbragte, uden at følge moderens råd, flere dage under ikke ringe lidelser, indtil fornemmelser, som stadig kom igen og var af den forunderligste beskaffenhed, satte hende i den stærkeste uro. Hun sendte bud efter en læge, som havde hendes faders fortrolighed, nødte ham, da moderen netop var fraværende, til at tage plads på divanen og fortalte ham efter en kort indledning spøgende, hvad hun troede om sig selv. Lægen kastede et forskende blik på hende, tav endnu en stund, efter at han havde underkastet hende en nøjagtig undersøgelse, og svarede så med et meget alvorligt ansigt, at fru markisen havde skønnet ganske rigtigt. Efter at han på damens spørgsmål om, hvad han mente, havde forklaret sig ganske tydeligt og med et smil, som han ikke kunne undertrykke, erklæret, at hun var fuldkommen rask og ikke trængte til nogen læge, trak markisen i klokkestrengen, sendte ham et strengt blik og bad ham gå. Hun sagde halv højt, mumlende hen for sig, som om han ikke var værd at spilde ord på, at hun ikke havde lyst til at spøge med ham om den slags ting. Doktoren svarede stødt, at han ville ønske, at hun altid havde været så lidt oplagt til spøg som nu, tog hat og stok og ville gå. Markisen forsikrede, at hun ville

underrette sin fader om de fornærmelser, han havde tilføjet hende. Lægen svarede, at hvad han havde sagt, kunne han gøre sin ed på for retten, åbnede døren, bukkede og ville gå. Da han tog en handske, han havde tabt, op fra gulvet, spurgte markisen: "Men hvorledes kan det være muligt, hr. doktor?" Doktoren svarede, at han vel ikke havde nødig at forklare hende tingenes sidste grunde, bukkede igen for hende og gik.

Markisen var som ramt af et lyn. Hun tog sig sammen og ville skynde sig ind til sin fader, men den besynderlige alvor, denne mand, hun følte sig fornærmet af, havde lagt for dagen, lammede alle hendes lemmer. Hun kastede sig i den stærkeste sindsbevægelse på divanen. Hun gennemløb, mistroisk imod sig selv, i tankerne alt, hvad der var passeret i det sidste år, og troede, hun var ved at blive forrykt, da hun kom til at tænke på, hvad der var foregået i den sidste tid. Endelig kom moderen hjem, og da hun bestyrtet spurgte, hvorfor hun var så urolig, fortalte hun hende, hvad lægen lige havde sagt. Fru G... kaldte ham en uforskammet person og opfordrede sin datter til at fortælle faderen, hvorledes han havde fornærmet hende. Markisen forsikrede, at det havde været hans ramme alvor, og at han syntes fast bestemt på at gentage sin afsindige påstand lige op i faderens åbne øjne. Fru G... spurgte ikke så lidt forskrækket, om hun da troede på muligheden af, at hun kunne være i den tilstand. "Jeg ville før tro, at gravene kunne blive befrugtede, og at der kunne udvikle sig et foster i et ligs skød," svarede markisen. – "Nå, du kære, underlige menneske," sagde oberstinden, idet hun trykkede hende fast ind til sig, "hvad er du så urolig for? Når din samvittighed frikender dig, hvor kan så sådan en dom, om det så var at helt fakultet af læger, der

fældede den, gøre dig bekymret? Om han har sagt, hvad han sagde, fordi han tog fejl, eller han har sagt det af ondskab, kan jo være dig ganske ligegyldigt. Men det ville være utilbørligt ikke at sige det til fader." – "Åh, Gud," sagde markisen med en krampagtig bevægelse, "hvordan skal jeg dog blive rolig! Har jeg ikke min egen, kun alt for vel kendte fornemmelse imod mig? Ville jeg ikke, hvis jeg vidste, at en anden kvinde havde den, selv være på det rene med, at det havde sin rigtighed?" – "Det er forfærdeligt!" sagde oberstinden. – "Ondskab! Fejltagelse!" vedblev markisen, "hvilke grunde skulle denne mand, som vi indtil den dag i dag har anset for en brav mand, kunne have til at krænke mig på en så kåd og lumpen måde? Mig, som aldrig har fornærmet ham, som modtog ham med tillid og en følelse af, at jeg ville komme til at skylde ham tak? Hans første ord til mig vidnede jo om, at han kom med den reneste og bedste vilje til at hjælpe mig og ikke tænkte på at volde mig værre smerte, end jeg følte. Og selv om jeg, fordi jeg er nødt til at træffe et valg," vedblev hun, mens moderen ufravendt så på hende, "ville tro, at han tog fejl, er det så vel muligt, at en læge, selv en middelmådig læge, kan tage fejl i et sådant tilfælde?" – Oberstinden sagde en smule skarpt: "Ja, et af to må jo nødvendigvis være tilfældet." – "Ja, kæreste moder," sagde markisen, idet hun med et udtryk af krænket værdighed og med blussende kinder kyssede hende på hånden, "det er sandt, skønt omstændighederne er så ekstraordinære, at jeg har lov til at tvivle på det. Jeg sværger dig til – for her gøres virkelig en forklaring nødig – at min samvittighed er som mine børns, din egen kan ikke være renere. Ikke des mindre beder jeg dig om at lade en jordemoder kalde, for at jeg kan få vished om, hvordan

det står til med mig, og komme til ro, hvad der så end er på færde." – "En jordemoder!" råbte fru G... indigneret, "en ren samvittighed og en jordemoder!" Så kunne hun ikke sige et ord mere. – "Ja, en jordemoder, kæreste moder," gentog markisen, idet hun kastede sig på knæ for hende, "og det straks, hvis jeg ikke skal gå fra forstanden." – "Meget gerne," svarede oberstinden, "men jeg må bede dig om ikke at barsle i mit hus." Med de ord rejste hun sig og ville gå ud af stuen. Markisen fulgte efter hende med udbredte arme, kastede sig ned med ansigtet mod gulvet og omfavnede hendes knæ. "Hvis et ulasteligt liv," råbte hun med smertens veltalenhed, "et liv ført med dit som forbillede, giver mig ret til din agtelse, hvis blot en moderlig følelse taler for mig i dit hjerte, om end kun så længe min brøde ikke er soleklar, så forlad mig ikke i denne forfærdelige stund." – "Hvad er det, der gør dig urolig?" spurgte moderen; "er det ikke andet, end hvad lægen har sagt? Ikke andet end dine fornemmelser?" – "Nej, ikke andet, moder," sagde markisen og lagde hånden på brystet.

"Ikke andet, Julietta?" vedblev moderen; "betænk dig vel. Et fejltrin ville, hvor usigeligt det end ville smerte mig, kunne tilgives, og til sidst måtte jeg tilgive det; men det ville være skændigt, om du for at undgå din moders bebrejdelser kunne få dig til at finde på et eventyr om en omvæltning af verdensordenen og besegle det med gudsbespottelige eder for at få mit hjerte, som kun alt for gerne vil tro dig, til at fæste lid til det. Det ville jeg aldrig kunne glemme dig." – "Gid Himlen en gang må ligge lige så åben for mig, som min sjæl ligger åben for dig," råbte markisen; "jeg har intet fortiet for dig, moder." Disse ord, der blev sagt med stor patos, gjorde et rystende indtryk på

moderen. "Oh, Himmel, mit elskelige barn, hvor du rører mig!" råbte hun, løftede hende op, kyssede hende og trykkede hende til sit bryst. "Hvad i alverden er du så bange for? Kom, du er meget syg." Hun ville have hende i seng, men markisen, hvis tårer stadig randt, forsikrede, at hun var ganske rask, der var ikke andet i vejen med hende end den besynderlige og ubegribelige tilstand, hun var i. – "Tilstand!" råbte moderen igen; "hvad for en tilstand? Når din hukommelse er så sikker med hensyn til fortiden, hvad er det så for en afsindig frygt, der har grebet dig? Kan en indvortes fornemmelse, som dog kun er utydelig, da ikke narre dig?" – "Nej – nej!" sagde markisen, "den narrer mig ikke. Og vil du sende bud efter en jordemoder, vil du få at høre, at det forfærdelige, som tilintetgør mig, er sandt." – "Kom, min kære datter," sagde fru G..., som begyndte at frygte for hendes forstand, "kom med mig og gå i seng. Hvad er det, du mener, lægen har sagt? Hvor dit ansigt gløder! Du ryster jo over hele kroppen! Hvad var det, lægen sagde til dig?" Og med disse ord trak hun markisen med sig; hun troede ikke længere på hele den historie med lægen, hun netop havde fortalt hende. – "Kære lille moder," sagde markisen, smilende gennem tårer, "jeg er ikke forstyrret i hovedet. Lægen sagde, at jeg var i velsignede omstændigheder. Lad jordemoderen kalde; så snart hun siger, at det ikke er sandt, er jeg rolig igen." – "Godt, godt," svarede oberstinden, idet hun undertrykte sin angst, "hun skal komme straks, hun skal komme straks, hvis du vil lade hende le ad dig, og sige dig, at du drømmer og ikke er rigtig klog." Og så ringede hun og sendte straks en af sine tjenestefolk efter jordemoderen.

Markisen lå endnu med uroligt bølgende barm i sin moders arme, da jordemoderen kom og oberstinden fortalte hende, hvilken besynderlig forestilling, der havde gjort hendes datter syg. Fru markisen svor på, at hun vidste af ingen mand, og dog havde hun, vildledt af en ubegribelig fornemmelse, anset det for nødvendigt at en sagkyndig kone undersøgte hendes tilstand. Jordemoderen talte, mens hun anstillede sin undersøgelse, om ungt blod og verdens argelist, og da hun var færdig med den, sagde hun, at sådanne tilfælde før var forekommet i hendes praksis; unge enker, der kom i den situation, mente altid, at de havde levet på øde øer; hun beroligede imidlertid fru markisen og forsikrede, at den lystige korsar, der var landet ved nattetid, nok kom for dagen. Ved disse ord besvimede markisen. Oberstinden, som ikke kunne få bugt med sin moderfølelse, fik hende ganske vist med jordemoderens bistand kaldt til bevidsthed igen, men da hun var kommet til sig selv, fik hendes harme overtaget. "Julietta!" råbte hun i den dybeste smerte, "vil du betro dig til mig? Vil du sige mig, hvem faderen er?" og syntes endnu tilbøjelig til forsoning. Men da markisen sagde, at hun var ved at blive vanvittig, rejste moderen sig fra divanen og sagde: "Gå, gå! Du er en uværdig person! Forbandet være den time, da jeg fødte dig." Og med de ord gik hun ud af stuen.

Markisen, som igen var ved at besvime, trak jordemoderen ned til sig og lagde, rystende stærkt over hele kroppen, sit hoved ind til hendes bryst. Hun spurgte med brudt stemme, hvorledes naturen gik til værks, og om der var nogen mulighed for at undfange, uden at man vidste af det. Jordemoderen smilede, løsnede hendes klæder og sagde, at det havde jo dog

ikke været tilfældet med fru markisen. Nej, nej, svarede markisen, hun havde undfanget med bevidsthed, hun ville blot i al almindelighed vide, om noget sådant kunne forekomme i naturen. Jordemoderen svarede, at med undtagelse af den hellige jomfru var det aldrig sket for nogen kvinde i verden. Markisen rystede stærkere og stærkere. Hun troede, at hendes nedkomst ville finde sted straks, klyngede sig til fødselshjælpersken og bad hende om ikke at forlade hende. Jordemoderen beroligede hende. Hun forsikrede, at der endnu var en rum tid til, sagde hende også, hvorledes man i slige tilfælde kunne unddrage sig verdens bagvaskelse, og mente, at det nok blev godt alt sammen. Disse trøstegrunde virkede imidlertid fuldstændig som knivstik i den ulykkelige dames hjerte, og hun tog sig derfor sammen, sagde, at hun havde det bedre, og bad jordemoderen om at gå.

Næppe var jordemoderen ude af stuen, før der blev bragt markisen et brev fra hendes moder af følgende indhold: Hr. G… ønskede under de forhåndenværende omstændigheder, at hun skulle forlade hans hus; han sendte hende hoslagt de hendes formue vedrørende papirer og håbede, at Gud ville spare ham for den sorg at se hende mere. Brevet var imidlertid vådt af tårer, og i et hjørne stod der et udvisket ord: *Dikteret*. Tårerne styrtede markisen ud af øjnene. Voldsomt grædende over sine forældres vildfarelse og over den uretfærdighed, hvortil disse fortræffelige mennesker havde ladet sig forlede, gik hun til sin moders værelser. Dér fik hun at vide, at hun var hos hendes fader; hun vaklede til faderens værelser. Da hun fandt døren lukket, sank hun jamrende sammen foran den og kaldte alle helgener til vidne på sin uskyldighed. Hun kunne vel have ligget

der i nogle minutter, da forstmesteren kom ud og med blussende ansigt sagde, at hun hørte jo, at obersten ikke ville se hende. "Kæreste broder!" råbte markisen hulkende og trængte ind i værelset. "Kæreste fader!" råbte hun og strakte armene ud imod ham. Obersten vendte straks, så snart han så hende, ryggen til hende og ilede ind i sit sovekammer. Da hun fulgte efter ham, råbte han: "Bort!" og ville slå døren i; men da hun jamrende og bedende hindrede ham i at lukke den, gav han pludselig efter og skyndte sig hen til den bageste væg, mens markisen trådte ind til ham. Hun kastede sig for hans fødder og omfavnede skælvende hans knæ – han vendte stadig ryggen til hende – da en pistol, han havde grebet, gik af, idet han rev den ned fra væggen, og kuglen med et brag fløj op i loftet. "Du almægtige Gud!" råbte markisen, rejste sig ligbleg og skyndte sig atter bort fra hans værelse. "Der skal straks spændes for," sagde hun, da hun kom over i sine egne værelser, satte sig mat til døden i en lænestol, klædte hurtigt sine børn på og lod sine ting pakke sammen. Hun sad netop med sin mindste lille pige på skødet og bandt et tørklæde om hende for nu, da alt var klart til afrejse, at stige til vogns, da forstmesteren trådte ind og efter oberstens ordre forlangte, at hun skulle lade børnene blive tilbage. "Børnene?" sagde hun, idet hun rejste sig; "sig til din umenneskelige fader, at han kan komme og skyde mig, men mine børn kan han ikke røve fra mig." Og rustet med hele uskyldens stolthed løftede hun sine børn op, bar dem ned i vognen, uden at broderen vovede at hindre hende i det, og kørte bort.

Denne skønne kraftanstrengelse lærte hende at kende sig selv. Hun hævede sig pludselig som ved egen hånd op af den

afgrund, skæbnen havde styrtet hende i. Oprøret, der sønderrev hendes bryst, lagde sig, da hun var kommet ud i det fri, hun kyssede tit børnene, det kære bytte, hun førte med sig, og tænkte med stor selvtilfredshed på, hvilken sejr hun ved sin skyldfri samvittigheds kraft havde vundet over sin broder. Hendes forstand, der var stærk nok til ikke at forvirres af den besynderlige situation, hun befandt sig i, gav sig helt fangen under den store, hellige og uforklarlige verdensorden. Hun indså, at det var umuligt at overbevise hendes familie om hendes uskyldighed, forstod, at det måtte hun se at trøste sig for, hvis hun ikke skulle gå til grunde, og der var kun gået få dage efter hendes ankomst til V…, da hendes smerte helt og holdent havde veget pladsen for det heltemodige forsæt at ruste sig med stolthed imod verdens angreb. Hun besluttede at trække sig helt tilbage i sin sjæls inderste, udelukkende at hellige sig til sine to børns opdragelse og at pleje den gave, Gud havde skænket hende i hendes tredje barn, med fuld moderkærlighed. Hun traf anstalter til om nogle få uger, så snart hendes nedkomst var overstået, at bringe det smukke, men som følge af hendes lange fraværelse nu lidt forfaldne herresæde i orden igen, sad i lysthuset og tænkte, mens hun strikkede små huer og strømper til små ben, på, hvorledes hun bekvemt kunne fordele værelserne, hvilket af dem hun ville fylde med bøger, og i hvilket hun mest hensigtsmæssigt kunne anbringe sit staffeli. Det tidspunkt, da grev F… skulle vende tilbage fra Neapel, var således endnu ikke nået, da hun allerede havde gjort sig fuldkommen fortrolig med den skæbne for stedse at leve i klosterlig tilbagetrukkethed. Dørvogteren fik befaling til ikke at lade et eneste menneske komme ind i huset.

Kun den tanke var hende uudholdelig, at der i det borgerlige samfund ville komme til at klæbe en plet ved det lille væsen, hun havde undfanget i den største uskyldighed og renhed, og hvis oprindelse syntes så meget mere guddommelig, som den var hemmelighedsfuld. Der var faldet hende et sælsomt middel ind til at opdage faderen, et middel, som, da hun først tænkte på det, fik strikketøjet til at falde ud af hendes hænder af skræk. Hele natten igennem havde hun i søvnløs uro vendt og drejet det for at vænne sig til det, for det krænkede hendes inderste følelser. Særlig krympede hun sig ved at træde i noget som helst forhold til et menneske, som således havde bedraget hende, idet hun ganske rigtigt sluttede, at han redningsløst måtte høre til menneskehedens udskud og, hvilken plads i verden man end ville tænke sig ham på, kun kunne have sit udspring fra dens væmmeligste og gemeneste skarn. Men da hendes selvstændighedsfølelse stadig blev mere og mere levende, og hun betænkte, at en sten beholder sin værdi, hvorledes den så end indfattes, tog hun en morgen, da det unge liv atter rørte sig i hende, mod til sig og lod den besynderlige opfordring, der blev anført i begyndelsen af denne fortælling, indrykke i M…s aviser.

Grev F…, som blev opholdt af uopsættelige forretninger i Neapel, havde imidlertid for anden gang skrevet til markisen og opfordret hende til, om der så indtrådte aldrig så sælsomme omstændigheder, at blive det stiltiende løfte, hun havde givet ham, tro. Så snart det var lykkedes ham at afværge den yderligere rejse til Konstantinopel, og hans øvrige forhold tillod det, brød han øjeblikkelig op fra Neapel og kom til M… nogle få dage efter den tid, han havde bestemt. Obersten modtog ham

med forlegne miner, sagde, at uopsættelige forretninger nødte ham til at gå hjemmefra, og opfordrede forstmesteren til at holde ham med selskab så længe. Forstmesteren tog ham med op på sit værelse og spurgte efter kort at have budt ham velkommen, om han allerede vidste, hvad der under hans fravær var foregået i oberstens hus. Greven blev bleg og svarede nej. Derpå meddelte forstmesteren ham, hvilken skændsel markisen havde bragt over familien, og fortalte ham, hvad der var foregået. Greven slog sig for panden. "Hvorfor lagde man mig så mange hindringer i vejen!" råbte han, idet han forglemte sig selv; "havde vi nu holdt bryllup, ville vi være blevet sparet for al skam og ulykke!" Forstmesteren stirrede på ham og spurgte, om han var afsindig nok til at ønske, at han var blevet gift med den uværdige person. Greven svarede, at hun var ham mere værd end hele den verden, som foragtede hende, at han fuldkommen troede på hendes erklæring om hendes uskyldighed, og at han endnu samme dag ville tage til V... og bejle til hende igen. Han tog også straks sin hat, sagde farvel til forstmesteren, der anså ham for fuldstændig forrykt, og gik.

Han fik en hest og sprængte ud til V.... Da han var stået af ved porten og ville gå ind i gården, sagde portneren til ham, at fru markisen ikke ville tale med nogen. Greven spurgte, om denne forholdsregel, der vel var truffet med hensyn til fremmede, også gjaldt en ven af huset, hvortil portneren svarede, at han ikke havde hørt tale om undtagelser, og lidt efter tilføjede han på en tvetydig måde, om han måske var grev F... Greven så forskende på ham og svarede så nej; derpå vendte han sig til sin tjener og sagde til ham, således at den anden kunne høre det, at han under disse omstændigheder ville tage ind i en gæstgivergård

og skriftligt melde sig hos fru markisen. Så snart han var ude af syne for portneren, drejede han imidlertid om et hjørne og gik langs muren uden om en stor have, der bredte sig bag ved huset. Han gik igennem en låge, der stod åben, ind i haven, strejfede om i gangene og ville netop til at gå op på terrassen, da han i et lysthus, der lå noget til siden, fik øje på markisens yndige og hemmelighedsfulde skikkelse. Hun sad og arbejdede ivrigt ved et lille bord. Han gik hen til hende således, at hun ikke kunne se ham, førend han stod tre skridt fra hende ved indgangen til lysthuset. "Grev F...!" råbte markisen, da hun slog øjnene op, og hendes ansigt blussede af overraskelse. Greven smilede, blev endnu en stund stående i indgangen uden at røre sig, satte sig derpå ved siden af hende så beskedent, som det var nødvendigt for ikke at skræmme hende, og slog, inden hun endnu havde kunnet fatte nogen beslutning i sin besynderlige situation, blidt armen om hendes liv. "Hvor kommer De fra, hr. greve? Er det muligt?" spurgte markisen og så sky ned for sig. – "Jeg kommer fra M...," svarede greven og trykkede hende ganske sagte ind til sig; "jeg slap ind igennem en baglåge, der stod åben. Jeg håbede at turde gøre regning på Deres tilgivelse og trådte ind." – "Har man da ikke sagt Dem i M..., at ...?" spurgte hun; hun rørte sig endnu ikke i hans arme. – "Man har sagt mig alt, kære frue," svarede greven, "men jeg er fuldkommen overbevist om Deres uskyldighed, og ..." – "Hvad!" råbte markisen, idet hun viklede sig ud af hans favn og rejste sig; "og De kommer alligevel?" – "Til trods for verden," vedblev han, idet han holdt fast på hende, "til trods for Deres familie og endog til trods for denne yndige skikkelse ...," og med disse ord trykkede han et glødende kys på hendes bryst. – "Bort!" råbte markisen.

– "… Så overbevist, Julietta," vedblev han, "som om jeg var alvidende, som om min sjæl boede i dit bryst!" – "Slip mig!" råbte markisen. – "Jeg kommer," vedblev han uden at slippe hende, "for at gentage min bejlen og for at modtage saligheden af Deres hånd, i fald De bønhører mig." – "Slip mig øjeblikkelig!" råbte markisen; "Jeg befaler Dem det!" og hun rev sig voldsomt ud af hans arme og flygtede. – "Elskede! Kære!" hviskede han, idet han rejste sig og fulgte efter hende. – "De hører, hvad jeg siger!" råbte markisen, vendte sig om og undveg ham. – "Et eneste hemmeligt hvisket ord …," sagde greven og greb hastigt efter hendes glatte arm, der smuttede fra ham. – "Jeg vil intet vide," svarede markisen, stødte ham heftigt for brystet, så han fo'r tilbage, ilede op på terrassen og forsvandt.

Han var allerede nået halvt op på terrassen for, koste, hvad det koste ville, at få hende til at høre, hvad han havde at sige, da døren blev smækket i for ham og nøglen med forvirret hast drejet om i låsen. Han stod et øjeblik og vidste ikke, hvad han skulle gøre under disse omstændigheder og overvejede, om han skulle krybe ind ad et vindue, der stod åbent og forfølge sit mål, til han havde nået det, men hvor tungt det i enhver henseende faldt ham at vende om, denne gang syntes nødvendigheden at byde det, og rasende forbitret på sig selv, fordi han havde sluppet hende af sine arme, listede han ned af terrassen og gik ud af haven for at opsøge sine heste. Han følte, at forsøget på at forklare sig ved hendes bryst var mislykket for stedse, og red i skridtgang tilbage til M… grublende over et brev, han nu var nødt til at skrive. Om aftenen, da han i det sletteste humør af verden sad på et offentligt sted, traf han forstmesteren, som straks spurgte ham, om han så havde haft held med sin bejlen i

V... Greven svarede kort nej og var i høj grad oplagt til at affærdige ham med en bitter vending, men for at lade skyldig høflighed ske fyldest tilføjede han lidt efter, at han havde bestemt sig til at henvende sig skriftligt til hende, og det ville han gøre snart. Forstmesteren sagde, at han så med beklagelse, at hans lidenskab for markisen berøvede ham hans forstand; han måtte imidlertid lade ham vide, at hun allerede var på vej til at træffe et andet valg, ringede og bad om de sidste aviser, og gav ham det blad, hvori hendes opfordring til hendes barns fader var indrykket. Greven løb avertissementet igennem, og blodet steg ham til hovedet, en mængde forskellige følelser krydsedes i hans sjæl. Forstmesteren spurgte, om han ikke troede, at den person, markisen søgte, ville indfinde sig. "Utvivlsomt!" svarede greven, mens han med hele sin sjæl fordybede sig i avertissementet og grådigt slugte det. Derpå sagde han, efter at han et øjeblik var gået hen til vinduet, mens han lagde avisen sammen: "Nu er det godt! Nu ved jeg, hvad jeg har at gøre," vendte sig derpå om og spurgte forbindtligt forstmesteren, om han snart havde den fornøjelse at se ham igen, sagde farvel til ham og gik, fuldkommen forsonet med sin skæbne.

Imidlertid var der i oberstens hus foregået de stærkeste optrin. Oberstinden var i høj grad forbitret over sin mands ødelæggende heftighed og over den svaghed, hvormed hun havde ladet sig kue af ham, da han så tyrannisk forstødte datteren. Hun var besvimet, da skuddet faldt i oberstens sovekammer og datteren styrtede ud af dette; hun kom ganske vist snart til sig selv igen, men obersten havde da ikke sagt andet, end at det gjorde ham ondt, at hun havde haft den

forskrækkelse til ingen nytte, og kastet den afskudte pistol på bordet. Senere, da der var tale om at holde børnene tilbage, vovede hun sky at erklære, at sådant et skridt havde man ingen ret til; hun bad ham med en som følge af det netop overståede anfald svag og rørende stemme om at undgå voldsomme optrin i huset, men det svarede obersten hende ikke på, han vendte sig skummende af raseri til forstmesteren og sagde: "Gå og skaf mig dem!" Da det andet brev fra grev F... kom, havde obersten givet ordre til, at det skulle sendes ud til V... til markisen, som, efter hvad buddet fortalte, havde lagt det til side og sagt, at det var godt. Oberstinden, som i den hele begivenhed fandt så meget dunkelt, særlig markisens tilbøjelighed til at indgå et nyt ægteskab, der var hende ganske ligegyldigt, søgte forgæves at bringe dette emne på tale. Obersten bad hende stadig på en sådan måde, at det lignede en befaling, om at tie; han forsikrede, da han en gang ved en sådan lejlighed tog datterens portræt ned af væggen, hvor det endnu hang, at han ønskede helt at udslette hende af sin erindring; han havde ingen datter mere, sagde han. Så kom markisens besynderlige opfordring i aviserne. Oberstinden, som blev i høj grad bestyrtet over det, gik med avisen, som hun havde fået af sin mand, ind på hans værelse, hvor hun fandt ham ved sit arbejde, og spurgte, hvad i al verden han sagde til det. "Åh, hun er uskyldig," sagde obersten, idet han blev ved at skrive. – "Hvad for noget!" råbte fru G... i allerhøjeste grad forbavset; "uskyldig?" – "Hun har gjort det i søvne," sagde kommandanten uden at se op. – "I søvne!" sagde fru G..., "og noget så forfærdeligt skulle være ..." – "Din tosse!" råbte obersten, skubbede papirerne sammen og gik.

Næste gang avisen udkom, læste oberstinden, da hun og hendes mand sad ved frokostbordet, i bladet, der kom ganske vådt fra pressen, følgende svar:

> "Hvis fru markise O... den 3. ... kl. 11 formiddag vil indfinde sig i sin fader, hr. G...s hus, vil den, hun søger, der kaste sig for hendes fødder."

Oberstinden var målløs, inden hun endnu var nået halvvejs igennem dette uhørte avertissement; hun læste det hurtigt helt igennem og rakte obersten bladet. Han læste stykket tre gange igennem, som om han ikke troede sine egne øjne. "Sig mig i Himlens navn. Lorenzo," råbte oberstinden, "hvad mener du om det?" – "Åh, den skammelige kvinde!" svarede obersten, idet han rejste sig; "Åh, den listige hyklerske! Tifold en hunds skamløshed parret med tifold en rævs snuhed forslår ikke i sammenligning med hendes! Sådan en mine! Sådan et par øjne! En kerub har dem ikke mere trofaste!" – og han jamrede sig og kunne ikke falde til ro. – "Ja, men hvad i alverden kan hun have til hensigt med dette, hvis det er en list?" sagde oberstinden. – "Hvad hun kan have til hensigt?" svarede obersten; "Hun vil sætte sit uværdige bedrageri igennem med vold og magt. De har allerede lært den fabel udenad, som de, hun og han, vil bilde os ind her den 3. kl. 11 formiddag. "Min kære datter," skal jeg sige, "Det vidste jeg ikke, hvem kunne tænke sig det! Tilgiv mig. Modtag min velsignelse og lad alt være godt igen." Men en kugle skal dén have. der den 3. om formiddagen træder over min tærskel – hvis det da ikke er nok så passende, at jeg lader tjenerne smide ham ud af huset." Fru G... sagde efter igen at

have læst stykket i avisen, at hvis hun skulle tro én af to ubegribelige ting, ville hun hellere tro på et uhørt spil af skæbnen end på, at hendes ellers så fortræffelige datter havde kunnet begå en sådan nederdrægtighed. Men inden hun endnu havde talt ud, råbte obersten: "Gør mig den tjeneste at tie stille! Det er mig utåleligt blot at høre tale om det."

Nogle dage efter modtog obersten i henhold til avertissementet et brev fra markisen, hvori hun, da den nåde at turde komme i hans hus jo var nægtet hende, på en ærbødig og rørende måde bad ham om at vise hende den godhed at sende den, der ville indfinde sig hos ham den 3. om formiddagen, ud til hende i V... Oberstinden var netop til stede, da obersten fik dette brev, og hun så tydeligt på hans ansigt, at nu blev han usikker i sin følelse, for hvilket motiv skulle han vel nu, hvis det virkelig var bedrag, tænke sig for hendes handlemåde, siden hun slet intet krav syntes at stille til ham i retning af tilgivelse? Det gjorde hende dristig, og hun rykkede derfor frem med en plan, som hun længe havde gået rundt med i sin af tvivl forpinte sjæl. Hun sagde, mens obersten med en intetsigende mine stirrede på brevet, at hun fik en idé. Om han ville give hende lov til at køre ud til V... og blive der en dags tid eller to? Hun ville, i fald markisen virkelig allerede kendte den, der i aviserne havde svaret hende som en ubekendt, bringe hende i en situation, hvor hun måtte røbe sig, om hun så var den underfundigste forræderske. Obersten svarede, idet han med en pludselig heftig bevægelse rev brevet i stykker, at hun vidste, han ikke ville have noget med datteren at gøre, og at han forbød hende at have noget som helst samkvem med hende. Han lagde stumperne af hendes brev i et omslag, forseglede det, skrev

markisens adresse uden på og gav buddet det tilbage som svar. Oberstinden, som i sit stille sind blev forbitret over denne hårdnakkede egensindighed, der tilintetgjorde enhver mulighed til at få sagen opklaret, besluttede nu at udføre sin plan imod hans vilje. Hun tog en af sin mands jægere med og kørte næste morgen, mens hendes mand endnu lå i sengen, ud til V... Da hun kom til herresædets port, sagde portneren hende, at fru markisen ikke tog imod nogen. Fru G... svarede, at det vidste hun, men han skulle alligevel gå ind og melde oberstinde G... hos hende. Han svarede, at det ikke ville nytte noget. Fru markisen ville ikke tale med noget menneske i verden. Fru G... svarede, at hende ville markisen tale med, hun var nemlig hendes moder, han skulle ikke tøve længere, men forrette sit ærinde. Portneren var næppe kommet ind i huset for at gøre dette, som han mente, forgæves forsøg, før markisen kom ud, ilede ned til porten og kastede sig på knæ foran oberstindens vogn. Fru G... steg ud, understøttet af sin jæger og løftede ikke uden bevægelse sin datter op fra jorden. Markisen bøjede sig, overvældet af sine følelser, dybt ned over hendes hånd og førte hende ærbødigt ind i huset, mens tårerne randt hende ned ad kinderne. "Kæreste moder!" råbte hun, efter at hun havde anvist hende plads på divanen, mens hun blev stående foran hende og tørrede sine øjne. "Hvad er det for et lykkeligt tilfælde, jeg har at takke for dit besøg, som jeg ikke noksom kan sige dig, hvor glad jeg er for?" Fru G... sagde, idet hun fortroligt omfavnede sin datter, at hun kom for at bede hende om tilgivelse for den hårdhed, hvormed hun var blevet forstødt fra sin faders hus. "Om tilgivelse!" afbrød markisen hende og ville kysse hende på hånden, men oberstinden afværgede det og vedblev: "Jo, for

ikke blot har det i de sidste aviser indrykkede svar på din bekendtgørelse overbevist både mig og fader om din uskyldighed, men jeg må også sige dig, at han allerede i går til vor store og glade overraskelse selv har indfundet sig hos os." "Hvem?" sagde markisen og satte sig ned ved siden af sin moder med spændt forventning malet i hvert af sine træk; "Hvem er det der har indfundet sig?" – "Han," svarede fru G…, "han, der har skrevet svaret, han, som din opfordring gjaldt." – "Nå," sagde markisen med uroligt arbejdende bryst, "hvem er det så? – Hvem er det så?" gentog hun. – "Det vil jeg lade dig gætte!" svarede fru G…; "tænk dig, i går, lige som vi sidder ved tebordet og læser det mærkværdige avertissement, kommer et menneske af vor nærmeste bekendtskabskreds styrtende ind i stuen med fortvivlede fagter og kaster sig for din faders fødder og lidt efter også for mine. Vi vidste ikke, hvad vi skulle tænke, og opfordrede ham til at tale. Så sagde han, at hans samvittighed ikke længere lod ham have fred, han var det skændige menneske, der havde bedraget fru markisen, han måtte have at vide, hvorledes man bedømte hans forbrydelse, og skulle der tages hævn over ham, så kom han nu selv og bød sig til." – "Men hvem? hvem? hvem er det?" sagde markisen. – "Som sagt," vedblev fru G…, "et ungt, ellers velopdragent menneske, som vi aldrig ville have tiltroet en så uværdig handling. Men du må ikke blive forskrækket, min datter, når du får at vide, at han er af ringe stand og ude af stand til at opfylde de fordringer, man ellers måtte stille til den, der skulle være din mand." – "Lige meget, kære moder," sagde grevinden, "han kan ikke være helt uværdig, siden han har kastet sig for eders fødder førend for mine. Men hvem? Hvem? Sig mig blot hvem?" – "Nå ja," sagde

moderen, "det er Leopardo, jægeren, som fader for nylig indforskrev fra Tyrol. Jeg har, som du måske så, taget ham med for at forestille ham for dig som din brudgom!" – "Leopardo! Jægeren!" råbte markisen og trykkede med et udtryk af fortvivlelse hånden mod panden. – "Hvorfor bliver du så forskrækket," spurgte oberstinden; "har du grund til at tvivle på det?" – "Hvor? Hvornår? Hvordan?" spurgte markisen forvirret. – "Det vil han kun betro dig," svarede hun, "skam og kærlighed gjorde ham det umuligt at sige det til andre end til dig. – Om du vil, kalder vi ham ind fra forværelset, hvor han med bankende hjerte afventer udfaldet, så får vi se, om du kan fralokke ham hans hemmelighed, mens jeg går min vej så længe." – "Du gode Gud!" råbte markisen; "jeg var en gang faldet i søvn i middagsheden og så ham ved min divan, da jeg vågnede!" Og med disse ord holdt hun sine små hænder op for sit af skam blussende ansigt. Nu sank moderen på knæ for hende. "Oh, min datter!" råbte hun og slog armene om hende; "du kære! og jeg uværdige!" vedblev hun, idet hun skjulte ansigtet i hendes skød. Markisen spurgte bestyrtet, hvad hun fejlede. "Så skal du vide," sagde moderen, "at ikke et ord af, hvad jeg sagde, var sandt, at min fordærvede sjæl ikke kunne tro på en uskyld som din, og at jeg måtte ty til denne skammelige list for at overbevise mig om den." – "Kære moder!" råbte markisen og bøjede sig fuld af glad rørelse ned til hende og ville løfte hende op. – "Nej," vedblev moderen, "jeg viger ikke fra dine fødder, førend du har sagt mig, om du kan tilgive mig min nedrige adfærd." – "Jeg tilgiver dig, moder! Rejs dig!" råbte markisen, "jeg besværger dig, rejs dig!" – "Jeg gentager, at jeg vil vide, om du endnu kan elske og ære mig lige så oprigtigt som

før," sagde fru G... – "Kæreste moder!" sagde markisen og lagde sig ligeledes på knæ for hende, "ærbødighed og kærlighed har aldrig forladt mit hjerte. Hvem kunne under så uhørte omstændigheder have tillid til mig? Hvor lykkelig er jeg ikke over, at du nu er overbevist om min uskyldighed!" – "Nu vel" sagde fru G..., idet hun rejste sig understøttet af sin datter; "så vil jeg bære dig på hænderne, mit kære barn. Du skal føde dit barn hos mig, og om jeg så ventede en ung fyrste af dig, ville jeg ikke kunne pleje dig med større kærlighed og ære. Jeg viger aldrig mere fra din side i alle dit livs dage, jeg byder hele verden trods, jeg vil ikke mere vide af anden ære end din skam, hvis du blot igen holder af mig og ikke tænker på den hårdhed, hvormed jeg forstødte dig." Markisen søgte at trøste hende med kærtegn og forsikringer, men det blev aften og midnat, inden det lykkedes hende. Næste dag, da den gamle dames ophidselse, som om natten havde pådraget hende en feber, havde lagt sig lidt, kørte moder og datter og datterbørn som i triumf tilbage til M... De var yderst fornøjede på rejsen, spøgte over Leopardo, jægeren, der sad foran på bukken, og moderen sagde til markisen, at hun havde lagt mærke til, at hun blev rød i hovedet, hver gang hun så på hans brede ryg. Markisen svarede med noget, der halvt var et suk, halvt et smil: "Hvem ved, når det kommer til stykket, hvem der melder sig den 3. klokken elleve formiddag!" Jo nærmere de kom M..., des alvorligere til mode blev de i forudfølelsen af, at der forestod dem afgørende optrin. Fru G..., som ikke lod sig mærke med sine planer, førte, da de var stået af vognen, sin datter ind i hendes gamle værelser, sagde, at hun skulle gøre sig det mageligt, hun skulle straks være hos hende igen, og smuttede

bort. En times tid efter kom hun tilbage og så meget ophidset ud. "Nej, sådan en Thomas! Har jeg ikke måttet bruge en stiv klokketime til at overbevise ham. Men nu sidder han også og græder." – "Hvem?" spurgte markisen. – "Hvem andre end han, der har mest grund til det?" svarede moderen. – "Da vel ikke fader?" råbte markisen. – "Jo, han græder som et barn," svarede moderen; "havde jeg ikke selv været nødt til at tørre mine øjne, kunne jeg have givet mig til at le, så snart jeg var vel ude af døren." – "Og det for min skyld?" spurgte markisen og rejste sig; "Og her skulle jeg ..." – "Ikke ud af pletten!" sagde fru G..., "hvorfor dikterede han mig det brev? Her søger han *dig*, hvis han nogen sinde i min levetid vil træffe *mig*." – "Kæreste moder ...," bad markisen. – "Ubønhørlig!" afbrød oberstinden hende; "hvorfor greb han til pistolen?" – "Ja, men jeg besværger dig ..." – "Du *må* ikke," sagde fru G ..., idet hun atter trykkede sin datter ned i stolen; "og kommer han ikke senest i aften, rejser jeg videre med dig i morgen." Markisen sagde, at denne adfærd var hård og uretfærdig, men moderen svarede: "Vær du ganske rolig," – hun hørte nemlig én hulke noget borte – "nu kommer han." – "Hvor?" spurgte markisen lyttende; "der er nogen her uden for døren; denne heftige ..." – "Ja vel," sagde fru G..., "han vil have, at vi skal lukke op for ham."' – "Lad mig ...," råbte markisen og fo'r op af stolen. – "Nej, Julietta, holder du af mig, så lad være!" I det samme trådte obersten ind med lommetørklædet op for ansigtet. Moderen stillede sig vred foran sin datter og vendte ham ryggen. "Kære fader!" råbte markisen og strakte armene ud imod ham. – "Ikke ud af pletten! Hører du!" sagde fru G... Obersten stod og græd. "Han skal bede dig om forladelse," vedblev fru G...; "hvorfor er han så

heftig, og hvorfor er han så hårdnakket? Jeg holder af ham. Men jeg holder også af dig; jeg ærer ham, men jeg ærer også dig, og skal jeg vælge mellem jer, så bliver jeg hos dig. For du er bedre end han." Obersten krummede sig helt sammen og græd, så det gav genlyd i væggene. "Men min Gud ...!" råbte markisen, gav pludselig efter for moderen, tog sit lommetørklæde op og gav sig selv til at græde. – "Han kan blot ikke tale," sagde fru G... og gik lidt til side. Derpå rejste markisen sig, omfavnede obersten og bad ham være rolig; selv græd hun stærkt. Hun spurgte ham, om han ikke ville sætte sig. Hun ville trække ham ned på en stol. Hun skød en stol hen til ham, for at han skulle sætte sig. Men han svarede ikke, han var ikke til at få ud af stedet, satte sig heller ikke. Stod blot med ansigtet bøjet dybt imod jorden og græd. Markisen, som holdt ham oppe, sagde halvt vendt om imod moderen, at han blev syg; moderen selv syntes at være lige ved at miste sin standhaftighed, da han teede sig ganske krampagtigt. Men da obersten endelig på sin datters gentagne opfordringer havde sat sig, og hun under uafladelige kærtegn var sunket ned ved hans fødder, tog hun igen ordet, sagde, at der skete ham hans ret, nu kom han vel til fornuft, gik ud af stuen og lod dem være ene.

Så snart hun var ude af døren, tørrede hun selv sine øjne og tænkte på, om den voldsomme sindsbevægelse, hun havde bragt ham i, dog måske ikke kunne være farlig for ham, og om det ikke var bedst at sende bud efter en læge. Hun lavede alle de styrkende og beroligende ting, hun kunne tænke sig, til ham til aften, varmede hans seng for straks at lægge ham i den, så snart han kom med datteren ved hånden. Og da han stadig ikke kom, og aftensbordet allerede var dækket, listede hun sig hen til

markisens værelse for i alt fald at høre, hvad der gik for sig. Hun lagde øret til døren og lyttede og hørte en sagte hvisken, som syntes hende at komme fra markisen, og som lige netop hørte op; og da hun kiggede igennem nøglehullet, så hun, at hun sad på oberstens skød, hvilket han aldrig før i sine levedage havde givet hende lov til. Så lukkede hun omsider døren op og så nu – og hendes hjerte svulmede af glæde derved – datteren ligge stille med nakken tilbage og fast lukkede øjne i faderens arme, mens denne med de store øjne fulde af blinkende tårer trykkede lange, hede kys på hendes mund som en forelsket. Datteren talte ikke, han talte ikke; med ansigtet bøjet over hende sad han som over sin første kærlighed og kyssede hende. Moderen følte sig i den syvende himmel; uset, som hun stod bag hans stol, tøvede hun med at forstyrre glæden ved den himmelglade forsoning, der atter var blevet hendes hus til del. Omsider gik hun helt hen til faderen, som atter med usigelig lyst kyssede datteren, og bøjede sig fra siden frem over hans stol. Ved synet af hende slog obersten forvirret øjnene ned og ville sige noget, men hun råbte: "Nej, hvad hun dog har for et ansigt," kyssede hende også og gjorde med skæmtefulde ord ende på rørelsen. Hun indbød og førte dem til aftensbordet – de gik som et par nygifte. Ved bordet var obersten ganske vist meget munter, men af og til hulkede han, spiste kun lidt, så ned i sin tallerken og legede med datterens hånd.

Nu drejede talen sig allerede fra næste dags morgen om, hvem i alverden der ville indfinde sig i morgen formiddag klokken elleve, for "i morgen" var den frygtede 3. Faderen og moderen og broderen med, der også var mødt til forsoning, stemte ubetinget for giftermål, hvis den pågældende blot var

nogenlunde tålelig; alt, hvad der var muligt, skulle blive gjort for at gøre markisen lykkelig. Skulle hans forhold imidlertid være af den beskaffenhed, at de, selv når man hjalp på dem, så godt man kunne, stod for langt under markisens, modsatte forældrene sig giftermålet; i så fald besluttede de at beholde markisen hos sig som hidtil og adoptere barnet. Markisen derimod syntes bestemt på under alle omstændigheder, hvis den pågældende da ikke ligefrem var en ryggesløs person, at holde sit ord og, koste hvad det ville, at skaffe det stakkels barn en fader. Om aftenen spurgte moderen, hvorledes de skulle forholde sig med hensyn til at modtage den pågældende. Obersten mente, at det ville være mest passende at lade markisen være alene klokken elleve; markisen derimod holdt på, at begge forældrene og broderen med skulle være til stede, da hun ikke ville have nogen slags hemmelighed at dele med dette menneske. Hun mente også, at ønsket herom var udtrykt i svaret på hendes opfordring, idet det foreslog, at sammenkomsten skulle finde sted i oberstens hus, en omstændighed, som, det tilstod hun ligefrem, netop havde tiltalt hende meget ved dette svar. Moderen bemærkede, at de roller, faderen og broderen fik at optræde i ved den lejlighed, jo var noget kejtede, og bad datteren om, at mændene måtte holde sig borte, hvorimod hun gik ind på at føje hende i selv at være til stede. Efter at datteren havde tænkt sig lidt om, blev dette sidste forslag endelig vedtaget.

Så kom efter en i den mest spændte forventning tilbragt nat den frygtede 3. Da klokken slog elleve, sad begge damerne, festligt klædte som til forlovelse, i modtagelsesværelset; deres hjerter bankede, så man ville have kunnet høre det, hvis larmen

fra gaden var forstummet. Det ellevte slag lød endnu, da Leopardo, jægeren, som faderen havde indforskrevet fra Tyrol, trådte ind. De to kvinder blegnede ved synet af ham. "Grev F... er her," sagde han, "og lader sig melde." – "Grev F...," råbte de begge på én gang, idet de faldt fra den ene bestyrtelse over i den anden. "Luk dørene!" råbte markisen; "for ham er vi ikke hjemme." Hun rejste sig for selv at aflåse døren til modtagelsesværelset og ville just trænge jægeren, der stod i vejen for hende, ud, da greven trådte ind i den selvsamme uniform og med de samme ordener og våben, som han havde båret, da fortet blev erobret. Markisen troede, hun skulle synke i jorden af forvirring; hun greb efter et lommetørklæde, hun havde ladet ligge på stolen, og ville flygte ind i et sideværelse, men fru G... greb hendes hånd og råbte "Julietta ...," så gik hun i stå, som om tankerne kvalte hendes stemme. Hun så stift på greven og gentog, idet hun drog hende ind til sig: "Julietta, jeg beder dig ... hvem venter vi da?" – Markisen råbte, idet hun pludselig vendte sig om: "Nå ja – ham dog vel ikke?" og sendte ham et blik, der funklede som et lyn, mens hendes ansigt blev ligblegt. Greven havde bøjet knæ for hende, hans højre hånd lå på hans hjerte, hovedet var let bøjet ned imod brystet; således lå han og så blussende rød ned for sig og tav. "Hvem ellers!" råbte oberstinden med beklemt stemme; "hvor har vi haft vor forstand? Hvem andre end ham!" Markisen stod stiv over for ham og sagde: "Jeg bliver vanvittig, moder!" – "Tåbe!" svarede moderen, drog hende ned til sig og hviskede hende noget i øret. Markisen vendte sig om og styrtede med begge hænder for ansigtet ned på sofaen. "Hvad fejler dig, ulykkelige?" råbte moderen; "hvad er der sket, som du ikke var forberedt på?"

Greven veg ikke fra oberstindens side, han greb, stadig knælende, sømmen på hendes kjole og kyssede den. "Kære, nådige frue!" hviskede han, og en tåre randt ned ad hans kinder. – "Rejs Dem, hr. greve, rejs Dem!" sagde oberstinden; "trøst hende, så er vi alle forsonet, så er alt tilgivet og glemt." Greven rejste sig grædende. Han kastede sig atter ned foran markisen, tog hendes hånd så forsigtigt, som om den var af guld og duften fra hans kunne gøre den fortræd. Men hun rejste sig og råbte: "Gå! gå! gå! Jeg var belavet på at træffe et lastefuldt menneske, men ikke en ... djævel!" Og idet hun veg fra ham som fra en forpestet, lukkede hun døren op og sagde: "Kald på obersten!" – "Julietta!" råbte oberstinden forbavset. Markisen så vildt, snart på greven, snart på moderen, hendes bryst bølgede, hendes ansigt blussede, en furies blik kan ikke være skrækkeligere. Obersten og forstmesteren kom. "Denne mand kan jeg ikke gifte mig med," sagde hun, mens de endnu stod i døren, og så greb hun et kar med vievand, der hang bag døren, stænkede med et stort kast vandet på sin fader, moder og broder og gik.

Obersten spurgte, forbavset over dette sælsomme optrin, hvad der var foregået, og blegnede, da han i dette afgørende øjeblik så grev F... i værelset. Moderen tog greven ved hånden og sagde: "Spørg ikke; den unge mand angrer af sit ganske hjerte alt, hvad der er sket; giv ham din velsignelse, giv ham den. Giv ham den, så ender alt nok godt." Greven stod som tilintetgjort. Obersten lagde sin hånd på ham; der var trækninger i hans øjenlåg. Hans læber var kridhvide. "Gid Himlens forbandelser må vige fra disse hoveder!" råbte han; "Hvornår agter De at holde bryllup?" – "I morgen," svarede moderen for ham, for han

kunne ikke få et ord over sine læber; "i morgen eller i dag, som du vil; hr. greven, der har lagt så megen iver for dagen for at gøre sin brøde god igen, ser helst, at det bliver jo før jo hellere." – "Så har jeg den fornøjelse at træffe Dem i morgen klokken elleve i Augustinerkirken!" sagde obersten, bukkede for ham, kaldte på sin kone og sin søn for sammen med dem at begive sig til markisens værelser og lod ham stå.

Man gjorde sig forgæves umage for at få grunden til markisens besynderlige adfærd at vide. Hun lå i den voldsomste feber, ville aldeles ikke høre tale om bryllup og bad om at få lov til at være alene. På spørgsmålet om, hvorfor hun pludselig havde ændret sin beslutning, og hvorfor greven var hende modbydeligere end en anden ville have været, svarede hun ikke. Hun så blot på faderen med store forvirrede øjne. Oberstinden spurgte, om hun havde glemt, at hun skulle være moder, hvortil hun svarede, at i dette tilfælde måtte hun tænke mere på sig selv end på sit barn. Og så forsikrede hun igen, idet hun kaldte alle engle og helgener til vidne derpå, at hun ikke ville gifte sig. Faderen, som skønnede, at hun åbenbart var i en overspændt sindstilstand, erklærede, at hun måtte holde sit ord, forlod hende og traf efter behørig brevveksling med greven alle foranstaltninger til brylluppet. Han forelagde greven en ægteskabskontrakt, i hvilken denne gav afkald på alle en ægtemands rettigheder, men påtog sig alle en sådans pligter, for så vidt man forlangte dem af ham. Greven sendte papiret tilbage, helt gennemvædet af tårer, forsynet med hans underskrift. Da obersten næste morgen overrakte markisen dette papir, var hendes sind blevet lidt roligere. Hun læste det flere gange igennem siddende over ende i sengen, lagde det

tankefuldt sammen, lukkede det atter op og læste det igennem igen, og så erklærede hun, at hun skulle indfinde sig i Augustinerkirken klokken elleve. Hun stod op, klædte sig på uden at sige et ord, steg på slaget elleve til vogns med alle sine nærmeste og kørte til kirke.

Først ved kirkedøren fik greven lov til at slutte sig til familien. Markisen stirrede under hele ceremonien på alterbilledet; ikke så meget som et flygtigt blik skænkede hun den mand, med hvem hun udvekslede ringe. Da vielsen var forbi, bød greven hende armen, men så snart de var ude af kirken, nejede hun for ham. Obersten spurgte, om han ville få den ære af og til at se ham hos sin datter, hvorpå greven stammede noget, som ingen forstod, tog hatten af for selskabet og forsvandt. Han flyttede ind i en lejlighed i M…, hvor han tilbragte flere måneder uden at sætte sine ben i oberstens hus, hvor grevinden stadig opholdt sig. Kun sin fine, værdige og fuldkommen mønsterværdige optræden overalt, hvor han på en eller anden måde kom i berøring med familien, kunne han takke for, at han, efter at grevinden var blevet forløst med en søn, blev indbudt til dennes dåb. Grevinden, som med tæpper over sig sad i sin seng, så ham kun et øjeblik, da han trådte hen i døren og ærbødigt hilste på hende på afstand. Blandt gaverne, hvormed gæsterne bød den nyfødte velkommen, kastede han to papirer på vuggen, det ene viste sig at være et gavebrev til drengen på 20.000 rubler, det andet et testamente, i hvilket han i tilfælde af sin død indsatte moderen som arving til hele hans formue. Fra den dag af blev han på fru G…s foranstaltning oftere indbudt; huset stod ham åbent, der gik snart ikke en aften, uden at han indfandt sig der. Da hans følelse sagde ham, at han i betragtning af verdens

skrøbelige indretning havde opnået tilgivelse fra alle sider, begyndte han igen at bejle til sin hustru grevinden, fik efter et års forløb for anden gang hendes ja, og der blev også holdt bryllup igen og denne gang fornøjeligere end første gang. Derefter flyttede hele familien ud til V...; der fulgte en hel række unge russere efter den første, og da greven en gang i en lykkelig stund spurgte sin hustru, hvorfor hun hin frygtelige 3., da hun syntes belavet på at træffe et lastefuldt menneske, var flygtet for ham som for en djævel, svarede hun, idet hun faldt ham om halsen, at han ikke ville have forekommet hende at være en djævel, hvis han ikke første gang, han viste sig for hende, havde forekommet hende at være en engel.

Jordskælvet i Chile

I Santiago, hovedstaden i det daværende kongerige Chile stod, netop som det store jordskælv i 1647 styrtede mange tusind mennesker i undergang, en ung spanier, Jeronimo Rugera, der var anklaget for en forbrydelse, ved en pille i fængslet, hvor man havde indespærret ham, og var i færd med at hænge sig. Don Henrico Asteron, en af de rigeste adelsmænd i byen, havde et års tid i forvejen fjernet ham fra sit hus, hvor han var ansat som lærer, fordi der var blevet opdaget et kærlighedsforhold imellem ham og Donna Josephe, Don Henricos eneste datter. Et stævnemøde, som hans stolte søn, der passede på med lumsk opmærksomhed, havde røbet for den gamle Don, efter at denne eftertrykkeligt havde advaret sin datter, havde i den grad opbragt ham, at han havde sendt hende til Vor Frues Karmeliterkloster på bjerget. Ved et heldigt tilfælde var Jeronimo blevet sat i stand til igen at knytte forbindelsen med hende her, og en stille nat var klosterhaven blevet skuepladsen for hans fuldstændige lykke. Ved Kristi Legemsfest, lige da den højtidelige procession af nonnerne, som novicerne ledsagede, skulle til at begynde, segnede den ulykkelige Josephe under klokkernes lyd i fødselsveer om på katedralens trin. Denne begivenhed vakte overordentlig opsigt; man kastede straks den unge synderinde i fængsel uden hensyn til hendes tilstand, og næppe var hendes nedkomst overstået, før der på ærkebiskoppens befaling blev indledt den skarpeste proces imod hende. Man talte i byen med så stor forbitrelse om denne skandale, og tungerne faldt så hvast over hele klosteret, i hvilket

den var foregået, at hverken familien Asterons forbøn eller selve abbedissen, der havde fået den unge pige kær på grund af hendes ellers ulastelige færd, kunne formilde den strenghed, hvormed klosterloven truede hende. Alt, hvad der kunne opnås, var, at døden på bålet, som hun blev dømt til, ved et magtsprog af vicekongen blev forandret til halshugning, til stor harme for Santiagos matroner og jomfruer. Man lejede vinduerne ud i de gader, gennem hvilke toget til retterstedet skulle gå, man tog tagene af husene, og byens fromme døtre indbød deres veninder til sammen med dem at overvære det skuespil, der skulle opføres til ære for den guddommelige hævn. Jeronimo, som også var blevet kastet i fængsel, var ved at tabe besindelsen, da han fik at vide, hvilken forfærdelig vending sagen havde taget. Forgæves tænkte han på redning; overalt, hvorhen de dristigste tanker bar ham på deres vinger, stødte han på låse og mure, og et forsøg på at file jernstængerne for hans vindue over blev opdaget og pådrog ham blot endnu strengere fængsel. Han kastede sig ned for den Hellige Guds Moders billede og bad med uendelig inderlighed til hende som den eneste, der endnu kunne bringe frelse. Men den frygtede dag kom og med den overbevisningen om, at hans stilling var fuldkommen håbløs. Klokkerne, hvis klang ledsagede Josephe til retterstedet, begyndte at klemte, og hans sjæl blev grebet af fortvivlelse. Livet syntes ham modbydeligt, og han besluttede at søge døden ved hjælp af en strikke, som tilfældet havde spillet ham i hænderne.

Han stod, som sagt, netop ved en pille og gjorde strikken, der skulle udfri ham af denne elendige verden, fast til en jernkrog der var anbragt i den, da størstedelen af byen pludselig sank i

jorden med et brag, som om firmamentet styrtede sammen, og begravede alt, hvad der levede og åndede, under ruinerne. Jeronimo Rugera blev stiv af forfærdelse, og som om hele hans bevidsthed var blevet knust, holdt han sig nu, for ikke at falde, fast ved den pille, han ville have hængt sig på. Gulvet gyngede under ham, alle fængslets vægge revnede, hele bygningen hældede og var ved at falde forover ud på gaden, og kun den overfor liggende bygning hindrede det ved i sit fald at stive den af. Jeronimo rystede over hele kroppen. Hårene rejste sig på hans hoved, og knæene vaklede under ham; han gled over det skrånende gulv ned til den åbning, der ved de to bygningers sammenstød var fremkommet i fængslets forreste mur. Næppe var han ude i det fri, før hele gaden som følge af et nyt stød styrtede fuldstændig sammen. Uden begreb om, hvorledes han skulle redde sig ud af denne almindelige undergang, ilede han over grus og tømmer, mens døden fra alle sider gik til angreb på ham, af sted hen ad en af byens nærmeste porte til. Her styrtede atter et hus sammen og jog ham, idet stumperne slyngedes vidt omkring, ind i en sidegade; her slikkede flammerne allerede, lynende igennem dampskyer, ud af alle gavle og jog ham rædselsslagen ind i en anden gade; her væltede Mapochofloden, der var gået over sine bredder, sig brølende imod ham og rev ham ind i en tredje. Her lå en bunke lig, her stønnede endnu en stemme under gruset, her skreg folk fra brændende tage, her kæmpede mennesker og dyr med bølgerne, her anstrengte en modig redningsmand sig for at bringe hjælp; her stod en anden bleg som døden og rakte målløs de skælvende hænder op imod himlen. Da Jeronimo havde nået porten og var kommet op på en høj uden for den, sank han

afmægtig om. Han kunne vel have ligget fuldstændig bevidstløs et kvarters tid, da han omsider kom til sig selv igen og rejste sig halvt over ende med ryggen mod byen. Han følte på sin pande og sit bryst uden at vide, hvorledes han skulle forklare sig den tilstand, han var i, men en ubeskrivelig salig følelse greb ham, da vestenvinden fra havet viftede hans tilbagevendende liv i møde, og hans øje til alle sider så ud over Santiagos blomstrende omegn. Kun de forstyrrede flokke af mennesker, han så alle vegne, gjorde ham beklemt om hjertet; han begreb ikke, hvad der kunne have ført ham hid, og først da han vendte sig om og så den sammensunkne by bag ved sig, kom han i tanker om det skrækkelige øjeblik, han havde oplevet. Han bøjede sig så dybt, at hans pande berørte jorden, for at takke Gud for sin vidunderlige redning, og som om det ene forfærdelige indtryk, der havde præget sig i hans sjæl, havde fortrængt alle andre, græd han af glæde over, at han endnu kunne fryde sig over det dejlige liv, der var så fuldt af brogede billeder. Derpå fik han øje på en ring på sin finger og kom så pludselig i tanker om Josephe, om sit fængsel, om klokkeringningen, han havde hørt der, og om det øjeblik, der gik forud for, at det styrtede sammen. Dyb tungsindighed opfyldte atter hans sjæl, han begyndte atter at fortryde sin bøn, og det væsen, der hersker hisset, syntes ham frygteligt. Han blandede sig imellem folk, som alle vegne var optaget af at redde deres gods og styrtede ud af portene, og vovede sig ængsteligt til at spørge om Asterons datter, og om henrettelsen havde fundet sted, men ingen gav ham ordentlig besked. En kone, hvis ryg næsten tyngedes helt ned af en uhyre byrde af husgeråd, og som havde to børn hængende ved brystet, sagde i

forbigående, så bestemt, som om hun selv havde set det, at hun var blevet halshugget. Jeronimo vendte sig om, og da han, når han beregnede tiden, ikke kunne tvivle om, at det var sket, satte han sig i ensomhed i en skov og hengav sig til sin dybe smerte. Han ønskede, at naturens ødelæggende kræfter atter ville bryde ind over ham, han begreb ikke, hvorfor han var undsluppet døden, som han i sin sjæls fortvivlelse havde søgt, da den af sig selv trådte ham i møde fra alle sider. Han satte sig fuldt og fast for ikke at vakle, selv om egetræerne oprykkedes med rode og deres toppe styrtede ned over ham. Da han havde grædt ud, og håbet atter begyndte at dukke op for ham midt under de hedeste tårer, rejste han sig og gennemstrejfede egnen i alle retninger. Hver en bjergtop, hvor der havde samlet sig mennesker, søgte han op på. På alle veje, hvor de flygtendes strøm endnu bevægede sig, mødte han den, hvor som helst han så et kvindeligt klædebon flagre for vinden, bar hans skælvende fod ham hen, men Asterons datter fandt han ingen steder. Solen var allerede ved at gå ned, og med den også hans håb, da han kom hen til randen af en klippe, hvorfra der åbnede sig udsigt over en bred dal, hvor der kun færdedes få mennesker. Uden at kunne beslutte sig til, hvad han skulle gøre, passerede han de enkelte grupper og ville allerede til at vende om igen, da han pludselig ved en kilde fik øje på en ung kvinde, der var i færd med at bade et barn i den. Hjertet hoppede i livet på ham ved dette syn, grebet af en anelse sprang han ned over klippeblokkene og råbte: "Oh, Hellige Guds Moder!" og da kvinden, opskræmt af larmen, så sig om, genkendte han Josephe. Med hvilken salighed omfavnede de ikke hinanden, de ulykkelige, som et Guds under havde reddet! Josephe var

allerede på sin gang til døden nået ganske nær til retterstedet, da braget af de sammenstyrtende bygninger pludselig havde sprængt hele optoget fra hinanden. I sin første forfærdelse ilede hun af sted i retning af den nærmeste port, men hun kom snart til besindelse igen og vendte om for at vende tilbage til klosteret, hvor hendes hjælpeløse dreng var blevet tilbage. Hun fandt allerede hele klosteret i flammer, og abbedissen, som i de øjeblikke, der skulle være hendes livs sidste, havde lovet hende at tage sig af barnet, stod netop uden for porten og råbte om hjælp for at få nogen til at redde det. Josephe styrtede uforfærdet gennem røgen, der væltede imod hende, ind i klosteret, som allerede var ved at falde sammen på alle leder og kanter, og som om alle Himlens engle beskærmede hende, trådte hun atter uskadt ud af portalen med det. Hun ville lige til at kaste sig i armene på abbedissen, som slog hænderne sammen over hovedet, da denne tillige med næsten alle nonnerne blev ynkeligt knust af en nedfaldende gavl. Josephe fo'r tilbage ved dette forfærdelige syn; hun trykkede hurtigt abbedissens øjne til og flygtede fuldstændig rædselsslagen for at redde den dyrebare dreng, Himlen atter havde skænket hende, fra undergang. Hun havde kun taget nogle få skridt, da hun mødte ærkebiskoppens lig, som de lige havde trukket frem under katedralens ruiner. Vicekongens palads var sunket sammen. Rådhuset, hvor dødsdommen over hende var blevet fældet, stod i flammer, og dér, hvor hendes faders hus havde stået, var der nu en kogende sø, hvorfra der hvirvlede rødlige dampe op. Josephe samlede al sin kraft for at holde sig oppe. Hun kæmpede jammeren ned i sit bryst og gik modigt med sit bytte fra gade til gade og var allerede tæt ved porten, da hun

også så fængslet, i hvilket Jeronimo havde sukket, i ruiner. Ved dette syn vaklede hun og var ved bevidstløs at segne om ved et hjørne, men i samme øjeblik ramlede en bygning, som jordrystelserne havde løsnet i alle fuger, sammen bag ved hende, og forfærdelsen herover jog hende op og gav hende nye kræfter; hun kyssede barnet, tørrede tårerne af sine øjne og nåede porten uden at give yderligere agt på de rædsler, der omgav hende. Da hun var ude i det fri, skønnede hun snart, at ikke enhver, der havde boet i et hus, som var styrtet sammen, nødvendigvis måtte være blevet knust under det. Ved den første skillevej standsede hun og ventede for at se, om ikke den, der næst efter hendes lille Philip var hende den kæreste i verden, skulle komme. Da han ikke kom, og trængslen stadig blev større og større, gik hun videre, vendte sig atter om og ventede igen, og omsider sneg hun sig under mange tårer ind i en mørk, af pinjer overskygget dal for at bede for hans sjæl, som hun troede var faret heden, og så fandt hun ham her, sin elskede, i denne dal, og hos ham saligheden, som om dalen var Edens Have. Alt dette fortalte hun nu rørt Jeronimo, og da hun havde talt ud, rakte hun ham drengen, for at han kunne kysse ham. Jeronimo tog ham og kærtegnede ham i ubeskrivelig faderglæde, og da han græd af forskrækkelse for det fremmede ansigt, lukkede han munden på ham med uendelige kærtegn.

Imidlertid var det blevet den dejligste nat, fuld af vidunderlig mild duft, så sølverstrålende og stille, som nogen digter kan drømme sig den. Alle vegne langs kilden, der flød gennem dalen, havde mennesker slået sig ned i måneskinnet og redte sig bløde lejer af mos og løv for at hvile ud efter den kvalfulde dag. Og da staklerne stadig blev ved at jamre sig, en over at han

havde mistet sit hus, en anden over, at han havde mistet kone og børn, og en tredje over, at han havde mistet alt, så listede Jeronimo og Josephe sig ind i et tæt krat for ikke at bedrøve nogen ved den jubel, der fyldte deres sjæle. De fandt et pragtfuldt granatæbletræ, som bredte sine af duftende frugter fulde grene vidt ud, og nattergalen fløjtede i dets top sin vellystige sang. Her slog Jeronimo sig ned, lænet op ad stammen, Josephe på hans og Philip på Josephes skød, og således sad de dækket af hans kappe og hvilede sig. Træets skygge trak hen over dem med sine lyspletter, og månen var allerede ved at blegne for morgenrøden, inden de faldt i søvn; for de havde uendelig meget at tale om, om klosterhaven og fængslerne og alt, hvad de havde lidt for hinandens skyld, og de var meget rørte ved tanken om, hvor megen elendighed der måtte komme over verden, for at de kunne blive lykkelige. De besluttede, så snart jordrystelserne hørte op, at gå til La Concepción, hvor Josephe havde en fortrolig veninde, som hun håbede kunne låne dem lidt penge, og så ville de sejle til Spanien, hvor Jeronimos morfrænder boede, og så leve resten af deres lykkelige liv der. Derpå sov de ind under mange kys.

Da de vågnede, stod solen allerede højt på himlen, og de så flere familier i nærheden af dem i færd med at lave mad til ved et bål. Jeronimo tænkte just på, hvorledes han skulle skaffe sine kære noget at leve af, da en ung velklædt mand trådte hen til Josephe med et barn på armen og beskedent spurgte, om hun ikke en liden stund vilde lægge det lille skind, han bar, til sit bryst; dets moder lå der under træerne og var kommet til skade. Josephe blev en smule forvirret, da hun så, at den unge mand var en bekendt, men da han, idet han misforstod hendes

forvirring, sagde: "Det er blot et øjeblik, det drejer sig om, Donna Josephe, og dette barn har intet nydt siden den stund, der gjorde os alle ulykkelige," svarede hun: "Jeg tav af en anden grund, Don Fernando; i disse skrækkelige tider vægrer ingen sig ved at dele med andre, hvad han har." Og så gav hun sit eget barn til dets fader og lagde den lille fremmede til sit bryst. Don Fernando var meget taknemmelig for denne godhed og spurgte, om de ikke ville følge med ham hen til det selskab, der lige havde lavet en lille frokost ved bålet. Josephe svarede, at det tilbud tog hun med glæde imod, og da Jeronimo heller ikke havde noget at indvende, fulgte de med ham hen til hans familie, hvor de blev modtaget på den kærligste og elskværdigste måde af Don Fernandos to svigerinder, som hun kendte som et par meget fortræffelige unge damer. Donna Elvire, Don Fernandos hustru, som lå på jorden hårdt såret i fødderne, drog med stor venlighed Josephe ned til sig, da hun så sin udtærede dreng ved hendes bryst, og også hans svigerfader Don Pedro, der var såret i skulderen, nikkede venligt til hende.

Sælsomme tanker rørte sig i Jeronimos og Josephes bryst. Da de så sig behandlet med så megen fortrolighed og godhed, vidste de ikke, hvad de skulle tænke om fortiden, om retterstedet, om fængslet og klokkeringningen, om det ikke blot var noget, de havde drømt. Det var, som alle var blevet forsonet ved det frygtelige slag, der havde drønet gennem deres sjæle; de kunne ikke få deres tanker til at gå længere tilbage end til det. Kun Donna Elisabeth, der var blevet indbudt til at overvære gårsdagens skuespil ved en venindes vindue, men ikke havde villet tage imod indbydelsen, lod undertiden et

drømmende blik dvæle ved Josephe, men de beretninger, der blev afgivet så om en, så om en anden ny græsselig ulykke, kaldte straks hendes sjæl tilbage til det nærværende, lige som den var begyndt at dvæle ved det forbigangne. Man fortalte, hvorledes byen lige efter den første hovedrystelse havde været fuld af kvinder, der havde født for alle mænds øjne; hvorledes munkene havde løbet omkring med krucifikset i hånden og råbt, at verdens ende var kommet; hvorledes man havde svaret en vagt, som på vicekongens befaling havde forlangt, at folk skulle rømme en kirke, at der ikke var nogen vicekonge af Chile mere; hvorledes vicekongen i de skrækkeligste øjeblikke havde måttet lade rejse galger for at standse plyndringen, og hvorledes en uskyldig, der ad bagdøren var flygtet ind i et brændende hus, var blevet grebet af husets ejer og straks klynget op. Donna Elvire, hvis sår Josephe tog sig meget af, havde i et øjeblik, da beretningerne krydsede hinanden stærkest, benyttet lejligheden til at spørge hende, hvorledes det var gået hende på denne frygtelige dag, og da Josephe med beklemt hjerte skildrede hende det i hovedtrækkene, havde hun den glæde at se, at donnaen fik tårer i øjnene. Donna Elvire greb hendes hånd, trykkede den og betydede hende, at hun skulle tie. Josephe følte sig salig; en følelse, hun ikke kunne undertrykke, kaldte gårsdagen, hvor megen elendighed den end havde bragt over verden, en velgerning, som Himlen aldrig havde skænket hende mage til. Og menneskeånden syntes virkelig at udfolde sig som en skøn blomst i disse frygtelige øjeblikke, da al timelig velfærd gik til grunde og hele naturen truede med at ramle sammen. På markerne så man, så langt øjet rakte, mennesker af alle stænder ligge imellem hinanden,

fyrster og tiggere, matroner og bønderkoner, embedsmænd og daglejere, munke og nonner, de ynkede hinanden, hjalp gensidigt hinanden, delte glad med hinanden, hvad de havde reddet til livets ophold, som om den almindelige ulykke havde gjort alle, der var undsluppet den, til én familie. I stedet for de intetsigende ting, som ellers havde måttet afgive stof til samtale ved tebordene, fortalte man nu eksempler på uhyre bedrifter; mennesker, som man ellers i selskabslivet kun lidet havde ænset, havde vist romerstorhed og afgivet store mængder af eksempler på uforfærdethed, på glad foragt for fare, på selvfornægtelse og guddommelig opofrelse, på den hensynsløseste bortkasten af livet, som om det ikke havde ringeste værd og straks kunne findes igen. – Ja, da der ikke var én, som ikke den dag havde oplevet noget rørende eller selv vist sig højmodig, var smerten i hvert menneskebryst blandet med så megen sød lyst, at det slet ikke lod sig afgøre, om ikke summen af det almindelige velvære var vokset lige så meget til den ene side, som den var taget af til den anden. Jeronimo tog, efter at de stiltiende havde fordybet sig i disse betragtninger, Josephe under armen og gik med ubeskrivelig glæde frem og tilbage under granatskovens skyggefulde kroner med hende. Han sagde, at han i betragtning af denne almindelige sindsstemning og den omvæltning, der havde fundet sted i alle forhold, opgav sin beslutning om at indskibe sig til Europa, at han, hvis vicekongen, som altid havde været gunstigt stemt for ham, endnu var i live, ville kaste sig for hans fødder, og at han håbede – og dette håb beseglede han med et kys – at han kunne få lov til at blive i Chile sammen med hende. Josephe sagde, at lignende tanker var dukket op i hende, at hun heller ikke

tvivlede om, at hun ville kunne forsone sin fader, hvis han blot var i live, men at hun ville råde til, at han, i stedet for at kaste sig for vicekongens fødder, hellere skulle tage til *La Concepción* og forhandle skriftligt med ham om sagen der, hvor de jo under alle omstændigheder var i nærheden af havnen. De ville jo selv i heldigste tilfælde, hvis sagen tog den ønskede vending, ikke så godt kunne vende tilbage til Santiago. Efter en kort overvejelse gav Jeronimo hende ret i, at hendes forslag var det klogeste, gik endnu et par gange frem og tilbage med hende, idet han udmalede hende den glade fremtid, der ventede dem, og så vendte de tilbage til selskabet.

Imidlertid var eftermiddagen kommet, og de omsværmende flygtninges sind var aldrig så snart kommet en smule til ro igen som følge af at jordrystelserne holdt op, før det rygte udbredte sig, at prælaten ved dominikanerklostret i Klosterkirken, den eneste, jordskælvet havde skånet, ville læse en højtidelig messe for at bønfalde Himlen om at afværge yderligere ulykker. Folk brød allerede op fra alle kanter og strømmede til byen. I Don Fernandos selskab blev det spørgsmål opkastet, om man ikke også skulle tage del i denne højtidelighed og slutte sig til det almindelige optog. Donna Elisabeth mindede noget beklemt om, hvilken ulykke der i går var hændt i selve kirken, og gjorde gældende, at sådanne takkegudstjenester jo ville blive gentaget, og at man da med så meget større ro og glæde kunne hengive sig til sine følelser, eftersom man da kunne være mere sikker på, at faren var overstået. Josephe sagde, idet hun straks begejstret rejste sig, at hun aldrig mere levende havde følt trang til at kaste sig i støvet for sin skaber end nu, da han så vældigt havde lagt sin ufattelige og ophøjede magt for dagen. Donna

Elvire erklærede ivrigt, at hun var af samme mening som Josephe. Hun holdt på, at de burde høre messen, og opfordrede Don Fernando til at sætte sig i spidsen for selskabet, hvorpå alle, Donna Elisabeth med, rejste sig. Da man imidlertid så denne tøvende og med heftigt arbejdende bryst træffe sine små forberedelser til opbruddet, og hun på spørgsmålet om, hvad hun fejlede, svarede, at hun vidste ikke, hvad det var for en ulykkelig anelse, der havde grebet hende, beroligede Donna Elvire hende og tilbød hende at blive tilbage hos hende og hendes syge fader. "Så tager De vel denne min lille yndling fra mig, Donna Elisabeth," sagde Josephe; "De ser, at han allerede har indfundet sig hos mig." – "Meget gerne," svarede Donna Elisabeth og ville tage ham, men da han skreg ynkeligt over den uret, der overgik ham, og ikke på nogen måde ville gå ind på det, sagde Josephe smilende, at så ville hun beholde ham, og kyssede ham, til han igen faldt til ro. Derpå bød Don Fernando, som følte sig i høj grad tiltalt af den værdighed og ynde, hele hendes optræden var præget af, hende armen; Jeronimo, som bar den lille Philip, førte Donna Constanze, de andre fulgte efter dem. Og således begav toget sig ad byen til. De havde knapt gået et halvt hundrede skridt, før de hørte Donna Elisabeth, som imidlertid havde talt ivrigt hviskende med Donna Elvire, råbe: "Don Fernando!" og så hende uroligt komme løbende efter dem. Don Fernando standsede og vendte sig om, ventede på dem uden at slippe Josephe, og, da hun blev stående noget borte, som om hun ventede på, at han skulle komme hen til hende, spurgte han, hvad hun ville. Donna Elisabeth gik så, skønt, som det syntes, noget modstræbende hen til ham og hviskede ham nogle ord i øret således, at Josephe

ikke kunne høre dem. "Nå," sagde Don Fernando, "og hvad ulykke skulle der vel så kunne komme deraf?" Donna Elisabeth vedblev med forstyrret ansigt at hviske til ham. Don Fernando blev rød i hovedet af harme. Det var godt, svarede han, Donna Elvire kunne være ganske rolig. Og dermed førte han sin dame videre.

Da de kom til dominikanerkirken, udfoldede orglet allerede sine toners fulde pragt, og en umådelig menneskemængde bølgede der inde. Trængslen strakte sig langt uden for portene, ud på kirkepladsen, og på væggene hang drenge, som klyngede sig til rammerne om malerierne højt oppe og med forventningsfulde blikke holdt huerne i hænderne. Fra alle lysekronerne strålede der lys, pillerne kastede i det frembrydende tusmørke hemmelighedsfulde skygger, den store, af farvet glas dannede rose i kirkens baggrund glødede som selve aftensolen, der lyste igennem den, og der herskede, da orglet nu forstummede, en stilhed i hele forsamlingen, som om ingen mægtede at give en lyd fra sig. Aldrig er der fra en kristen kirke slået en sådan flamme af andagt op imod himlen, som den dag fra dominikanerkirken i Santiago. Og intet menneskehjerte gav varmere glød dertil end Jeronimos og Josephes.

Højtideligheden begyndte med en prædiken, som en af de ældste korherrer, iført sit festskrud, holdt fra prædikestolen. Han begyndte straks, idet han hævede sine skælvende, af messeskjortens ærmer ombølgede hænder højt imod himlen, med lov, pris og tak, fordi der dog endnu i denne i ruiner liggende del af verden var mennesker, som kunne fremstamme en bøn til Gud. Han skildrede, hvad der var sket på den

Almægtiges bud. Dommens dag kan ikke være forfærdeligere. Og da han, idet han pegede på en revne, kirken havde fået under gårsdagens jordskælv, sagde, at dette kun var et forbud på denne, fo'r der en gysen gennem hele forsamlingen. Derpå kom han med strømmende præstelig veltalenhed ind på den sædernes fordærvelse, der herskede i byen, han talte om grueligheder, som Sodoma og Gomorrha aldrig havde set mage til. Og kun Guds uendelige langmodighed tilskrev han, at den endnu ikke var blevet udslettet af jorden. Men som dolkestik gennemborede det vore to ulykkeliges hjerter, som prædikenen allerede helt havde sønderrevet, da korherren omstændeligt udbredte sig om den synd, der var blevet begået i karmeliterindernes klosterhave; kaldte den skånsel, verden havde vist den, ugudelig, og i en af forbandelser opfyldt vending bogstavelig talt overgav de to syndere til alle Helvedes fyrster. Donna Constanze råbte, idet hun rystende klyngede sig til Jeronimos arm: "Don Fernando!" men denne svarede så eftertrykkeligt og samtidig så sagte, som det lod sig gøre: "Ti stille, Donna, ikke så meget som blink, men lad som om du besvimer, så forlader vi kirken." Men inden Donna Constanze havde fået denne sindrige, til deres redning udtænkte manøvre udført, afbrød allerede en stemme korherrens prædiken med høje råb: "Tilbage, I borgere af Santiago! Her står de ugudelige mennesker!" Og da en anden stemme, mens der dannede sig en vid kreds om dem, spurgte: "Hvor?" råbte en tredje: "Her!" og trak fuld af hellig gudsforgåenhed Josephe i håret, så at hun ville være styrtet til jorden med Don Fernandos søn, hvis Fernando ikke havde holdt på hende. "Er I forrykte!" råbte den unge mand; "Jeg er Don Fernando Ormez, søn af byens

kommandant, som I alle kender." – "Don Fernando Ormez?" råbte en skoflikker, der havde arbejdet for Josephe og kendte hende mindst lige så godt som hendes små fødder. "Hvem er fader til det barn dér?" vedblev han, idet han med fræk trods vendte sig til Asterons datter. Don Fernando blev bleg ved det spørgsmål, snart så han sky på Jeronimo, snart lod han sit blik glide om i forsamlingen for at se, om der ikke skulle være en, der kendte ham. Josephe råbte fortvivlet: "Det er ikke mit barn, mester Pedrillo, som I tror," og idet hun med uendelig sjæleangst så på Don Fernando, vedblev hun: "Denne unge herre er Don Fernando Ormez, søn af byens kommandant, som I alle kender." – "Hvem af jer, borgere, kender denne unge mand?" spurgte skomageren. – "Hvem kender Jeronimo Rugera?" gentog flere af de omkringstående. Nu traf det sig så, at den lille Juan i samme øjeblik, forskrækket over tumulten, rakte armene ud imod Don Fernando for at komme fra Josephe over til ham. "Han er faderen!" råbte så en stemme. – "Han er Jeronimo Rugera!" råbte en anden. – "Det er de gudsbespottelige mennesker!" råbte en tredje, og "Sten dem! Sten dem!" råbte hele den i Jesu tempel forsamlede kristenhed. Så råbte Jeronimo: "Holdt, I umennesker! søger I Jeronimo Rugera, så er han her. Befri den mand, han er uskyldig!" Den rasende hob standsede forvirret; flere hænder slap Don Fernando, og da i samme øjeblik en marineofficer af høj rang ilede til og, idet han trængte sig frem gennem tumulten, spurgte: "Hvad er der hændt jer, Don Fernando Ormez?" svarede denne, som nu var blevet fuldstændig befriet, med virkelig heltemodig åndsnærværelse: "Ja, De ser jo de morderhunde, Don Alonzo! Jeg ville have været fortabt, hvis denne brave mand

ikke havde udgivet sig for Jeronimo Rugera for at berolige den rasende mængde. Jeg beder Dem have den godhed at anholde ham tillige med denne unge dame, for at de kan være i sikkerhed. Og denne slubbert med!" vedblev han, idet han greb fat i mester Pedrillo, "Det er ham, der har anstiftet hele tumulten!" – "Don Alonzo Onoreja," råbte skomageren, "jeg spørger jer på ære og samvittighed: Er denne pige ikke Josephe Asteron?" Da Don Alonzo, som kendte Josephe meget nøje, tøvede med svaret, og flere stemmer som følge heraf på ny opflammede til raseri råbte: "Det er hende! Det er hende! Til døden med hende!" lagde Josephe den lille Philip, som Jeronimo hidtil havde båret, tillige med den lille Juan i Don Fernandos arme og sagde: "Gå, Don Fernando, red Deres to børn og overlad os til vor skæbne." Don Fernando tog begge børnene og sagde, at han hellere ville dø end tilstede, at der blev gjort hans selskab nogen fortræd. Efter at have bedt marineofficeren om hans kårde bød han Josephe armen og opfordrede det bageste par til at følge efter ham. De slap virkelig også ud af kirken, idet man under disse omstændigheder gjorde plads for dem med tilstrækkelig ærbødighed, og de troede allerede, at de var frelst. Men næppe var de kommet ud på kirkepladsen, der ligeledes var fuld af mennesker, før en stemme fra den rasende hob, der havde forfulgt dem, råbte: "Borgere, det er Jeronimo Rugera, for jeg er hans egen fader," og med disse ord strakte manden ham til jorden ved siden af Donna Constanze med et vældigt kølleslag. – "Jesus Maria!" råbte Donna Constanze og flygtede hen til sin svoger, men "Klosterskøge!" lød det allerede fra en anden side, og et nyt kølleslag kastede hende livløs til jorden ved siden af Jeronimo. "Uhyre!" råbte en ubekendt, "Det var

Donna Constanze Xares!" – "Hvorfor løj de for os?" svarede skomageren: "Søg den rette og slå hende ihjel!"

Don Fernando glødede af harme, da han så Constanzes lig, han drog kården og huggede så vældigt efter den fanatiske morder, der havde anstiftet disse rædsler, at han ville have kløvet ham, hvis han ikke ved en vending havde undgået det rasende hug. Men da han ikke kunne få bugt med mængden, der trængte ind på ham, råbte Josephe: "Lev vel, Don Fernando, med børnene – myrd mig så, I blodtørstige tigere!" og styrtede sig frivillig ind mellem dem for at gøre en ende på kampen. Mester Pedrillo slog hende ned med en kølle, og derpå råbte han, helt overstænket med blod: "Send bastarden til Helvede efter hende!" og trængte med endnu ikke stillet mordlyst frem igen. Don Fernando stod nu med ryggen op til kirken, i venstre arm holdt han børnene, i højre hånd sværdet. Med hvert hug slog han en til jorden, en løve kan ikke værge sig bedre. Syv blodhunde lå døde foran ham, og føreren for den Satans bande var såret. Men mester Pedrillo hvilede ikke, førend han havde fået fat i benene på et af børnene, revet det fra ham, svinget det højt i kredsen og knust det imod kanten af en søjle. Så blev der stille, og alle gik bort. Da Don Fernando så sin lille Juan ligge foran sig med knust hoved, hævede han fuld af navnløs smerte sine øjne imod himlen. Marineofficeren kom igen hen til ham, søgte at trøste ham og forsikrede, at han fortrød, at han havde stået så uvirksom ved denne ulykke, skønt flere omstændigheder talte til undskyldning for ham, men Don Fernando sagde, at der ikke var noget at bebrejde ham, og bad ham blot om at hjælpe ham med at skaffe ligene bort. De blev i den frembrydende nats mørke alle båret hen i Don Alonzos hus,

hvortil Don Fernando fulgte dem, idet han udgød mange tårer over den lille Philips ansigt. Han overnattede hos Don Alonzo og tøvede under forskellige påskud længe med at åbenbare sin hustru ulykken i hele dens omfang, en gang fordi hun var syg, en anden gang fordi han ikke vidste, hvorledes hun ville bedømme hans adfærd ved denne begivenhed; men kort tid efter fik hun ved et besøg tilfældigt at vide alt, hvad der var foregået, og den fortræffelige dame græd i stilhed sin modersorg ud og faldt ham en morgen om halsen og kyssede ham. Don Fernando og Donna Elvire gjorde derpå den lille fremmede til deres plejesøn, og når Don Fernando sammenlignede Philip med Juan og tænkte på, hvorledes han var kommet til dem begge, syntes han næsten, han måtte glæde sig.

Forlovelsen i St. Domingo

Ved Port au Prince i den daværende franske del af øen St. Domingo levede i begyndelsen af dette århundrede, da de sorte myrdede de hvide, på hr. Guillaume Villeneuves plantage en gammel, frygtelig neger ved navn Congo Hoango. Han stammede fra Guldkysten i Afrika og syntes i sin ungdom at være et trofast og retskaffent menneske. Hans herre havde til løn for, at han en gang på en rejse til Cuba havde reddet hans liv, overøst ham med en uendelighed af velgerninger. Hr. Guillaume skænkede ham ikke blot straks friheden og overdrog ham en gård, da de kom tilbage til St. Domingo, men han gjorde ham endog nogle år efter, imod hvad der ellers var skik på øen, til opsynsmand over sin betydelige ejendom og gav ham, da han ikke ville gifte sig igen, i hustrus sted en gammel mulatinde ved navn Babekan, der hørte hjemme på plantagen, og som han igennem sin første afdøde kone var langt ude beslægtet med; ja, da negeren havde nået sit tresindstyvende år, gav han ham hans afsked med en betydelig pension og satte yderligere kronen på sine velgerninger ved i sit testamente at tildele ham et legat. Og dog kunne alle disse velgerninger ikke beskytte hr. Villeneuve imod dette grumme menneskes raseri. Congo Hoango var under det almindelige udbrud af hævntørsten, der blussede op på disse plantager som følge af Nationalkonventets ubesindige skridt, en af de første, der greb bøssen og ihukommende det tyranni, der havde revet ham bort fra hans fædreland, jog sin herre en kugle gennem hovedet. Huset, hvor fruen med sine tre børn og de øvrige hvide på

ejendommen havde søgt tilflugt, stak han i brand, derpå ødelagde han hele plantagen, som arvingerne, der boede i Port au Prince havde kunnet gøre krav på, og drog, efter at samtlige til ejendommen hørende bygninger var blevet jævnet med jorden, omkring i nabolaget med de negre, han havde samlet og væbnet, for at stå sine medbrødre bi i kampen mod de hvide. Snart lå han på lur efter de rejsende, som i bevæbnede flokke drog igennem landet, snart overfaldt han ved højlys dag de på deres ejendomme forskansede plantere og lod enhver, han fik fat i, springe over klingen. Ja, han opfordrede i sin umenneskelige hævnsyge endog den gamle Babekan og hendes datter, en ung femtenårig mestiz ved navn Toni, til at tage del i denne grumme krig, der gjorde ham helt ung igen, og da plantagens hovedbygning, som han nu beboede, lå ene ved landevejen, og der hyppigt under hans fravær indfandt sig hvide eller kreolske flygtninge, som søgte føde eller husly, pålagde han de to kvinder at opholde de hvide hunde, som han kaldte dem, til han kom hjem, ved at yde dem hjælp og være venlige imod dem. Babekan, der som følge af en grusom straf, hun var blevet underkastet i sin ungdom, led af svindsot, plejede i sådanne tilfælde at lade den unge Toni, som med sin i det gullige spillende ansigtsfarve var særlig brugbar til denne græsselige list, trække i sin bedste stads og opmuntrede hende til ikke at nægte de fremmede noget kærtegn uden dog at lade det komme til det yderste, hvilket under dødsstraf var hende forbudt; og når så Congo Hoango med sin negerflok vendte tilbage fra sine strejftog i omegnen, var døden de staklers visse skæbne, som havde ladet sig dåre af hendes kunster.

Nu ved enhver, at da general Dessalines i året 1803 med 30.000 negre rykkede frem imod Port au Prince, tyede alle hvide ind i denne fæstning for at forsvare den, for den var franskmændenes sidste støttepunkt på øen, og når denne faldt, var alle hvide, der fandtes på den, redningsløst fortabt. Så traf det sig, at der en mørk, storm- og regnfuld nat blev banket på bagdøren til den gamle Hoangos hus, lige som han var brudt op for midt igennem de franske poster at tilføre general Dessalines en ladning krudt og kugler. Den gamle Babekan, som allerede var gået i seng, åbnede vinduet efter blot at have kastet en kjole over sig, og spurgte, hvem det var. "I Marias og alle helgeners navn," sagde den fremmede sagte, idet han trådte hen under vinduet, "svar mig på et spørgsmål, inden jeg siger Dem det!" og med disse ord rakte han hånden frem gennem nattens mørke for at gribe den gamles hånd. "Er De negerinde?" – "Nå," sagde Babekan; "De må da visselig være hvid, siden De hellere vil se denne bælgmørke nat end en negerinde i ansigtet. Kom De blot indenfor, De skal ikke være bange," vedblev hun, "jeg er mulatinde, og den eneste, der er her i huset foruden mig, er min datter, en mestiz." Med disse ord lukkede hun vinduet, som om hun ville gå ned og lukke døren op for ham, men listede sig under påskud af, at hun ikke lige kunne finde nøglen, med nogle klæder, hun skyndte sig at tage i skabet, op på sin datters kammer og vækkede hende. "Toni! Toni!" sagde hun – "Hvad er der, moder?" – "Skynd dig op og klæd dig på! Her er klæder, hvidt linned og strømper! Der står en hvid, som bliver forfulgt, uden for døren og vil lukkes ind." – "En hvid?" sagde Toni, idet hun satte sig halvt over ende i sengen. Hun tog klæderne, den gamle holdt i hånden, og vedblev: "Er han også alene, moder, og

har vi intet at frygte, når vi lukker ham ind?" – "Nej, nej," svarede den gamle, idet hun tændte lys; "han er ene og ubevæbnet, og han ryster over hele kroppen af angst for, at vi skal falde over ham." Mens Toni stod op og klædte sig på, tændte hun den store lygte, der stod i en krog af værelset, bandt hurtigt efter landets skik håret sammen over hovedet på den unge pige, snørede hendes livstykke og gav hende en hat på og rakte hende så lygten og bød hende gå ned i gården og hente den fremmede ind.

Imidlertid havde nogle hundes gøen vækket en dreng ved navn Nanky, som Hoango havde med en negerinde, og som tillige med sin broder Seppy sov i en af sidebygningerne, og da han ved månens skin så en enkelt mand stå på husets bagtrappe, skyndte han sig straks, som han i sådanne tilfælde havde ordre til, hen til gårdporten, han var kommet ind ad, for at lukke den af. Den fremmede, som ikke begreb, hvad disse anstalter skulle betyde, spurgte drengen, som han, da han kom tæt hen til ham, til sin forfærdelse så var en negerdreng, hvem der boede her, og da han fik til svar, at ejendommen efter hr. Villeneuves død var hjemfalden til negeren Hoango, skulle han lige til at slå drengen til jorden for at tage nøglen, han holdt i hånden, fra ham og søge ud i det fri igen, da Toni trådte ud af huset med lygten i hånden. "Skynd Dem!" sagde hun, idet hun greb hans hånd og trak ham hen til døren; "denne vej, kom!" Hun sørgede, mens hun sagde dette, for at stille lygten således, at det fulde lys faldt over hendes ansigt. – "Hvem er du?" råbte den fremmede modstræbende, idet han overrasket af mere end én grund, betragtede hendes unge, yndefulde skikkelse; "hvem bor i dette hus, hvor jeg, om jeg kan tro dig, skal finde frelse?" –

"Ingen," svarede pigen, "ved solens lys ingen andre end min moder og jeg," og hun søgte ivrigt at trække ham med sig. – "Hvad, ingen!" råbte den fremmede, idet han trådte et skridt tilbage og rev sin hånd løs; "drengen dér har jo lige sagt mig, at her bor en neger ved navn Hoango." – "Men jeg siger nej," sagde pigen, idet hun stampede i jorden med et udtryk af harme; "selv om huset tilhører en blodhund, der hedder sådan, er han her for øjeblikket ikke, han er en halv snes mil borte." Derpå trak hun med begge hænder den fremmede ind i huset, pålagde drengen, at han ikke måtte sige til noget menneske, hvem der var kommet, greb, da hun var nået hen til døren, den fremmedes hånd og førte ham op ad trappen til sin moders værelse.

"Nå," sagde den gamle, som fra vinduet havde hørt hele samtalen og ved skæret fra lygten havde set, at han var officer; "hvad skal den kårde betyde, som De så slagfærdig bærer under armen? Vi har," vedblev hun, idet hun tog sine briller på, "med fare for vort liv givet Dem tilflugt i vort hus; er De kommet her ind for efter Deres landsmænds skik at lønne denne velgerning med forræderi?" – "Det bevare Himlen mig for!" svarede den fremmede, der var trådt tæt hen til hendes stol. Han greb den gamles hånd, trykkede den til sit hjerte, spændte efter frygtsomt at have set sig om i værelset kården, han bar om livet, af og sagde: "De ser her et såre ulykkeligt, men ikke utaknemmeligt eller slet menneske." – "Hvem er De?" spurgte den gamle, skød med foden en stol hen til ham og bød pigen gå ud i køkkenet og, så godt det i en hast lod sig gøre, lave noget aftensmad i stand til ham. Den fremmede svarede: "Jeg er officer i fransk tjeneste, skønt jeg, som De vel selv kan høre,

ikke er franskmand. Jeg hedder Gustav von der Ried, og mit fædreland er Schweiz – ak, gid jeg aldrig havde forladt det og ombyttet det med denne usalige ø. Jeg kommer fra Fort Dauphin, hvor, som I ved, alle hvide er blevet myrdet, og det er min hensigt at søge at nå Port au Prince, inden det er lykkedes general Dessalines at indeslutte og belejre den med sine tropper." – "Fra Fort Dauphin!" råbte den gamle; "hvordan har det været Dem muligt med Deres ansigtsfarve at tilbagelægge den umådelige vej midt igennem et negerland, der er i fuldt oprør?" – "Gud og alle helgener har beskyttet mig," svarede den fremmede, "og jeg er ikke ene, gode kone; i mit følge, som jeg lod blive tilbage, er der en ærværdig olding, min onkel, hans hustru og fem børn for ikke at tale om adskillige tjenere og piger, der hører til husstanden, et tros bestående af tolv mennesker, som jeg ved hjælp af to usle mulæsler må føre med mig på ubeskrivelig møjsommelige nattevandringer, da vi ikke tør vise os på landevejen om dagen." – "Åh, du gode Himmel!" råbte den gamle, idet hun medlidende rystede på hovedet og tog sig en pris tobak; "hvor er Deres rejseselskab da nu?" – "Dem kan jeg betro mig til," svarede den fremmede, efter at han havde betænkt sig lidt; "fra Deres ansigts farve lyser der mig en stråle af mit egets i møde. Familien opholder sig en mils vej herfra ved Mågedammen, i den tilstødende bjergskovs vildnis. Sult og tørst nødte os i forgårs til at søge tilflugt der. Forgæves sendte vi i nat vore tjenere ud for at opdrive en smule brød og vin hos egnens folk; skræk for at blive grebet og dræbt afholdt dem fra at gøre de afgørende skridt, så at jeg selv i dag med fare for mit liv har måttet begive mig af sted for at forsøge min lykke. Hvis ikke alt bedrager mig," vedblev han, idet han trykkede den

gamles hånd, "har Himlen ført mig til medlidende mennesker, som ikke deler den grusomme og uhørte forbitrelse, der har grebet alle folk på denne ø. Gør mig den tjeneste imod rigelig betaling at fylde nogle kurve med levnedsmidler og forfriskninger; vi har kun fem dagsrejser tilbage til Port au Prince, og sætter De os i stand til at nå derhen, vil vi for evigt anse Dem for vort livs frelser." – "Ak ja, den rasende forbitrelse!" hyklede den gamle; "er det ikke, som om ét legemes hænder eller tænderne i én mund ville give sig til at rase imod hinanden, fordi den ene ikke er skabt som den anden? Hvad kan jeg, hvis fader var fra Santiago på Cuba, gøre for den smule lyse skær, der kommer til syne på mit ansigt, når det bliver dag? Og hvad kan min datter, der er født og båren i Europa, gøre for, at den verdensdels fulde lys ligger over hendes?" – "Hvad?" råbte den fremmede, "er De, som efter hele Deres ansigtsform er mulatinde og oven i købet af afrikansk oprindelse, er De og den unge, yndige mestiz, der lukkede op for mig, givet til pris for den samme fordømmelse som vi europæere?" – "Ved Himlen!" svarede den gamle, idet hun tog brillerne af næsen, "tror De ikke, at den smule ejendom, som vi møjsommeligt har erhvervet os ved vore hænders arbejde i løbet af mange år, vækker dette grumme, fra Helvede stammende røverpaks begærlighed! Forstod vi ikke at sikre os imod deres forfølgelse ved list og alle de kunster, som nødværge lærer de svage – det skær af slægtskab med dem, der er over vore ansigter, hjælper os visselig ikke, det kan De stole på." – "Det er ikke muligt!" råbte den fremmede; "hvem her på øen forfølger jer da?" "Ejeren af huset her," svarede den gamle; "negeren Congo Hoango. Siden hr. Guillaume, den tidligere ejer af plantagen, faldt for

hans grumme hånd, lige som oprøret brød ud, har vi, der som pårørende holder hus for ham, været prisgivet til hele hans vilkårlighed og voldsomhed. Hvert et stykke brød, hver en læskedrik, vi af menneskekærlighed rækker en eller anden af de hvide flygtninge, der undertiden kommer her forbi, skælder han os ud og mishandler han os for, og han har ikke noget højere ønske end at kunne hidse de sortes hævn på os hvide og kreolske halvhunde, som han kalder os; dels for overhovedet at blive fri for os, som går i rette med ham for hans vildskab over for de hvide, dels for at kunne sætte sig i besiddelse af den smule ejendom, vi efterlader os." – "I ulykkelige!" sagde den fremmede; "hvor I er at beklage! Og hvor er den blodhund henne for tiden?" – "Ved general Dessalines' hær," svarede den gamle, "som han sammen med de andre sorte, der hører til her på plantagen, bringer en ladning krudt og kugler, som generalen trængte til. Vi venter ham tilbage om en ti-tolv dage, hvis han da ikke drager ud på et ny togt, og fik han så, hvad Gud forbyde, nys om, at vi havde givet en hvid, der er på vej til Port au Prince, husly og tilflugt, mens han af alle kræfter tager del i arbejdet med at udrydde hele den hvide race her på øen, så var vi alle dødsens, det kan De stole på." – "Himlen, som elsker menneskelighed og medlidenhed," svarede den fremmede, "vil beskytte jer i, hvad I gør for en ulykkelig. Og siden De nu," vedblev han, idet han rykkede nærmere hen til den gamle, "en gang i dette tilfælde har udsat Dem for negerens vrede, og det ikke ville nytte Dem noget, om I igen besluttede at gøre hans vilje, kunne De så ikke – De kan forlange hvilken løn for det, De vil – beslutte Dem til at give min onkel og hans familie, som er i højeste grad medtagne af rejsen, ly i dette hus en dags tid eller

to, for at de kan komme til kræfter?" – "Unge herre!" sagde den gamle tilsyneladende forfærdet, "hvad forlanger De af mig? Hvorledes er det muligt at huse et selskab, der er så stort som Deres, i et hus, som ligger lige ved landevejen, uden at egnens folk ville få nys om det?" – "Hvorfor ikke?" svarede den fremmede indtrængende; "hvis jeg nu straks gik ud til Mågedammen og endnu før daggry førte selskabet hertil, og de så allesammen, herskab og tjenerskab, blev anbragt i ét og samme værelse og man for yderligere sikkerheds skyld var så forsigtig at holde døre og vinduer omhyggeligt lukkede?" Den gamle svarede, efter at hun en stund havde overvejet forslaget, at hvis han endnu samme nat ville påtage sig at føre selskabet fra bjergkløften, hvor det opholdt sig, til plantagen, ville han på tilbagevejen ganske sikkert støde på en flok bevæbnede negre, som af nogle skytter, der var sendt ud i forvejen var blevet stævnet til at mødes på landevejen. – "Nå ja," sagde den fremmede, "så nøjes vi for øjeblikket med at sende de ulykkelige en kurv med levnedsmidler og opsætter at føre dem hertil til næste nat. Går De ind på det, min gode kone?" – "Nå ja," sagde den gamle, mens den fremmede mangfoldige gange kyssede hendes knoglede hånd, "for europæeren, min datters faders skyld, vil jeg gøre jer, hans betrængte landsmænd, den tjeneste. Skriv i morgen tidlig ved daggry et brev, hvori De opfordrer Deres venner til at begive sig hid; drengen, De så i gården, kan så bringe dem brevet tillige med nogle levnedsmidler. Så bliver de for en sikkerheds skyld natten over i bjergene, og næste dag ved daggry fører han dem hid, i fald de tager imod indbydelsen."

Imidlertid var Toni vendt tilbage med et måltid, hun havde tilberedt i køkkenet, og spurgte med et blik på den fremmede i en skæmtende tone moderen, mens hun dækkede bordet: "Nå, moder, er herren så kommet sig af den forskrækkelse, han fik uden for døren? Har han overbevist sig om, at hverken gift eller dolk venter på ham, og at negeren Hoango ikke er hjemme?" – "Brændt barn skyr ilden, mit barn, som ordsproget siger," sagde moderen med et suk; "herren ville have båret sig tåbeligt ad, i fald han havde vovet sig her ind i huset, førend han havde forvisset sig om, hvad race folkene i det var af." Pigen gik hen til moderen og fortalte hende, hvorledes hun havde holdt lygten sådan, at det fulde lys fra den faldt på hendes ansigt. "Men hans fantasi," sagde hun, "var helt opfyldt af morianer og negre; om så en dame fra Paris eller Marseille havde lukket op for ham, ville han have taget hende for en negerinde." – Den fremmede slog blidt armen om livet på hende og sagde forlegen, at hatten, hun havde på, havde hindret ham i at se hendes ansigt. "Havde jeg kunnet se dig i øjet, sådan som jeg kan nu," vedblev han livfuldt, "havde jeg ikke betænkt mig på at drikke af et giftbæger sammen med dig." Moderen nødte ham, der var blevet rød ved disse ord, til at sætte sig, hvorpå Toni satte sig ved siden af ham ved bordet og med hænderne op for kinderne så ham ind i ansigtet, mens han spiste. Den fremmede spurgte hende, hvor gammel hun var, og hvor hun var født, hvorpå moderen tog ordet og sagde, at Toni var kommet til verden for femten år siden i Paris på en rejse, hun havde gjort til Europa sammen med fru Villeneuve, hendes tidligere principals kone. Hun tilføjede, at negeren Komar, som hun senere havde ægtet, ganske vist havde antaget sig hende i barns sted, men at hendes

fader egentlig var en rig købmand i Marseille ved navn Bertrand, efter hvem hun også kaldtes Toni Bertrand. Toni spurgte ham, om han kendte en herre af det navn i Frankrig, hvortil den fremmede svarede nej, landet var stort, og i den korte tid, han havde opholdt sig der, inden han indskibede sig til Vestindien, havde han ikke truffet nogen af det navn. Den gamle sagde, at efter temmelig sikkert forlydende opholdt hr. Bertrand sig heller ikke længere i Frankrig. Hans ærgerrige og opadstræbende sind, sagde hun, følte sig ikke tilfreds i den borgerlige virksomheds kreds; ved revolutionens udbrud kastede han sig ind i de offentlige anliggender og gik i året 1795 med et fransk gesandtskab til det tyrkiske hof, hvorfra han, så vidt hun vidste, endnu ikke var vendt tilbage. Den fremmede sagde smilende til Toni, idet han greb hendes hånd, at så var hun jo en fornem og rig pige. Han opfordrede hende til at gøre sine krav i så henseende gældende og mente, at hun kunne gøre sig håb om ved sin faders hånd at blive indført i større og mere glimrende forhold end dem, hun for tiden levede i. "Næppe," sagde den gamle med undertrykt ærgrelse; "hr. Bertrand nægtede under mit svangerskab i Paris for retten, at han var fader til barnet, fordi han skammede sig for en rig ung dame, han ville ægte. Jeg glemmer aldrig den ed, han var fræk nok til at sværge lige op i mine åbne øjne; den skaffede mig en galdefeber på halsen og kort efter oven i købet tresindstyve piskeslag, hr. Villeneuve lod mig få, og som følge af hvilke jeg endnu den dag i dag lider af svindsot." – Toni, som tankefuldt støttede hånden til kinden, spurgte nu den fremmede, hvem han var, hvor han kom fra, og hvor han agtede sig hen, hvorpå denne, efter at have overvundet en kortvarig forlegenhed, som

den gamles forbitrede ord havde sat ham i, svarede, at han kom fra Fort Dauphin sammen med sin onkel, hr. Strömlis familie, som han havde ladet blive tilbage i bjergskoven ved Mågedammen under to unge fætres beskyttelse. Han fortalte på den unge piges anmodning flere træk af det i den nævnte by udbrudte oprør; hvorledes de sortes myrderi over for de hvide var begyndt ved midnatstid, da alle sov, efter et forræderisk givet signal; hvorledes negrenes anfører, en sergent ved det franske pionérkorps, havde været ondskabsfuld nok til straks at stikke alle skibe i havnen i brand for at afskære de hvide fra muligheden for at flygte til Europa; hvorledes familien knapt havde haft tid til med nogle få ejendele at redde sig ud af byens porte, og hvorledes den, da oprøret samtidig blussede op i alle kyststæder, ikke havde haft andet valg end med to mulæsler, den havde opdrevet, at drage tværs igennem hele landet for at nå Port au Prince, det eneste sted, som for øjeblikket, beskyttet af en stærk fransk hær, kunne gøre nogen modstand imod negrenes stadig voksende magt. – Toni spurgte, hvorved de hvide da havde gjort sig så forhadte. – "Ved det almindelige forhold," svarede den fremmede forvirret, "hvori de som øens herrer stod til de sorte, og som jeg, sandt at sige, ikke vil påtage mig at forsvare, men som har bestået i mange århundreder. Det frihedsvanvid, der har grebet alle disse plantager, drev negrene til at bryde lænkerne, som trykkede dem, og til at hævne sig på de hvide for mangfoldige lastværdige mishandlinger, nogle slette medlemmer af deres samfund tilføjede dem. Særlig," vedblev han efter en kort pause, "forekom en handling, som en ung pige begik, mig gruelig og mærkværdig. Denne unge negerinde lå, just som oprøret brød ud, syg af den gule feber,

der var udbrudt i byen og gjorde elendigheden dobbelt. Hun havde tre år tidligere tjent en hvid planter som slavinde, og han havde af ærgrelse over, at hun ikke ville være ham til vilje, behandlet hende hårdt og senere solgt hende til en kreolsk planter. Da pigen nu den dag, oprøret brød ud, fik at vide, at hendes fordums herre var flygtet ind i et nærliggende brændeskur for de rasende negre, der forfulgte ham, sendte hun, idet hun mindedes de mishandlinger, han havde tilføjet hende, da mørket faldt, på sin broder hen til ham med indbydelse til at overnatte hos hende. Den ulykkelige, som hverken vidste, at pigen var syg, eller hvad hun fejlede, kom og sluttede hende fuld af taknemmelighed i sine arme i den tro, at nu var han frelst; men næppe havde han tilbragt en halv times tid hos hende med kys og kærtegn, før hun pludselig rejste sig med et udtryk af vildt og koldt raseri og sagde: 'Du har kysset en pestsyg, som bærer døden i hjertet. Gå og skaf alle dine lige den gule feber på halsen.'" Mens den gamle lydeligt gav sin afsky over dette til kende, spurgte officeren Toni, om *hun* var i stand til en sådan gerning. "Nej," sagde Toni, idet hun forvirret slog øjnene ned. Den fremmede lagde servietten fra sig og sagde, at efter hans følelse kunne intet tyranni, som de hvide nogen sinde havde øvet, retfærdiggøre et så nederdrægtigt og afskyeligt forræderi. Det afvæbnede Himlens hævn, sagde han, idet han rejste sig med et lidenskabeligt udtryk; englene selv oprørtes derover og stillede sig på deres side, som havde uret, og antog sig deres sag for at opretholde menneskelig og guddommelig orden. Ved disse ord trådte han et øjeblik hen til vinduet og så ud i natten, hvor stormskyer jog hen over månen og stjernerne, og da det forekom ham, at moder og datter

vekslede blikke, skønt han på ingen måde mærkede, at de tilkastede hinanden vink, blev han grebet af en uhyggelig og ærgerlig følelse, vendte sig om og bad, om de ville anvise ham værelset, hvor han skulle sove.

Moderen bemærkede, idet hun så på væguret, at det også snart var midnat, tog et lys og opfordrede den fremmede til at følge med hende. Hun førte ham gennem en lang gang til det værelse, der var bestemt for ham; Toni bar den fremmedes kappe og flere andre ting, han havde lagt fra sig; moderen anviste ham en med dyner mageligt opredt seng, han skulle sove i, og efter at have pålagt Toni at gøre et fodbad i stand til herren, ønskede hun ham godnat og gik. Den fremmede stillede sin kårde hen i en krog og lagde et par pistoler, han bar i bæltet, på bordet. Mens Toni skød sengen frem og bredte et hvidt lagen over den, så han sig om i værelset, og da han af den pragt og smag, hvormed det var udstyret, snart skønnede, at det måtte have tilhørt den tidligere ejer af plantagen, lagde der sig en følelse af uro som en grib over hans hjerte, og han ønskede sig, sulten og tørstig, som han var kommet, tilbage i skoven hos sine pårørende. Pigen havde imidlertid fra det nærliggende køkken hentet et kar med varmt vand, der duftede af vellugtende urter, og opfordrede officeren, der lænede sig til vinduet, til at forfriske sig med det. Officeren satte sig, mens han tavs tog halsbind og vest af, ned på en stol; han gjorde sig klar til at blotte fødderne, og mens pigen, der lå på knæ foran ham, traf de forskellige små forberedelser til badet, betragtede han hendes indtagende skikkelse. Hendes hår, der bølgede i mørke lokker, var, mens hun knælede, faldet ud over hendes unge bryst; et træk af sjælden ynde spillede om hendes læber og

over hendes lange øjenvipper, der ragede frem over de nedslagne øjne; han kunne, bortset fra farven, som var ham frastødende, have svoret på, at han aldrig havde set noget smukkere. Så forekom det ham atter, hvad der allerede havde været ham påfaldende straks, da han kom, at der var en fjern lighed mellem hende og han vidste ikke hvem. En lighed, der optog hele hans sjæl til fordel for hende. Da hun under sit arbejde rejste sig, greb han hendes hånd, og da han ganske rigtigt sluttede, al der kun gaves ét middel til al prøve, om pigen havde et hjerte eller ej, trak han hende ned på sit skød og spurgte hende, om hun allerede havde en kæreste. "Nej," hviskede hun, idet hun i yndig blufærdighed slog sine store sorte øjne ned. Hun tilføjede uden at røre sig på hans skød, at Konelly, en ung neger i nabolaget, ganske vist for tre måneder siden havde bejlet til hende, men hun havde sagt nej, fordi hun endnu var for ung. Den fremmede, som holdt begge sine arme om hendes slanke liv, sagde, at i hans fædreland havde de et ordsprog som sagde, at når en pige var fjorten år og syv uger, var hun gammel nok til at gifte sig. Derpå spurgte han, mens hun så på et lille guldkors, han bar på brystet, hvor gammel hun var. – "Femten år," svarede Toni. – "Nå," sagde den fremmede, "skorter det ham da på midler til at bosætte sig for med dig, som du ønsker det?" – "Oh nej," svarede Toni uden at slå øjnene op; "tværtimod," vedblev hun, idet hun slap korset, hun holdt i hånden; "den vending, der er kommet i tingene, har gjort Konelly til en rig mand; hele plantagen, som før tilhørte hans herre planteren, er tilfaldet hans fader." – "Hvorfor afviste du da hans bejlen?" spurgte den fremmede. Han strøg venligt håret bort fra hendes pande og spurgte: "Syntes du måske ikke om

ham?" Pigen rystede på hovedet og lo, og da den fremmede spøgende hviskede hende i øret, om det måske skulle være en hvid, der skulle opnå hendes gunst, lagde hun sig pludselig, efter at have betænkt sig lidt, som om hun drømte, ind til hans bryst, idet der fløj en overordentlig yndig rødme over hendes mørke ansigt. Den fremmede, som blev rørt over hendes ynde og elskværdighed, kaldte hende sin kære pige og sluttede hende i sine arme, som om en guddomshånd havde friet ham ud af alle sorger. Det var ham ikke muligt at tro, at alle de bevægelser, han iagttog hos hende, kunne være et foragteligt udtryk for koldt og græsseligt forræderi. De tanker, der havde voldt ham uro, veg fra ham som en flok grimme fugle; han bebrejdede sig selv, at han blot et øjeblik havde kunnet miskende hendes hjerte, og mens han gyngede hende på sine knæ og indsugede den søde ånde, hun sendte op imod ham, trykkede han ligesom til tegn på forsoning og tilgivelse et kys på hendes pande. Imidlertid havde pigen pludselig rettet sig, idet hun begyndte at lytte på en besynderlig måde, som om nogen kom gående i gangen hen imod døren; hun rykkede tankefuld og drømmende klædet, der havde forskudt sig over hendes bryst, til rette, og først da hun mærkede, at hun havde taget fejl, vendte hun sig atter om imod den fremmede med et udtryk af munterhed og mindede ham om, at hvis han ikke gjorde brug af vandet, blev det koldt. "Nå," sagde hun forundret, da den fremmede tav og tankefuld så på hende, "hvorfor ser De så opmærksomt på mig?" Hun søgte, idet hun lod, som om hun var optaget af sin snørelidse, at skjule den forlegenhed, der havde grebet hende, og råbte leende: "Hvad er det, der er så påfaldende ved mig, De sære herre?" – Den fremmede, der havde strøget sig med

hånden over panden, sagde med et undertrykt suk, idet han løftede hende ned fra sit skød: "En sælsom lighed mellem dig og en veninde af mig!" – Toni, som åbenbart mærkede, at det var forbi med hans munterhed, tog venligt og deltagende hans hånd og spurgte: "Hvad er det for en veninde?" hvorpå han efter at have betænkt sig lidt sagde: "Hun hed Mariane Congreve, og hendes fødeby var Strassburg. Jeg havde, kort før revolutionen udbrød, lært hende at kende der i byen, hvor hendes fader var købmand, og havde haft den lykke at opnå hendes ja og foreløbig også hendes moders samtykke. Ak, hun var den trofasteste sjæl under solen, og de skrækkelige og rørende omstændigheder, under hvilke jeg mistede hende, står nu, da jeg ser dig, *så* levende for mig, at jeg ikke kan holde mine tårer tilbage." – "Hvad?" sagde Toni, idet hun hjerteligt og inderligt trykkede sig ind til ham, "lever hun ikke mere?" – "Nej, hun er død," svarede den fremmede, "og først i døden lærte jeg at kende, hvilket indbegreb af godhed og fortræffelighed hun var. Gud ved," vedblev han, idet han smertelig lænede sit hoved til hendes skulder, "hvorledes jeg kunne være så ubesindig en aften på et offentligt sted at udtale mig om det lige oprettede frygtelige revolutionstribunal. Man anklagede mig, man søgte efter mig. Og da den rasende bande, som forfulgte mig, ikke kunne få fat i mig, der havde set mit snit til at redde mig ud i forstaden, og den ville have et offer, løb den hen til min kærestes bolig, og opbragt over hendes sanddru forsikring om, at hun ikke vidste, hvor jeg var, slæbte man hende med uhørt letfærdighed til retterstedet i stedet for mig under påskud af, at hun var i forståelse med mig. Næppe havde jeg fået denne forfærdelige tidende, før jeg straks kom frem fra det smuthul,

jeg havde søgt tilflugt til, og, idet jeg brød igennem mængden, ilede jeg hen til retterstedet og råbte højt: 'Her er jeg, I umennesker!' Men hun, som allerede stod på guillotinen, svarede på det spørgsmål, som nogle dommere, der ulykkeligvis ikke kendte mig, stillede hende, idet hun vendte sig bort fra mig med et blik, der står uudsletteligt præget i min sjæl: 'Jeg kender ikke det menneske,' hvorpå øksen et øjeblik efter faldt under trommehvirvler og råben og skrigen fra de utålmodige mennesker. Hvordan jeg blev reddet, ved jeg ikke: Et kvarter efter befandt jeg mig i en vens bolig, hvor jeg faldt fra den ene besvimelse i den anden, og halvt vanvittig blev jeg henad aften sat på en vogn og skaffet bort over Rhinen." Med disse ord gik den fremmede, idet han slap pigen, hen til vinduet, og da hun så, at han dybt rørt holdt et lommetørklæde for ansigtet, blev hun, vakt, som hun nu var fra så mange sider, grebet af en menneskelig følelse; med en pludselig bevægelse gik hun efter ham, faldt ham om halsen og blandede sine tårer med hans.

Hvad der videre fulgte, behøver vi ikke at fortælle, det kan enhver sige sig selv. Da den fremmede havde samlet sig, vidste han ikke, hvorhen den handling, han havde begået, ville føre ham; så meget indså han imidlertid, at han var reddet, og at han intet havde at frygte af pigen i det hus, han var i. Han prøvede, da han så hende ligge grædende på sengen med armene over kors, alt muligt for at berolige hende. Han tog det lille guldkors, en gave fra den trofaste Mariane, hans afdøde brud, fra sit bryst, og idet han under uendelige kærtegn bøjede sig over hende, hængte han det som en brudegave, som han kaldte det, om halsen på hende. Da hendes tårer blev ved at

rinde, og hun ikke hørte på, hvad han sagde, satte han sig på kanten af sengen, og idet han snart klappede, snart kyssede hendes hånd, sagde han til hende, at han næste morgen ville bejle til hende hos hendes moder. Han beskrev hende den lille ejendom, han frit og uafhængigt havde ved Aarfloden, en bolig, der var bekvem og stor nok til også at kunne rumme hendes moder, hvis hendes alder tillod hende at rejse: Marker, haver, enge og vinbjerge og en gammel ærværdig fader, der ville tage imod hende med taknemmelighed og kærlighed, fordi hun havde reddet hans søn. Han sluttede hende, da hendes tårer vedblev ustandseligt at rinde ned på hovedpuden, i sine arme og spurgte hende, selv grebet af rørelse, hvad ondt han havde gjort hende, og om hun ikke kunne tilgive ham. Han tilsvor hende, at hans kærlighed til hende ikke skulle vige fra hans hjerte, og at kun en blanding af attrå og angst, som hun havde indgydt ham, i en tummel af sælsomt forvirrede følelser havde kunnet forføre ham til at gøre, hvad han havde gjort. Han mindede hende til sidst om, at morgenstjernen funklede, og at hvis hun blev længere i sengen, ville hendes moder komme og overraske hende der; han opfordrede hende for hendes helbreds skyld til at stå op og hvile sig nogle timer i sin egen seng; han spurgte hende, opfyldt af de forfærdeligste bekymringer som følge af hele hendes tilstand, om han skulle tage hende på sine arme og bære hende ind i hendes kammer, men da hun ikke svarede på noget af alt, hvad han sagde, og blot lå stille jamrende uden at røre sig, med hovedet trykket ned på armene i sengens puder, havde han til sidst, da den lyse dag skinnede ind ad vinduerne, ikke andet at gøre end uden videre at løfte hende op; han bar hende, der hang som livløs ned fra hans

skulder, op ad trappen til hendes kammer, og efter at have lagt hende på hendes seng og under tusind kærtegn endnu en gang gentaget alt, hvad han allerede havde sagt hende, kaldte han hende endnu en gang sin kære brud, trykkede et kys på hendes kinder og ilede tilbage til sit værelse.

Så snart dagen var helt brudt frem, begav den gamle Babekan sig op til sin datter og åbenbarede hende, idet hun satte sig på hendes seng, hvilken plan hun havde for med hensyn til den fremmede såvel som med hensyn til hans rejseselskab. Hun mente, at da Congo Hoango først kom tilbage om to dage, kom alt an på at holde den fremmede tilbage i huset så længe, uden at hans pårørende, som på grund af deres mængde kunne blive farlige, fik adgang til det. Til den ende, sagde hun, havde hun fundet på at bilde den fremmede ind, at i følge nyligt indløbne efterretninger ville general Dessalines med sin hær vende sig ad denne kant, og at det, på grund af den store fare, først når den tredje dag var til ende, ville være muligt efter hans ønske at modtage familien der i huset. For at selskabet ikke skulle rejse videre, måtte det imidlertid, sagde hun, forsynes med levnedsmidler, og for at de senere kunne få fat i det, måtte det holdes i den tro, at det ville finde tilflugt der i huset. Hun tilføjede, at sagen var vigtig, for så vidt som familien rimeligvis førte værdifulde ting med, og opfordrede datteren til af alle kræfter at understøtte hende ved det forehavende, hun havde gjort rede for. Toni rejste sig halvt over ende i sengen og sagde, rød i hovedet af harme, at det ville være skammeligt og nederdrægtigt således at krænke gæsteretten over for personer, som man havde lokket til huset; en forfulgt, der havde betroet sig til deres beskyttelse, mente hun, burde være dobbelt sikker

hos dem, og hun forsikrede, at hvis hun ikke opgav det blodige anslag, hun havde meddelt hende, ville hun på stedet gå til den fremmede og åbenbare ham, hvilken morderhule det hus var, han havde troet at skulle finde frelse i. "Toni!" sagde moderen, idet hun satte hænderne i siden og så på hende med store øjne. – "Ja," svarede Toni, idet hun sænkede stemmen, "hvad ondt har dette unge menneske, som jo ikke engang er franskmand af fødsel, men, som vi har set, schweizer, gjort os, at vi skulle falde over ham på røvervis, myrde og plyndre ham? Gælder de klager, der føres over planterne her, også i den del af øen, han kommer fra? Viser tværtimod ikke alt, at han er det ædleste og bedste menneske, som visselig ikke har lod og del i den uret, de sorte kan bebrejde hans race?" – Den gamle sagde blot med skælvende læber, mens hun betragtede det besynderlige udtryk i pigens ansigt, at hun var forbavset. Hun spurgte, hvad den unge portugiser havde gjort, som de for kort siden havde slået ned med køller i porten. Hun spurgte, hvad de to hollændere havde gjort, der for tre uger siden var faldet for negrenes kugler i gården; hvad man havde lagt de tre franskmænd og så mange enkelte flygtninge af de hvides race til last, som man, siden oprøret brød ud, havde taget livet af der i huset med bøsser, spyd og dolke. "Ved solens lys," sagde datteren, idet hun heftigt sprang ud af sengen, "du gør stor uret i at minde mig om de grufulde gerninger! De umenneskeligheder, I tvinger mig til al tage del i, har allerede længe oprørt mig i min sjæls inderste, og for at forsone mig med Gud og hans hævn for alt det, her er forefaldet, sværger jeg dig til, at jeg hellere tifold vil lide døden end tilstede, at der blot så meget som krummes et hår på denne unge mands hoved, så længe han opholder sig her i huset!" –

"Nå ja," sagde den gamle med et pludseligt udtryk af føjelighed, "så lad den fremmede rejse. Men," tilføjede hun, idet hun rejste sig for at gå, "når Congo Hoango kommer hjem og får at vide, at en hvid har overnattet her i huset, så må du selv stå til ansvar for den medlidenhed, der har bevæget dig til at lade ham drage bort igen imod Congos udtrykkelige befaling."

Denne ytring, i hvilken den gamles raseri hemmeligt brød frem til trods for al tilsyneladende mildhed, satte den unge pige i ikke ringe bestyrtelse. Hun kendte den gamles had til de hvide for godt til at hun kunne tro, at hun ville lade en sådan lejlighed til at tilfredsstille det gå fra sig. Frygt for at hun straks skulle sende bud til de omliggende plantager og hidkalde negrene for at overmande den fremmede, fik hende til ufortøvet at klæde sig på og følge efter hende nedenunder. Hun gik, mens moderen forstyrret gik bort fra buffeten, hvor hun syntes at have haft noget at gøre, og satte sig ved en spinderok, hen til døren hvor mandatet var opslået, der under livsstraf forbød alle sorte at yde de hvide husly og beskyttelse, og som om hun grebet af skræk indså hvilken uret hun havde begået, vendte hun sig pludselig om imod moderen, som hun godt vidste havde iagttaget hende bagfra, og kastede sig for hendes fødder. Hun omklamrede hendes knæ og bad hende om tilgivelse for de rasende ord, hun havde tilladt sig til fordel for den fremmede; undskyldte sig med den tilstand, halvt drømmende, halvt vågen, hvori hun, mens hun endnu lå i sengen, var blevet overrasket af hendes forslag til at overliste ham, og sagde, at hun helt og holdent gav ham til pris for landets bestående love, der jo nu en gang havde foreskrevet hans død. Den gamle sagde efter en pause, under hvilken hun ufravendt havde betragtet

pigen: "Ved Himlen, denne erklæring af dig redder hans liv for i dag. For da du truede med at tage ham i beskyttelse, kom jeg gift i maden, for i alt fald at kunne overgive ham død i Congo Hoangos magt, som han har befalet." Med disse ord rejste hun sig og hældte indholdet af en krukke, der stod på bordet, ud af vinduet. Toni, som knapt troede sine egne sanser, stirrede grebet af forfærdelse på moderen. Den gamle satte sig nu ned igen og spurgte, mens hun løftede pigen, som stadig lå på knæ, op fra gulvet, hvad der så pludselig havde bragt hende på andre tanker i løbet af en eneste nat: Om hun var blevet længe hos den fremmede, efter at hun havde lavet badet i stand til ham. Og om hun havde talt meget med ham. Toni, hvis barm bølgede, svarede imidlertid ikke eller i alt fald ikke noget bestemt herpå: Hun beråbte sig med nedslagne øjne, og idet hun holdt hænderne op for hovedet, på en drøm; men et blik på hendes ulykkelige moders bryst, sagde hun, idet hun hurtigt bukkede sig og kyssede hende på hånden, havde igen vakt mindet hos hende om hele den races umenneskelighed, hvortil denne fremmede hørte, og hun forsikrede, idet hun vendte sig om og holdt forklædet op for øjnene, at så snart Congo Hoango kom hjem, skulle hun få at se, hvilken datter hun havde i hende.

Babekan sad endnu hensunket i tanker og grublede over, hvad der vel kunne være grunden til pigens besynderlige lidenskabelighed, da den fremmede trådte ind i værelset med en seddel, han havde skrevet i sit sovekammer, og hvori han indbød familien til at tilbringe nogle dage på negeren Hoangos plantage. Han hilste meget muntert og venligt på moder og datter, gav den gamle sedlen og bad hende om straks at lade den bringe ud i skoven og sørge for selskabet, som hun havde

lovet ham. Babekan rejste sig og sagde med et udtryk af uro, idet hun lagde sedlen ind i vægskabet: "Herre, vi må bede Dem om straks at gå op på Deres soveværelse igen. Vejen er fuld af enkelte negerbander, som rykker her forbi og melder os, at general Dessalines er ved at vende sig ad denne kant med sin hær. Huset her, som står åbent for enhver, yder Dem ingen sikkerhed, med mindre De skjuler Dem i Deres sovekammer, der vender ud til gården, og holder dørene og vinduesskodderne lukket på det omhyggeligste." – "Hvad for noget?" sagde den fremmede forbavset; "general Dessalines ..." – "Spørg ikke," afbrød den gamle ham, idet hun bankede tre gange i gulvet med en stok; "når vi er kommet op i Deres sovekammer, hvorhen jeg skal følge Dem, skal jeg forklare Dem det hele." Den fremmede, som den gamle med ængstelige lader trængte ud af værelset, vendte sig endnu en gang i døren og råbte: "Men bliver der da i alt fald ikke sendt bud til min familie, som venter på mig, og ..." – "Det bliver alt sammen besørget," afbrød den gamle ham, mens den bastarddreng, vi allerede kender, trådte ind hidkaldt af hendes banken; derpå bød hun Toni, som med ryggen til den fremmede var trådt hen foran spejlet, at tage en kurv med levnedsmidler, der stod i en krog, og så begav moderen, datteren, den fremmede og drengen sig op i sovekammeret.

Her fortalte den gamle, idet hun satte sig mageligt til rette i en lænestol, at man hele natten havde set general Dessalines' vagtblus glimte over bjergene, der begrænsede horisonten, hvilket i virkeligheden forholdt sig rigtigt, skønt endnu ikke en eneste neger af hans hær, der rykkede frem i sydvest imod Port au Prince, havde vist sig der på egnen. Det lykkedes hende

derved at styrte den fremmede i en hvirvel af uro, som hun dog senere igen forstod at stille ved forsikringen om, at hun ville gøre alt muligt for hans frelse, selv om det skulle gå så galt, at hun fik indkvartering. På hans gentagne indstændige anmodning om, at hun under disse omstændigheder i alt fald ville komme hans familie til hjælp med levnedsmidler, tog hun kurven ud af hånden på datteren, gav drengen den og sagde, at han skulle bringe den ud til Mågedammen i den nærliggende bjergskov, til den fremmede officers familie, som var der. Officeren selv, skulle han sige, befandt sig vel. Venner af de hvide, som selv måtte døje meget af de sorte for det partis skyld, de havde taget, havde medlidende optaget ham i deres hus. Så snart landevejen var fri for de væbnede negerbander, man ventede, ville man straks træffe anstalter til også at skaffe familien ophold der i huset. "Har du forstået mig?" spurgte hun, da hun var færdig. Drengen svarede, idet han tog kurven på hovedet, at han godt kendte Mågedammen, hvor han af og til plejede at fiske med sine kammerater, og at han nok skulle udrette alt, hvad man havde pålagt ham, hos den fremmede herres familie. På den gamles spørgsmål, om herren havde noget at tilføje, trak han en ring af sin finger og gav drengen den med pålæg om at aflevere den til familiens overhoved, hr. Strömli, til tegn på, at det havde sin rigtighed med den besked, han bragte. Derpå traf moderen flere foranstaltninger, som hun sagde, for at den fremmede kunne være sikker, bød Toni lukke vinduesskodderne og tændte selv for at sprede det mørke, der derved blev i værelset, et lys ved hjælp af et fyrtøj, der lå på kamingesimsen, hvilket voldte hende nogen ulejlighed, da tønderet ikke ville fænge. Den fremmede benyttede dette

øjeblik til blidt at slå armen om Tonis liv og hviske til hende, hvorledes hun havde sovet, og om han ikke skulle fortælle moderen, hvad der var sket. Men det første spørgsmål svarede Toni ikke på, og på det andet svarede hun, idet hun snoede sig ud af hans arm: "Nej! Elsker De mig, så sig ikke et ord!" Hun undertrykte den angst, som alle disse løgnagtige anstalter vakte i hende, og under påskud af, at hun ville lave frokost i stand til den fremmede, skyndte hun sig nedenunder.

Hun tog det brev ud af skabet, som den fremmede i sit hjertes uskyldighed havde skrevet for at opfordre familien til at følge med drengen til plantagen, og idet hun lod det komme an på lykken, om moderen ville savne det, fløj hun, bestemt på i værste tilfælde at lide døden sammen med den fremmede, efter drengen, der vandrede ud ad landevejen. Hun betragtede nemlig over for Gud og sit eget hjerte ikke længere den unge mand som en slet og ret gæst, hun havde givet husly, men som sin forlovede og husbond, og det var hendes agt, så snart han blot havde folk nok på sin side i huset, uden forbehold at sige det til moderen, hvis bestyrtelse under disse omstændigheder hun gjorde regning på. "Nanky," sagde hun, da hun åndeløs og i hast havde nået drengen på landevejen; "moder har ændret sin plan med hensyn til hr. Strömlis familie. Tag dette brev. Det er til hr. Strömli, familiens gamle overhoved, og indeholder indbydelse til at tilbringe nogle dage her på plantagen med hele sit følge. Vær klog og gør selv alt, hvad du kan for at få dem til at beslutte sig dertil; Congo Hoango vil lønne dig for det, når han kommer hjem." – "Godt, godt, tante Toni!" svarede drengen. "Skal jeg være fører for toget hertil?" spurgte han, idet han omhyggeligt svøbte brevet ind og stak det i lommen. – "Ja, vist

så," svarede Toni; "det følger af sig selv. De kender jo ikke egnen. Men af hensyn til de tropper, der muligvis færdes på landevejen, er det ikke værd, at du tiltræder vandringen før ved midnatstid, men så må du også fremskynde den således, at du kan være her igen før daggry. Kan jeg stole på dig?" – "Stol I blot på Nanky," svarede drengen; "jeg ved, hvorfor I lokker disse hvide flygtninge til plantagen, og Congo Hoango skal blive tilfreds med mig."

Derpå bar Toni frokosten op til den fremmede, og efter at have hentet resterne begav moder og datter sig atter ind i det forreste værelse for al røgte deres husgerning. Det kunne ikke undgås, at moderen noget efter gik hen til skabet og så naturligvis savnede brevet. Som om hun ikke stolede på sin hukommelse, tog hun sig med hånden til panden og spurgte Toni, hvor hun havde lagt brevet, den fremmede havde givet hende. Toni svarede efter en kort pause, under hvilken hun slog øjnene ned, at hun vidste jo nok, at den fremmede havde stukket det til sig igen og i begges påsyn revet det i stykker oppe i sit sovekammer. Moderen så på hende med store øjne: Hun mente bestemt at huske, at hun havde fået brevet af ham og lagt det ind i skabet, men da hun efter længe at have søgt efter det, ikke fandt det, og hun som følge af flere lignende tilfælde nærede mistillid til sin hukommelse, var der til sidst ikke andet for end at tro, hvad datteren sagde. Hun kunne imidlertid ikke undertrykke sin levende misfornøjelse med denne omstændighed og mente, at brevet ville have været af største vigtighed for Congo Hoango som middel til at lokke familien til plantagen. Om middagen og aftenen, da Toni bragte den fremmede mad, benyttede den gamle, som sad ved bordet for at

underholde ham, flere gange lejligheden til at spørge ham om brevet, men Toni var behændig nok til, hver gang talen kom på dette farlige punkt, at forvirre den eller føre den hen på noget andet, så at moderen aldrig kom på det rene med, hvad der var blevet af brevet. Således gik dagen; efter aftensmåltidet aflåste moderen for forsigtigheds skyld, som hun sagde, den fremmedes dør, og efter at have lagt råd op med Toni om, hvilken list hun skulle finde på for næste dag at komme i besiddelse af et lignende brev begav hun sig til ro og bød datteren ligeledes gå i seng.

Så snart Toni, der med længsel havde ventet på dette øjeblik, var kommet ind i sit sovekammer og havde forvisset sig om, at moderen var faldet i søvn, stillede hun den hellige jomfrus billede, der hang ved siden af hendes seng, op på en stol og knælede ned foran det med foldede hænder. Hun anråbte i en bøn fuld af uendelig inderlighed, frelseren, hendes guddommelige søn, om mod og standhaftighed til at aflægge den unge mand, hun nu tilhørte, en bekendelse af de forbrydelser, der tyngede på hendes unge hjerte. Hun lovede, at hun, hvad det så end skulle koste hendes hjerte, ikke ville skjule noget for ham, heller ikke den ubarmhjertige og forfærdelige hensigt, hvormed hun i går havde lokket ham ind i huset, men hun ønskede, at han for de skridts skyld, hun allerede havde gjort til hans redning, ville tilgive hende og føre hende med sig til Europa som sin trofaste hustru. Vidunderlig styrket ved denne bøn tog hun, idet hun rejste sig, hovednøglen, der åbnede og lukkede alle værelser i huset, og gik med den langsomt uden lys over den smalle gang, der gennemskar bygningen, til den fremmedes sovekammer. Hun åbnede sagte

døren og trådte hen til hans seng, hvor han lå hensunket i dyb søvn. Månen skinnede på hans smukke ansigt, og nattevinden, som trængte ind gennem de åbne vinduer, legede med håret over hans pande. Hun bøjede sig blidt over ham og kaldte ham ved navn, idet hun indsugede hans søde ånde, men han var optaget af en drøm, der syntes at handle om hende, i alt fald hørte hun gentagne gange hans glødende, skælvende læber hviske ordet: "Toni!" En vemod, som ikke er til at beskrive, greb hende; hun kunne ikke beslutte sig til at rive ham ud af yndige fantasiers himmel ned i en lumpen, elendig virkelighed, og vis på, at han jo før eller senere måtte vågne af sig selv, knælede hun ned ved hans seng og dækkede hans dyrebare hånd med kys.

Men hvem skildrer den forfærdelse, der et øjeblik efter greb hende, da hun pludselig nede i gården hørte larm af mennesker, heste og våben og ganske tydeligt på stemmen kendte Congo Hoango, der uventet var vendt tilbage fra general Dessalines' lejr med hele sit følge. Hun styrtede, idet hun omhyggeligt undgik månelyset, der kunne forråde hende, hen til vinduet og hørte allerede moderen afgive negeren beretning om alt, hvad der var forefaldet, også om den europæiske flygtning, der opholdt sig i huset. Negeren befalede med dæmpet stemme sine folk at være stille. Han spurgte den gamle, hvor den fremmede for øjeblikket var, hvorpå hun betegnede ham hans værelse og også meddelte ham den påfaldende samtale, hun havde haft med datteren angående flygtningen. Hun forsikrede negeren, at pigen var en forræderske, og at hele planen til at få fat i ham var på nippet til at strande. Den lumske tøs havde i alt fald straks, da natten faldt på, som hun godt havde mærket,

listet sig i seng til ham, og der havde hun til nu ligget i ro og mag; og var den fremmede ikke allerede flygtet, var han sandsynligvis advaret, og måden, hvorpå han skulle iværksætte sin flugt, aftalt. Negeren, som allerede i flere lignende tilfælde havde prøvet pigens troskab, svarede, at det var vist ikke muligt. "Kelly og Omra," råbte han rasende, "tag jeres bøsser," og dermed gik han ledsaget af alle sine negre op ad trappen uden at sige et ord mere og gik hen til den fremmedes værelse.

Toni, som havde set og hørt hele dette optrin foregå i løbet af nogle få minutter, var lamslået, som om et lyn havde ramt hende. Hun tænkte et øjeblik på at vække den fremmede, men dels var der ingen mulighed for, at han kunne flygte, eftersom gården var besat, dels forudså hun, at han ville gribe til våben, og at han da som følge af negrenes overlegne styrke straks ville blive strakt til jorden. Ja, det forfærdeligste hensyn, hun var nødt til at tage, var, at den ulykkelige, hvis han i denne stund så hende ved sin seng, måtte anse hende for en forræderske og i stedet for at lytte til hendes råd i sit raseri over en så ulyksalig fejltagelse uden ringeste besindelse ville løbe lige i armene på Congo Hoango. I denne usigelige angst faldt hendes øjne på et reb, der, Himlen må vide ved hvilket tilfælde, hang på et søm i væggen. Gud selv, mente hun, idet hun rev det ned, havde hængt det der til hendes og hendes vens frelse. Hun bandt den unge mands hænder og fødder med det og slog en mængde knuder på det, og efter at hun, uden at ænse, at han rørte sig og strittede imod, havde trukket løkkerne sammen og bundet enderne fast til sengen, trykkede hun, glad over at have været situationen voksen, et kys på hans læber og ilede Congo Hoango, som allerede hørtes på trappen, i møde.

Negeren, som stadig ikke fæstede lid til, hvad den gamle havde fortalt angående Toni, blev, da han så hende træde ud af det værelse, der var blevet ham betegnet, bestyrtet og forvirret stående i korridoren med sit følge af fakkelbærere og bevæbnede. "Den troløse! Den forræderske!" råbte han, og idet han vendte sig til Babekan, der var trådt nogle skridt hen imod den fremmedes dør, spurgte han: "Er han flygtet?" Babekan, som ikke havde set ind i værelset, men blot set at døren var åben, råbte rasende: "Den tyvetøs! Hun har ladet ham undslippe! Skynd jer og besæt udgangene, førend han slipper ud i det fri!" – "Hvad er der på færde?" sagde Toni, idet hun med et udtryk af forbavselse så på den gamle og negrene, der omringede hende. – "Hvad der er på færde?" svarede Hoango, og med de ord greb han hende i brystet og stødte hende ind i værelset. – "Er I forrykte?" råbte Toni, idet hun stødte den gamle neger, der blev målløs af forbavselse over, hvad han nu så, fra sig; "dér ligger den fremmede, som jeg har bundet i hans seng, og ved Himlen, det er ikke det værste, jeg har gjort i mit liv!" Med disse ord vendte hun ryggen til ham og satte sig ved et bord som om hun græd. Den gamle neger vendte sig til moderen, der forvirret stod noget afsides. "Hvad er det for et eventyr, du har bundet mig på ærmet, Babekan?" sagde han. – "Himlen være lovet!" svarede moderen, idet hun forlegen undersøgte rebet, den fremmede var bundet med. Negeren stak sværdet i skeden, trådte hen til sengen og spurgte den fremmede, hvem han var, hvorfra han kom og hvor han agtede sig hen, men da han under krampagtige anstrengelser for at rive sig løs ikke svarede, men blot i dyb smerte stønnede: "Oh, Toni! Oh, Toni!" tog moderen ordet og meddelte Congo, at han

var en schweizer, der hed Gustav von der Ried, og at han kom fra Fort Dauphin med en hel familie af europæiske hunde, som for tiden opholdt sig i bjerghulerne ved Mågedammen. Congo, som så pigen sidde tungsindig med hånden under kinden, gik hen til hende, kaldte hende sin kære pige, klappede hende på kinderne og bad hende om forladelse for den overilede mistanke, han havde givet luft over for hende. Moderen, som ligeledes var gået hen til Toni, rystede på hovedet, satte hænderne i siden og spurgte, hvorfor hun havde bundet den fremmede i sengen, eftersom han jo ikke anede det ringeste om den fare, han var i. Toni, som nu virkelig græd af smerte og raseri, svarede, idet hun pludselig vendte sig til moderen: "Fordi du hverken har øjne eller øren! Fordi han meget godt forstod, hvilken fare han var i! Fordi han ville flygte! Fordi han havde bedt mig om at være ham behjælpelig dermed! Fordi han havde lagt råd op imod dit eget liv og uden tvivl ved daggry ville have udført sit forsæt, hvis jeg ikke havde bundet ham!" Den gamle neger kærtegnede og beroligede pigen og bød Babekan tie om den sag. Han kaldte på et par skytter for øjeblikkelig at lade loven, som den fremmede var hjemfalden til, fuldbyrde på ham. Men Babekan hviskede til ham: "Nej, for Guds skyld, Hoango!" Hun tog ham til side og forklarede ham, at den fremmede først, inden han blev skudt, måtte skrive et brev for at lokke familien til plantagen; at bekæmpe den i skoven ville være forbundet med mange farer. Hoango, som betænkte, at familien rimeligvis ikke var ubevæbnet, gav hende ret; da det var for sent til at lade det omtalte brev skrive nu, satte han to mand til at holde vagt ved den hvide flygtning, og efter for en sikkerheds skyld at have undersøgt, om rebet var til at stole på, og ladet et

par folk binde det fastere, fordi han fandt det for løst, forlod han værelset med hele sit følge, og alle gik efterhånden til ro.

Men Toni, som kun for et syns skyld havde sagt godnat til negeren, der endnu en gang rakte hende hånden, stod igen op af sin seng, så snart alt var blevet stille i huset, listede sig gennem en bagport ud i det fri og løb med hjertet opfyldt af den vildeste fortvivlelse ad den kant til, som hr. Strömlis familie måtte komme fra, for de foragtelige blikke, den fremmede i sin seng havde sendt hende, havde gennemboret hendes hjerte som knivstik; der blandede sig en følelse af heftig bitterhed i hendes kærlighed til ham, og hun jublede ved tanken om, at hun ville sætte livet til ved det, hun nu gjorde for at frelse ham. I sin bekymring for ikke at træffe familien tog hun stade ved en pinjestamme, som selskabet måtte komme forbi, hvis det havde modtaget indbydelsen, og næppe lysnede det første daggry i horisonten, før hun langt borte imellem træerne hørte drengen Nankys stemme, da han, som aftalt var, førte familien til plantagen.

Toget bestod af hr. Strömli og hans hustru, hvilken sidste red på et mulæsel, deres fem børn, af hvilke de to, Adelbert og Gottfried, var unge mennesker på henholdsvis atten og sytten år, tre tjenere og to piger, hvoraf den ene, der havde et spædt barn ved brystet, red på det andet mulæsel, i alt tolv personer. Det bevægede sig langsomt frem over de trærødder, vejen ligesom var gennemvævet med, hen imod pinjestammen, fra hvis skygge Toni, så lydløst, som om det gjaldt om ikke at forskrække nogen, trådte frem og råbte: "Holdt!" Drengen kendte hende straks, og på hendes spørgsmål om, hvor hr. Strömli var, forestillede han hende straks glad for familiens

gamle overhoved, mens mænd, kvinder og børn omringede hende. "Ædle herre," sagde Toni, idet hun med fast stemme afbrød hans hilsner, "negeren Hoango er uventet kommet tilbage til plantagen med hele sit følge. I kan nu ikke søge ly der uden at udsætte jer for den største livsfare, ja, Deres fætter, som til sin ulykke fandt ly der, er fortabt, hvis De ikke griber til våben og følger med mig til plantagen for at befri ham af det fangenskab, negeren Hoango holder ham i." – "Gud i Himlen!" råbte alle familiens medlemmer skrækslagne, og moderen, der var syg og udmattet af rejsen, faldt afmægtig ned af muldyret. Mens pigerne på hr. Strömlis råb ilede til for at hjælpe deres frue, førte Toni, som de unge mennesker bestormede med spørgsmål, hr. Strömli og de andre mænd til side af frygt for drengen Nanky. Hun fortalte, ude af stand til at holde de tårer, skam og anger afpressede hende, tilbage, mændene alt, hvad der var sket; hvorledes forholdene i huset var, da den unge officer kom; hvorledes den samtale, hun havde haft med ham under fire øjne, havde forandret dem på en ganske ubegribelig måde; hvad hun, da negeren kom, havde gjort, næsten vanvittig af angst, og hvorledes hun nu ville sætte livet ind på igen at befri ham fra det fangenskab, hun selv havde styrtet ham i. "Mine våben!" råbte hr. Strömli, idet han ilede hen til sin kones muldyr og tog sin bøsse. Mens også hans kraftige sønner, Adelbert og Gottfried, og hans tre brave tjenere væbnede sig, sagde han: "Fætter Gustav har reddet livet for mere end én af os, nu er det vores tur til at yde ham den samme tjeneste," og derpå løftede han atter sin hustru, der nu var kommet til sig selv igen, op på muldyret, lod af forsigtighed drengen Nankys hænder binde for at have en slags gidsel i ham, sendte hele følget af

kvinder og børn tilbage til Mågedammen under beskyttelse af sin trettenårige, ligeledes bevæbnede søn Ferdinand, og efter at have udspurgt Toni, som selv havde taget en hjelm og et spyd, om negrenes styrke, og hvorledes den var fordelt på gården, og lovet hende, så vidt det lod sig gøre, at skåne så vel Hoango som hendes moder, stillede han sig modigt, stolende på Gud, i spidsen for sin lille skare og brød, ført af Toni, op til plantagen.

Så snart de havde listet sig ind ad bagporten, gav Toni hr. Strömli anvisning på det værelse, Hoango og Babekan lå i, og mens hr. Strömli og hans folk lydløst trådte ind i det åbne hus og bemægtigede sig alle negrenes geværer, der var stillet i pyramider, listede hun sig ind i stalden, hvor Nankys femårige halvbroder Seppy sov, for den gamle Hoango holdt overmåde meget af Nanky og Seppy, hans bastardbørn, især af Seppy, hvis moder var død for kort tid siden, og da tilbagetoget til Mågedammen og flugten derfra til Port au Prince, selv om det lykkedes at befri den fangne unge mand, ville være forbundet med mangeartede vanskeligheder, sluttede hun ganske rigtigt, at det ville være en stor fordel for dem, i tilfælde af, at negerne forfulgte dem, at have de to drenge med som en slags gidsler. Det lykkedes hende uset at få drengen taget op af sengen og at bære ham, halvt sovende og halvt vågen, over i hovedbygningen. Imidlertid var hr. Strömli, så stille, som det lod sig gøre, med sine folk trådt ind i Hoangos sovekammer, men i stedet for, som han ventede, at finde ham og Babekan i sengen, stod de allerede, vækket af larmen, halvnøgne og hjælpeløse midt i værelset. Hr. Strömli tog sin bøsse i hånden og råbte, at de skulle overgive sig, hvis ikke var de dødsens. Men i stedet for at svare rev Hoango en pistol ned fra væggen og

affyrede den på må og få imellem dem; kuglen strejfede hr. Strömlis hoved. Det blev signalet til, at dennes folk rasende kastede sig over ham; efter at have affyret endnu et skud, der gennemborede skulderen på en af tjenerne, blev Hoango såret i hånden af et sabelhug. Både han og Babekan blev kastet til jorden og bundet med reb til et stort bord. Imidlertid var Hoangos negre, tyve eller flere, vækket af skuddene styrtet ud af deres stalde og trængte, da de hørte den gamle Babekan skrige inde i huset, rasende frem imod dette for igen at komme i besiddelse af deres våben. Forgæves posterede hr. Strömli, hvis sår ikke havde noget at betyde, sine folk ved husets vinduer og lod dem fyre på negrene for at holde dem i ave; de ænsede ikke, at to af dem faldt, og var i færd med at hente økser og brækjern for at sprænge døren, som hr. Strömli havde lukket i lås, da Toni, rystende over hele kroppen, trådte ind i Hoangos værelse med drengen Seppy på armen. Hr. Strömli, hvem dette kom meget belejligt, rev drengen ud af armene på hende; han vendte sig, idet han trak sin hirschfænger, mod Hoango og svor, at han øjeblikkelig ville dræbe drengen, hvis han ikke råbte til negrene, at de skulle opgive deres forehavende. Hoango, hvis kraft var brudt ved det hug, han havde fået over de tre fingre, og som indså, at hans eget liv stod på spil, såfremt han vægrede sig, svarede efter nogen betænkning, idet han lod sig løfte op fra gulvet, at han ville gøre det. Ført af hr. Strömli stillede han sig ved vinduet, og idet han vinkede med et lommetørklæde, som han tog i venstre hånd, råbte han til negrene, at de skulle lade døren være og begive sig tilbage til deres stalde, han havde ikke deres hjælp nødig for at redde livet. Derpå stilnede kampen lidt af. Hoango sendte på hr. Strömlis forlangende en neger, der var

blevet fanget og slæbt ind i huset, ned til den skare, der endnu tøvede og lagde råd op i gården og lod ham gentage befalingen, og da de sorte, hvor lidt de end forstod af det hele, måtte lystre denne udtrykkelige ordre, opgav de deres forehavende, til hvis udførelse de allerede havde alt i beredskab, og forføjede sig, skønt knurrende og bandende, efterhånden tilbage til deres stalde. Hr. Strömli lod nu i Hoangos påsyn drengen Seppys hænder binde og sagde til negeren, at han ikke havde anden hensigt end at befri sin fætter officeren fra det fangenskab, han holdtes i på plantagen, og at der, i fald der ingen hindringer blev lagt i vejen for hans flugt til Port au Prince, ikke skulle ske hverken ham eller hans børn nogen overlast, børnene skulle han nok få tilbage. Babekan, som Toni gik hen til for med en rørelse, hun ikke kunne undertrykke, at give hende hånden, stødte heftigt denne fra sig. Hun kaldte hende en nederdrægtig forræderske og sagde, idet hun vendte sig om på bordet, hun lå på, at Guds hævn ville ramme hende endnu før, end hun havde kunnet glæde sig over sin skændselsgerning. Toni svarede: "Jeg har ikke forrådt jer; jeg er hvid og forlovet med den unge mand, I har fanget; jeg hører til deres race, som I ligger i åben krig med, og skal vide at stå til ansvar derfor over for Gud, der har stillet mig på deres side." Derpå satte hr. Strömli vagt ved negeren Hoango, som han for en sikkerheds skyld igen havde ladet binde, og som nu var bundet til dørstolpen; tjeneren, der lå afmægtig på gulvet med knust skulderblad, lod han løfte op og bære bort, og efter at han havde sagt til Hoango, at de to børn, Nanky og Seppy, kunne han om nogle dage lade afhente i Sainte Luze, hvor de første franske forposter stod, tog han Toni ved hånden og førte hende under Babekans og den gamle

Hoangos forbandelser ud af soveværelset, mens hun, bestormet af mange forskellige følelser, ikke kunne holde sine tårer tilbage.

Imidlertid var Adelbert og Gottfried, hr. Strömlis sønner, allerede, efter at den første hovedkamp ved vinduerne var til ende, på deres faders befaling ilet op til deres fætter Gustavs værelse og havde været heldige nok til efter en hårdnakket modstand at overvælde de to sorte, der holdt vagt i det. Den ene lå dræbt der inde, den anden havde med et svært skudsår slæbt sig ud i korridoren. Brødrene, af hvilke den ene, den ældste, selv var blevet såret i låret, ganske vist kun let, løste den kære fætter af hans bånd; de omfavnede og kyssede ham og opfordrede ham jublende, idet de rakte ham våben, til at følge med dem ind i det forreste værelse, hvor hr. Strömli nu, da sejren var vundet, rimeligvis allerede var ved at ordne alt til tilbagetoget. Men fætter Gustav trykkede dem blot venligt i hånden, siddende halvt over ende i sengen; for øvrigt var han stille og adspredt, og i stedet for at gribe pistolerne, de rakte ham, hævede han sin højre hånd og strøg sig over panden med den med et ubeskriveligt udtryk af sorg. De unge mennesker, der havde sat sig ned hos ham, spurgte, hvad han fejlede, og da han slog sine arme om dem og lænede hovedet til deres skuldre, ville Adelbert allerede til at rejse sig for at hente en drik vand i den tro, at han var ved at besvime, da Toni trådte ind i værelset med hr. Strömli i hånden og drengen Seppy på armen. Ved dette syn skiftede Gustav farve; han holdt sig, idet han rejste sig, fast ved vennerne, som om han var ved at segne, og inden de unge mennesker vidste, hvad han ville med pistolen, som han nu tog ud af hånden på dem, affyrede han den, tænderskærende af

raseri, imod Toni. Kuglen gik midt igennem brystet på hende, og da hun med et kvalt smertensskrig endnu gjorde nogle skridt hen imod ham og derpå, idet hun gav drengen til hr. Strömli, segnede ned foran ham, slyngede han pistolen over hende, stødte hende fra sig med foden og kastede sig atter på sengen, idet han kaldte hende en skøge. "Dit uhyre!" råbte hr. Strömli og begge hans sønner. De unge mennesker kastede sig over pigen, løftede hende op og kaldte på en af de gamle tjenere, som i mange lignende fortvivlede tilfælde havde ydet dem hjælp som læge. Men pigen, som krampagtigt holdt hånden for såret, skubbede vennerne fra sig og stammede rallende, idet hun pegede på sin drabsmand: "Sig ham – sig ham –." – "Hvad skal vi sige ham?" spurgte hr. Strömli, da døden berøvede hende mælet. Adelbert og Gottfried rejste sig og råbte til den ubegribeligt græsselige morder, om han vidste, at det var pigen, der havde reddet ham, at hun elskede ham, og at det var hendes agt at flygte til Port au Prince med ham, for hvis skyld hun havde ofret alt, forældre og alt, hvad hun ejede og havde. De tordnede ham "Gustav!" i øret og spurgte ham, om han ikke hørte, hvad de sagde, rystede ham og rykkede ham i håret, da han blev liggende ufølsom i sengen uden at ænse dem. Så rejste Gustav sig over ende; han kastede et blik på pigen, der væltede sig i sit blod, og det raseri, der havde fremkaldt hans gerning, veg ganske naturligt pladsen for en følelse af almindelig medlidenhed. Hr. Strömli, hvem hede tårer randt ned ad kinderne, sagde: "Hvorfor gjorde du dette, elendige?" Fætter Gustav var stået op af sengen og betragtede pigen, idet han tørrede sveden af panden: Hun havde på skændig vis bundet ham ved nattetide og overgivet ham til negeren Hoango,

sagde han. "Ak!" råbte Toni og rakte med et ubeskriveligt blik hånden ud imod ham, "jeg bandt dig, kæreste ven, fordi ..." men hun kunne ikke sige mere og heller ikke nå ham med hånden; hendes kraft slappedes pludselig, og hun sank atter tilbage i hr. Strömlis skød. "Hvorfor?" spurgte Gustav, der var blevet bleg, idet han knælede ned ved siden af hende. Efter en lang pause, der kun afbrødes af Tonis rallen, og under hvilken man forgæves håbede på et svar fra hende, tog hr. Strömli ordet og sagde: "Fordi der ikke gaves noget andet middel til at frelse dig; fordi hun ville undgå den kamp, du ganske sikkert ville have indladt dig på; fordi hun ville vinde tid, til vi, som allerede på hendes foranstaltning var under vejs, kunne befri dig med våben i hånd." Gustav dækkede sit ansigt med hænderne. "Oh!" råbte han uden at se op, og det var ham, som om jorden sank under hans fødder, "er det sandt, hvad I siger?" Han slog sine arme om hende og så hende ind i ansigtet med hjertet sønderrevet af jammer. "Ak!" sagde Toni, og det var hendes sidste ord, "du skulle ikke have mistroet mig!" Dermed opgav hun ånden. Gustav rev sig i håret. "Ja vist!" sagde han, da fætrene rev ham bort fra liget, "jeg skulle ikke have mistroet dig, for du var trolovet med mig ved en hellig ed, skønt vi ikke havde vekslet et ord om det!" Hr. Strömli trykkede jamrende brystdugen, der dækkede pigens bryst, ned. Han opfordrede tjeneren, der stod ved siden af ham med nogle ufuldkomne instrumenter, til at tage kuglen ud – han mente, den måtte sidde i brystbenet; men alle bestræbelser var forgæves, den havde helt gennemboret hende, og hun havde som sagt opgivet ånden.

Imidlertid var Gustav gået hen til vinduet, og mens hr. Strömli og hans sønner under stille gråd lagde råd op om, hvad de skulle gøre med liget, og om man ikke skulle tilkalde moderen, skød Gustav sig en kugle gennem hovedet med den anden pistol. Denne ny rædselsgerning berøvede fuldstændig hans pårørende besindelsen. Nu gjaldt det om at hjælpe ham, men den ulykkeliges hjerneskal var helt splintret, og hjernen sad, da han havde skudt sig igennem munden, til dels rundt omkring på væggene. Hr. Strömli var den første, der tog sig sammen. Da dagen allerede skinnede helt lyst ind igennem vinduerne, og der også kom bud om, at negrene atter viste sig i gården, var der ikke andet for end ufortøvet at tænke på tilbagetoget. Man lagde de to lig, som man ikke ville lade blive tilbage i de rå negres vold, på et bræt, og efter at man på ny havde ladet bøsserne, brød det triste tog op til Mågedammen. Hr. Strömli gik foran med drengen Seppy på armen; efter ham fulgte de to stærkeste af tjenerne, som bar ligene på deres skuldre; den sårede vaklede af sted støttende sig til en stok, og Adelbert og Gottfried gik med bøsserne spændte ved siden af det langsomt skridende ligtog. Da negrene så, hvor svag skaren var, kom de frem fra deres boliger med spyd og forke og syntes at gøre miner til at ville angribe, men Hoango, som man havde været så forsigtig at løse, trådte ud på husets trappe og vinkede til negrene, at de skulle forholde sig rolige. "I Sainte Luze!" råbte han til hr. Strömli, som allerede var nået ud i porten med ligene, "I Sainte Luze!" svarede denne, hvorpå toget uden at blive forfulgt kom ud på marken og nåede skoven. Ved Mågedammen, hvor de fandt familien, gravede de under mange tårer en grav til ligene; og efter at de havde vekslet

ringene, de bar, sænkede de dem under stille bøn ned i den evige freds bolig. Hr. Strömli var så heldig med sin hustru og sine børn at nå Sainte Luze i løbet af fem dage, og der efterlod han, som han havde lovet, de to negerdrenge. Han kom til Port au Prince kort før belejringens begyndelse og kæmpede på dens volde for de hvides sag; og da byen efter hårdnakket modstand overgav sig til general Dessalines, reddede han sig sammen med den franske hær om bord på den engelske flåde, og familien sejlede så til Europa og nåede uden yderligere uheld Schweiz. Hr. Strömli købte sig for resten af sin lille formue en ejendom i nærheden af Rigi, og endnu i året 1807 kunne man i buskadset i hans have se det mindesmærke, han havde ladet rejse for sin fætter Gustav og hans forlovede, den trofaste Toni.

Tiggerkvinden i Locarno

Ved foden af Alperne ved Locarno i Øvreitalien lå der et gammelt slot, som man nu, når man kommer fra St. Gotthardt, ser som en grushob og ruiner. Det tilhørte en marchese og havde høje og store værelser, og i et af disse havde husfruen en gang af medlidenhed ladet rede et stråleje til en gammel, syg kone, der var kommet og havde tigget ved døren. Marchesen, som, da han kom hjem fra jagt, tilfældigvis kom ind i dette værelse, hvor han plejede at stille sin bøsse, bød harmfuld konen at rejse sig fra krogen, og forføje sig hen bag ovnen. Da hun ville rejse sig, gled hun med krykken på det glatte gulv og kom farligt til skade over krydset; hun rejste sig ganske vist med usigelig møje og gik over gulvet, som det var blevet pålagt hende, men bag ovnen segnede hun stønnende og jamrende om og døde.

Flere år efter, da marchesen som følge af krig og misvækst var kommet i betænkelige formue-omstændigheder, indfandt der sig en florentinsk ridder hos ham og vilde købe slottet af ham på grund af dets smukke beliggenhed. Marchesen, hvem det var meget magtpåliggende, at handelen kom i stand, pålagde sin kone at indkvartere ham i det oven omtalte værelse, der stod tomt, og som var meget smukt og prægtigt udstyret. Men hvor forbavset blev ikke ægteparret, da ridderen midt om natten bleg og forstyrret kom ned til dem og højt og dyrt forsikrede, at det spøgte i værelset, idet noget usynligt havde rejst sig i en krog med en lyd, som om det lå på strå, og med

lydelige skridt langsomt og besværligt var gået tværs over gulvet og stønnende og jamrende segnet om bag ovnen.

Marchesen blev forskrækket, han vidste selv ikke rigtig hvorfor, men han lo med kunstlet munterhed ad ridderen og sagde, at han ville straks stå op og for at berolige ham tilbringe natten sammen med ham i værelset. Ridderen bad ham imidlertid om at gøre ham den tjeneste at give ham lov til at tilbringe natten i en lænestol i hans soveværelse, og da det blev morgen, lod han spænde for, sagde farvel og rejste.

Denne tildragelse, som vakte overordentlig opsigt, skræmte på en for marchesen højst ubehagelig måde flere købere bort, og da der til hans overraskelse, og uden at han kunne begribe hvorledes, iblandt hans egne husfolk opstod et rygte om, at det spøgte i værelset ved midnatstid besluttede greven næste nat selv at undersøge sagen for ved et afgørende skridt at slå det ned. Da tusmørket faldt på, lod han derfor sin seng stille op i det omtalte værelse og ventede, uden at sove, på midnatstimen. Men hvor forfærdet blev han ikke, da han virkelig, så snart det tolvte slag forkyndte åndetimen, hørte den ubegribelige lyd; det var, som om et menneske rejste sig fra strå, der knistrede under det, gik tværs over gulvet og sukkende og rallende sank om bag ovnen. Da han kom ned næste morgen, spurgte markisen ham, hvilket udfald undersøgelsen havde fået, og da han så sig om med sky og usikre blikke og efter at have låset døren forsikrede, at det havde sin rigtighed med spøgeriet, blev hun så forskrækket, som hun ingen sinde før i sine levedage havde været, og bad ham, førend han talte om sagen, endnu en gang underkaste den en koldblodig prøvelse sammen med hende. Næste nat hørte de og en tro tjener, de havde taget med, den

samme ubegribelige spøgelsesagtige lyd, og kun det stærke ønske, de nærede om at blive af med slottet, hvad det så end skulde koste dem, bevægede dem til over for deres tjenere at undertrykke den forfærdelse, der havde grebet dem, og til at lade, som om de mente, at tildragelsen skrev sig fra en eller inden ligegyldig og tilfældig årsag, som måtte kunne opdages. Den tredje dags aften, da de begge for at komme under vejr med, hvorledes det hang sammen, atter med bankende hjerter steg op ad trappen til gæsteværelset, kom gårdhunden, som man havde løst af dens lænke, tilfældigvis til døren, og de tog den med ind i værelset, uden at nogen af dem gjorde sig klart rede for hvorfor, måske af en uvilkårlig trang til foruden sig selv at have et tredje levende væsen hos sig. Hen ad klokken elleve satte de to ægtefæller sig hver på sin seng, markisen fuldt påklædt, marchesen med kårde og pistoler ved siden af sig, som han havde taget i skabet, og med to lys på bordet, og mens de, så godt de kan, søger at forslå tiden med samtale, ruller hunden sig sammen med hovedet og benene ind under sig midt i værelset og falder i søvn. I det øjeblik midnatstimen slår, lader den forfærdelige lyd sig så igen høre; en, som intet menneskeligt øje kan se, rejser sig på krykker i krogen, man hører strået rasle, og ved det første skridt: tap! tap! vågner hunden, rejser sig pludselig op og spidser øren, og knurrende og gøende, som om et menneske kommer hen imod den, viger den baglæns hen mod ovnen. Ved dette syn rejser hårene sig på markisens hoved, og hun styrter ud af værelset, og mens marchesen, der har grebet kården, råber: "Hvem der?" og, da ingen svarer, hugger om sig i luften som en rasende, lader hun spænde for, fast bestemt på øjeblikkelig at køre til byen. Men

idet hun efter blot at have sanket enkelte ting sammen på må og få, ruller ud af porten, ser hun slottet stå i lys lue. Marchesen havde, overvældet af forfærdelse, taget et lys og træt af livet, stukket ild i alle fire hjørner af det overalt med træpanel beklædte værelse. Forgæves sendte hun folk ind for at redde den ulykkelige; han var allerede omkommet på den ynkeligste måde, og endnu ligger hans hvide knogler, som landboerne sankede sammen, i den krog, hvorfra han havde befalet tiggerkvinden i Locarno at rejse sig.

Hittebarnet

Antonio Piachi, en velhavende ejendomshandler i Rom, var undertiden nødt til at gøre store rejser på sin forretnings vegne. Han plejede da sædvanligvis at lade sin unge hustru Elvire blive tilbage i hendes pårørendes varetægt. En af disse rejser førte ham tillige med hans søn Paolo, en dreng på elleve år, som hans første kone havde født ham, til Ragusa. Det traf sig så, at der her netop var udbrudt en pestagtig sygdom, der satte byen og omegnen i stor angst. Piachi, som først på rejsen havde fået nys om dette, gjorde holdt i forstaden for at forhøre sig om, hvorledes det stod til. Men da han hørte, at sygdommen blev betænkeligere for hver dag, der gik, og at man tænkte på at lukke portene, overvandt bekymringen for hans søn alle hans købmandsinteresser, han tog postheste og rejste bort igen.

Da han var kommet ud i det fri, lagde han mærke til en dreng, der løb ved siden af hans vogn og bønfaldende strakte hænderne op imod ham og syntes at være i stor sindsbevægelse. Piachi lod vognen holde, og på spørgsmålet om, hvad han ville, svarede drengen i sin uskyldighed, at han var smittet; bysvendene var efter ham for at bringe ham på sygehuset, hvor hans fader og moder allerede var døde; han bad om for alle helgeners skyld at måtte få lov til at køre med, for at han ikke skulle omkomme i byen. Mens han sagde dette, greb han den gamles hånd, trykkede og kyssede den og græd igen. Piachi ville i sin første rædsel slynge drengen langt bort fra sig. Men da han netop i det samme blev bleg og sank afmægtig om, rørte medlidenheden sig i den gode gamle mands hjerte; han steg ud

tillige med sin søn, lagde drengen ind i vognen og kørte af sted med ham, skønt han ikke anede, hvad han skulle stille op med ham.

Han forhandlede allerede på den første station med værten om, hvorledes han skulle blive ham kvit, da han efter ordre fra politiet, som havde fået færten af historien, blev arresteret og under bevogtning atter transporteret tilbage til Ragusa tillige med sin søn og Nicolo; således hed den syge dreng. Alle Piachis indvendinger om, hvor grusom denne behandling var, var forgæves; da de kom til Ragusa, blev de alle tre under opsigt af en bysvend ført til sygehuset, hvor Piachi ganske vist holdt sig rask og Nicolo kom sig. Men den elleveårige Paolo, Piachis søn, blev smittet af sygdommen og døde i løbet af tre dage.

Portene blev nu atter åbnet, og efter at have begravet sin søn fik Piachi tilladelse af politiet til at rejse. Han satte sig, i høj grad overvældet af sorg, op i vognen og tog, ved synet af den tomme plads ved siden af ham, lommetørklædet frem for at give sine tårer frit løb, da Nicolo trådte hen til vognen med huen i hånden og ønskede ham lykke på rejsen. Piachi bøjede sig ud af vognen og spurgte ham med en af heftig hulken afbrudt stemme, om han ville rejse med ham. Så snart drengen havde forstået den gamle, bukkede han og sagde: "Ja, det vil jeg meget gerne," og da sygehusets forstandere på ejendomshandlerens spørgsmål, om drengen måtte køre med ham, smilede og forsikrede, at han var Guds søn, og at ingen ville savne ham, så løftede Piachi ham i stor sindsbevægelse op i vognen og tog ham med til Rom i sin søns sted.

Først på vejen uden for byens porte så ejendomsmægleren rigtigt på drengen. Der var en besynderlig, noget stiv skønhed

over ham; hans sorte hår hang i glatte tjavser ned over panden og skyggede over et ansigt, der var alvorligt og klogt, og i hvilket aldrig en mine forandrede sig. Den gamle stillede ham flere spørgsmål, som han kun svarede kort på; umeddelsom og indadvendt sad han i sin krog med hænderne i bukselommerne og så med tankefulde, sky blikke på de genstande, der fløj forbi vognen. Af og til tog han med stille og lydløse bevægelser en håndfuld nødder op af en taske, han havde med, og mens Piachi tørrede sine øjne, puttede han dem i munden og knækkede dem.

I Rom forestillede Piachi ham for Elvire, sin unge fortræffelige hustru, idet han kort meddelte hende, hvad der var sket. Hun kunne ganske vist ikke lade være med at græde hjerteligt ved tanken om sin lille stedsøn Paolo, som hun havde holdt meget af. Men hun trykkede alligevel Nicolo, hvor stiv og fremmed han end stod over for hende, til sit bryst, anviste ham den seng. Paolo havde sovet i, og forærede ham alle hans klæder. Piachi sendte ham i skole, hvor han lærte at skrive, læse og regne, og da han, som man let begriber, havde fået drengen kær i samme forhold, som han var dyrekøbt, adopterede han ham allerede efter få ugers forløb efter samråd med den gode Elvire, som ikke kunne håbe at få børn med den gamle. Senere afskedigede han en kommis, som han af mange grunde var utilfreds med, og havde, da han ansatte Nicolo på sit kontor i stedet for ham, den glæde at se, at han besørgede de vidtløftige forretninger, han var indviklet i, på den ivrigste og fordelagtigste måde. Faderen, der var en svoren fjende af alt bigotteri, havde ikke andet at udsætte på ham, end at han plejede omgang med munkene i karmeliterklosteret, som af

hensyn til den betydelige formue, han med tiden ville få i arv efter den gamle, viste den unge mand stor bevågenhed; og moderen på sin side havde ikke andet at indvende imod ham, end at der, som hun syntes, tidligt rørte sig tilbøjelighed for kvindekønnet hos ham. Allerede i sit femtende år var han nemlig ved disse munkebesøg blevet et bytte for en vis Xaviera Tartinis, biskoppens elskerindes, forførelse, og skønt han, tvunget dertil af den gamles strenge forlangende, brød denne forbindelse, havde Elvire dog mange grunde til at tro, at hans afholdenhed på dette farlige område ikke ligefrem var stor. Men da Nicolo i sit tyvende år giftede sig med Constanze Parquet, en ung, elskværdig genoeserinde, Elvires niece, som var blevet opdraget i Rom under hendes tilsyn, syntes i alt fald dette onde at være stoppet ved kilden. Begge forældrene enedes i tilfredshed med ham, og for at give ham et bevis derpå gav de ham et glimrende udstyr og overlod ham en betydelig del af deres smukke store hus. Kort sagt, da Piachi havde nået sit tresindstyvende år, gjorde han det sidste og yderste, han kunne gøre for ham: Han overlod ham på lovformelig vis med undtagelse af en lille kapital, han forbeholdt sig selv, hele den formue, der lå til grund for hans ejendomshandel, og trak sig med sin trofaste Elvire, som kun havde få ønsker i verden, tilbage for at hvile på sine gamle dage.

Der var i Elvires sind et stille drag af sørgmodighed, som var blevet tilbage i det efter en rørende begivenhed i hendes barndom. Hendes fader, Philipp Pareret, en velhavende farver i Genoa, beboede et hus, der, som hans håndtering krævede det, med bagsiden stødte op til den med kvadersten indfattede havbred; store, i gavlen indføjede bjælker, på hvilke det farvede

tøj blev hængt op, ragede flere alen ud over søen. En gang, en ulykkelig nat, da der gik ild i huset, og det samtidigt blussede op i alle værelser, som om det var bygget af beg og svovl, flygtede den trettenårige Elvire, alle vegne skræmt af flammerne, fra trappe til trappe, til hun, hun vidste selv ikke, hvorledes det var gået til, befandt sig ude på en af disse bjælker. Det stakkels barn vidste, svævende imellem himmel og jord, slet ikke, hvorledes hun skulle frelse sig. Bag hende den brændende gavl, hvis flammer, piskede af vinden, allerede havde grebet fat i bjælken, og under hende det store, øde, forfærdelige hav. Hun var allerede ved at befale sig alle helgener i vold og af to onder at vælge det mindste og springe ned i bølgerne, da pludselig en ung genoeser af patricierslægt viste sig ved indgangen, kastede sin kappe over bjælken, slog sine arme om hende og med lige så meget mod som behændighed ved hjælp af et af de våde tøjstykker, der hang ned fra bjælken, klatrede ned til søen med hende. Her tog en gondol, der sejlede rundt i havnen, dem op og førte dem under folkets jubel til bredden. Det viste sig imidlertid, at den unge helt allerede ved at gå igennem huset havde fået et svært sår i hovedet af en sten, der styrtede ned fra gesimsen, og det varede ikke længe, før han segnede bevidstløs om. Hans fader markien, til hvis palæ han blev bragt, tilkaldte, da det trak i langdrag med hans helbredelse, læger fra alle egne af Italien, som gentagne gange trepanerede ham og tog flere ben ud af hjerneskallen på ham; men ved en ubegribelig Himlens tilskikkelse var al deres kunst forgæves; han rejste sig kun sjældent, støttende sig til Elvire, som hans moder havde hidkaldt til hans pleje, og efter tre års yderst smertefuldt sygeleje, under hvilket den unge pige ikke

veg fra hans side, rakte han hende endnu en gang venligt hånden og døde.

Piachi, som stod i handelsforbindelse med denne herres hus og netop havde lært Elvire at kende dér, mens hun plejede ham, og som to år efter havde ægtet hende, vogtede sig i høj grad for at nævne hans navn for hende eller på anden måde minde hende om ham, fordi han vidste, at det satte hendes skønne og følsomme sjæl i den heftigste bevægelse. Den ringeste foranledning, der selv blot fjernt mindede hende om den tid, da den unge mand led og døde for hende, rørte hende altid til tårer, og så gaves der ingen trøst og ingen beroligelse for hende; hvor hun end var, brød hun op, og ingen fulgte hende; for man havde allerede erfaret, at alle midler var forgæves; det eneste, der var at gøre, var at lade hende græde ud i stille ensomhed. Ingen andre end Piachi kendte grunden til disse besynderlige og hyppige rystelser; for aldrig, så længe hun levede, var der kommet et ord om denne begivenhed over hendes læber. Man var vant til at skrive dem på et overspændt nervesystems regning, der var blevet tilbage efter en hidsig feber, hun havde haft straks efter at hun var blevet gift, og dermed slog man sig til ro og forskede ikke mere efter årsagen.

En gang havde Nicolo været til karneval med den oven for nævnte Xaviera Tartini, som han til trods for faderens forbud aldrig helt havde opgivet at stå i forbindelse med. Han havde været der hemmeligt og uden sin hustrus vidende under foregivende af, at han var indbudt til en ven, og kom hjem sent om natten, da alle allerede sov, maskeret som genoesisk ridder, hvilken maske han ganske tilfældigt havde valgt. Det traf sig så, at den gamle pludselig var blevet upasselig, og Elvire var for at

hjælpe ham stået op og gået ind i spisesalen for at hente en flaske eddike. Hun havde lige lukket op for et skab, der stod i en krog, og søgte, stående på kanten af en stol, imellem flasker og glas, da Nicolo sagte åbnede døren og med et lys, han havde tændt i forstuen, gik igennem salen med fjerhat, kappe og kårde. Uden at tænke på noget ondt og uden at se Elvire gik han hen til døren, der førte ind til hans sovekammer, og opdagede da til sin bestyrtelse, at den var lukket i lås, da Elvire bag ved ham som ramt af et usynligt lyn ved synet af ham styrtede ned fra stolen, hun stod på med flasker og glas i hånden. Bleg af skræk vendte Nicolo sig om og ville ile den ulykkelige til hjælp, men da den støj hun havde lavet, nødvendigvis måtte tilkalde den gamle, overvandt frygten for bebrejdelser fra ham alle andre hensyn; han rev med forstyrret ivrighed et knippe nøgler, hun bar ved sit bælte, fra hende, og da han havde fundet en, der passede, kastede han knippet tilbage i salen og forsvandt. Kort efter, da Piachi, syg, som han var, var sprunget ud af sengen og havde løftet hende op, og tjenere og piger også var kommet med lys, hidkaldt af hans ringen, kom Nicolo også ud i slåbrok og spurgte, hvad der var på færde. Men da Elvire, hvis tunge var stivnet af forfærdelse, ikke kunne tale, og foruden hende kun han selv kunne besvare dette spørgsmål, forblev sagens sammenhæng for evigt en hemmelighed. Man bar Elvire, der rystede over hele kroppen, i seng, hvor hun lå i flere dage i heftig feber, men hendes kraftige natur fik alligevel bugt med sygdommen, og bortset fra en besynderlig sørgmodighed, der blev tilbage, kom hun sig så nogenlunde igen.

Således gik der et år, til Constanze, Nicolos hustru, fik sin nedkomst og døde i barselseng tillige med barnet, hun havde

født. Denne begivenhed, som i og for sig var beklagelsesværdig, fordi der i hende gik en dygtig og velopdragen kvinde tabt, var det dobbelt, fordi den igen åbnede dørene for Nicolos to lidenskaber, hans bigotteri og hans tilbøjelighed for kvinder. Hele dage drev han, under påskud af at søge trøst, igen rundt i karmelitermunkenes celler, og dog vidste man, at han, mens hans hustru levede, kun havde vist hende ringe kærlighed og troskab. Ja, Constanze var endnu ikke kommet i jorden, da Elvire ved aftenstid, da hun kom ind på hans værelse for at tale med ham om den forestående begravelse, traf en pige hos ham, der, opskørtet og sminket, som hun var, kun var hende alt for vel bekendt som Xaviera Tartinis kammerpige. Elvire slog øjnene ned ved dette syn, vendte sig uden at sige et ord og gik ud af værelset; hverken Piachi eller nogen anden fik noget at vide om dette, hun nøjedes med bedrøvet at knæle og græde ved siden af den døde Constanze, der havde elsket Nicolo højt. Men det traf sig tilfældigvis, at Piachi, der havde været i byen, da han kom hjem, mødte pigen, og da han godt kunne regne ud, hvad hun havde haft at bestille der i huset, talte han hende heftigt til og fik halvt med list og halvt med magt det brev, hun havde hos sig, fra hende. Han gik op på sit værelse for at læse det og fandt, som han havde ventet, at det indeholdt en indtrængende bøn fra Nicolo til Xaviera om at bestemme tid og sted til et stævnemøde, som han længtes særdeles efter. Piachi satte sig og svarede med fordrejet håndskrift i Xavieras navn: "Straks, endnu før nat, i Magdalenekirken", forseglede sedlen med et fremmed våben og lod den bringe ind på Nicolos værelse, som om den kom fra damen. Listen lykkedes fuldkommen; Nicolo tog øjeblikkelig sin kappe og begav sig, glemmende Constanze,

der var udstillet i sin kiste, ud af huset. Derpå afbestilte Piachi, dybt oprørt, den højtidelige ligbegængelse, der var berammet til næste dag, lod liget, således som det var udstillet, bære bort af nogle ligbærere og kun fulgt af Elvire, ham og nogle pårørende bisætte i al stilhed i den hvælving i Magdalenekirken, der var bestemt for hende. Nicolo, som hyllet i sin kappe stod i kirken og til sin forbavselse så ligfølget, han godt kendte, nærme sig, spurgte den gamle, der fulgte efter kisten, hvad det skulle betyde, og hvem det var, de bar. Men denne svarede, med bønnebogen i hånden og uden at hæve hovedet, blot: "Xaviera Tartini", hvorpå liget endnu en gang blev afdækket, velsignet af de tilstedeværende og så sænket ned i hvælvingen, der blev lukket, alt sammen som om Nicolo slet ikke var til stede.

Denne tildragelse, som beskæmmede ham dybt, vakte i den ulykkelige sjæl et glødende had til Elvire, for hende troede han, han havde at takke for den forsmædelse, den gamle havde tilføjet ham for alle folks øjne. I flere dage talte Piachi ikke et ord til ham. Og da han nu alligevel med hensyn til Constanzes efterladenskaber havde brug for hans velvilje og imødekommenhed, så han sig nødsaget til en aften at gribe den gamles hånd og med en angergiven mine love ham ufortøvet og for stedse at opgive Xaviera. Dette løfte havde han imidlertid ingenlunde i sinde at holde, tværtimod forøgede den modstand, han mødte, blot hans trods og øvede ham i den kunst at undgå den redelige gamles opmærksomhed. Desuden var Elvire aldrig forekommet ham smukkere end i det øjeblik, da hun til hans ydmygelse åbnede og atter lukkede døren til værelset, hvor pigen befandt sig. Den harme, der tændte en svag glød på hendes kinder, lagde en uendelig ynde over hendes

milde ansigt, som kun sjældent prægedes af nogen lidenskab; det syntes ham utroligt, at hun, så megen fristelse der var dertil, ikke selv undertiden skulle vandre på den vej som hun nylig så forsmædeligt havde straffet ham for at plukke blomster på. Han glødede af begærlighed efter, såfremt det var tilfældet, at vise den gamle den samme tjeneste, som hun havde vist ham, og han attråede og søgte kun lejlighed til at udføre dette forsæt.

En gang, da Piachi netop var ude, gik han forbi Elvires værelse og hørte da til sin overraskelse, at der blev talt der inde. Grebet af et rask og ondskabsfuldt håb bøjede han sig ned, kiggede gennem nøglehullet og lyttede, og – Himmel! hvad så han? Der lå hun i en stilling, som om hun var i henrykkelse, for fødderne af nogen, og skønt han ikke kunne se den pågældende, hørte han ganske tydelig ordet "Colino!" hviskende udtalt, sådan rigtig med kærlighedens tonefald. Han lagde sig med bankende hjerte i vinduet i korridoren, hvorfra han uden at røbe sin hensigt kunne holde øje med indgangen til værelset, og allerede troede han, da han hørte en ganske svag larm ved låsen, at det ubetalelige øjeblik var kommet, da han kunne rive masken af den skinhellige. Men i stedet for den ubekendte, han ventede, kom Elvire selv ud alene, idet hun på afstand sendte ham et ganske ligegyldigt og roligt blik. Hun havde et stykke lærred, hun selv havde vævet, under armen, og efter at have aflåset døren med en nøgle, hun tog fra sit bælte, gik hun ganske roligt, med hånden støttet på rækværket, ned ad trappen. Denne forstillelse, denne tilsyneladende ligegyldighed syntes ham at være toppunktet af frækhed og underfundighed, og næppe var hun ham ude af syne, før han løb ud og hentede en hovednøgle, og efter forsigtigt at have set sig lidt om lukkede

han døren til hendes værelse op. Men hvor forbavset blev han ikke, da han fandt det fuldstændig tomt og, hvor meget han end ledte i alle kroge, ikke fandt spor af mennesker, ikke andet end et legemsstort billede af en ung ridder, der stod i en niche i væggen bag et rødt silkeforhæng, belyst af et ejendommeligt lys. Nicolo blev forskrækket, han vidste ikke selv hvorfor, og en mængde tanker fo'r igennem hans sjæl over for billedets store øjne, der stirrede stift på ham. Men før end han endnu havde fået samlet sig og havde fået orden i sine tanker, blev han grebet af frygt for, at Elvire skulle opdage ham, og opfyldt af ikke ringe forvirring lukkede han atter døren i lås og gik.

Jo mere han tænkte over denne besynderlige tildragelse, des større betydning fik det billede, han havde opdaget, for ham, og des pinligere og mere brændende blev hans nysgerrighed efter at få at vide, hvem det skulle forestille, for han havde set hele omridset af hendes skikkelse, da hun lå på knæ, og der var ingen som helst tvivl om, at det var billedet af den unge ridder, hun havde ligget på knæ for. I den uro, der bemægtigede sig hans sind, gik han til Xaviera Tartini og fortalte hende den besynderlige begivenhed, han havde oplevet. Hun, der var lige så opsat på at styrte Elvire som han, fordi alle de vanskeligheder, deres forhold stødte på, kom fra hende, udtalte ønsket om en gang at få det omtalte billede, der var opstillet i hendes værelse, at se, for hun kunne rose sig af et udstrakt bekendtskab blandt Italiens unge adelsmænd, og i fald den, der her var tale om, nogen sinde havde været i Rom og spillet en blot nogenlunde betydelig rolle, turde hun gøre sig håb om at kende ham. Det traf sig da også snart således, at Piachi og hans hustru en søndag tog ud på landet for at besøge en slægtning,

og aldrig så snart vidste Nicolo sig sikker for dem, før han skyndte sig hen til Xaviera og førte hende tillige med en lille datter, hun havde med kardinalen, ind i Elvires værelser under påskud af, at hun var en fremmed dame, der ville se husets malerier og broderier. Men hvor forbavset blev Nicolo ikke, da den lille Klara – således hed datteren – så snart han havde trukket forhænget til side, udbrød: "Men du gode Gud, signor Nicolo, det er jo Dem!" Xaviera forstummede. Jo længere hun så på billedet, des mere fandt hun i virkeligheden, at det lignede ham, især når hun tænkte sig ham i ridderdragten, som han havde båret, da han for nogle måneder siden hemmeligt var til karneval med hende, og som hun så godt huskede. Nicolo prøvede ved spot at forjage en pludselig rødme, der bredte sig over hans kinder; idet han kyssede den lille, sagde han: "Ja, kære Klara, det ligner mig, som du ligner den, du tror er din fader!" Men Xaviera, i hvis hjerte skinsygens bitre følelse var vågnet, sendte ham et blik og sagde, idet hun trådte hen for spejlet, at når alt kom til alt var det jo ligegyldigt, hvem billedet forestillede. Derpå sagde hun temmelig koldt farvel til ham og gik.

Så snart Xaviera var gået, blev Nicolo grebet af den mest levende sindsbevægelse som følge af dette optrin. Han mindedes med stor glæde den besynderlige og stærke rystelse, han ved sin fantastiske åbenbarelse hin nat havde fremkaldt hos Elvire. Tanken om at have vakt denne kvindes lidenskab, som alle anså for et dydsmønster, var ham næsten lige så kær som tanken om at hævne sig på hende, og da der nu åbnede sig udsigt for ham til med ét slag at kunne tilfredsstille sin attrå både i den ene og den anden retning, ventede han med stor

utålmodighed på Elvires hjemkomst og på det øjeblik, da et blik i hendes øjne skulle stadfæste hans vaklende overbevisning. Det eneste, der forstyrrede ham i den henrykkelse, der havde betaget ham, var den bestemte erindring, at Elvire, da han lurede ved nøglehullet, havde kaldt ridderen på billedet, hun knælede for, Colino. Men også i klangen af dette navn, der ellers ikke var almindelig i brug der i landet, var der noget, som, han vidste ikke hvorfor, vuggede hans hjerte i søde drømme, og da han havde valget, hvilken af sine sanser, han skulle tro, synet eller hørelsen, hældede han naturligvis til den side, der mest svarede til hans attrå.

Imidlertid kom Elvire først efter flere dages forløb tilbage fra landet, og da hun fra den slægtnings hus, hun havde besøgt, medbragte en ung kvindelig pårørende, som ønskede at se sig om i Rom, kastede hun, optaget som hun var af høflighedspligter over for denne, kun et flygtigt, intetsigende blik på Nicolo, som venligt hjalp hende ud af vognen. Flere uger, i hvilke hun var optaget af gæsten, gik i en der i huset usædvanlig uro; man besøgte de steder i og uden for byen, der kunne have interesse for en ung, livsglad pige, og Nicolo, som på grund af sit arbejde på kontoret ikke var med på disse små udflugter, kom atter i det dårligste humør over for Elvire. Han begyndte igen med de bitreste og mest nagende følelser at tænke på den ubekendte, som hun i hemmelig hengivelse forgudede, og denne følelse sønderrev især hans forvildede hjerte den aften, da den pårørendes med længsel ventede afrejse havde fundet sted, og Elvire, i stedet for at tale med ham, sad tavs ved spisebordet næsten en hel time sysselsat med et lille kvindeligt arbejde. Det traf sig således, at Piachi nogle

dage i forvejen havde spurgt efter en æske med små elfenbensbogstaver, ved hjælp af hvilke Nicolo i sin barndom havde lært at læse, og som det nu, da ingen mere brugte dem, var faldet den gamle ind at forære et lille barn i nabolaget. Pigen, som man havde givet besked om at opsøge dem blandt en mængde andre gamle sager, havde imidlertid ikke fundet flere end de seks, der dannede navnet Nicolo. Formodentlig var de andre ikke blevet ænset, fordi de ikke havde så meget at betyde for drengen, og var så blevet borte ved en eller anden lejlighed. Da Nicolo nu tog bogstaverne, som i flere dage havde ligget på bordet, i hånden og legede med dem, mens han grublende støttede armen på bordpladen, opdagede han – i virkeligheden ganske tilfældigt, for han blev så forbavset over det, som han aldrig før i sit liv var blevet – at de også kunne danne navnet Colino. Nicolo, som ikke kendte denne logogryfiske egenskab ved sit navn, sendte, på ny opfyldt af et vanvittigt håb, Elvire, der sad ved siden af ham, et usikkert og sky blik. Den overensstemmelse, der fandtes imellem de to navne, syntes ham mere end blot et tilfælde, han overvejede med hemmelig glæde, hvilket omfang denne besynderlige opdagelse havde, og ventede, efter at have taget hænderne fra bordet, med bankende hjerte på det øjeblik, da Elvire ville se op og få øje på navnet. Han blev heller ikke skuffet i sin forventning, for næppe havde Elvire i et ledigt øjeblik bemærket den sammenstilling af bogstaverne, der lå på bordet og, uden at tænke eller ane noget derved, fordi hun var en smule nærsynet, bøjet sig noget frem for at læse den, før hun kastede et besynderligt, beklemt blik på Nicolo, som tilsyneladende ligegyldig sad og så ned på den, igen tog fat på sit arbejde med

et ubeskriveligt udtryk af vemod og, som hun troede, ubemærket svagt rødmende lod den ene tåre efter den anden falde i sit skød. Nicolo, som uden ligefrem at se på hende, iagttog alle disse bevægelser, tvivlede ikke længere på, at hun under denne omsætning af bogstaverne dulgte hans eget navn. Han så hende pludselig blidt skyde bogstaverne sammen imellem hinanden, og hans vanvittige håb nåede toppunktet af sikkerhed, da hun rejste sig, lagde sit håndarbejde bort og forsvandt ind i sit sovekammer. Han var allerede ved at rejse sig for at følge efter hende, da Piachi trådte ind og på spørgsmålet om, hvor Elvire var, fik til svar af en pige, at hun ikke befandt sig vel og havde lagt sig på sengen. Uden at lægge synderlig bestyrtelse for dagen, vendte Piachi sig om og gik ind for at se, hvorledes det stod til med hende, og da han et kvarters tid efter kom tilbage med den besked, at hun ikke kom med til bords, og så ikke talte mere om den ting, troede Nicolo at have fundet nøglen til alle de gådefulde optrin, han havde oplevet.

Næste morgen, da han i sin skændige glæde var optaget af at overveje, hvilken fordel han kunne håbe at drage af denne opdagelse, fik han en billet fra Xaviera, hvori hun bad ham om at komme hen til hende, da hun havde noget, som ville interessere ham, at meddele ham angående Elvire. Xaviera stod igennem biskoppen, som underholdt hende, i den nøjeste forbindelse med munkene i karmeliterklosteret, og da hans moder gik til skrifte i dette kloster, tvivlede han ikke om, at det havde været hende muligt at indhente oplysninger om hendes hemmelige følelser, der kunne stadfæste hans unaturlige forhåbninger. Men hvor ubehagelig blev han ikke revet ud af sine illusioner, da Xaviera, efter at have hilst på ham på en

besynderlig skalkagtig måde, smilende trak ham ned ved siden af sig på divanen, hun sad på, og sagde ham, at genstanden for Elvires kærlighed allerede havde været død og begravet i tolv år. Aloysius, marki af Mont-Ferrat, som en onkel i Paris, hos hvem han var bleven opdraget, havde givet tilnavnet Collin, som senere i Italien spøgende var blevet forandret til Colino, var originalen til det billede, han havde opdaget i nichen bag det røde silkeforhæng i Elvires værelse; det var den unge genoesiske ridder, der i hendes barndom så ædelmodigt havde reddet hende ud af ilden og som var død af de sår, han havde fået ved den lejlighed. Hun tilføjede, at hun blot bad ham om ikke at gøre nogen brug af denne hemmelighed, som under den dybeste tavsheds segl var blevet hende betroet i karmeliterklosteret af en person, som egentlig ingen ret havde dertil. Nicolo forsikrede, mens han skiftevis blev rød og bleg, at hun ikke skulle være bange, og ganske ude af stand, som han var, til over for Xavieras skælmske blikke at skjule den forlegenhed, denne meddelelse havde sat ham i, foregav han, at han havde forretninger, som kaldte ham bort, tog sin hat, idet hans mund fortrak sig stygt, sagde farvel og gik.

Beskæmmelse, vellyst og hævntørst forenede sig nu om at udruge den afskyeligste handling, der nogen sinde er blevet begået. Han følte godt, at overfor Elvires rene sjæl var der kun mulighed for at komme nogen vegne ved hjælp af et bedrageri, og næppe havde Piachi, der tog nogle dage ud på landet, rømmet marken, før han da også traf anstalter til at sætte den sataniske plan, han havde udtænkt, i værk. Han skaffede sig igen nøjagtig den samme dragt, som han havde båret, da han for få måneder siden ved nattetid hemmeligt vendte hjem fra

karnevallet og viste sig for Elvire, og iført genoesisk kappe, halskrave og fjerhat, ganske som ridderen på billedet, listede han sig kort før sengetid ind i Elvires værelse, hængte et sort klæde over billedet i nichen og ventede på Elvire med en stok i hånden ganske i samme stilling, som den unge patricier på maleriet stod i. Han havde i sin skændige lidenskabs skarpsindighed regnet ganske rigtigt. Næppe havde Elvire, som kort efter trådte ind, efter stille og roligt at have klædt sig af, som hun plejede, trukket silkeforhænget for nichen til side og set ham, før hun råbte: "Colino! Min elskede!" og segnede afmægtig om på gulvet. Nicolo trådte frem fra nichen; han stod et øjeblik fortabt i beskuelsen af hende og betragtede hendes yndige skikkelse, der pludselig var blegnet under dødens kys; men da der ingen tid var at spilde, løftede han hende straks efter op i sine arme og bar hende, idet han rev det sorte klæde fra billedet, hen på sengen, der stod i en krog af værelset. Derpå gik han hen for at låse døren, men fandt den allerede aflåset, og sikker på, at hun heller ikke, når hendes forstyrrede bevidsthed vendte tilbage, ville gøre ham nogen modstand i den fantastiske, tilsyneladende overjordiske skikkelse, han viste sig i, vendte han tilbage til hendes leje og søgte at vække hende med glødende kys på bryst og mund. Men Nemesis, som følger forbrydelsen i hælene, ville, at Piachi, som uslingen troede ville blive borte i flere dage, netop i samme stund uventet vendte tilbage. Da han troede, at Elvire allerede sov, listede han sig sagte gennem korridoren, og da han altid havde nøglen hos sig, lykkedes det ham pludselig at træde ind i værelset, uden at nogen støj havde røbet hans komme. Nicolo stod som ramt af lynet; da det ikke på nogen måde var muligt at skjule hans

niddingsdåd, kastede han sig for den gamles fødder og bad ham om tilgivelse, idet han svor ham til, at han aldrig mere skulle hæve sine øjne til hans hustru. Den gamle var i virkeligheden også tilbøjelig til at afgøre sagen i stilhed. Målløs, som han var blevet ved nogle ord af Elvire, der var kommet til sig selv i hans arme og så på uslingen med et forfærdeligt blik, tog han blot, idet han trak omhænget sammen om sengen, hun lå i, pisken ned fra væggen, lukkede døren op og pegede ud for at tilkendegive ham, at han skulle gå. Men aldrig så snart skønnede Nicolo, der var en fuldstændig Tartuffe, at på den måde kom han ingen vegne, før han pludselig rejste sig op fra gulvet og erklærede, at det var den gamle, der skulle rømme huset; for i henhold til retsgyldige dokumenter var han dets ejer, og han skulle vide at hævde sin ret over for hvem i verden det så end var. Piachi kunne ikke tro sine egne sanser; afvæbnet ved denne uhørte frækhed, lagde han pisken fra sig, tog hat og stok og løb øjeblikkelig hen til sin gamle ven og juridiske konsulent, doktor Valerio, ringede en pige op og segnede, da han var kommet ind i hans værelse, bevidstløs om ved hans seng, inden han endnu havde fået sagt et ord. Doktoren, som optog ham og senere også Elvire i sit hus, ilede straks næste morgen ud for at udvirke, at den Helvedes skurk, som havde mange gode kort på hånden, blev sat fast; men mens Piachi traf sine afmægtige foranstaltninger til at fortrænge ham fra den ejendom, han i sin tid havde tilskrevet ham, fløj han allerede med en forskrivning på det alt sammen af sted til sine venner karmelitermunkene og opfordrede dem til at beskytte ham imod den gamle nar, der ville fordrive ham derfra. Kort sagt, da han gik ind på at ægte Xaviera, som biskoppen ønskede at blive

af med, sejrede ondskaben, og regeringen udstedte på foranledning af denne gejstlige herre et dekret, der stadfæstede Nicolos ejendomsret og pålagde Piachi ikke at forulempe ham i så henseende.

Piachi havde netop dagen i forvejen begravet den ulykkelige Elvire, der var død som følge af en hidsig feber, som denne begivenhed havde pådraget hende. Ophidset af denne dobbelte sorg gik han med dekretet i lommen ind i huset, og stærk, som hans raseri gjorde ham, slog han den af naturen svagere Nicolo til jorden og knuste hans hjerneskal imod væggen. Folkene i huset så ham ikke, førend gerningen var gjort; de fandt ham endnu liggende med Nicolo imellem sine knæ og i færd med at stoppe dekretet i munden på ham. Da det var gjort, rejste han sig, afgav alle sine våben, blev ført i fængsel, forhørt og dømt til at hænges.

I Kirkestaten hersker den lov, at dødsdommen ikke kan eksekveres over nogen forbryder, før han har fået syndsforladelsen. Da staven var brudt over Piachi, vægrede han sig hårdnakket ved at tage imod syndsforladelse. Efter at man forgæves havde prøvet alle de midler, religionen frembød, for at få ham til at indse det strafværdige i hans handling, håbede man at skræmme angeren op i ham ved synet af den død, der ventede ham, og førte ham til galgen. Her stod en præst og udmalede ham med en røst som dommedagsbasunen alle Helvedes rædsler, som hans sjæl stod i begreb med at prisgives til, og en anden, som med Herrens Legeme, det hellige forsoningsmiddel, i hånden, priste den evige freds boliger. "Vil du have del i forløsningens velgerning?" spurgte de begge; "vil du modtage nadveren?" – "Nej," svarede Piachi. – "Hvorfor

ikke?" – "Jeg vil ikke være salig. Jeg vil fare ned i Helvedes dybeste afgrund. Jeg vil træffe Nicolo, som ikke er i Himlen, og igen tage fat på min hævn, som jeg her på jorden ikke kunne tilfredsstille fuldt ud!" og med de ord gik han op ad stigen og opfordrede bødlen til at gøre sin gerning. Kort sagt, man så sig nødsaget til at holde inde med henrettelsen og atter føre den ulykkelige, som loven beskyttede, tilbage til hans fængsel. Tre dage i træk gentog man dette forsøg, stadig med samme resultat. Da han den tredje dag atter måtte ned af stigen uden at være blevet hængt, hævede han med rasende fagter hænderne og forbandede den umenneskelige lov, der ikke ville lade ham fare til Helvede. Han påkaldte hele djævlenes hærskare, at den skulle komme og hente ham, svor på, at hans eneste ønske var at blive henrettet og fordømt, og forsikrede, at han ville kværke den første den bedste præst for at få fat i Nicolo igen i Helvede. Da man meldte paven det, befalede han, at han skulle henrettes uden syndsforladelse; ingen præst ledsagede ham; han blev hængt i al stilhed på Piazza del Popolo.

Den hellige Cæcilie –eller– Musikkens magt

(En legende)

I slutningen af det sekstende århundrede, da billedstormerne rasede i Nederlandene, traf tre brødre, unge mennesker, der studerede i Wittenberg, i byen Aachen sammen med en fjerde, der var blevet ansat som præst i Antwerpen. De skulle hæve en arv, der var tilfaldet dem efter en gammel onkel, som ingen af dem havde kendt, og da de ikke havde nogen der i byen, de kunne ty til, tog de ind på en gæstgivergård. Efter at der var gået nogle dage, som de tilbragte med at høre præsten fortælle om de mærkværdige optrin, der var foregået i Nederlandene, traf det sig, at nonnerne i den hellige Cæcilies kloster, som den gang lå uden for byens porte, højtideligt skulle fejre Kristi Legemsfest, og de fire brødre besluttede da, ophidsede af sværmeri, ungdom og nederlændernes eksempel, også at vise byen Aachen, hvorledes det gik til ved en billedstorm. Præsten, som allerede mere end én gang havde ledet den slags foretagender, samlede aftenen i forvejen en skare unge købmandssønner og studenter, der var den ny lære hengivne; de tilbragte natten i gæstgivergården ved mad og vin under forbandelser over pavedømmet, og da dagen var brudt frem over byens tinder, forsynede de sig med økser og alle slags ødelæggelsesredskaber for at tage fat på deres kåde forehavende. De aftalte triumferende et tegn, der skulle være

signalet til at begynde at slå de med bibelske billeder bemalede vinduer ind, og sikre på, at de ville få stort tilløb af folket, begav de sig til domkirken, da klokkerne lød, fast bestemte på ikke at lade sten på sten tilbage af den. Abbedissen, som allerede ved daggry af en ven havde fået underretning om den fare, hendes kloster svævede i, sendte forgæves gentagne gange bud til den kejserlige officer, der havde kommandoen i byen, og bad om en vagt til beskyttelse af klostret. Officeren, der selv var en fjende af pavedømmet og som sådan i alt fald hemmeligt den ny lære hengiven, forstod at nægte hende vagten under det statskloge foregivende, at hun så spøgelser, og at der ikke var skygge af fare på færde for hendes kloster. Imidlertid kom det tidspunkt, da højtideligheden skulle begynde, og nonnerne beredte sig i angst og bøn og bekymret forventning af, hvad der ville komme, til messen. De havde ingen andre til at beskytte sig end en gammel halvfjerdsindstyveårig klosterfoged, der stillede sig op ved indgangen til kirken med nogle bevæbnede trosknægte.

I nonneklostrene udfører nonnerne, der er øvede i at spille på alle slags instrumenter, selv musikken, tit med en præcision, en forståelse, en følelse, som man savner i mandlige orkestre, måske som følge af det kvindelige, der er ved denne hemmelighedsfulde kunst. For yderligere at forøge deres vånde traf det sig nu så, at kapelmesterinden, søster Antonia, der plejede at dirigere orkestermusikken, få dage i forvejen var blevet heftigt angrebet af en nervefeber, så at klostret, selv bortset fra de fire gudsbespottelige brødre, som man allerede så stå ved kirkens piller, indhyllet i kapper, også var i den største forlegenhed for, hvorledes det skulle få opført et passende musikværk. Abbedissen, som aftenen i forvejen havde befalet,

at der skulle opføres en ældgammel, italiensk messe, der skrev sig fra en ukendt mester, og som kapellet allerede flere gange havde frembragt den største virkning med som følge af en søregen hellighed og herlighed, der var over den, sendte, mere end nogen sinde før opsat på at få sin vilje sat igennem, endnu en gang bud til søster Antonia for at få at vide, hvorledes hun havde det, men nonnen, som dette hverv var blevet overdraget, kom tilbage med den besked, at søster Antonia lå fuldstændig bevidstløs hen, og at der ikke på nogen måde kunne være tale om, at hun kunne dirigere musikken denne gang.

Imidlertid var det allerede kommet til betænkelige optrin i kirken, hvor der efterhånden havde indfundet sig over hundrede med økser og brækjern forsynede ildgerningsmænd af alle stænder og aldre. Man havde på den uanstændigste måde drillet trosknægtene, der stod ved indgangen, og tilladt sig de frækkeste og mest uforskammede ytringer over for nonnerne, som nu og da viste sig enkeltvis i kirken optaget af deres fromme sysler. Klosterfogden begav sig derfor ind i sakristiet og besvor på sine knæ abbedissen om at opgive festen og ty ind i byen under kommandantens beskyttelse. Men abbedissen holdt urokkeligt på, at den til Guds ære indstiftede fest måtte fejres; hun mindede klosterfogden om hans pligt, om det så skulle koste ham liv og lemmer, at beskærme messen og den højtidelige procession, der skulle holdes, og bød, da klokken i det samme slog, nonnerne, der skælvende og bævende omringede hende, at tage et oratorium, lige meget hvilket og hvilken værdi det havde, og straks begynde på udførelsen af det.

Nonnerne var just ved at gøre sig rede til dette oppe ved orglet. Partituret til et musikstykke, som man allerede tit havde

udført, blev uddelt. Violiner, oboer og basser blev prøvet og stemte, da søster Antonia pludselig viste sig på trappen, frisk og sund, kun en smule bleg; hun havde partituret til den ældgamle musik under armen, som abbedissen så indstændigt havde ønsket skulle opføres. Da nonnerne forbavset spurgte, hvor hun kom fra, og hvorledes hun så pludselig var blevet rask, svarede hun: "Lige meget, veninder, lige meget!" fordelte partituret, hun havde med, og satte sig, glødende af begejstring, ved orglet for at dirigere det udmærkede musikstykke. Så faldt der ligesom en vidunderlig himmelsk trøst over de fromme kvinders hjerter; de stillede sig øjeblikkelig op ved nodepultene med deres instrumenter; selve den beklemte sindsstemning, de var i, bidrog til at føre deres sjæle ligesom båret af vinger gennem alle harmoniens himle; oratoriet blev udført med den højeste og herligste musikalske pragt. Under hele udførelsen hørtes der ikke så meget som lyden af et åndedrag nede fra kirken; særlig ved *Salve Regina* og *Gloria in excelsis* var det, som om hele forsamlingen i kirken var død, og til trods for de fire gudsforgående brødre og deres tilhængere blev ikke engang støvet på gulvet rørt, og klostret bestod endnu ved Trediveårskrigens slutning, da det blev ophævet i henhold til en artikel i den westphalske fred.

Seks år efter, da denne begivenhed for længst var glemt, kom disse fire unge menneskers moder fra Haag og anstillede, idet hun bedrøvet erklærede, at de var fuldstændig forsvundet, undersøgelser hos magistraten for at få at vide, hvad vej de var draget bort fra byen. Den sidste efterretning, man havde fra dem i Nederlandene, hvor de egentlig hørte hjemme, var, sagde hun, et før det angivne tidsrum aftenen før en Kristi

Legemsfest skrevet brev fra præsten til hans ven, en skolelærer i Antwerpen, hvori han med stor munterhed eller snarere kådhed på fire tætskrevne sider gav foreløbig meddelelse om et imod den hellige Cæcilies kloster planlagt foretagende, som moderen dog ikke ville udtale sig nærmere om. Efter mange forgæves bestræbelser for at få rede på de personer, den bekymrede kone søgte, kom man omsider i tanker om, at der i en årrække, som omtrent stemte med hendes angivelse, havde siddet fire unge mennesker, hvis fædreland og herkomst var ubekendt, i byens dårekiste, som kejseren for ikke mange år siden havde draget omsorg for at få oprettet. Da de imidlertid led af religiøs overspændthed, og deres væsen, efter hvad magistraten mente dunkelt at have hørt, var yderst tungsindigt og melankolsk, stemte dette for lidet med sønnernes sindstilstand, som moderen desværre kun alt for godt kendte, til at hun kunne lægge synderlig vægt på denne oplysning, så meget mere som det lod til, at de pågældende var katolikker. Da hun nu alligevel følte sig sælsomt slået af mange slags kendetegn, hvormed man beskrev dem for hende, begav hun sig en dag, ledsaget af et retsbud, til dårekisten og bad forstanderne om at gøre hende den tjeneste at tilstede hende adgang til de fire ulykkelige, sindsforvirrede mænd, som holdtes i forvaring der, for at hun kunne se på dem. Men hvad skildrer den stakkels kones forfærdelse, da hun straks, så snart hun trådte ind ad døren, ved første øjekast genkendte sine sønner. De sad iført lange sorte talarer omkring et bord, hvorpå der stod et krucifiks, og syntes med de foldede hænder støttet på bordpladen i tavshed at tilbede dette. Da konen, som afmægtig var sunket ned på en stol, spurgte, hvad de tog sig for, svarede forstanderen, at de

blot var optaget af at forherlige Frelseren, om hvem de, efter hvad de sagde, bedre end andre troede at indse, at han var den eneste Guds sande søn. De tilføjede, at de unge mennesker nu i seks år havde ført denne åndeagtige tilværelse, at de kun sov lidt og spiste lidt, at der ikke kom en lyd over deres læber, at de blot i midnatstimen rejste sig fra deres stole og så med en stemme, som om ruderne i husets vinduer skulle sprænges derved, istemmede *Gloria in excelsis*. Forstanderne endte med at forsikre, at de unge mænd var fuldkommen raske i legemlig henseende, at man ikke engang kunne frakende dem en vis, skønt meget alvorlig og højtidelig munterhed, at de, når man erklærede dem for forrykte, medlidende trak på skuldrene, og at de mere end én gang havde sagt, at i fald den gode stad Aachens borgere vidste, hvad de vidste, ville de lægge deres forretninger til side og ligesom de slå sig ned om Herrens krucifiks og synge *Gloria in excelsis*.

Konen, som ikke kunne udholde det gyselige syn af disse ulykkelige mennesker og kort efter med vaklende knæ havde ladet sig føre hjem igen, begav sig næste dags morgen, for at få oplysning om, hvad der havde givet anledning til denne uhyggelige tilstand, til hr. Veit Gotthelf, en anset klædehandler der i byen; for i det brev, præsten havde skrevet, omtaltes denne mand, og det fremgik af det, at han havde taget ivrig del i planen om at ødelægge den hellige Cæcilies kloster hin Kristi Legemsfestdag. Veit Gotthelf, som imidlertid havde giftet sig, fået flere børn og overtaget sin faders betydelige forretning, modtog den fremmede kone meget elskværdigt, og da han fik at vide, hvad det var for et anliggende, der førte hende til ham, låsede han døren og sagde, efter at have nødet hende til at sætte

sig på en stol: "Min kære kone, hvis De ikke vil indvikle mig, som for seks år siden stod i nøje forbindelse med Deres sønner, i nogen undersøgelse, så vil jeg åbenhjertigt og uden forbehold tilstå Dem, at vi virkelig havde det forsæt, som brevet omtaler. Hvad der bragte dette forsæt, til hvis udførelse alle forberedelser var truffet på det omhyggeligste med en i sandhed ugudelig skarpsindighed, til at strande, er mig ubegribeligt. Himlen selv synes at have taget de fromme kvinders kloster i sin hellige beskyttelse. De skal nemlig vide, at Deres sønner allerede som indledning til mere afgørende optrin havde tilladt sig flere kåde spilopper, der forstyrrede gudstjenesten; over tre hundrede med økser og begkranse forsynede galgenfugle fra vor den gang vildledte by ventede blot på tegnet, præsten skulle give, for at jævne domkirken med jorden. Men da så musikken begynder, tager Deres sønner pludselig, samtidigt grebet af stærk sindsbevægelse og på en måde, der var os påfaldende, hattene af; lidt efter lidt lægger de, som i usigelig rørelse, hænderne for ansigterne, og pludselig vender præsten sig efter en rystende pause om imod os og råber med høj, frygtelig røst, at vi også skal blotte vore hoveder. Forgæves opfordrer nogle af kammeraterne, idet de letfærdigt puffer til ham med armene, ham til at give det aftalte tegn til at begynde billedstormen; i stedet for at svare kaster præsten sig på knæ med hænderne foldede over brystet og mumler, idet han ligesom brødrene andægtigt trykker panden ned i støvet, hele den række bønner igennem, som han kort i forvejen havde drevet spot med. I højeste grad forvirret ved dette syn bliver hele denne flok af ynkelige sværmere, som nu har mistet sin anfører, stående uden at vide, hvad den skal gøre, til det

vidunderlige oratorium, der bruser oppe fra orglet, er til ende, og da der just i det samme på kommandantens befaling finder flere arrestationer sted og nogle af dem, der havde gjort postyr, bliver grebet af vagten og ført bort, er der ikke andet at gøre for den ynkelige flok end skyndsomst at se at komme ud af kirken under beskyttelse af folkemængden, der bryder op i tætte skarer. Om aftenen, da jeg i gæstgivergården forgæves havde spurgt flere gange efter Deres sønner, som ikke var vendt tilbage, går jeg i den forfærdeligste uro atter ud til klosteret med nogle venner for at forhøre mig om dem hos dørvogterne, som havde været den kejserlige vagt behjælpelige. Men hvad skildrer min forfærdelse, ædle frue, da jeg ser disse fire mænd nu som før ligge foran alteret i kirken, som om de var blevet forvandlet til sten, med foldede hænder og berørende gulvet med bryst og pande i den mest glødende andagt. Forgæves opfordrede klosterfogden, der just kom til i det samme, idet han trak dem i kapperne og ruskede dem i armene, dem til at forlade kirken, hvor det allerede var ved at blive helt mørkt, og hvor der ellers ikke var et menneske mere; de rejser sig drømmende halvt op, men giver ikke agt på, hvad han siger, førend han lader sine karle tage dem under armene og føre dem udenfor, og så følger de endelig med os til byen, skønt de stadig sukker og på en måde, som det kunne skære en i hjertet at se på, jævnligt ser sig tilbage efter katedralen, der funklede prægtigt i solens glans bag ved os. Vennerne og jeg spurgte dem på tilbagevejen gentagne gange kærligt og deltagende om, hvad i alverden det dog var for noget skrækkeligt noget, der var tilstødt dem, som således fuldstændigt havde kunnet forvandle dem. De trykkede vore hænder, idet de venligt så på os, så

tankefuldt ned for sig og tørrede af og til tårerne af deres øjne med et udtryk, som det endnu skærer mig i hjertet at tænke på. Da de var kommet hjem, hvor de boede, bandt de sig sindrigt og sirligt et kors af birkegrene, anbragte det i en lille klump voks og stillede det imellem to lys, pigen kom med, på det store bord midt i værelset, og mens vennerne, hvis skare voksede fra time til time, stod ved siden af og vred deres hænder og i spredte grupper målløse af sorg så på deres spøgelsesagtige færd, satte de sig omkring bordet og gav sig med foldede hænder til at tilbede korset, som om deres sanser var utilgængelige for alt andet i verden. De ville hverken spise noget af maden, som pigen bragte selskabet i henhold til den ordre, de havde givet om morgenen, eller senere, da natten faldt på, lægge sig på lejet, hun havde redt til dem i soveværelset, fordi de så ud til at være trætte. Vennerne måtte for ikke yderligere at skræmme værten, som var i høj grad forbavset over denne adfærd, sætte sig til et yppigt dækket bord og nyde de for et talrigt selskab tilberedte retter, som de vædede med deres bitre tårer. Så slog pludselig midnatstimen; efter et øjeblik at have lyttet til klokkens dumpe klang, rejste Deres fire sønner sig pludselig samtidigt fra deres stole, og mens vi lagde servietterne fra os og så over på dem, opfyldt af ængstelig forventning om, hvad denne sælsomme og overraskende adfærd nu skulle betyde, istemmer de med forfærdelig røst *Gloria in excelsis*. Sådan må det lyde, når leoparder og ulve i vinternattens kulde brøler op imod firmamentet; jeg forsikrer Dem, at pillerne i huset rystede derved, og vinduesruderne klirrede, som de skulle sprænges ved de stød, lyden gav dem – det var, som om der blev kastet hele håndfulde tungt sand på

dem. Ved at se og høre dette gruelige optrin blev vi så forfærdede, at hårene rejste sig på vore hoveder, og vi styrtede sanseløse fra hinanden, lod vore kapper og hatte ligge, og fo'r igennem de tilstødende gader, som snart var fulde af hundreder af mennesker, som var blevet skræmt op fra deres søvn. Folk sprængte gadedøren og trængte op ad trapperne ind i salen for at komme på det rene med, hvad der var grunden til disse gyselige og hjerteskærende brøl, der lød, som om de kom fra evigt fordømte syndere i Helvedes dybeste flammehav og ynkeligt anråbte Gud om barmhjertighed. Værtens forbitrelse og folkets forfærdede råb ænsede de ikke, men omsider, da klokken slog ét, forstummede de, tørrede med et klæde deres pander, hvorfra sveden i store dråber randt dem ned over hage og bryst, breder så deres kapper ud på gulvet og lægger sig der for at hvile sig ud efter dette kvalfulde arbejde. Værten lod dem gøre det, og så snart han så, at de var faldet i søvn, slog han kors over dem, og glad over i øjeblikket at være fri for den elendighed, fik han ved at forsikre, at morgendagen ville bringe en forandring til det bedre, folkehoben, som fyldte værelset og hemmelighedsfuldt hviskede indbyrdes, til at gå. Men desværre, allerede ved første hanegal står de ulykkelige op igen for atter at begynde på det samme spøgelsesagtige klosterliv over for korset på bordet, som kun udmattelse havde nødet dem til at afbryde et øjeblik. De ænsede ikke de formaninger, værten, hvis hjerte var ved at smelte ved dette sørgelige syn, gav dem, og ville ikke tage imod nogen hjælp af ham; de beder ham om venligt at afvise deres venner, som ellers regelmæssigt hver morgen plejede at samles hos dem, de vil ikke have andet af ham end vand og brød og om muligt et knippe halm til natten,

så værten, hvem deres munterhed hidtil havde indbragt mange penge, så sig nødsaget til at melde sagen til øvrigheden og bede den om at skaffe ham disse fire mennesker, som den onde ånd uden tvivl huserede i, ud af huset. Så blev de efter magistratens ordre underkastet en lægeundersøgelse, og da man kom til det resultat, at de var forrykte, blev de, som De ved, anbragt i dårekisten, som den sidst afdøde kejser i sin godhed har ladet indrette her i byen til bedste for sådanne stakler."

Dette sagde Veit Gotthelf foruden endnu mere, som vi udelader, da vi mener at have sagt nok til belysning af sagens indre sammenhæng, og derpå bad han endnu en gang konen om endelig ikke på nogen måde at indvikle ham i nogen retslig undersøgelse, i fald der skulle anstilles en sådan i anledning af denne begivenhed.

Tre dage efter gik konen, som denne beretning havde rystet dybt i hendes sjæls inderste, støttende sig til en venindes arm, ud til klosteret i den vemodige hensigt på en spadseretur, da det netop var smukt vejr, at tage det forfærdelige sted i øjesyn, hvor Gud havde tilintetgjort hendes sønner ligesom med et usynligt lyn. De to kvinder fandt indgangen til domkirken spærret med brædder, fordi den var under ombygning, og kunne, når de stod på tæerne, ikke se andet af kirkens indre gennem sprækkerne imellem brædderne end den prægtigt funklende rose i baggrunden. Mange hundrede arbejdere, der sang muntre viser, var på slanke stilladser, der bugtede sig mangfoldigt imellem hinanden, i færd med at bygge tårnene en god tredjedel højere og lægge stærkt, lyst kobber, der skinnede i solens glans, på deres tage og spir, som hidtil kun havde været tækket med skifer. Bag kirken stod der en tordensky, kulsort

med gyldne rande; den havde allerede udladet sig over Aachens omegn, og efter endnu at have udslynget nogle kraftesløse lyn i retning af domkirken, drev den, opløst i dunster, misfornøjet brummende østpå. Mens de to kvinder optaget af mange slags tanker betragtede dette skuespil fra trappen, der førte op til den store klosterbygning, traf det sig så, at en klostersøster, som tilfældigvis kom forbi, fik at vide, hvem konen, der stod ved klosterporten, var. Abbedissen, som havde hørt tale om, at hun havde et brev, der handlede om Kristi Legemsfesten, sendte straks efter søsteren ned med anmodning om, at den nederlandske kone ville komme op til hende. Skønt nederlænderinden et øjeblik blev noget forbavset over dette, var hun ikke des mindre rede til ærbødigt at efterkomme anmodningen, og mens veninden på nonnens opfordring trådte ind i et sideværelse tæt ved indgangen, måtte den fremmede kone stige op ad trappen og blev ført ind i den smukke forstue; der forefandt hun abbedissen, en ædel kvinde af stilfærdigt majestætisk ydre; hun sad på en stol med fødderne støttet på en skammel, der hvilede på dragekløer; på en pult ved siden af hende lå partituret til et musikstykke. Efter at have ladet en stol sætte frem til den fremmede kone sagde abbedissen, at hun allerede af borgmesteren havde hørt, at hun var kommet der til byen, og efter menneskekærligt at have forhørt sig om, hvorledes hendes ulykkelige sønner havde det, og formanet hende til så vidt muligt at finde sig i den skæbne, der havde ramt dem, eftersom den nu jo en gang ikke stod til at ændre, bad hun hende, om hun måtte se det brev, præsten havde skrevet til sin ven skolelæreren i Antwerpen. Konen, som besad erfaring nok til at indse, hvilke følger dette skridt kunne

få, følte sig et øjeblik sat i forlegenhed derved, men da damens ærværdige ansigt indgød ubetinget tillid og på ingen måde vakte formodning om, at hun kunne have til hensigt at gøre offentlig brug af brevets indhold, tog hun det, efter at have betænkt sig lidt, frem fra sit bryst og rakte den fyrstelige dame det, idet hun trykkede et varmt kys på hendes hånd. Mens abbedissen læste brevet, kastede konen nu et blik på partituret, der lå opslået på pulten, og da klædehandlerens beretning havde bragt hende på den tanke, at det måske kunne være tonernes magt, der hin forfærdelige dag havde forstyrret og forvirret hendes stakkels sønners sind, vendte hun sig om til klostersøsteren, der stod bag ved hendes stol, og spurgte hende beskedent, om det var det musikstykke, der var blevet opført i domkirken ved hin mærkværdige Kristi Legemsfest for seks år siden. Den unge klostersøster svarede ja, det mindedes hun, at hun havde hørt sige, og siden den tid plejede det, når det ikke blev brugt, at ligge i den højærværdige abbedisses værelse. Konen blev stærkt grebet af dette, rejste sig og stillede sig, opfyldt af mange slags tanker, foran pulten. Hun betragtede de ukendte trylletegn, hvormed en frygtelig ånd syntes at drage en kreds om sig, og troede, hun skulle synke i jorden, da han så, at det netop var *Gloria in excelsis* der lå opslået. Hun var til mode, som om hele tonekunstens rædsel, der havde tilintetgjort hendes sønner, brusede hen over hendes hoved; hun troede, hun skulle gå fra forstanden ved det blotte syn. Og efter hurtigt med uendelig ydmyghed og underkastelse under den guddommelige almagt at have trykket bladet til sine læber satte hun sig atter hen på stolen. Imidlertid havde abbedissen læst brevet til ende, og, idet hun lagde det sammen, sagde hun: "Gud

selv har hin vidunderlige dag beskærmet klostret mod Deres alvorligt vildledte sønners hovmod. Hvilke midler han har betjent sig af dertil, kan være Dem, som jo er protestant, ligegyldigt; De ville næppe heller kunne begribe, hvad jeg kunne sige Dem om det. Men De skal vide, at slet ingen ved, hvem det egentlig var, der i hin skrækkelige trængselsstund, da billedstormen var ved at bryde ind over os, roligt sad ved orglet og dirigerede det musikstykke, De ser ligge opslået dér. Ved et forhør, der blev optaget næste morgen i klosterfogdens og flere andre mænds nærværelse og blev nedlagt i vort arkiv, blev det godtgjort, at søster Antonia, den eneste, som kunne dirigere værket, lå syg, bevidstløs og ude af stand til at røre et lem, i sin klostercelle hele tiden, mens det blev udført. En klostersøster, der som hendes frænke var blevet sat til at pleje hende, veg hele den formiddag, da Kristi Legemsfest blev fejret i katedralen, ikke fra hendes seng. Ja, søster Antonia ville uden tvivl selv have stadfæstet og bekræftet den kendsgerning, at det ikke var hende, der på en så sælsom og overraskende måde viste sig ved orglet, hvis hendes fuldstændig bevidstløse tilstand havde gjort det muligt at spørge hende, og hun ikke samme dags aften var død af den nervefeber, hun led af, og som hidtil aldeles ikke havde syntes at være livsfarlig. Ærkebiskoppen af Trier, til hvem denne begivenhed blev indberettet, har da også allerede udtalt det ord, som alene forklarer den, nemlig at den hellige Cæcilie selv har øvet dette på én gang skrækkelige og herlige under, og fra paven har jeg lige modtaget en skrivelse, hvori han bekræfter dette." Dermed gav hun konen brevet, som hun kun havde bedt hende om for at få nærmere oplysning om, hvad hun allerede vidste, idet hun lovede, at hun ikke skulle gøre nogen

brug af det; og efter at hun endnu havde spurgt hende, om der var håb om hendes sønners helbredelse, og om hun kunne tjene hende i så henseende med penge eller på anden måde, hvilket konen grædende svarede nej til, idet hun kyssede sømmen af hendes kjole, hilste hun venligt med hånden ad hende og lod hende gå.

Her ender denne legende. Konen, hvis nærværelse i Aachen var ganske unyttig, rejste tilbage til Haag, idet hun efterlod en lille kapital, som hun overgav øvrigheden til bedste for hendes sønner, og et års tid efter vendte hun dybt bevæget tilbage til den katolske kirkes skød. Men sønnerne døde i en høj alder en glad og fornøjet død, efter at de endnu en gang, som de havde for skik, havde sunget *Gloria in excelsis*.

Tvekampen

Hertug Vilhelm af Breysach, som, siden han hemmeligt ægtede en grevinde ved navn Katharina von Heersbruck af huset Alt-Hüvingen, der syntes at stå under ham i rang, havde levet i fjendskab med sin halvbroder grev Jakob Rødskæg, kom en St. Remigiusdag hen imod slutningen af det fjortende århundrede, da natten begyndte at falde på, tilbage fra et møde, han i Worms havde haft med den tyske kejser. Hertugen havde her fået sat igennem, at en søn, grev Philip von Hüvingen, som hans hustru havde født ham, førend de blev gift, var blevet lovligt anerkendt i betragtning af, at de børn, der var født ham i hans ægteskab, var døde. Han så fremtiden i møde gladere, end han nogen sinde havde været i hele sin regeringstid, og havde allerede nået parken, der lå bag ved hans slot, da der pludselig kom en pil flyvende fra krattets mørke og gennemborede ham tæt neden for brystbenet. Hans skatmester, hr. Friedrich von Trota, som blev yderst forfærdet over denne tildragelse, bragte ham med bistand af nogle andre riddere op på slottet, hvor han endnu kun havde kraft nok til i sin bestyrtede hustrus arme at oplæse den kejserlige legitimations-skrivelse for en forsamling af vasaller, som på hendes foranstaltning skyndsomst var blevet sammenkaldt, og efter at vasallerne, ikke uden stærk modstand – for ifølge loven skulle kronen gå i arv til hans halvbroder grev Jakob Rødskæg – havde opfyldt hans sidste bestemte vilje og under forbehold af kejserens samtykke anerkendt grev Philip som tronarving og hans moder som formynderske og regentinde i hans mindreårighed, lagde han sig til at dø.

Hertuginden besteg nu uden videre tronen, idet hun blot ved nogle sendemænd underrettede sin svoger grev Jakob Rødskæg om det, og hvad flere af ridderne ved hoffet, som mente at have gennemskuet grevens indesluttede karakter, havde forudsagt, slog i alt fald tilsyneladende til. Jakob Rødskæg bed, idet han klogeligt tog de forhåndenværende omstændigheder i betragtning, harmen over den uret, hans broder havde tilføjet ham, i sig: I alt fald afholdt han sig fra ethvert skridt i retning af at omstøde hertugens sidste vilje og ønskede hjerteligt sin unge brodersøn til lykke med den trone, han havde opnået. Han skildrede sendemændene, som han meget muntert bænkede ved sit taffel, hvorledes han siden sin hustrus død, der havde efterladt ham en kongelig formue, levede fri og uafhængig på sin borg; hvorledes han elskede de omboende adelsmænds kvinder, sin egen vin og jagt i selskab med muntre venner, og hvorledes et korstog til Palæstina, på hvilket det var hans agt at gøre bod for en rask ungdoms synder, som, indrømmede han, desværre blev flere og flere med alderen, var det eneste foretagende, han nu ved slutningen af sit liv tænkte på. Forgæves gjorde hans to sønner, der var blevet opdraget i et bestemt håb om tronfølgen, ham de bitreste bebrejdelser for den ufølsomhed og ligegyldighed, hvormed han så ganske uventet fandt sig i denne ubodelige krænkelse af deres rettigheder. Han bragte de endnu skægløse ynglinge til tavshed med korte og spotske magtsprog, nødte dem til at følge med ham til byen den dag, da den højtidelige ligbegængelse skulle finde sted, og til ved hans side at følge deres onkel, den gamle hertug, til graven, som det sømmede sig. Og efter at han i tronsalen i det hertugelige palads ligesom alle hoffets andre

stormænd havde hyldet sin brodersøn, den unge prins, i hans moder regentindens nærværelse, vendte han ledsaget af folkets velsignelser over hans højmodighed og mådehold tilbage til sin borg efter at have afslået alle de embeder og værdigheder, hertuginden tilbød ham.

Hertuginden skred nu efter således på en uventet heldig måde at have varetaget sine første interesser til opfyldelsen af sin anden regeringspligt, samtidig at anstille undersøgelser angående hendes mands mordere – man mente at have set en hel skare af dem i parken. Hun undersøgte til den ende selv sammen med sin kansler hr. Godwin von Herrthal, pilen, der havde gjort ende på hans liv. Man fandt imidlertid ikke noget ved den, der havde kunnet røbe, hvem den tilhørte, det skulle da være, at den var overraskende sirligt og prægtigt forarbejdet. Skaftet var slankt og stærkt, drejet af mørkt nøddetræ, og der var indsat stærke, krusede og skinnende fjer i det; beklædningen på den forreste ende var af skinnende messing, og kun den yderste spids, der var hvas som et fiskeben, var af stål. Pilen syntes at være forfærdiget til en fornem og rig mands rustkammer, som enten var indviklet i fejder eller en stor elsker af jagt, og da man af et årstal, der var indgraveret i knappen, så, at den først kunne være blevet lavet for kort tid siden, sendte hertuginden, efter kanslerens råd, pilen, forsynet med kronens segl, rundt til alle værksteder i Tyskland for at få rede på mesteren, der havde drejet den, og, hvis det lykkedes, af ham at få at vide, på hvis bestilling den var blevet drejet.

Fem måneder efter indløb der til kansleren, hr. Godwin, som hertuginden havde overdraget hele sagens undersøgelse, en erklæring fra en pilemager i Strassburg, at han for tre år siden

havde lavet en skok sådanne pile med tilhørende kogger til grev Jakob Rødskæg. Kansleren, som blev yderst bestyrtet over denne erklæring, holdt den hemmelig i flere uger. Dels kendte han, mente han da, grevens højsind til trods for hans fri og udsvævende levevis for godt til, at han kunne tro ham i stand til en så afskyelig gerning som et brodermord; dels kendte han, til trods for mange andre gode egenskaber, for lidt til regentindens retfærdighedsfølelse til ikke at turde gå frem med andet end den største forsigtighed i en sag, der gjaldt hendes livs værste fjende. Imidlertid anstillede han underhånden undersøgelser i retning af denne besynderlige angivelse, og da han gennem kancelliets embedsmænd tilfældigvis kom under vejr med, at greven, som ellers aldrig eller højst sjældent plejede at forlade sin borg, den nat, da hertugen blev myrdet, havde været borte fra den, anså han det for sin pligt at opgive at holde sagen hemmelig og i et af de næste statsrådsmøder udførligt at underrette hertuginden om den overraskende og sælsomme mistanke, der som følge af disse to anklagepunkter faldt på hendes svoger, grev Jakob Rødskæg.

Hertuginden, som priste sig lykkelig ved at stå på en så venskabelig fod med sin svoger greven og intet frygtede mere end at såre hans ømfindtlighed ved uoverlagte skridt, viste imidlertid til kanslerens overraskelse ikke ringeste tegn til glæde over denne tvetydige erklæring. Tværtimod ytrede hun efter to gange omhyggeligt at have gennemlæst papirerne stærkt sit mishag med, at en sag, der var så usikker og betænkelig, blev bragt offentligt på tale i statsrådet. Hun var af den mening, at der måtte foreligge en vildfarelse eller en bagvaskelse, og befalede, at der slet ikke måtte gøres brug af

angivelsen over for retten. Ja, i betragtning af den overordentlige, næsten sværmeriske tilbedelse, folket ganske naturligt ydede greven, efter at han var blevet udelukket fra tronen, forekom det hende allerede yderst farligt, at sagen blot var blevet foredraget i statsrådet; og da hun forudså, at bysladder om det ville komme ham for øre, sendte hun de to anklagepunkter, som han kaldte et spil af en sælsom misforståelse, tillige med det, hvorpå de skulle støtte sig, ud til ham, ledsaget af en virkelig højsindet skrivelse, hvori hun bestemt bad ham om at skåne hende for enhver gendrivelse, da hun på forhånd var overbevist om hans uskyldighed.

Greven, som netop sad ved taflet med et selskab af gode venner, rejste sig forekommende fra sin stol, da ridderen trådte ind til ham med hertugindens budskab; men næppe havde han, mens vennerne betragtede den højtidelige mand, der ikke ville sætte sig, i en vinduesfordybning læst brevet, før han skiftede farve og rakte papirerne til sine venner med de ord: "Her skal I se, brødre, hvilken skændig anklage der er blevet smedet sammen imod mig om at have myrdet min broder!" Han tog med et funklende blik pilen ud af hånden på ridderen og tilføjede, idet han skjulte, hvor ydmyget han følte sig, mens vennerne urolige samlede sig om ham, at pilen virkelig tilhørte ham, og at det også havde sin rigtighed med den omstændighed, at han St. Remigiusnat havde været borte fra sit slot. Vennerne bandede over dette lumske og nederdrægtige forræderi; de skød mistanken for mordet over på de forvorpne anklagere selv og stod allerede i begreb med at fornærme sendemanden, der tog sin frue, hertuginden i forsvar, da greven, som endnu en gang havde gennemlæst papirerne,

pludselig trådte hen imellem dem og råbte: "Rolig, mine venner!" og dermed tog han sit sværd, der stod i krogen, og rakte ridderen det med de ord, at han var hans fange. På ridderens forbavsede spørgsmål, om han havde hørt rigtigt, og om han virkelig anerkendte de to anklagepunkter, kansleren havde fremsat, svarede greven: "Ja, ja, ja!" Han håbede imidlertid, sagde han, at være fritaget for at måtte føre beviset for sin uskyldighed på anden måde end over for en af hertuginden nedsat ret. Forgæves beviste ridderne, som var højst utilfredse med denne ytring, at han i så tilfælde i det mindste ikke behøvede at gøre andre end kejseren regnskab for sagens sammenhæng; greven, som med et påfaldende pludseligt omslag i sin stemning beråbte sig på regentindens retfærdighedsfølelse, stod fast på, at han ville fremstille sig for landets domstol. Han havde allerede revet sig ud af vennernes arme og råbt ud af vinduet, at hans heste skulle føres frem, da han, som han sagde, straks agtede at følge med sendemanden til ridderfængslet. Så trådte imidlertid hans våbenfæller i vejen for ham og fremsatte et forslag, som han måtte tage imod. De opsatte i forening en skrivelse til hertuginden og krævede som en ret, der tilkom enhver ridder i et sådant tilfælde, frit lejde for ham og tilbød hende som sikkerhed for, at han ville give møde for den domstol, hun nedsatte, så vel som for, at han ville underkaste sig, hvad den måtte dømme ham til, en borgen på 20.000 mark sølv.

Hertuginden holdt det efter at have modtaget denne uventede og for hende ganske ubegribelige erklæring, i betragtning af de afskyelige rygter, der allerede var i omløb blandt folk, om hvad der havde givet anledning til anklagen, for

rådeligst at forelægge kejseren hele sagen, idet hun for sit eget vedkommende trak sig helt ud af den. Hun sendte ham efter kanslerens råd samtlige sagen vedrørende aktstykker og bad ham om i sin egenskab af rigets overhoved at fratage hende undersøgelsen af en sag, som hun selv var part i. Kejseren, som på den tid opholdt sig i Basel i anledning af forhandlinger med Schweizerforbundet, gik ind på hendes ønske. Han nedsatte en domstol bestående af tre grever, tolv riddere og to retsassessorer, og efter at han havde tilstået grev Jakob Rødskæg frit lejde i henhold til hans venners andragende imod en borgen af 20.000 mark sølv, opfordrede han ham til at møde for den omtalte domstol og gøre rede og stå den til ansvar for de to fremsatte punkter: Hvorledes pilen, der efter hans egen tilståelse tilhørte ham, var kommet i morderens hænder, og hvor han havde opholdt sig St. Remigiusnat.

Det var mandag efter Trinitatis, da grev Jakob Rødskæg med et glimrende følge af riddere i henhold til den opfordring, der var udgået til ham, indfandt sig i Basel og fremstillede sig for rettens skranke. Det første spørgsmål forbigik han, idet det, som han sagde, var ham ganske umuligt at besvare det; med hensyn til det andet, der var af afgørende betydning for sagen, udtalte han sig, som følger: "Ædle herrer" – og med disse ord støttede han hænderne på skranken og så med sine små lynende øjne, der overskyggedes af rødlige øjenvipper, ud over forsamlingen – "I beskylder mig, der har givet prøver nok på, hvor ligegyldig krone og scepter er mig, for den afskyeligste gerning, noget menneske kan begå, for at have myrdet min broder, der i virkeligheden ikke var mig synderlig bevågen, men som ikke af den grund var mig mindre kær, og som en af de

grunde, hvorpå I støtter eders anklage, anfører I, at jeg St. Remigius nat, da denne udåd blev begået, imod hvad jeg i mange år har haft for skik, var borte fra mit slot. Nu ved jeg ganske vist, hvad en ridder skylder en dames ære, hvis gunst han hemmeligt nyder, og sandelig, havde Himlen ikke ud af den klare luft trukket denne sælsomme skæbne sammen over mit hoved, ville den hemmelighed, mit hjerte gemmer, være gået i graven med mig og først, når englens basunstød sprænger gravene, være opstået og kommet frem for Gud sammen med mig. Men det spørgsmål, Hans kejserlige Majestæt retter til min samvittighed gennem eders mund, gør, som I vel selv indser, alle hensyn og alle betænkeligheder til skamme, og eftersom I altså vil vide, hvorfor det hverken er sandsynligt eller endog blot muligt, at jeg personligt eller middelbart kan have taget del i mordet på min broder, så skal I vide, at jeg St. Remigiusnat, altså på det tidspunkt, da det blev begået, hemmeligt var hos landdrost Winfried von Bredas skønne datter, enkefru Littegarde von Auerstein, der har skænket mig sin kærlighed."

Nu må man vide, at enkefru Littegarde von Auerstein til det øjeblik, da denne forsmædelige anklage blev rejst, ikke blot var den smukkeste, men også den mest uberygtede og pletfri kvinde i landet. Siden hendes husbond, slotshøvedsmand von Auerstein var død af en smitsom feber få måneder efter, at de havde haft bryllup, havde hun levet stille og tilbagetrukkent på sin faders borg, og kun for at føje den gamle herre, som gerne ville se hende gift igen, fandt hun sig i af og til at være til stede ved de jagtfester og banketter, som egnens ridderskab og især hr. Jakob Rødskæg holdt. Mange grever og herrer af landets

ædleste og rigeste slægter mødte ved sådanne lejligheder frem med deres bejlen, og blandt dem var skatmesteren hr. Friedrich von Trota, som en gang med stor dygtighed havde frelst hendes liv, da hun på jagten blev angrebet af et såret vildsvin, hende den kæreste. Imidlertid havde hun til trods for alle sin faders opfordringer endnu ikke kunnet beslutte sig til at skænke ham sin hånd af frygt for, at det ville mishage hendes to brødre, der gjorde regning på den formue, hun ville efterlade sig. Ja, da Rudolf, den ældste af dem, giftede sig med en rig frøken fra nabolaget, og hans hustru efter tre års barnløst ægteskab til familiens største glæde fødte ham en arving, tog hun, tilskyndet dertil af mange mere eller mindre tydelige erklæringer, ligefrem afsked med sin ven hr. Friedrich i et under udgydelse af mange tårer skrevet brev, og gik for husfredens skyld ind på sin broders forslag om at overtage pladsen som abbedisse i et nonnekloster, der lå ved Rhinens bredder ikke langt fra hendes faders borg.

Netop på det tidspunkt, da der blev arbejdet for denne plan hos ærkebiskoppen af Strassburg og den var lige ved at blive virkeliggjort, var det, at landdrosten hr. Winfried von Breda fra den af kejseren nedsatte domstol modtog underretning om sin datter Littegardes skændsel og opfordring til at lade hende komme til Basel for at svare til den beskyldning, grev Jakob havde rejst imod hende. I skrivelsen betegnedes nøjagtig tiden hvornår og stedet, hvor greven efter sin angivelse hemmeligt havde aflagt fru Littegarde sit besøg, og der fulgte oven i købet en ring med, som havde tilhørt hendes afdøde husbond, og som greven forsikrede, han ved afskeden havde fået af hende til minde om den nat. De havde tilbragt sammen. Nu led hr.

Winfried netop den dag, da denne skrivelse kom, af en stærk og smertefuld alderdomssvaghed; han gik med sin datter i hånden rundt i værelset i en yderst ophidset tilstand og så allerede det mål for sig, der er sat ethvert levende væsen, og da han nu læste denne frygtelige anklage, fik han straks et slagtilfælde og segnede lamslået om på gulvet, idet papiret faldt ud af hånden på ham. Brødrene, som var til stede, løftede ham bestyrtet op fra gulvet og sendte bud efter en læge, der for at have tilsyn med ham boede i en af sidebygningerne. Men alle bestræbelser for at kalde ham tilbage til livet var forgæves; han opgav ånden, mens fru Littegarde bevidstløs lå i sine terners arme, og da hun kom til sig selv igen, havde hun ikke engang den sidste sorgblandede trøst at kunne give ham et ord til forsvar for sin ære med over i evigheden. De to brødres forfærdelse over denne ulyksalige begivenhed og deres raseri over den skændsel, deres søster beskyldtes for, og som desværre kun var alt for sandsynlig, var ubeskrivelig. De vidste nemlig kun alt for godt, at grev Jakob Rødskæg hele sidste sommer havde gjort ivrigt kur til hende; han havde holdt flere turneringer og gæstebud udelukkende til ære for hende og udmærket hende frem for alle andre kvinder i hans selskab på en allerede den gang meget anstødelig måde. Ja, de mindedes, at Littegarde just ved St. Remigiusdags tid havde foregivet, at hun på en spadseretur havde mistet den ring, der havde tilhørt hendes husbond, og som nu på sælsom vis viste sig at have været i grev Jakobs hænder. De tvivlede derfor ikke et øjeblik på sandheden af, hvad greven over for retten havde sagt om hende. Forgæves omklamrede hun, mens faderens lig blev båret bort under tjenerskabets veklager, sine brødres knæ, idet hun bad dem om blot et øjeblik at høre på

hende. Rudolf spurgte hende, blussende af harme, om hun kunne stille et vidne til bevis på, at beskyldningen var ugrundet, og da hun rystende og bævende svarede, at hun desværre ikke kunne beråbe sig på andet end sin ustraffelige vandel, idet hendes kammerpige netop den nat havde været borte fra hendes sovekammer, fordi hun havde fået lov til at besøge sine forældre, sparkede Rudolf hende fra sig, rev sit sværd, der hang på væggen, ud af skeden og bød hende rasende i vanvittig hidsighed, idet han kaldte hunde og karle til, øjeblikkeligt at forlade gården. Littegarde rejste sig, hvid som en kalket væg, op fra gulvet; hun bad ham, idet hun tavs undveg hans mishandlinger, i det mindste at lade hende få den tid, hun behøvede til at træffe de nødvendige forberedelser til, at hun kunne rejse, som han forlangte, men Rudolf svarede skummende af raseri, ikke andet end: "Ud af slottet med dig!" agtede ikke på sin egen hustru, der stillede sig i vejen for ham og bad ham om at vise menneskelighed og skånsel, og stødte til hende med sit sværdfæste, så hendes blod flød, hvorpå den ulykkelige Littegarde vaklede ud af værelset mere død end levende. Udsat for den rå mængdes blikke gik hun over gården til slotsporten, hvor Rudolf lod sine folk give hende en bylt med linned, hvortil han føjede nogle penge, og så lukkede han selv med smædeord og forbandelser porten efter hende.

Dette bratte fald fra en rig og næsten uforstyrret lykkes højder ned i en uoverskuelig og fuldstændig hjælpeløs elendigheds afgrund var mere, end den stakkels kvinde kunne bære. Uden at ane, hvor hun skulle vende sig hen, vaklede hun, støttende sig til rækværket, ned ad klippestien for i alt fald for den frembrydende nat at skaffe sig tag over hovedet, men inden

hun havde nået landsbyen, der lå spredt i dalen, segnede hun afmægtig til jorden. Således havde hun ligget en times tid uden at mærke noget til jordelivets lidelser, og fuldstændigt mørke dækkede allerede egnen, da hun vågnede og så sig omringet af flere medlidende landsbyfolk. En dreng, der legede på klippeskrænten, havde set hende og i sine forældres hus fortalt denne mærkværdige og påfaldende tildragelse, og disse, som havde nydt mange velgerninger af Littegarde, var da straks, yderst bestyrtede over at vide hende i så trøstesløs en stilling, brudt op for at komme hende til hjælp så godt de kunne. Ved disse folks bestræbelser kom Littegarde snart til sig selv igen og kom da også straks ved synet af borgen, hvis port var blevet lukket efter hende, i tanker om, hvad der var sket. Hun afslog to kvinders tilbud om at følge hende op på slottet og bad dem blot om at gøre hende den tjeneste straks at skaffe hende en fører, så hun kunne fortsætte sin vandring. Forgæves forestillede de hende, at hun ikke kunne give sig på vandring i den tilstand, hun var i; Littegarde fastholdt, under foregivende af, at hendes liv var i fare, sit forlangende om øjeblikkelig at komme uden for borgens enemærker, ja, da flokken omkring hende uden at hjælpe hende stadig blev større og større, gjorde hun miner til at rive sig løs med magt og begive sig på vej alene til trods for den frembrydende nats mørke, så at folkene til sidst af frygt for, at herskabet ville drage dem til ansvar, hvis der tilstødte hende en ulykke, så sig nødsaget til at opfylde hendes ønske og skaffede hende en vogn, som, efter at man gentagne gange havde spurgt hende, hvor hun da egentlig ville hen, kørte ad Basel til med hende.

Men allerede så snart hun var uden for landsbyen, ændrede hun efter nøjere at have overvejet omstændighederne sin beslutning og bød sin fører vende om og køre hende til Trottenburg, der kun lå nogle få mil derfra. Hun var nemlig på det rene med, at hun uden bistand ikke ville kunne udrette noget ved retten i Basel over for en modstander som grev Jakob Rødskæg, og ingen syntes hende værdigere til den tillid, at hun opfordrede ham til at forsvare hendes ære, end hendes brave ven, den fortræffelige skatmester, hr. Friedrich von Trota, som hun godt vidste endnu bar kærlighed til hende. Det var omtrent midnat, og der var endnu lys på borgen, da hun yderst udmattet af køreturen ankom dertil. Hun sendte en tjener, der kom hende i møde, op for at melde familien hendes ankomst, men inden han endnu havde røgtet sit hverv, kom frøknerne Bertha og Kunigunde, hr. Friedrichs søstre, ud af døren – de havde tilfældigvis været i forhallen i huslige anliggender. De hjalp under glade hilsener Littegarde, som de godt kendte, ned af vognen og førte hende, skønt de ikke var fri for at være noget beklemt derved, op til deres broder, der sad ved et bord fordybet i aktstykker, som en proces havde skaffet ham på halsen. Men hvad skildrer hr. Friedrichs forbavselse, da han som følge af larmen bag ved sig vendte sig om og så fru Littegarde kaste sig på knæ for ham med blegt og forstyrret ansigt som et billede på den største fortvivlelse. "Kæreste Littegarde!" råbte han, idet han rejste sig og hævede hende op fra gulvet, "hvad er der hændt jer?" Efter at have sat sig fortalte Littegarde ham, hvad der var sket, hvilken skændig anklage grev Jakob Rødskæg havde rejst imod hende for retten i Basel for at rense sig for beskyldningen for at have myrdet hertugen;

hvorledes budskabet derom øjeblikkelig havde pådraget hendes gamle fader, som netop var upasselig, et nerveslag, af hvilket han få minutter efter var død i sine sønners arme, og hvorledes disse, rasende forbitrede derover uden at høre på, hvad hun havde at sige til sit forsvar, havde overvældet hende med de forfærdeligste mishandlinger og til sidst jaget hende ud af huset som en forbryderske. Hun bad hr. Friedrich om at hjælpe hende til Basel under passende ledsagelse og skaffe hende en juridisk konsulent der, som med hensyn til denne skammelige beskyldning kunne stå hende bi med kloge og besindige råd over for den af kejseren nedsatte domstol. Hun forsikrede, at en sådan påstand ikke kunne være kommet hende mere uventet, om den var blevet fremsat af en parther eller perser, hun aldrig havde set for sine øjne, end fra grev Jakob Rødskæg, idet hun altid af hele sin sjæl havde afskyet ham så vel på grund af hans dårlige rygte som på grund af hans udseende, og bestandig havde afvist de artigheder, han undertiden havde taget sig den frihed at sige hende ved de festlige sammenkomster i løbet af sommeren, med den største kulde og foragt. "Det er nok, kæreste Littegarde!" råbte hr. Friedrich, idet han i ædel iver greb hendes hånd og trykkede den til sine læber; "spild ikke et ord på at forsvare og retfærdiggøre eders uskyld, i mit hjerte taler en stemme langt stærkere og mere overbevisende for jer end alle forsikringer, ja, endog mere end alle juridiske argumenter og beviser, I måske kan uddrage af omstændighederne og begivenhedernes forbindelse og forelægge retten i Basel. Eftersom eders uretfærdige og uædle brødre har forladt jer, tillad så mig at være eders ven og broder og forund mig den hæder at være eders forsvarer i denne sag; jeg skal over for

retten i Basel og over for hele verdens dom genoprette eders ære i dens fulde glans." Med disse ord førte han Littegarde, hvis taknemmelighed og rørelse over denne højsindede udtalelse afpressede hende mange tårer, op til sin moder, fru Helena, der allerede havde trukket sig tilbage til sit sovekammer. Han forestillede hende for denne værdige, gamle dame, der var ham overmåde kær, som en gæsteveninde, der som følge af en strid, der var opstået i hendes familie, havde besluttet sig til for en tid at tage ophold der på borgen. Man indrømmede hende endnu samme nat en hel fløj af det store slot, fyldte skabene i den rigeligt med klæder og linned af søstrenes forråd, anviste hende ganske i overensstemmelse med hendes rang et passende, ja prægtigt tjenerskab, og allerede tredje dagen efter var hr. Friedrich von Trota på vej til Basel med et talrigt følge af ryttere og svende, uden at have udtalt sig om, hvorledes han tænkte at føre hendes sag for retten.

Imidlertid var der til retten i Basel indløbet en skrivelse fra herrerne von Breda, Littegardes brødre, angående den begivenhed, der havde fundet sted på borgen, hvori de fuldstændig gav den stakkels kvinde til pris for lovens forfølgelse, hvad enten de nu virkelig anså hende for skyldig, eller de havde andre grunde til at styrte hende i ulykke. Hendes forstødelse fra borgen betegnede de usandfærdigt og uædelt som en frivillig flugt; de skildrede, hvorledes hun straks, uden at kunne anføre noget som helst til forsvar for sin uskyldighed, efter nogle opbragte ord, der var undsluppet dem, havde forladt slottet; og da alle de efterforskninger, som de forsikrede, de havde anstillet for at finde hende, havde været forgæves, skrev de, antog de at hun nu sandsynligvis flakkede om i verden

sammen med en anden eventyrer for at fylde sin skændsels mål. Derhos androg de om, at hendes navn, til æresoprejsning for hendes familie, som hun havde krænket så dybt, måtte blive udslettet af huset Bredas slægtsregister, og begærede under vidtløftige juridiske forklaringer, at hun formedelst så uhørte misgerninger måtte kendes skyldig til fortabelse af alle krav på arv efter deres ædle fader, som hendes skændsel havde styrtet i graven. Nu var dommerne i Basel ganske vist langt fra tilbøjelige til at bevillige dette andragende, som desuden slet ikke henhørte under deres forum, men da grev Jakob ved denne tidende gav de mest utvetydige og afgørende beviser på deltagelse for Littegardes skæbne og, som man erfarede, hemmeligt sendte ryttere ud for at søge hende op og tilbyde hende ophold på hans borg, nærede retten ikke længere tvivl om sandfærdigheden af hans udsagn og besluttede straks at ophæve anklagen imod ham for at have myrdet hertugen. Ja, den deltagelse, han i denne nødens stund viste den ulykkelige kvinde, indvirkede endog yderst gunstigt på folkets velvilje over for ham, der var begyndt at vakle stærkt. Man undskyldte nu, hvad man tidligere i høj grad havde misbilliget, at han havde givet en kvinde, der havde skænket ham sin kærlighed, til pris for alverdens foragt, og fandt, at han under så overordentlige og uhyggelige omstændigheder, hvor det ikke gjaldt mindre end hans liv og ære, ikke havde kunnet gøre andet end hensynsløst åbenbare det eventyr, han havde haft St. Remigiusnat. På kejserens udtrykkelige befaling blev grev Jakob Rødskæg derfor på ny stævnet for retten for højtideligt for åbne døre at blive frikendt for mistanken om at have deltaget i mordet på hertugen. Herolden var lige blevet færdig med i den store

retssal at oplæse herrerne von Bredas skrivelse, og retten skulle netop til i henhold til kejserens beslutning at give den anklagede en formelig æres-erklæring, da hr. Friedrich von Trota trådte frem for skranken og støttende sig på den ret, der tilkom enhver upartisk tilhører, udbad sig brevet til gennemsyn et øjeblik. Man opfyldte hans ønske, mens alles øjne rettedes på ham, men næppe havde hr. Friedrich fået skrivelsen af herolden, før han efter at have kastet et flygtigt blik i den sønderrev den fra øverst til nederst og kastede stykkerne tillige med sin handske i ansigtet på grev Jakob Rødskæg med den erklæring, at han var en skændig og nederdrægtig bagvasker, og at han var bestemt på over for alverden ved gudsdom at bevise fru Littegardes uskyldighed i den brøde, han havde beskyldt hende for. Grev Jakob Rødskæg blegnede, tog handsken op og sagde: "Så vist som Gud lader våbnene dømme retfærdigt, så vist skal jeg i ærlig ridderlig tvekamp bevise sandheden af, hvad jeg nødtvungent har sagt angående fru Littegarde. Ædle herrer," vedblev han, idet han vendte sig til dommerne, "aflæg beretning til Hans Majestæt kejseren om den indsigelse, hr. Friedrich har gjort, og bed ham om at bestemme tid og sted, hvor vi kan mødes med sværd i hånd for at afgøre denne tvist." Som følge heraf hævede dommeren mødet og sendte en deputation til kejseren med beretning om denne tildragelse, og da kejseren ved hr. Friedrichs optræden som Littegardes forsvarer var blevet ikke så lidt rokket i sin tro på grevens uskyldighed, stævnede han, som æreslovene bød, fru Littegarde til Basel, for at hun kunne overvære tvekampen, og berammede den hellige Margrethes dag som tid og slotspladsen i Basel som sted for opklaringen af den besynderlige hemmelighed, der svævede

over denne sag. Til den fastsatte tid og på det fastsatte sted skulle Friedrich von Trota og grev Jakob Rødskæg mødes i fru Littegardes påsyn.

Da middagssolen på Margrethedagen skinnede på Basels tårne, var der på slotspladsen samlet en umådelig mængde mennesker, som man havde sammentømret bænke og tribuner til. På den foran kampdommernes altan stående herolds trefoldige råb trådte hr. Friedrich og grev Jakob, begge fra isse til fod klædt i skinnende jernrustninger, inden for skranken for at udkæmpe deres sag. Næsten hele Schwabens og Schweiz' ridderskab var forsamlet på terrassen foran slottet i baggrunden, og på dettes altan kejseren selv med sin gemalinde og sine sønner og døtre, prinserne og prinsesserne, og omgivet af sine hofsinder. Kort før kampen skulle begynde, mens dommerne skiftede lys og skygge mellem de kæmpende, gik fru Helena og hendes døtre Bertha og Kunigunde, der havde ledsaget Littegarde til Basel, endnu en gang hen til skrankens indgang og bad skildvagterne der om tilladelse til at træde ind og tale et ord med fru Littegarde, der efter ældgammel skik sad på en tribune inden for skranken. Skønt denne dames livsvandel nemlig syntes at kræve den fuldkomneste agtelse og uindskrænket tillid til, at det var sandt, hvad hun forsikrede, vakte dog den ring, grev Jakob kunne fremvise, og endnu mere den omstændighed, at Littegarde St. Remigiusnat havde givet sin kammerpige, den eneste, der kunne have tjent hende som vidne, orlov, den mest levende bekymring i deres sind; de besluttede i dette afgørende øjeblik endnu en gang at prøve, hvor sikker den anklagedes samvittighed var og at foreholde hende, hvor ørkesløst, ja gudsbespotteligt det var, hvis der

virkelig hvilede skyld på hendes sjæl, at ville rense sig derfor ved våbnenes hellige afgørelse, der ufejlbarligt ville bringe sandheden for dagen. Og i virkeligheden havde Littegarde al anledning til vel at overveje det skridt, hr. Friedrich nu stod i begreb med at gøre for hende; bålet ventede hende så vel som hendes ven, ridderen af Trota, hvis gudsdommen ikke faldt ud til fordel for ham, men for grev Jakob Rødskæg og sandheden af det udsagn, han havde afgivet imod hende over for retten. Da fru Littegarde så hr. Friedrichs moder og søstre træde ind, rejste hun sig fra sin stol med det for hende ejendommelige udtryk af værdighed, som blev endnu mere rørende ved den smerte, der var udbredt over hendes væsen, og spurgte dem, idet hun gik dem i møde, hvad der førte dem til hende i så skæbnesvangert et øjeblik. "Min kære datter," sagde fru Helena, idet hun tog hende til side, "vil I spare en moder, der i sin alderdom ikke har anden trøst end sin søn, for den sorg at måtte begræde ham i hans grav? Vil I, inden tvekampen begynder, sætte jer i en vogn med rige gaver og tage imod et af vore godser, som ligger hinsides Rhinen og hvor I kan leve, som det sømmer sig for eders stand?" Efter at Littegarde, som blev bleg, havde stirret hende et øjeblik stift ind i ansigtet, knælede hun ned for hende, da hun havde forstået betydningen af disse ord i hele deres omfang. "Ærværdige og fortræffelige frue," sagde hun, "stammer bekymringen for, at Gud i denne afgørende stund vil erklære sig imod min uskyldighed, fra eders ædle søns hjerte?" – "Hvorfor spørger I om det?" sagde fru Helena. "Fordi jeg i så fald besværger ham hellere ikke at drage sværdet, hvis han ikke kan føre det med tillidsfuld hånd, og rømme skranken for sin modstander under et hvilket som helst

passende påskud og uden utidig medlidenhed, som jeg ikke kan modtage noget af, overlade mig til min skæbne, som jeg sætter i Guds hånd." – "Nej," svarede fru Helena forvirret; "min søn ved af intet. Det ville lidet sømme sig for ham, der for retten har givet sit ord på at forfægte eders sag, nu, da afgørelsens time slår, at komme med en sådan anmodning. Med fast tro på eders uskyld står han, som I ser, allerede rustet til kamp over for eders modstander greven; det var et forslag, som vi, mine døtre og jeg, i øjeblikkets trængsel har udtænkt for at opnå alle fordele og undgå al ulykke." – "Nu vel," sagde fru Littegarde, idet hun under et varmt kys vædede den gamle dames hånd med sine tårer, "så lad ham indfri sit ord! Ingen brøde pletter min samvittighed, og om han så gik i kampen uden hjelm og harnisk, Gud og alle hans engle vil beskærme ham." Og med disse ord rejste hun sig og førte fru Helena og hendes døtre hen til nogle stole, der var opstillet bag den med rødt klæde betrukne stol, hun selv satte sig på.

Derpå blæste herolden på et vink fra kejseren til kamp, og de to riddere gik løs på hinanden med sværd og skjold i hånden. Hr. Friedrich sårede straks ved første hug greven; han ramte ham med spidsen af sit ikke just lange sværd i sammenføjningen mellem rustningens arm- og håndstykke. Men greven, som forskrækket over at føle sig såret sprang tilbage og undersøgte såret, så, at såret kun havde ridset huden, skønt det blødte stærkt, og de på terrassen forsamlede ridderes brummen over hans adfærd drev ham frem igen, og han fortsatte atter med fornyede kræfter kampen, som om han ikke fejlede det ringeste. Nu rasede kampen imellem de to stridsmænd, som når to storme mødes, som når to tordenskyer

tørner sammen, slynger deres lyn imod hinanden og uden at blandes tårner sig imod hinanden under hyppige tordenskrald. Hr. Friedrich stod med skjold og sværd frem for sig på jorden, som om han ville slå rod i den; han gravede sig ned til sporerne, til anklerne ned i den for sin brolægning befriede og med forsæt løsnede jord, mens han afbødede de lumske stød, som greven, lille og behændig, som han var, rettede imod hans bryst og hoved så at sige fra alle sider på én gang. Kampen havde allerede varet næsten en time, de øjeblikke medregnet, da åndeløshed nødte begge parter til at hvile sig, da der på ny lød en brummen fra de på tribunen forsamlede tilskuere. Denne gang syntes den ikke at gælde grev Jakob, der ikke lod det skorte på iver for at få ende på kampen, men hr. Friedrich, der blev stående som rodfæstet på én og samme plet, og den besynderlige, tilsyneladende forskræmte, under alle omstændigheder halsstarrige måde, hvorpå han afholdt sig fra at gå angrebsvis til værks. Skønt hr. Friedrich formodentlig havde sine gode grunde til at bære sig ad, som han gjorde, havde han dog for fin en fornemmelse af, hvad de, der i dette øjeblik var dommere over hans ære, krævede af ham, til ikke straks at rette sig derefter. Med et modigt skridt trådte han frem fra det standpunkt, han fra første færd af havde valgt, fra den naturlige skanse, der havde dannet sig om hans fødder, og rettede flere djærve og kraftige hug imod sin modstander, hvis kræfter allerede begyndte at tage af, men som dog ved behændige vendinger forstod at afbøde dem med sit skjold. Men allerede i begyndelsen af den således ændrede kamp havde hr. Friedrich et uheld, der ikke ligefrem tydede på, at højere magter rådede for den; han snublede over sine sporer og

styrtede bagover, og mens han sank i knæ under hjelmens og harniskets vægt, der tyngede overdelen af hans legeme ned, og støttede sig på hånden, stødte grev Jakob Rødskæg, ikke just på den ædelmodigste og ridderligste måde, sit sværd i den side, han derved kom til at give blot. Hr. Friedrich sprang op med et skrig, som smerten i øjeblikket afpressede ham. Han trykkede ganske vist hjelmen ned over øjnene og gjorde sig, idet han atter rask vendte ansigtet til sin modstander, rede til at fortsætte kampen, men mens han krumbøjet af smerte støttede sig til sit sværd, og det sortnede for hans øjne, stødte greven ham endnu to gange sværdet i brystet tæt under hjertet, hvorpå han segnede til jorden og tabte sværd og skjold, mens rustningen raslede om ham. Efter at have kastet hans våben til side satte greven under en trefoldig trompetfanfare foden på hans bryst, og mens alle tilskuerne med kejseren selv i spidsen rejste sig fra deres pladser under dumpe udråb af skræk og medlidenhed, styrtede fru Helena med begge sine døtre sig over sin dyrebare søn, der væltede sig i støv og blod. "Oh, min Friedrich!" råbte hun, idet hun jamrende knælede ned ved hans hoved, mens fru Littegarde afmægtig og bevidstløs blev løftet op fra tribunens gulv, som hun var segnet om på, og båret til et fængsel. "Oh, den forvorpne, ryggesløse kvinde!" råbte fru Helena. "Skønt hun er sig sin brøde bevidst, vover hun at komme hid og væbne den trofasteste og ædelmodigste vens arm, for at den i en uretfærdig tvekamp skal tilkæmpe hende en gudsdom!" Og med disse ord løftede hun jamrende den elskede søn op fra jorden, mens døtrene befriede ham for hans harnisk og søgte at standse blodet, der væltede ud af hans ædle bryst. Men bysvendene trådte på kejserens befaling frem og tog også

ham i forvaring som hjemfalden til loven. Med nogle lægers bistand lagde man ham på en båre og bar også ham fulgt af en stor mængde mennesker til fængslet, hvortil fru Helena og hendes døtre dog fik lov til at følge ham for at blive hos ham, til han døde, hvilket ingen tvivlede om ville ske.

Det viste sig imidlertid snart, at hr. Friedrichs sår, hvor livsfarlige og ædle dele de end berørte, ved en besynderlig Himlens tilskikkelse ikke var dødelige; lægerne, man havde beskikket ham, kunne tværtimod allerede få dage efter give familien den bestemte forsikring, at han ville slippe fra det med livet, ja, at han som følge af sin stærke natur ville blive helbredet i løbet af nogle få uger uden at få men af sine sår. Så snart hans bevidsthed, som smerterne en lang stund berøvede ham, var vendt tilbage, var hans stadige spørgsmål til moderen, hvordan det stod til med fru Littegarde. Han kunne ikke holde sine tårer tilbage, når han tænkte sig hende i det øde fængsel, prisgivet til den forfærdeligste fortvivlelse, og idet han kærtegnede søstrene, opfordrede han dem til at besøge og trøste hende. Fru Helena, som blev meget forbavset over disse udtalelser af ham, bad ham glemme denne skændige og nederdrægtige kvinde; den brøde, grev Jakob Rødskæg havde sigtet hende for over for retten, og som tvekampens udfald nu havde gjort åbenbar, kunne tilgives, sagde hun, men ikke den skamløshed og frækhed, hun havde lagt for dagen ved med bevidsthed om denne brøde at æske den hellige gudsdom, som om hun var uskyldig, uden hensyn til den ædleste ven, som hun derved styrtede i undergang. "Ak, moder," sagde skatmesteren, "hvor findes den dødelige, som, om han så var i besiddelse af alle tiders visdom, tør vove at tyde det hemmelighedsfulde

orakelsprog, Gud har udtalt gennem denne tvekamp?" – "Hvad mener du?" råbte fru Helena; "synes du, at denne Guds afgørelse er til at tage fejl af? Bukkede du ikke, desværre kun alt for afgjort og utvetydigt, under for din modstanders sværd?" – "Jo, lad så være," svarede hr. Friedrich, "et øjeblik bukkede jeg under, men blev jeg overvundet af greven? Lever jeg ikke? Kommer jeg ikke på den vidunderligste måde til kræfter igen, som om Himlen selv åndede på mig? Måske står jeg allerede om nogle dage rustet med dobbelt, ja tredobbelt så stor kraft som før, rede til igen at optage den kamp, som et intetsigende tilfælde afbrød." – "Tåbelige menneske!" råbte moderen, "ved du da ikke, at der er en lov, som forbyder at genoptage kampen for samme sag inden for gudsdomsrettens skranker, når kampdommerne en gang har kendt for ret, at den er afgjort?" – "Lige meget!" sagde skatmesteren ærgerligt, "hvad bryder jeg mig om menneskenes vilkårlige love? Kan, når man ser fornuftigt på tingene, en kamp, der ikke føres igennem, til en af de to stridsmænd falder, anses for afsluttet? Og turde jeg ikke, i fald det tilstedtes mig at tage den op igen, gøre mig håb om at råde bod på det uheld, der ramte mig, og med mit sværd tilkæmpe mig en ganske anden gudsdom end den, man nu dumt og kortsynet anser for en sådan?" – "Ikke desto mindre," svarede moderen betænkeligt, "er det de love, som du siger du ikke bryder dig om, der gælder og har magten; hvad enten de er forstandige eller ikke, har de en myndighed, som om Gud selv havde givet dem. Og de overgiver dig og hende som et par afskyelige forbrydere til hele den pinefulde retsforfølgelses strenghed." – "Ak," råbte hr. Friedrich, "det er jo netop det, der styrter mig elendige i fortvivlelse! Staven er brudt over hende,

som om hun var overbevist, og det er mig, mig, som ville bevise hendes dyd og uskyldighed over for verden, der har bragt denne ulykke over hende; et ulykkeligt fejltrin, hvorved jeg snublede over mine sporer, og som Gud måske lod mig gøre for at straffe mig for mine egne synder, ganske bortset fra hendes sag, giver hendes dejlige legeme til pris for flammerne og hendes minde for evig skændsel!" Ved disse ord fik han tårer i øjnene af ædel mandig smerte; han vendte sig om imod væggen, og fru Helena og hendes døtre knælede i stille rørelse ned ved hans seng, kyssede hans hænder og blandede deres tårer med hans. Imidlertid var slutteren kommet ind med mad til ham og de andre, og da hr. Friedrich spurgte, hvorledes fru Littegarde havde det, fik han ud af hans korte og skødesløse svar, at hun lå på et knippe halm og ikke havde mælet et ord siden den dag, hun blev sat i fængsel. Denne meddelelse styrtede hr. Friedrich i den største bekymring, han pålagde slutteren for at berolige damen at sige hende, at han ved en besynderlig Himlens tilskikkelse var i begreb med fuldstændig at komme sig og bad hende om tilladelse til, når han var blevet rask, med slotsfogdens samtykke at besøge hende en gang i hendes fængsel. Men det svar, slutteren bragte fra hende, og som han først havde fået efter gentagne gange at have rusket hende i armen, da hun lå på sit halmknippe som en vanvittig og hverken hørte eller så noget, var: Nej, hun ville ikke se noget menneske mere, så længe hun var her på jorden – ja, de fik at vide, at hun endnu samme dag i en egenhændig skrivelse havde pålagt slotsfogden ikke at lade nogen som helst, hvem det så end var, og allermindst skatmesteren hr. von Trota, få adgang til hende. Hr. Friedrich, som var opfyldt af den heftigste

bekymring for hendes tilstand, begav sig derfor en dag, da han følte sig særlig rask og stærk, med slotsfogdens tilladelse til hendes værelse ledsaget af sin moder og sine søstre, uden forud at have ladet sig melde hos hende og stolende på, at hun nok tilgav ham.

Men hvem beskriver den ulykkelige Littegardes forfærdelse, da hun, som følge af støjen ved døren, med halvt blottet bryst og udslået hår rejste sig fra halmen, hun lå på, og i stedet for slutteren, som hun ventede, så sin brave og ædle ven træde ind støttende sig til Bertha og Kunigunde og med mange spor af de lidelser, han havde gennemgået. "Bort!" råbte hun, idet hun med et udtryk af fortvivlelse kastede sig tilbage på sit leje og holdt hænderne for ansigtet: "Bort, hvis der er en gnist af medlidenhed i eders bryst." – "Hvad er det dog, I siger, kæreste Littegarde?" sagde hr. Friedrich. Han stillede sig, støttende sig til sin moder, hen ved siden af hende og bøjede sig i usigelig rørelse over hende for at gribe hendes hånd. – "Bort!" råbte hun, idet hun på knæene rykkede flere skridt bort fra ham på sit stråleje; "rør mig ikke, hvis jeg ikke skal gå fra forstanden. Du er mig en rædsel. Flammende ild er mig mindre skrækkelig end du!" – "Er jeg dig en rædsel?" sagde hr. Friedrich bestyrtet. "Hvormed har jeg fortjent den modtagelse, kæreste Littegarde?" Ved disse ord satte Kunigunde på et vink fra moderen en stol hen til ham og opfordrede ham, svag, som han var, til at sætte sig på den. – "Oh, Jesus!" råbte Littegarde, idet hun i den forfærdeligste angst kastede sig ned foran ham med ansigtet ned i gulvet; "forlad dette værelse, min elskede, og forlad mig. Jeg omfavner i brændende kærlighed dine knæ, jeg vasker dine fødder med mine tårer, jeg krymper mig som en orm i støvet

for dig og beder dig som den eneste barmhjertighed, du kan vise mig, du, min herre og ven: Gå, forlad dette værelse, gå øjeblikkelig og forlad mig." Hr. Friedrich var dybt rystet. "Er synet af mig dig så uudholdeligt, Littegarde?" spurgte han, idet han så alvorligt på hende. – "Uudholdeligt, forfærdeligt, tilintetgørende!" svarede Littegarde, idet hun fortvivlet holdt hænderne frem for sig og helt skjulte sit ansigt imellem hans fødder; "Helvede med alle dets rædsler er mig sødere og lifligere end dit fagre ansigt, som trofast og kærligt vender sig imod mig." – "Gud i Himlen!" råbte skatmesteren, "hvad skal jeg tænke om denne din sønderknuselse? Talte gudsdommen da sandhed, ulykkelige, og er du skyldig i den brøde, greven har beskyldt dig for?" – "Skyldig, overbevist, forkastet, fordømt i tid og evighed!" råbte Littegarde, idet hun slog sig for brystet som en vanvittig; "Gud er sanddru og tilforladelig. Gå, min forstand forvirres, og mine kræfter svigter. Lad mig ene med min jammer og fortvivlelse!" Ved disse ord faldt hr. Friedrich i afmagt, og mens Littegarde tilhyllede sit hoved med et slør og lagde sig tilbage på sit leje, som om hun helt tog afsked med verden, kastede Bertha og Kunigunde sig jamrende over deres bevidstløse broder for atter at kalde ham tilbage til livet. "Forbandet være du!" råbte fru Helena, da skatmesteren atter slog øjnene op; "evig anger være din lod på denne side graven og evig fordømmelse hisset! Ikke for den brøde, du nu tilstår, men for den ubarmhjertighed og umenneskelighed, hvormed du i stedet for at tilstå den har revet min uskyldige søn med dig i undergangen! Jeg tåbe!" vedblev hun, idet hun med foragt vendte sig fra hende; "havde jeg dog blot fæstet lid til et ord, der, kort før tvekampen fandt sted, blev betroet mig af prioren ved

Augustinerklosteret, for hvem greven skriftede for fromt at forberede sig til den afgørende stund, der forestod. Han svor ham til på den hellige hostie, at det var sandt, hvad han over for retten havde beskyldt denne elendige kvinde for; han betegnede ham haveporten, hvor han efter aftale ventede på ham og tog imod ham, da natten faldt på, beskrev ham værelset, et sidegemak i det ubeboede slotstårn, som hun ubemærket af vogterne førte ham ind i, det yppige leje, hvor hun under en prægtig tronhimmel gav sig hen til ham i skamløs vellyst! En ed i en sådan stund lyver ikke, og havde jeg forblindede blot i samme øjeblik, som tvekampen skulle til at begynde, sagt min søn det, ville han være gyst tilbage for den afgrund, han stod ved. Men kom!" råbte fru Helena, idet hun blidt omfavnede hr. Friedrich og trykkede et kys på hans pande; "harme, der værdiger hende et ord, gør for megen ære af hende; lad os vende hende ryggen og tilintetgøre hende med de bebrejdelser, vi sparer hende for." – "Den usling!" sagde Littegarde, idet hun tirret ved disse ord rejste sig. Hun støttede i smerte hovedet på sine knæ og under hede tårer sagde hun: "Jeg mindes, at jeg og mine brødre tilbragte tre dage før hin Remigiusnat på hans slot; han havde, som han tit plejede at gøre, foranstaltet en fest til ære for mig, og min fader, som gerne så, at man gjorde stads af min ungdom og skønhed, havde fået mig til at modtage indbydelsen sammen med mine brødre. Sent om aftenen, da dansen var til ende og jeg kommer ind i mit sovekammer, finder jeg på mit bord en seddel med en håndskrift, jeg ikke kender, og uden underskrift; den indeholdt en formelig kærlighedserklæring. Det traf sig så, at mine brødre var fulgt med mig derind for at aftale med mig om vor afrejse, der var

berammet til næste dag, og da jeg ikke plejede at have hemmeligheder for dem, viste jeg dem, grebet af målløs forbavselse, den besynderlige seddel, jeg havde fundet. De kendte straks grevens hånd og skummede af raseri; den ældste af dem ville straks gå ind til ham med papiret, men den yngste forestillede ham, hvor betænkeligt det ville være, eftersom greven havde været klog nok til ikke at underskrive sedlen; og så kørte de begge, i højeste grad oprørte over en så fornærmelig adfærd, endnu samme nat sammen med mig hjem til vor faders borg, fast bestemt på aldrig mere at beære hans slot med deres nærværelse. Det er det eneste," tilføjede hun, "jeg nogen sinde har haft at gøre med dette uværdige og nederdrægtige menneske!" – "Hvad er det, du siger?" sagde skatmesteren, idet han vendte sit tårefyldte ansigt om imod hende; "de ord var som musik for mine øren! – Gentag dem!" sagde han efter en pause, idet han kastede sig på knæ for hende og foldede hænderne; "har du ikke forrådt mig for den uslings skyld, og er du uskyldig i den brøde, han har sigtet dig for over for retten?" – "Kære!" hviskede Littegarde, idet hun trykkede hans hånd til sine læber. – "Er du?" råbte skatmesteren, "er du?" – "Min samvittighed er ren som et nyfødt barns sjæl, som et menneskes samvittighed, når han lige kommer fra skrifte, som liget af en nonne, der er død i sakristiet, mens hun var ved at tage sløret!" – "Oh, almægtige Gud!" råbte hr. Friedrich, idet han omfavnede hendes knæ, "vær takket og priset! Dine ord gengiver mig livet; døden skræmmer mig ikke længere, og evigheden, der nys lå for mig som et hav af uoverskuelig elendighed, står atter for mig som et rige, fuldt af strålende sole." – "Ulykkelige!" sagde Littegarde, idet hun trak sig tilbage

fra ham, "hvorledes kan du fæste lid til, hvad der kommer fra min mund?" – "Hvorfor ikke?" sagde hr. Friedrich. – "Rasende, afsindige menneske!" råbte Littegarde, "har den hellige gudsdom ikke erklæret sig imod mig? Bukkede du ikke under for greven i den skæbnesvangre tvekamp, og har han ikke bekræftet sandheden af, hvad han beskyldte mig for over for retten?" – "Oh, kæreste Littegarde," råbte skatmesteren, "bevar din sjæl for fortvivlelse, tårn den følelse, der lever i dit hjerte, op som en klippe, hold dig til den og vakl ikke, om så jorden under dig og himlen over dig går til grunde! Lad os af to tanker, som forvirrer forstanden, tænke den forståeligste og begribeligste og hellere end at tro dig skyldig tro, at jeg har sejret i tvekampen. – Herre min Gud," tilføjede han, idet han holdt hænderne op for ansigtet, "bevar min egen sjæl for forvirring. Jeg mener, så sandt jeg håber at blive salig, at jeg ikke blev overvundet af min modstanders sværd, eftersom jeg, som allerede lå i støvet under hans fod, atter er opstået til livet. Hvor står det skrevet, at den højeste guddommelige visdom er forpligtet til at tilkendegive og forkynde sandheden i selve det øjeblik, da vi anråber den om det? Oh, Littegarde," vedblev han, idet han trykkede hendes hånd imellem sine, "lad os i livet se ud imod døden og i døden ud imod evigheden, og lad os have den faste, urokkelige tro, at din uskyldighed vil komme frem for solens klare lys, og det netop i kraft af den kamp, jeg kæmpede for dig!" Ved disse ord trådte slotsfogden ind, og da han mindede fru Helena, som sad ved et bord og græd, om, at så megen sindsbevægelse kunne blive skadelig for hendes søn, gav hr. Friedrich efter for hendes og søstrenes overtalelser og

vendte tilbage til sit fængsel, ikke uden at være sig bevidst, at han både havde ydet og fået nogen trøst.

Imidlertid var der over for den i Basel af kejseren nedsatte domstol blevet rejst anklage såvel imod hr. Friedrich von Trota som hans veninde fru Littegarde von Auerstein for syndigt misbrug af den hellige gudsdom, og begge var i henhold til de bestående love blevet dømt til at lide den forsmædelige død på bålet på selve det sted, hvor tvekampen havde fundet sted. Der blev sendt en deputation af rådsherrer til fangerne for at forkynde dem dommen, og den ville være blevet fuldbyrdet straks efter, at skatmesteren var blevet rask, hvis kejseren ikke hemmeligt havde sat sig for, at grev Jakob Rødskæg, som han ikke kunne undertrykke en vis mistillid til, skulle være til stede derved. Men denne lå på en i virkeligheden besynderlig og mærkværdig vis stadig syg af det lille, tilsyneladende ubetydelige sår, hr. Friedrich havde givet ham ved begyndelsen af tvekampen; hans legemsvæskers yderst fordærvede tilstand hindrede fra dag til dag og fra uge til uge dets helbredelse, og alle de lægers kunst, man efterhånden tilkaldte fra Schwaben og Schweiz, formåede ikke at få det til at lukke sig. Ja, en ætsende edder, som datidens lægekunst ikke kendte, åd om sig i hele hånden, lige ind til benene, så at man til alle hans venners forfærdelse så sig nødsaget til at sætte den syge hånd af, og senere, da heller ikke det standsede sygdommen, også hele armen. Men også dette middel, der pristes som en radikal kur, forøgede blot ondet, som man i vore dage har let ved at forstå, i stedet for at afhjælpe det, og da hans legeme efterhånden opløstes i edder og råddenskab, erklærede lægerne, at der ingen redning var for ham, og at han måtte dø, inden ugen var omme.

Forgæves opfordrede prioren ved Augustinerklosteret, som troede at se Guds frygtelige hånd i denne uventede vending, ham til at bekende sandheden med hensyn til den strid, der stod imellem ham og regentinden; dybt rystet tog greven atter det hellige sakramente på, at det var sandt, hvad han havde sagt, og gav under alle tegn på den forfærdeligste angst sin sjæl til pris for den evige fordømmelse, hvis hans beskyldning imod fru Littegarde var bagvaskelse. Nu havde man til trods for hans usædelige vandel dobbelt grund til at tro på denne forsikrings sandfærdighed, for det første fordi den syge virkelig var i besiddelse af en vis fromhed, der ikke syntes at gøre det antageligt, at han i et sådant øjeblik kunne sværge en falsk ed; for det andet, fordi det bestemt fremgik af et forhør, der var blevet afholdt over tårnvægteren på von Bredaernes slot, som han, efter hvad han sagde, havde bestukket for hemmeligt at blive indladt på borgen, at dette forholdt sig rigtigt, og at greven virkelig havde været oppe på slottet St. Remigiusnat. Prioren havde da næsten intet andet valg end at tro, at greven selv var blevet ført bag lyset af en tredje person, han ikke kendte, og den ulykkelige, som ved efterretningen om skatmesterens vidunderlige helbredelse selv var kommet på denne skrækkelige tanke, var endnu ikke kommet af med livet, da denne tro til hans fortvivlelse fuldkommen stadfæstedes.

Man må nemlig vide, at greven, allerede længe før hans attrå vendte sig til fru Littegarde, havde stået i forhold til hendes kammerpige Rosalie; næsten ved hvert besøg, hendes herskab aflagde på hans slot, plejede han ved nattetid at tage denne pige, der var en letfærdig og usædelig person, ind til sig på sit værelse. Da Littegarde nu under sit sidste ophold på hans borg

modtog det omtalte brev fra ham, hvori han erklærede hende sin lidenskab, vakte det pigens pirrelighed og skinsyge, så meget mere som han i flere måneder havde forsømt hende. Da Littegarde kort efter rejste, og hun måtte følge med, efterlod hun en seddel til greven, som hun havde skrevet i Littegardes navn; hun lod ham i den vide, at hendes brødres harme over det skridt, hun havde gjort, ganske vist gjorde hende det umuligt straks at have en sammenkomst med ham, men hun indbød ham til St. Remigiusnat at besøge hende på hendes faders borg. Henrykt over, at hans forehavende lykkedes, afsendte greven straks et andet brev til Littegarde, hvori han meldte, at han bestemt skulle indfinde sig den nævnte nat, og blot bad hende om for at undgå al fejltagelse at sende ham en pålidelig fører i møde, der kunne vise ham vej til hendes værelser; og da kammerpigen, som var øvet i alle slags rænker, gjorde regning på, at der ville komme sådant et brev fra ham, lykkedes det hende at opsnappe det, hvorpå hun i et nyt falsk svar lod ham vide, at hun selv ville vente på ham ved haveporten. Aftenen før den aftalte nat bad hun Littegarde om lov til at tage ud på landet under påskud af, at hendes søster var syg, og at hun ville se til hende. Da hun fik den begærede tilladelse, forlod hun virkelig også slottet sent på eftermiddagen med en bylt linned under armen og begav sig for alles øjne på vej ad den kant til, hvor hendes søster boede. Men ved nattens frembrud indfandt hun sig igen på slottet under påskud af, at der trak et uvejr op, og for, som hun sagde, ikke at forstyrre sit herskab, idet det var hendes agt at begive sig på vej igen den næste morgen, indrettede hun sig for natten i et af de ledige værelser i det øde og kun lidet besøgte slotstårn. Greven, som skaffede sig adgang

til slottet ved at bestikke tårnvægteren, og i henhold til aftalen ved midnatstid blev modtaget ved haveporten af en tilsløret person, anede, som man let kan tænke, intet om det bedrageri, han var genstand for. Pigen trykkede flygtigt et kys på hans mund og førte ham ad flere trapper og gange i den øde sidefløj ind i et af selve slottets prægtigste værelser, hvis vinduer hun i forvejen omhyggeligt havde lukket skodderne for. Efter at hun her, mens hun holdt ham i hånden, hemmelighedsfuldt havde lyttet ved dørene og hviskende pålagt ham at tie stille, under foregivende af, at broderens sovekammer var ganske tæt ved, lagde hun sig på sengen med ham. Greven, som lod sig skuffe af hendes skikkelse, var henrykt over i sin alder at have gjort en sådan erobring, og da hun sendte ham bort, så snart dagen begyndte at gry, og til minde om den forløbne nat satte en ring på hans finger, som Littegarde havde fået af sin afdøde husbond, og som hun havde tilvendt sig aftenen i forvejen, lovede han, så snart han kom hjem, til gengæld at sende hende en anden, som han havde fået på sin bryllupsdag af sin afdøde hustru. Tre dage efter holdt han også ord og sendte hemmeligt ringen, som Rosalie var snild nok til at opsnappe, men for øvrigt lod han ikke mere høre fra sig, formodentlig af frygt for, at dette eventyr kunne føre for vidt, og undgik under allehånde påskud en ny sammenkomst. Senere blev pigen afskediget på grund af et tyveri, for hvilket mistanken med stor sandsynlighed hvilede på hende, og sendt hjem til sine forældre, der boede ved Rhinen, og da følgerne af hendes udsvævende liv viste sig nogle måneder efter, og moderen forhørte hende med stor strenghed, udlagde hun grev Jakob Rødskæg som barnefader og åbenbarede det puds, hun havde

spillet ham. Heldigvis havde hun af frygt for, at man skulle tro, at hun havde stjålet den, været meget ængstelig ved at falbyde ringen, greven havde sendt hende, og hun havde da heller ingen fundet, som havde lyst til at købe den, da den var meget kostbar, så sandheden af hendes udsagn kunne ikke drages i tvivl, og støttende sig på dette vidnesbyrd stævnede forældrene grev Jakob til at betale underholdningsbidrag til barnet. Retten, som allerede vidste besked om den sælsomme retssag, der var blevet påbegyndt af den kejserlige domstol i Basel, skyndte sig at meddele denne den opdagelse, man havde gjort, og som kunne blive af største vigtighed; og da en rådsherre netop skulle til Basel i offentlige anliggender, medgav de ham et brev til grev Jakob Rødskæg med pigens forklaring for retten samt ringen, og dermed var den frygtelige gåde løst, som optog hele Schwaben og Schweiz.

Det var netop på den til hr. Friedrichs og Littegardes henrettelse bestemte dag, som kejseren, der ikke vidste noget om den tvivl, der var opstået i grevens egen sjæl, ikke mente at turde udsætte længere, at rådsherren trådte ind til den syge, som væltede sig i kval og fortvivlelse på sit leje, og gav ham denne skrivelse. "Det er nok!" råbte greven, da han havde læst den og modtaget ringen; "Jeg er træt af at se solens lys. Skaf mig en båre," vedblev han, idet han vendte sig til prioren, "og før mig elendige, hvis kræfter smuldrer til støv, hen til retterstedet. Jeg vil ikke dø uden at have øvet én retfærdighedshandling." Prioren, som blev dybt rystet af denne begivenhed, lod ham straks, som han forlangte, løfte op på en båre af fire karle, og sammen med en umådelig mængde mennesker, som klokkernes ringen samlede om bålet, på hvilket hr. Friedrich og

Littegarde allerede stod bundne, kom han derhen i følge med den ulykkelige, der holdt et krucifiks i hånden. "Hold inde!" råbte prioren, idet han lod karlene sætte båren ned lige over for kejserens altan; "hør, inden I tænder dette bål, et ord, som denne synder har at sige jer." – "Hvad?" råbte kejseren, idet han ligbleg rejste sig fra sin stol, "har den hellige gudsdom ikke vidnet, at hans sag er retfærdig, og er det, efter hvad der er foregået, tilladt blot at tænke, at Littegarde er uskyldig i den brøde, han har beskyldt hende for?" Med disse ord steg han bestyrtet ned fra altanen, og over tusind riddere, som folkemængden fulgte over bænke og skranker, flokkedes om den syges leje. "Uskyldig," sagde denne, idet han støttende sig til prioren rejste sig halvt op på det, "uskyldig, som den højeste Guds dom hin skæbnesvangre dag forkyndte for alle Basels borgere. For han, som fik tre sår, der hvert for sig var dødelige, lever, som I ser, og står i sin fulde kraft og livsfylde, mens et hug fra hans hånd, skønt det knapt syntes at berøre mit livs yderste hylster, i sin langsomme og frygtelige virkning har ramt det i selve dets kerne og fældet min kraft, som stormen fælder en eg. Men skulle nogen vantro endnu nære tvivl, så er her beviserne: Det var hendes kammerpige Rosalie, der hin Remigiusnat tog imod mig, mens jeg elendige i mine sansers forblindelse troede, det var hende selv, jeg holdt i mine arme, skønt hun altid havde afvist min bejlen med foragt." Kejseren blev som forvandlet til sten ved disse ord. Han vendte sig om imod bålet og sendte en ridder derhen med befaling til selv at gå op ad stigen og løse skatmesteren og damen, hvilken sidste allerede var faldet i afmagt. De blev ført frem for ham, og da de trådte hen til ham, mens mængden ærbødigt og forbavset gjorde plads for dem,

Littegarde med halvt blottet bryst og udslået hår støttende sig til sin ven hr. Friedrich, hvis knæ vaklede under ham til trods for denne vidunderlige frelse, råbte kejseren: "Nuvel, hvert hår på eders hoved holder en engel vagt over!" Han kyssede dem begge på panden, da de knælede ned for ham, og efter at have bedt om hermelinskåben, hans gemalinde bar, og hængt den over skuldrene på Littegarde, bød han hende for alle de forsamlede ridderes øjne armen for selv at føre hende op på sit kejserlige slot. Han vendte sig, mens skatmesteren ligeledes i stedet for bodsdragten, han bar, blev smykket med fjerhat og ridderkappe, atter til greven, der ynkelig væltede sig på sin båre, og grebet af medlidenhed, eftersom denne dog ikke af forbryderiske eller gudsbespottelige grunde havde indladt sig på den tvekamp, der havde styrtet ham i undergang, spurgte han lægen, der stod ved siden af ham, om der ingen redning var for den ulykkelige. "Nej, det er forgæves," svarede Jakob Rødskæg, idet han under skrækkelige trækninger støttede sig til sin læges skød, "og jeg har fortjent min død. Siden den jordiske retfærdigheds arm ikke længere kan nå mig, skal I vide, at jeg er min broders, den ædle hertug Vilhelm af Breysachs morder. Den skurk, som dræbte ham med en pil fra mit rustkammer, havde jeg seks uger i forvejen lejet til denne gerning, som skulle skaffe mig kronen." Med denne erklæring sank han tilbage på båren og udåndede sin sorte sjæl. "Ha, det anede min husbond, hertugen!" råbte regentinden, der ligeledes havde begivet sig ned fra altanen og stod ved siden af kejseren nede på slotspladsen; "i sin dødsstund sagde han mig det med afbrudte ord, som jeg kun ufuldkomment forstod." – "Så skal retfærdighedens arm i alt fald nå dit lig!" råbte kejseren

opbragt; "tag ham," vedblev han, idet han vendte sig til bysvendene, "og overgiv ham straks, dømt, som han er, til bødlerne. Hans minde skal brændemærkes ved, at hans lig fortæres af det bål, hvorpå vi var lige ved for hans skyld at ofre to uskyldige!" Og mens den elendiges lig knitrende gik op i rødlige flammer og spredtes i luften for nordenvindens pust, førte han, fulgt af alle sine riddere, fru Littegarde op på slottet. Han genindsatte hende ved et kejserligt magtsprog i hendes fædrenearv, som hendes brødre i deres uædle havesyge allerede havde bemægtiget sig, og allerede tre uger efter blev det fortræffelige brudepars bryllup fejret på slottet i Breysach, og regentinden skænkede Littegarde en stor del af grevens besiddelser, der var hjemfaldet til loven, i brudegave. Men kejseren hang efter vielsen en gylden kæde om hr. Friedrichs hals, og så snart han efter at have endt sine forhandlinger med Schweiz atter var kommet til Worms, lod han i statutterne for den hellige gudsdom ved tvekamp overalt, hvor det forudsættes, at den umiddelbart vil bringe skylden frem for dagens lys, indsætte ordene: *I fald det er Guds vilje*.

Om "Samlede fortællinger"

Forfatter: Heinrich von Kleist (1777-1811).

Org.udgaver:

Michael Kohlhas: *Michael Kohlhaas (aus einer alten Chronik)*, i tidsskriftet *Phöbus* juni 1808.

Markise O...: *Die Marquise von O...* i tidsskriftet *Phöbus* februar 1808.

Jordskælvet i Chile: *Das Erdbeben in Chili*, i "*Morgenblatt für gebildete Stände*" 10.–15 september 1807 med titel *Jeronimo und Josephe. Eine Szene aus dem Erdbeben zu Chili, vom Jahr 1647.*

Forlovelsen i St. Domingo: *Die Verlobung in St. Domingo*, føljeton i tidsskriftet "*Der Freimüthige*" 25. marts–5. april 1811.

Tiggerkvinden i Locarno: *Das Bettelweib von Locarno*, i "*Berliner Abendblättern*" 11. oktober 1810.

Hittebarnet: *Der Findling*, i *Erzählungen* bd. 2 (1811). Der synes ikke at have været nogen tidligere udgave i blade eller tidsskrifter.

Den hellige Cæcilie: *Die heilige Cäcilie oder die Gewalt der Musik (Eine Legende)*, føljeton i "*Berliner Abendblättern*" 15.–17. november 1810.

Tvekampen: *Der Zweikampf*, i *Erzählungen* bd. 2 (1811). Der synes ikke at have været nogen tidligere udgave i blade eller tidsskrifter.

Samtlige fortællinger blev udgivet samlet og til dels i reviderede udgaver i *Erzählungen*, Realschulbuchhandlung, Berlin 1810-11.

Denne udgave baseret på: *Michael Kohlhas og andre Fortællinger af Heinrich von Kleist*. A. Christiansens Kunstforlag, København/Kristiania 1897.
Oversætter: Frederik Winkel Horn (1845-1898).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter frontispice af Rasmus Christiansen (1863-1940): *Morten Luther og Michael Kohlhas* (1897).

ISBN 978-87-7979-778-9

2. ebogsudgave, erstatter ISBN 978-87-7979-009-4 (Kleist: Michael Kohlhas) og ISBN 978-87-7979-034-6 (Kleist: Noveller).

© 2022 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Udlandet:** Allerede på Reformationens tid var det tyske rige næsten opløst i mangfoldige større og mindre stater, der var selvstændige, at man godt kunne kalde dem udland i forhold til hinanden. Rigets enhed fandt næsten kun sit udtryk i en fælles kejser og en fælles domstol, der skulle pådømme brud på landefreden.